

SLUŽBENI GLASNIK

OPĆINE JABLANICA

broj 6/2021.

S A D R Ź A J

Red. br.	N A Z I V A K T A	Strana
1.	Dokument okvirnog Budžeta-Proračuna Općine Jablanica za 2022.-2024.godunu	5
2.	Odluka o visini i broju stipendija Općine Jablanica za akademsku – školsku 2021/2022 godinu	15
3.	Odluka o imenovanju Komisije za stipendije	16
4.	Odluka o zatvaranju kolektivnog centra „Gornja Kolonija”	17
5.	Odluka o donošenju Strategije razvoja općine Jablanica za period 2021-2027. godine	17
6.	Strategija razvoja općine Jablanica za period 2021-2027. godine	19
7.	Autentično tumačenje čl.40. Statuta JP „Sportski centar Jablanica” d.o.o. Jablanica	164
8.	Odluka o raspodjeli sredstava za rješavanje stambenih potreba boračkih populacija u 2021.g	164
9.	Odluka o prijedlogu člana Etičkog Komiteta JZU Dom zdravlja Jablanica	166
10.	Odluka o finansiranju sporta u općini Jablanica do kraja budžetske 2021.godine	166
11.	Zaključak o neusvajanju Izvještaja o izvršenju Budžeta – Proračuna Općine Jablanica za period I-VI 2021. godinu	168
12.	Zaključak o usvajanju Izvještaja o radu OJP za period I-VI 2021.godine	168
13.	Zaključak o usvajanju Izvještaja o upravnom rješavanju u Službama Općine Jablanica za period I-VI 2021.godine	168
14.	Zaključak o usvajanju Izvještaja o radu inspekcija za period I-VI 2021.godine	169
15.	Zaključak o usvajanju Izvještaja o radu JP „Sportski centar Jablanica“ d.o.o. Jablanica i Izvještaj o radu Radne grupe OV-a i Nadzornog odbora za period I – VI 2021. godine	170
16.	Zaključak o usvajanju Izvještaja o radu Doma zdravlja Jablanica i Izvještaja o radu Upravnog odbora za period I-VI 2021. godine	170
17.	Zaključak o usvajanju Izvještaja o radu JP “RTV Jablanica” d.o.o. Jablanica i Izvještaja o radu Nadzornog odbora za period I-VI 2021. godine	171
18.	Zaključak o usvajanju Izvještaja o radu JU Muzej “Bitka za ranjenike na Neretvi” Jablanica i Izvještaja o radu Upravnog odbora za period I-VI 2021. godine	171
19.	Zaključak o usvajanju Izvještaja o radu JU “Dom za stara i iznemogla lica” Jablanica i Izvještaja o radu Upravnog odbora za period I-VI 2021. godine	171
20.	Odluka o načinu i uslovima prodaje nekretnine neposrednom pogodbom u užem gradskom području Općine Jablanica, lokalitet „Gornja kolonija”	172
21.	Odluka o načinu i uslovima prodaje nekretnine neposrednom pogodbom u užem gradskom području Općine Jablanica, lokalitet „Betonsko naselje”	173
22.	Odluka o utvrđivanju javnog interesa izgradnja priključnih podzemnih veza za STS 10(20)/0,4 kV „Dobrinja II“ i izgradnja stubne transformatorske stanice 10(20)/0,4 kV „Dobrinja II“	174

23.	Zaključak o odbacivanju Zahtjeva Jablanica tursa d.o.o. Jablanica za kupovinu nekretnine	175
24.	Zaključak u vezi nelegalne sječe šume	177
25.	Zaključak –podnošenje krivične prijave	177
26.	Zaključak – ispravka tehničkih pogrešaka u Strategiji razvoja općine Jablanica za period 2021-2027. godine	178
27.	Zaključak o preporukama iz Izvještaja o finansijskoj reviziji Općine Jablanica za 2020.godinu	178
28.	Zaključak u vezi Incijativa vijećnice Adise Zukić	178
29.	Zaključak u vezi Incijative Sportskog saveza Jablanica	179
30.	Odluka o proglašenju stanja prirodne nesreće na području Općine Jablanica	179
31.	Odluka o prestanku stanja prirodne nesreće na području Općine Jablanica	180
32.	Rješenje o imenovanju člana Školskog odbora JU Osnovna škola” Suljo Čilić” Jablanica	181

DOKUMENT OKVIRNOG BUDŽETA – PRORAČUNA OPĆINE JABLANICA ZA 2022. – 2024. GODINU

Uvod u Dokument okvirnog budžeta (DOB) – proračuna Općine Jablanica

U skladu sa odredbama Zakona o budžetima FBiH (Službene novine FBiH, broj 102/13,9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19 i 99/19), pripremljen je Dokument okvirnog budžeta (DOB) za period 2022.- 2024. godine. Izrada Dokumenta okvirnog budžeta za trogodišnji period je postala uobičajena praksa na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini pa tako i u Općini Jablanica.

Zakonom o budžetima u Federaciji BiH uspostavljeno je srednjoročno planiranje kao kontinuiran proces koji počinje donošenjem smjernica ekonomske i fiskalne politike Vlade Federacije BiH u skladu sa kojim se projicira ekonomski i fiskalni položaj općine u trogodišnjem periodu, a završava odobrenim konačnim budžetom i procjenama za buduće dvije godine.

DOB predstavlja preliminarni nacrt – prijedlog Budžeta za fiskalnu 2022. godinu, te daje predviđanja za naredne dvije godine 2023. i 2024. godinu. Izrada ovog dokumenta temelji se na procjeni nadležnih stručnih službi općine, Federalnog ministarstva finansija koje je uradilo procjenu prihoda od indirektnih poreza i Kantonalnog ministarstva finansija koje je uradilo procjenu prihoda od poreza na dohodak.

DOB je osnova za trogodišnje planiranje budžeta i obaveza za sve budžetske korisnike, a što je u skladu sa članom 17. Zakona o Budžetima FbiH (Službene novine FbiH, br. 102/13,9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15,104/16, 5/18, 11/19 i 99/19). Stručna služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor Općine Jablanica predlaže Općinskom načelniku da usvoji DOB Općine Jablanica za period 2022. – 2024. godine. Osvrtom na prethodno razdoblje glavni cilj organa uprave Općine Jablanica je bio podizanje kvalitete života građana naše općine. Međutim, u ovom trenutku glavnina svih aktivnosti Organa uprave je usmjerena na stabilizaciju stanja u našoj općini koje je nažalost poljuljano globalnom pandemijom Corona virus.

Makroekonomske pretpostavke

Početak 2021. godine karakteriše dodatno usložnjavanje međunarodnih ekonomskih prilika i dalje prisustvo corona virusa će imati veoma negativne implikacije na privredna kretanja u svijetu, regionu, Bosni i Hercegovini i u konačnici u našoj Općini. Tako je već sada sasvim izvjesno da će ovaj virus prevashodno dovesti do usporavanja svjetske trgovine, a posljedično i ostalih komponenti ekonomskog rasta kao što su investicije i privatna potrošnja. Neizvjesnost i turbulencije kako na međunarodnom tako i na domaćem tržištu negativno će se odraziti na privatne investicije u okviru kojih se očekuje drastičan pad.

Iz gore navedenih razloga Bosna i Hercegovina bi se mogla suočiti sa dubokom recesijom, što će se odraziti i na sve nivoe vlasti.

Prema procjenama, očekuje se porast nezaposlenosti, pad potrošnje, produbljenje deficita i značajno smanjenje ekonomskog rasta. Efekti će se osjetiti u gotovo svakom sektoru ekonomije, a naročito u turizmu, prometu nekretninama, transportu, veleprodaji i maloprodaji, dok će poremećaj u lancima opskrbe i manja potražnja od EU-e dovesti do pada, kako industrijske proizvodnje tako i izvoza roba i usluga. Glavni i najveći rizik mogla bi biti dugotrajna pandemija, kao i dublja recesija u Evropskoj uniji, što bi moglo otežati rješavanje nastale ekonomske krize u Bosni i Hercegovini.

Međunarodni monetarni fond (MMF) je u svom najnovijem izvještaju prognozirao da će zbog pandemije corona virusa svjetska ekonomija doživjeti najgoru recesiju od Velike depresije 1930-ih godina.

Predviđen je ove godine pad globalnog društvenog proizvoda (BDP) za 4,4%, mada su optimistične procjene za 2022. godinu kada se (uz dozu opreza zbog brojnih nepoznanica o vremenu zaustavljanja pandemije) očekuje ekonomski oporavak uz rast od 3,2%.

Statistički podaci ukazuju na to da je Bosna i Hercegovina zabilježila izrazito nepovoljan rezultat kada je u pitanju kretanje fizičkog obima industrijske proizvodnje. Prema ovim podacima Bosna i Hercegovina je zabilježila pad fizičkog obima industrijske proizvodnje od 5,5% u odnosu na prethodnu godinu.

Osnovni cilj Općine Jablanica, kao i svake godine, će biti očuvanje i jačanje ekonomske stabilnosti. Mora se postići i uspostaviti jasan nivo javne potrošnje i definisati šta se želi postići u narednom periodu. Takođe treba poduzeti niz mjera u jačanju ekonomske stabilnosti: osigurati postićaje za rast zapošljavanja i smanjenje siromaštva, smanjiti neciljnu javnu potrošnju, povećati ulaganja u infrastrukturu i sl.

Srednjoročna fiskalna strategija

Vodeći se makroekonomskim pretpostavkama, značajnim usporavanjem naplate prihoda zabilježenim već u drugoj polovini marta i aprilu tekuće godine, a uzimajući u obzir stabilizacijske mjere preduzete na teritoriji Federacije BiH, zbog krajnje nepredvidivosti toka i dužine trajanja pandemije, te njenih krajnjih reperkusija na globalnu i domaću ekonomiju, projekcije prihoda rađene su sa krajnjom oprežnošću.

Projekcije za srednjoročni period 2022-2024. godina prate pretpostavku o postepenom oporavku ekonomije i pozitivnim kretanjima ključnih makroekonomskih parametara, ali je njihov nivo, zbog oslabljene baze u 2021. godini, znatno skromniji u odnosu na visok historijski trend bilježen kontinuirano u zadnjih nekoliko godina.

Obzirom na krajnju nepredvidivost trajanja pandemije, kako je već ranije istaknuto, kao i jačine šokova na ekonomiju koje će ostaviti, ističemo izuzetno visok nivo rizika po ostvarenje projiciranih prihoda. Na domaćem prostoru, prateći buduća dešavanja, moguće je i etapno donošenje novih mjera unutar fiskalne politike, shodno razvoju situacije, koje mogu dovesti do drugačijih ishoda od trenutno pretpostavljenih.

Shodno navedenom, ovim putem ukazujemo na potrebu krajnje opreznosti u procesu budžetskog planiranja u narednim godinama.

Fiskalna strategija temelji se na preuzetim podacima Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP-a). Na osnovu dobivenih podataka procjena je da će i indirektni i direktni porezi u 2022.do 2024. godine biti u blagom porastu te je naša pretpostavka da će fiskalna situacija ostati ograničena i uska i kao takva neće biti dovoljna za ostvarenje željenih projekata, kao i zakonom propisanih obaveza. U tom slučaju ostaje obaveza Općini Jablanica da učini sve na poboljšanju fiskalnih kapaciteta i jačanju fiskalne održivosti, a koja se zasniva na čvršćim ograničenjima javne potrošnje a u isto vrijeme učiniti značajne iskorake u mjerama i aktivnostima koje bi dovele do povećanja i jačanja fiskalnih kapaciteta.

Indirektno oporezivanje i raspodjela prihoda

Indirektno oporezivanje je u nadležnosti države i vrši se od strane Uprave za indirektno oporezivanje BiH, a pokriva porez na dodatnu vrijednost (PDV), carinske dadžbine, akcizne dadžbine, naknade za ceste i dr.

Prihodi se raspoređuju u skladu sa Zakonom o sistemu indirektnog oporezivanja u BiH i Zakonom o uplati i raspodjeli prihoda sa Jedinственог računa Uprave. Prihodi od indirektnih poreza sa Jedinственог računa Uprave raspoređuju se za finansiranje državnih institucija. Sredstva se raspoređuju na budžete entiteta i Brčko Distrikta na temelju Odluke Upravnog odbora o raspodjeli prihoda od indirektnih poreza. Iz pripadajućeg dijela prihoda Federacije direktno se vrši isplata za servisiranje vanjskog duga, a preostali dio sredstava sa Jedinственог računa se raspoređuje između Federacije, kantona, općina i Direkcije za ceste, u skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u FBiH.

Projekcije prihoda od indirektnih poreza za period 2022. – 2024. godine dostavljene su od Federalnog Ministarstva finansija Općini te su u DOB-u uzeti ti podaci.

Prihodi od poreza na imovinu

S obzirom na gradnju stambeno poslovnih zgrada planirano je da će ovi prihodi u 2021. godini biti ostvareni u nešto većem iznosu u odnosu ostvarenje za 2020. godinu. Procjena je da će ovi prihodi stagnirati u naredne tri godine.

Prihodi od poreza na dohodak planirani su u iznosu od 600.000,00 KM za 2021. godinu i prema procjeni Kantonalnog ministarstva finansija, koje je uradilo procjenu prihoda, u narednim godinama oni će blago rasti obzirom da se očekuje i zaustavljanje i blagi porast broja zaposlenih.

Prihodi od indirektnih poreza prema podacima Federalnog ministarstva finansija bilježe blagi rast.

NEPOREZNI PRIHODI

Očekivani ukupni iznos ovih prihoda u 2021. godini iznosi 6.982.300,00 KM. Ubiranje ovih prihoda u 2022.-2024. godine planirano je u nešto manjem iznosu u odnosu na 2021. godinu. Međutim procjena je da će Općina u narednim godinama ostvarivati značajne prihode od kocesione naknade kao i prihode od zakupnina nekretnina koje su u vlasništvu Općine, te je procjena da će ovi prihodi i u narednim godinama imati blagi rast.

Ovi prihodi se sastoje od: prihoda od prava na eksploataciju prirodnih resursa, prihoda od legalizacije i prodaje zemljišta, prihoda od naknade za korištenje građevinskog zemljišta, prihoda po osnovu prirodnih pogodnosti-rente, prihoda od korištenja hidroakumulacionih objekata, komunalnih naknada, ostalih općinskih naknada te ostalih neporeznih prihoda.

Prihodi od naknada za korištenje hidroakumulacionih objekata procijenjeni su na osnovu plana proizvodnje JP EP BiH Hidroelektrane na Neretvi za 2021. godinu. Na osnovu dosadašnjeg iskustva godišnji planovi proizvodnje značajnije ne odstupaju.

Prihodi po osnovu legalizacije u 2021. godini procijenjeni su u iznosu od 440.000,00 KM, dok su za 2022, 2023, i 2024. godinu procijenjeni u manjim iznosima iz razloga što bi veći dio ovih prihoda trebao biti realizovan u 2021. godini.

Naknada za zemljište, uređenje građevinskog zemljišta i za rentu procijenjeni su na bazi dosadašnjeg iskustva.

U sljedećoj tabeli su prikazani prihodi i primici kako slijedi:

Plan prihoda i primitaka	Budžet 2021	Projekcija 2022.	Projekcija 2023.	Projekcija 2024.
2	5	6	7	8
I PRIHODI OD POREZA	2.202.000,00	2.145.000,00	2.223.000,00	2.261.000,00
Porez na imovinu	382.000,00	300.000,00	300.000,00	300.000,00
Porez na dohodak	600.000,00	620.000,00	630.000,00	650.000,00
Prihodi od indirektnih poreza	1.100.000,00	1.105.000,00	1.170.000,00	1.185.000,00
Prihodi od indir. poreza koji pripadaju direkcijama za puteve	115.000,00	117.000,00	120.000,00	123.000,00
Porez na platu (zaostale obaveze)	3.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00
Ostali porezi	2.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00
II NEPOREZNI PRIHODI	6.982.300,00	6.407.000,00	6.309.000,00	6.211.000,00
II.I. KAPITALNI PRIHODI	6.463.300,00	5.671.000,00	5.571.000,00	5.471.000,00
Prihodi od prava na eksploataciju	45.300,00	150.000,00	150.000,00	50.000,00
Ostali prihodi od imovine	25.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00
Prihodi od zakupa nekretnina u vlasništvu Općine	530.000,00	305.000,00	305.000,00	305.000,00
Naknada za zemljište	100.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00
Naknade za osiguranje od požara	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00
Naknada za uređenje građevinskog zemljišta	170.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00
Naknada za korištenje građ. zemljišta	100.000,00	200.000,00	100.000,00	100.000,00
Naknade po osnovu prirodnih pogodnosti- renta	350.000,00	80.000,00	80.000,00	80.000,00
Naknade po osnovu tehničkog prijema	10.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00
Prihodi od legalizacije	440.000,00	105.000,00	105.000,00	105.000,00
Naknada za korištenje hidroakumulacionih objekata	4.611.000,00	4.600.000,00	4.600.000,00	4.600.000,00
Ostale općinske naknade	20.000,00	26.000,00	26.000,00	26.000,00
Naknade za zauzimanje javnih površina	2.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00
II.II Ostali neporezni prihodi	519.000,00	736.000,00	738.000,00	740.000,00
Administrativne takse	50.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00
Komunalne takse	10.000,00	80.000,00	80.000,00	80.000,00
Komunalna naknada	300.000,00	450.000,00	450.000,00	450.000,00
Ostali neporezni prihodi	159.000,00	146.000,00	148.000,00	150.000,00
III Tekući transferi (potpore, grantovi)	637.000,00	496.000,00	530.000,00	530.000,00
IV Priljeni kapitalni transferi	0,00	0,00	0,00	0,00
V Kapitalni primici	45.000,00	30.000,00	30.000,00	30.000,00
UKUPNI PRIHODI I PRIMICI:	9.866.300,00	9.078.000,00	9.092.000,00	9.032.000,00

Prognoze prihoda su usko vezane za privredni rast. Najveći rizik po projekciju prihoda je neuspjeh u ispunjavanju ciljeva privrednog rasta. Porezni prihodi zavise od unapređenja, usklađenosti BiH institucija i entiteta s jedne strane i svih nivoa vlasti unutar F BiH, pogotovo kad su u pitanju prognoze prihoda od indirektnih poreza.

Srednjoročni okvir rashoda za period 2022. – 2024. godine

Osnovni cilj srednjoročnog okvira rashoda za period 2022.-2024. godine je unapređenje raspodjele raspoloživih resursa putem izrade budžeta, kojim se u obzir uzimaju vladine politike i prioritete, dugoročni i strateški pogledi na prihode, prioritete i održivost, veći izlazni rezultati i koristi iz javne potrošnje, kao i veći stepen fiskalne održivosti, te unapređenje odgovornosti i transparentnosti.

U toku je prilagođavanje Integralne strategije razvoja Općine Jablanica sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem Federacije Bosne i Hercegovine i Uredbom o izradi strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine. Na osnovu utvrđenog normativno-pravnog i metodološkog okvira donesena je Odluka o pokretanju procesa izrade strateškog planiranja Općine Jablanica kojom je pokrenut proces izrade Strategije razvoja Općine Jablanica za period 2021-2027 godina što obuhvata procese usklađivanja i revidiranja Strategije razvoja Općine Jablanica.

Struktura potrošnje u javnom sektoru

U ovom dijelu dokumenta razmatrana su pitanja plaća i materijalnih troškova i isti su prikazani u tabeli koja slijedi:

Plan rashoda i izdataka	Budžet 2021	Projekcija 2022.	Projekcija 2023.	Projekcija 2024.
1	3	4	5	6
I TEKUĆI IZDACI	3.433.870,00	3.442.500,00	3.476.000,00	3.487.100,00
Plaće i naknade troškova zaposlenih	2.280.500,00	2.292.500,00	2.315.000,00	2.340.000,00
Bruto plate i naknade	1.981.500,00	1.992.500,00	2.000.000,00	2.020.000,00
Nakn.tr.zap.(topli obrok, prevoz, smj., reges....)	299.000,00	300.000,00	315.000,00	320.000,00
Doprinosi na teret poslodavca	205.370,00	210.000,00	211.000,00	212.100,00
Izdaci za materijal i usluge	948.000,00	940.000,00	950.000,00	935.000,00

Kao što je vidljivo iz tabele procjena je da će tekući izdaci blago rasti u naredne tri godine, a razlog tog blagog rasta je mali porast broja zaposlenih koji proističe iz donešenih zakona i dijelom popune nedostajućih radnih mjesta.

TEKUĆI TRANSFERI

Tekući transferi se dijele na tekuće transfere koji nisu predmet Integralne strategije razvoja Općine Jablanica i oni koji su proizašli iz navedene strategije. Za tekuće transfere koji nisu obuhvaćeni Integralnom strategijom intencija je da oni ostaju na istom nivou, eventualno da se smanjuju.

Tekući transferi su prikazani slijedećom tabelom:

	Rashodi i izdaci	Budžet 2021	Projekcija 2022.	Projekcija 2023.	Projekcija 2024.
1	2	3	4	5	6
614000	II TEKUĆI TRANSFERI I DRUGI TEKUĆI RASHODI	3.477.710,00	3.122.500,00	3.137.600,00	3.153.100,00
614000	Tekući transfer za izbore	2.500,00	2.500,00	3.000,00	36.000,00
614000	Tekući transferi RTV-u Jablanica-zakup i dozvole	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00
614000	Urgentne socijalne pomoći	80.000,00	80.000,00	70.000,00	70.000,00
614000	Subvencije boračkoj populaciji	30.000,00	30.000,00	30.000,00	30.000,00

614000	Podrška sugrađanima (hemodijaliza) za obezbjeđenje medikamenata	8.500,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00
614000	Podrška sugrađanima za prevoz djece sa autizmom	14.500,00	14.500,00	14.500,00	14.500,00
614000	Subvencije za dijabetičare	10.000,00	0,00	0,00	0,00
614000	Transfer za prevoz učenika	20.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00
614000	Transfer za prevoz učenika-dio koji finan.HNK	150.000,00	150.000,00	150.000,00	150.000,00
614000	Podrška za prevoz učenika Srednje škole	0,00	0,00	0,00	0,00
614000	Podrška za prevoz građana -vanredni prevoz	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00
614000	Tekući transferi neprofitnim organizacijama	529.060,00	530.000,00	530.000,00	530.000,00
614000	Tekući transferi vjerskim zajednicama	50.000,00	30.000,00	30.000,00	30.000,00
614000	Grant sredstva -Memorijalni centar Srebrenica-Potočari	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00
614000	Grant sredstva za deblok. Računa i nastavak rada FK Turbina	25.000,00	0,00	0,00	0,00
	Grant sredstva za JKP Jablanica-nabavka opreme	50.000,00	0,00	0,00	0,00
614000	Subvencije javnim ustanovama i javnim preduzećima	915.750,00	920.000,00	926.000,00	926.000,00
614000	Subvencije JKP "Jablanica"- održavanje lokalnih puteva	70.000,00	70.000,00	70.000,00	70.000,00
614000	Subvencije JKP "Jablanica"- održavanje javne rasvjete	35.000,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00
614000	Subvencije JKP "Jablanica"- program održ. Javnih i zelenih površina	200.000,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00
614000	Subv. JKP "Jablanica" - odvoz smeća iz ruralnih područja	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00
614000	Subvencije JKP Jablanica za rek. i proš. vodo i kanal.mreže	25.000,00	0,00	0,00	0,00
614000	Subvencije JKP Jablanica -sanacija kvarova na lok. Vodovod	15.000,00	0,00	0,00	0,00
614000	Subvencije za zapošljavanje invalidnih osoba	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00
614000	Subvencije za zapošljavanje pripravnika i volontera	148.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00
614000	Subvencije JU,JP i dr.za porde.upl.doprin. za VSS	30.000,00	0,00	0,00	0,00
614000	Subvencije za sistem.pregled učenika osnovne škole	2.500,00	0,00	0,00	0,00
614000	Subven. Za JZU Dom zdravlja-sist.preg. za polaznike vrtića	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00
614000	Subvencije za uplatu markica ZZO za soc.ugr.	2.500,00	2.500,00	2.500,00	1.000,00
614000	Subvencije za upl.dopr.PIO-a za radnike Amine radi odlaske u penziju	10.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00
	Subvencije za Medžlis IZ Jablanica na ime nak.za uređ.gr.	35.000,00	0,00	0,00	0,00
614000	Subvencija UG "Glavatica" -za nakn.za korišt.voda	3.800,00	3.800,00	3.800,00	3.800,00
	Subvencije za nabavku udžbenika za učenike od I-IX raz. OŠ	50.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00
614000	Naknade za povrat više ili pogrešno uplaćenih sredstava	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00

614000	Izvršenje sudskih presuda i rješenja o izvršenju	55.000,00	30.000,00	30.000,00	20.000,00
614000	II.I.Prioritetni projekti iz integralne strategije razvoja	858.600,00	747.200,00	765.800,00	759.800,00
614000	II.I.I. Projekti iz oblasti LER-a	331.400,00	242.000,00	255.600,00	255.600,00
614000	Subvencije i poticaji za MSP općine Jablanica	253.400,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00
614000	Subvencije priv.subj. Projekat ILO	12.000,00	0,00	0,00	0,00
614000	Poticaj za otkup jagod. I bobič. Voća ili za sjetvu	5.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00
614000	UG Zelena dolina-Putevima bosanskih Bogumila	0,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00
614000	Jačanje kapaciteta turističke zajednice i turističkih agencija	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00
614000	Ulaganje u tur.kapac. koji se nalaze na bij. Stazi VIA DIN	44.000,00	7.000,00	0,00	0,00
614000	UŽ Most-manifestacija "Okusi Jablanice"	0,00	5.000,00	5.600,00	5.600,00
614000	UPJ Jačanje kapaci. poslovnog inkubatora i klastera kamena	12.000,00	12.000,00	12.000,00	12.000,00
614000	SPU-Program razvoja agroturizma	0,00	0,00	20.000,00	20.000,00
	II.I.II. Projekti društveni razvoj	125.000,00	106.000,00	106.000,00	100.000,00
614000	Pomoć u prehrani djeteta do 6 mj. i dod.prehrana za majke dojilje	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00
614000	OKPIS-Dnevni centar za djecu" Jablanica	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00
614000	Promocija aktivnosti Jablaničkog ljeta	0,00	4.000,00	4.000,00	4.000,00
614000	OKC "UrbanArt" Jablanica- Rok maraton Demo Fest	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00
614000	OKPIS-Izrada i prov. Godiš.kalendara pozorišnih predstava	0,00	7.000,00	7.000,00	7.000,00
614000	Obilježavanje historij. datuma (NOB-e i oslobod.i rat 92-95)	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00
614000	Razvijene MZ-e	40.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00
614000	Centar za soc. rad-savjetov.i pomoć za djecu sa potešk. U razvoju, mlade i odrasleosobe izlož. Probl. Nasilja, toks. I del	5.000,00	5.000,00	5.000,00	0,00
614000	OKPIS-Edukacija mladih i organizac. OCD- a za pisanje proj.	0,00	3.000,00	3.000,00	2.000,00
614000	UŽ Most-Jačanje kapaciteta žena u liderstvu	0,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00
	II.I.III. Projekti okoliša	0,00	0,00	0,00	0,00
614000	Edukacija poljoprivrednika o pravilnoj obradi zemlje	0,00	0,00	0,00	0,00
614000	Edukacija o prirodnom i kulturno-historijskom nasljeđu	0,00	0,00	0,00	0,00
	II.I.IV. Ostali projekti	402.200,00	399.200,00	404.200,00	404.200,00
614000	Podrška tradicionalnoj poljoprivrednoj proizvodnji	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00
614000	Realizacija usvoj. Akcion. Planova (Romi, soc. ugrož)	5.000,00	0,00	0,00	0,00
614000	Oснаživanje položaja žena kroz podršku ženskom poduzetn.	0,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00

614000	Podrška razvoju turizma -promoc. sajmovi i sarad. sa partnerima u projektima	0,00	0,00	5.000,00	5.000,00
614000	Podrška pružanju specijal. Usluga u DZ Jablanica	65.000,00	65.000,00	65.000,00	65.000,00
614000	Školarine Stipendije đacima i studentima	240.000,00	240.000,00	240.000,00	240.000,00
614000	Posebni psihosoc.tretman trudnica i brač. Par.koji žele djecu	15.000,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00
614000	Podrška palapregičarima	7.200,00	7.200,00	7.200,00	7.200,00

Kako je naprijed navedeno intencija je da se javna potrošnja smanjuje te su pojedina izdvajanja ostala na istom nivou ili su jednim dijelom smanjena.

KAPITALNI TRANSFERI

Procjena kapitalnih transfera za 2022. godinu je 1.825.000,00 KM, za 2023. godinu projekcija ovih transfera je 1.769.000,00 KM i za 2024. godinu projekcija ovih transfera je 1.569.000,00 KM.

Većina prikazanih projekata obuhvaćena je Strategijom razvoja općine Jablanica.

U sljedećoj tabeli nabrojani su projekti iz Integralne strategije razvoja koji su predviđeni da se realizuju u naredne tri godine, kao i ostali projekti koji nisu obuhvaćeni Strategijom.

Kamate i otplate po kreditima su poznate, te su uneseni iznosi po otplatnom planu. Kao što se iz tabelarnog dijela vidi Općina Jablanica u narednim godinama ima kredit Svjetske banke za rekonstrukciju vodovoda Lug, kredit od Razvojne banke F BiH za izgradnju poslovne zone UNIS i pomoćnog igrališta i drugih sportskih sadržaja i kredit za poslovnu zonu „Granit.“

Kapitalni transferi prikazani su sljedećom tabelom:

	Rashodi i izdaci	Budžet 2021	Projekcija 2022.	Projekcija 2023.	Projekcija 2024.
1	2	3	4	5	6
615000	III KAPITALNI TRANSFERI	1.822.520,00	1.529.000,00	1.410.000,00	1.339.000,00
615000	Projekti koje sufinansir. drugi subjekti	450.000,00	346.000,00	380.000,00	380.000,00
	Kapitalni izd. Po Zak. Parl.FBiH	840.700,00	791.000,00	818.000,00	657.000,00
615000	Nerealizovani ugovori po projektima iz preth. godine	213.700,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00
820000	III.I.Prioritetni projekti iz integralne strategije razvoja	627.000,00	691.000,00	718.000,00	557.000,00
615000	III.I.Prioritetni projekti iz integralne strategije razvoja	627.000,00	691.000,00	718.000,00	557.000,00
820000	III.I.I. Projekti iz oblasti LER-a	130.000,00	40.000,00	70.000,00	40.000,00
	III.I.I. Projekti iz oblasti LER-a	130.000,00	40.000,00	70.000,00	40.000,00
820000	Finansiranje Izgradnje poslovnih zona	20.000,00	0,00	0,00	0,00
820000	Finansiranje poslovne zone Granit	0,00	0,00	0,00	0,00
615000	Obezbjedenje Ind. Vode za posl. Zone D.jablanica	10.000,00	10.000,00	50.000,00	20.000,00
615000	Uređenje kulturno-historijskog likaliteta Lokve	20.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	Revitalizacija zgrade i platoa Muzeja "Bitka za ranjenike"	30.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00
615000	Izrada i donošenje reg. Plana. Posl. zona i dr(D.jablanica, Jar.	0,00	0,00	0,00	0,00

615000	Izgradnja asv. pris.zgradi soc. stan i asv. puta za Trokuće	50.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	Izrada studije opravdanosti eksploat. Željezne rude	0,00	5.000,00	0,00	0,00
615000	Izrada studije opravdanosti izgradnje fabrike min. Kam. Vune	0,00	5.000,00	0,00	0,00
	III.II. Projekti društveni razvoj	156.000,00	290.000,00	200.000,00	180.000,00
820000	Izgradnja pomoćnog fudbalskog igrališta i dr.sport. Sadržaja	0,00	30.000,00	0,00	0,00
615000	Povećanje smještajnih kapaciteta u JU Dom za stara i iznemogla lica-sufinansiranje	15.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	Uređenje saobr. Do harema Jasen, partera zgrade soc. Stan.	0,00	50.000,00	0,00	0,00
615000	Projekti Muzeja i dr.JU-sufinansiranje	10.000,00	10.000,00	10.000,00	
615000	Rekonstrukcija kino dvorane u Jablanici-suf.	0,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00
615000	Planiranje, izgradnja i rek. društ. prost. sport. i dj.igral.	10.000,00	10.000,00	10.000,00	0,00
615000	Izgradnja igrališta u naselju Lug	0,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00
615000	Projekat CEB II-zgrada socij. Stanov. – sufin.	25.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	Projekti civilne zaštite	30.000,00	30.000,00	30.000,00	30.000,00
615000	Zaštita škarpe lokalne saobrać. U naselju Lug	6.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	Sanacija klizišta-sufin.	15.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00
820000	Vatrogasni dom- projektovanje	15.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00
615000	Regulacioni plan Gornja Kolonija	0,00	0,00	0,00	0,00
615000	Izmjene prost. Plana općine jablanica 2016-2025	20.000,00	10.000,00	0,00	0,00
615000	Usaglašavanje prostorno planske dokumentacije	10.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00
615000	Urbanistički plan Ostrožac	0,00	0,00	0,00	0,00
	III.III. Projekti okoliša	341.000,00	361.000,00	448.000,00	337.000,00
615000	Trg Alije Izetbegovića (uređenje lokacije)	120.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00
615000	Uređenje puta, vodo i kanl.mreže u naselju Zlate	0,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00
615000	Uređenje Trga Oslobođenja -I faza	60.000,00	60.000,00	160.000,00	60.000,00
615000	Uređenje dvorišta i parkirališta	50.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00
615000	Uređenje trotoara, parking prostora	30.000,00	30.000,00	30.000,00	30.000,00
615000	Rekonstrukcija ulice Suljo Čilić-Gornja Kolonija	0,00	0,00	0,00	0,00
615000	Rekonstrukcija ulice Proleterskih brigada i krug Stara kasar.	0,00	0,00	0,00	0,00
615000	Rekonstrukcija ulice Granitova	0,00	0,00	0,00	0,00
615000	Uređenje gradskog parka-sufinansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
615000	Rekonstrukcija postojećih i uspostava novih drvoreda	5.000,00	5.000,00	6.000,00	5.000,00

615000	Održavanje uređ. za prečišć. otpad. Voda Ostrožac i Donje Paprasko	15.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00
820000	Nabavka podzemnih kontejnera i opreme-suf.	44.000,00	54.000,00	20.000,00	30.000,00
820000	Uređenje podzemnih kontejnera	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00
615000	Izgradnja podzemne garaže Rasadnik	0,00	0,00	20.000,00	0,00
820000	Izgradnja mrtvašnice	7.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00
615000	Nastavak zamjene rasvjetnih tijela u MZ I i MZ II	0,00	7.000,00	7.000,00	7.000,00
	III.IV. Ostali projekti-ostali kapitalni izdaci	531.820,00	392.000,00	212.000,00	302.000,00
820000	Nabavka opreme za sportske aktivnosti-suf.	0,00	0,00	0,00	0,00
615000	Uređenje puteva i rasvjete u MZ Doljani	15.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	Uređenje puta i rasvjete u podružnici Risovac	15.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	Uređenje puteva u MZ-a (građevinski materijal)	25.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00
615000	Uređenje puteva u MZ Mirke-sanacija step. prema Baćini	10.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	Uređenje i sanacija puteva u u MZ Ostrožac	15.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	uređenje puta u MZ Donja Jablanica	10.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	Uređenje puta u MZ Glogošnica	0,00	0,00	0,00	0,00
615000	Uređenje puta u Podružnici Krstac	40.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	Uređenje puta u naselju Doljanka-iza zgrade Stare Općine	30.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	Završetak izgradnje kanal.mreže Baćina-Mirke Bukov Pod	0,00	30.000,00	0,00	0,00
615000	Izrada sistema za navodnjavanje polj. Zemljišta	0,00	0,00	0,00	0,00
615000	Rekonstrukcija lok. vodov. (Slatina, Doljani i Zlate)	25.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	Rekonstrukcija Vodo i kanal. Mreže-gradski vodovod	25.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00
615000	Proširenje javne rasvjete na hidroakum. Područjima	15.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	Rekonstrukcija školskih i dr. Objekata (grijanje, uređ.dvorišta i sl)	7.000,00	10.000,00	10.000,00	
615000	Projekat za MZ Ostrožac-igralište Deponija	0,00	0,00	0,00	0,00
615000	Uređenje igrališta u MZ Slatina	0,00	0,00	0,00	0,00
615000	Rekonstrukcija autobuskih stajališta (nadstrešnice i sl)	0,00	0,00	0,00	0,00
615000	Proširenje video nadzora na gradskom području	0,00	0,00	0,00	0,00
615000	Zatvaranje gradske deponije	0,00	0,00	0,00	0,00
615000	Sanacija divljih deponija na području općine	7.000,00	7.000,00	7.000,00	7.000,00
615000	Uređenje plaža na podr. Jablaničkog jezera	7.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	Tekući transferi za sufinansiranje EU projekata	60.000,00	0,00	0,00	0,00

615000	Tekući transferi za sufinansiranje EU projekata-ILO	37.000,00	0,00	0,00	0,00
615000	Izrada projekta rekonstrukcije Kamenog mosta u Glogošnici	10.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00
615000	Izrada i revizija projekata i nadzor	30.000,00	0,00	0,00	
615000	Obilježavanje naseljenih mjesta, ulica i dr.	10.000,00	10.000,00	0,00	0,00
820000	Nabavka zemljišta	50.000,00	190.000,00	50.000,00	150.000,00
615000	Izdaci za namjenska sredstva za zaštitu i spašavanje	65.000,00	40.000,00	40.000,00	40.000,00
615000	Ostala uređenja zemljišta	23.820,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00
	Rashodi i izdaci	Budžet 2021	Projekcija 2022.	Projekcija 2023.	Projekcija 2024.
1	2	3	4	5	6
616000	IV Izdaci za kamate	147.700,00	133.500,00	117.500,00	105.600,00
616000	Kamate za izgrad.vodovoda Lug	2.700,00	2.700,00	2.700,00	2.700,00
616300	Kamata Kamata po kreditu za izgrad. poslovne zone UNIS	56.000,00	49.800,00	43.500,00	37.400,00
616300	Kamata po kreditu za izgrad.poslovne zone Granit	89.000,00	81.000,00	71.300,00	65.500,00
820000	V IZDACI	693.800,00	673.800,00	663.800,00	663.800,00
820000	Kapitalni izdaci	42.000,00	22.000,00	22.000,00	22.000,00
821000	Ulaganja u opremu općine i ostale potrebe	25.000,00	15.000,00	15.000,00	15.000,00
821000	Unapred. rada opć. Službi-sistem 48. i inf.OV	10.000,00	0,00	0,00	0,00
821000	Nabavka vatrogasne opreme	0,00	0,00	0,00	0,00
821000	Rekonstrukcija dijela zgrade Općine	7.000,00	7.000,00	7.000,00	7.000,00
821000	Investiciona ulaganja u impl. Strategije komunikacije	0,00	0,00	0,00	0,00
821000	Pozajmljivanja pojedincima	30.000,00	30.000,00	20.000,00	20.000,00
822200	Kreditni za mali biznis iz revolving sredstava	0,00	0,00	0,00	0,00
822200	Kreditni za stambeno zbrinj.borač.pop. iz rev.sr.	30.000,00	30.000,00	20.000,00	20.000,00
822200	Otplate po kreditima	621.800,00	621.800,00	621.800,00	621.800,00
823000	Otplata kredita za vodovod Lug	13.400,00	13.400,00	13.400,00	13.400,00
823000	Otplata kredita poslovnu zonu UNIS	250.000,00	250.000,00	250.000,00	250.000,00
823000	Otplata kredita poslovnu zonu GRANIT	358.400,00	358.400,00	358.400,00	358.400,00
511000	Pokriće deficita iz 2015. 2016. 2017,2019. i 2020. godine	240.700,00	126.700,00	247.100,00	243.400,00
530000	Tekuće rezerve	50.000,00	50.000,00	40.000,00	40.000,00
	Ukupno IZDACI	1.132.200,00	984.000,00	1.068.400,00	1.052.800,00

Za realizaciju kapitalnih projekata planirani su prihodi koji se mogu trošiti u infrastrukturne projekte sredstva hidroakumulacije, kao i sredstva viših nivoa vlasti koja su izvjesna kroz transfere.

Najznačajniji infrastrukturni projekti su: izgradnja Trga Alije Izetbegovića, uređenje Trga Oslobođenja, nabavka i ugradnja podzemnih kontejnera, izgradnja mrtvačnice, projekti koji se sufinansiraju od EU, uređenje lokalnih puteva, vodovoda, kanalizacione mreže, izgradnja i rekonstrukcija sekundarne mreže gradskog

vodovoda, uređenje dvorišta, saobraćajnica i rekonstrukcija trotoara, proširenje javne rasvjete i ostali kapitalni projekti.

U tekućoj godini kao i u naredne tri godine tj. 2021. 2022. 2023. i 2024. godine planiramo pokriti deficite iz ranijih godina.

Bosna i Hercegovina
 Federacija Bosne i Hercegovine
 Hercegovačko-neretvanski kanton
 OPĆINA JABLANICA
 OPĆINSKI NAČELNIK
 Broj:01-11-1208/21
 Jablanica, 31.05.2021.g.

OPĆINSKI NAČELNIK
 Damir Šabanović

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Sl. glasnik općine Jablanica", broj: 2/09,8/16 i 2/20) i člana 3. Odluke o stipendijama Općine Jablanica – Prečišćen tekst ("Sl. glasnik općine Jablanica", broj: 3/12), Općinsko vijeće Općine Jablanica na 8. sjednici održanoj dana 24.06.2021. godine, d o n o s i

ODLUKU
o visini i broju stipendija Općine Jablanica
za 2021/2022. školsku-akademsku godinu

Član 1.

Za 2021/2022. školsku-akademsku godinu utvrđuje se sljedeći broj stipendija sa iznosima po kategorijama:

Kategorija 1:	Studenti	svi aplikanti	stipendija
Kategorija 2:	Učenici srednjih škola	20	stipendija
Kategorija 3:	Učenici srednjih škola aktivni i zaslužni članovi sportskih organizacija	10	stipendije
Kategorija 4:	Učenici srednjih škola iz porodica korisnika boračke zaštite	20	stipendija
Kategorija 5:	Učenici iz reda romske nacionalne manjine	svi aplikanti	stipendija
Kategorija 6:	Učenici koji su osnovnu školu završili odličnim uspjehom i upisali su prvi razred JU "Srednja škola Jablanica" kao i ostali učenici upisani u JU "Srednja škola Jablanica" koji su prethodni razred završili odličnim uspjehom	svi aplikanti	stipendija
Kategorija 7:	a) Učenici upisani u JU "Srednja škola Jablanica" čiji su roditelji bez ikakvih novčanih primanja, b) Učenici upisani u neku drugu srednju školu, čiji su roditelji bez ikakvih novčanih primanja, a imaju prebivalište na području Općine Jablanica.	svi aplikanti	stipendija

Broj stipendija u Kategoriji 1, Kategoriji 5, Kategoriji 6 i Kategoriji 7, shodno članu 20. i članu 21. Odluke o stipendijama zavisit će od broja prijavljenih kandidata koji ispunjavaju opće i posebne uslove predviđene Odlukom o stipendijama.

Član 2.

Visina stipendija utvrđuje se u mjesečnim iznosima:

1. Studenti	100,00	KM
2. Učenici.....	50,00	KM

Član 3.

Eventualno neraspoređene stipendije za 2021/2022. školsku-akademsku godinu u određenim kategorijama dodijeliti će Općinski načelnik:

- Studentima koji su ispunili eliminatorne uslove ali se iz objektivnih razloga nisu u roku javili na konkurs za stipendije;
- Učenicima koji su ispunili eliminatorne uslove i to po redosljedu na listi, u istoj ili drugoj kategoriji, u skladu sa Odlukom.

Član 4.

Nakon okončanog postupka dodijele stipendija po konkursu, ukoliko se ukaže potreba za slučajeve teškog socijalnog stanja za neizabrane aplikante, izuzetno, Općinski načelnik može odobriti najviše do 5 (pet) stipendija.

Član 5.

Sredstva iz člana 1. i člana 4. ove odluke obezbjedit će se iz budžeta Općine Jablanica.

Član 6.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u «Službenom glasniku Općine Jablanica».

Bosna i Hercegovina
 Federacija Bosne i Hercegovine
 Hercegovačko-neretvanski kanton
 OPĆINA JABLANICA
 OPĆINSKO VIJEĆE
 Broj:02-02-1320-1/21-8
 Jablanica, 24.06.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
 Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Sl. glasnik općine Jablanica", broj: 2/09,8/16 i 2/20) i člana 6. Odluke o stipendijama Općine Jablanica – Prečišćen tekst ("Sl. glasnik općine Jablanica", broj: 3/12), Općinsko vijeće Općine Jablanica na 8. sjednici održanoj dana 24.06.2021. godine, d o n o s i

O D L U K U

o imenovanju Komisije za stipendije za 2021/2022. školsku-akademsku godinu

I

Imenuje se Komisija za stipendije za 2021/2022. školsku-akademsku godinu u sljedećem sastavu:

1. Alikadić Alen,	predsjednik
2. Matić Gojka,	član
3. Amira Mursel-Čilić	član
4. Ćosić Alma,	član
5. Zahirović Elma,	član

II

Zadatak Komisije iz člana I ove Odluke je da raspiše konkurs za dodjelu stipendija u 2021/2022. školskoj-akademskoj godinu, u skladu sa Odlukom o stipendijama Općine Jablanica i Odlukom o visini i broju stipendija Općine Jablanica za 2021/2022. školsku-akademsku godinu, razmotri prispjele prijave, utvrdi rang – listu kandidata u svim kategorijama koji ispunjavaju uslove, te u skladu sa članom 26. Odluke, zajedno sa Općinskim načelnikom razmotri prispjele prigovore.

III

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u «Službenom glasniku Općine Jablanica».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1320-2/21-8
Jablanica, 24.06.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta Općine Jablanica («Službeni glasnik»Općine Jablanica broj: 2/09, 8/16 i 2/20), te člana 13. i 35. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH broj:49/06 i 51/09) ,Općinsko vijeće Jablanica na 8. sjednici održanoj dana 24.06.2021 . godine, d o n o s i

O D L U K U
o zatvaranju kolektivnog centra “Gornja Kolonija”

Član 1.

(1) Ovom Odlukom određuje se i formalno-pravno zatvaranje kolektivnog centra Gornja Kolonija Jablanica, a koji je u prethodnom periodu služio u svrhu osiguranja nužnog smještaja raseljenim licima čije je zatvaranje predviđeno u sklopu projekta “Zatvaranje kolektivnih centara kroz omogućavanje javnih stambenih rješenja- Projekat CEB II”

(2) Zatvaranje kolektivnog centra Gornja Kolonija određuje se zaključno sa danom stupanja na snagu ove Odluke.

Član 2.

(1) Korisnicima kolektivnog centra obezbjeđene su stambene jedinice kroz implementaciju projekta “Zatvaranje kolektivnih centara kroz omogućavanje javnih stambenih rješenja- Projekat CEB II”

Član 3.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja, a objavit će se u “Službenom glasniku Općine Jablanica”.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1320-3/21-8
Jablanica, 24.06.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 13. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine», broj 49/06) i člana 18. Statuta općine Jablanica («Službeni glasnik Općine Jablanica» broj:2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, donijelo je

ODLUKU

o donošenju Strategije razvoja Općine Jablanica za period 2021.- 2027. godina

Član 1.

Općinsko vijeće donosi Strategiju razvoja općine Jablanica za period 2021-2027. godine.

Član 2.

Sastavni dio ove Odluke je Strategija razvoja općine Jablanica za period 2021-2027. godine.

Član 3.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom glasniku općine Jablanica".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton

OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-1/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

***

**STRATEGIJA
RAZVOJA OPĆINE JABLANICA
ZA PERIOD 2021.-2027. GODINA**

Strategija razvoja Općine Jablanica

I. UVOD	4
I.1. METODOLOGIJA IZRADE STRATEGIJE	5
II. STRATEŠKA PLATFORMA	6
II.1. SITUACIONA ANALIZA.....	6
II. 1.1. GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PRIRODNE KARAKTERISTIKE OPĆINE JABLANICA.....	6
II. 1.1.1. <i>Historijski aspekti razvoja općine Jablanica</i>	7
II. 1.1.2. <i>Prirodni resursi općine Jablanica</i>	8
II. 1.2. STANOVNIŠTVO OPĆINE JABLANICA	9
II. 1.2.1. <i>Ukupan broj stanovnika, struktura stanovništva Općine Jablanica</i>	9
II. 1.2.2. <i>Prostorni raspored stanovništva</i>	10
II. 1.2.3. <i>Prirodni priraštaj stanovništva</i>	11
II. 1.2.4. <i>Migracije stanovništva</i>	12
II. 1.3. PREGLED STANJA I KRETANJA U LOKALNOJ EKONOMIJI	14
II. 1.3.1. <i>Broj i struktura preduzeća i preduzetničkih radnji</i>	14
II. 1.3.2. <i>Bruto domaći proizvod i plaće</i>	16
II. 1.3.2.1. <i>Analiza strukture ekonomije Općine Jablanica</i>	16
II. 1.3.3. <i>Spoljnotrgovinska razmjena</i>	18
II. 1.3.4. <i>Investicije u privredi</i>	18
II. 1.3.5. <i>Turistički potencijal i turistička infrastruktura</i>	21
II. 1.3.6. <i>Poljoprivreda</i>	23
II.1.4. PREGLED STANJA I KRETANJA NA TRŽIŠTU RADA.....	26
II. 1.4.1. <i>Zaposlenost</i>	26
II. 1.4.2. <i>Nezaposleni</i>	26
II. 1.4.3. <i>Cijena rada</i>	27
II. 1.4.4. <i>Penzioneri</i>	28
II.1.5. EKONOMSKA KRETANJA U KONTEKSTU PANDEMIJE COVID-19	30
II.1.6. PREGLED STANJA I KRETANJA U OBLASTI DRUŠTVENOG RAZVOJA.....	32
II. 1.6.1. <i>Obrazovanje</i>	32
II. 1.6.1.1. <i>Predškolsko obrazovanje</i>	32
II. 1.6.1.2. <i>Osnovno obrazovanje</i>	32
II.1.6.1.3. <i>Srednje obrazovanje</i>	33
II. 1.6.2. <i>Kultura</i>	36
II. 1.6.3. <i>Sport</i>	37
II. 1.6.4. <i>Zdravstvena zaštita</i>	38
II. 1.6.5. <i>Socijalna zaštita</i>	38
II. 1.6.6. <i>Osjetljive /ranjive grupe</i>	40
II. 1.6.7. <i>Civilna zaštita</i>	41
II. 1.6.8. <i>Sigurnost građana</i>	44
II. 1.6.9. <i>Analiza stanja mladih</i>	44
II. 1.6.10. <i>Organizacije civilnog društva</i>	45
II. 1.7. STANJE JAVNE INFRASTRUKTURE I JAVNIH USLUGA.....	48
II. 1.7.1. <i>Cestovna mreža</i>	48
II. 1.7.2. <i>Telekomunikacijska infrastruktura</i>	49
II. 1.7.3. <i>Javna rasvjeta, pokrivenost elektromrežom</i>	50
II. 1.7.4. <i>Vodosnabdijevanje</i>	52
II. 1.7.5. <i>Kanalizaciona infrastruktura</i>	53
II. 1.7.6. <i>Groblja na području općine</i>	54
II. 1.7.7. <i>Stanje administrativnih usluga lokalne samouprave</i>	55
II.1.8. STANJE OKOLIŠA	58
II. 1.8.1. <i>Kvalitet zraka</i>	58
II. 1.8.2. <i>Upravljanje vodama</i>	58
II. 1.8.3. <i>Korištenje, zaštita i upravljanje zemljištem</i>	59
II. 1.8.4. <i>Korištenje, zaštita i upravljanje šumama</i>	59
II. 1.8.5. <i>Upravljanje otpadom</i>	60
II. 1.8.6. <i>Biodiverzitet, prirodno naslijeđe</i>	61
II. 1.8.7. <i>Energetska efikasnost i obnovljivi izvori energije</i>	61
II.1.9. PROSTORNO PLANSKA DOKUMENTACIJA	63
II.1.10. BUDŽET	64
II.2. STRATEŠKO FOKUSIRANJE	68
II. 2.1. <i>SWOT analiza</i>	68
II. 2.2. <i>Strateški fokusi</i>	70

Strategija razvoja Općine Jablanica

II.3. VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI RAZVOJA.....	71
II. 3.1. Osnove usaglašenosti strateških ciljeva sa Okvirom ciljeva održivog razvoja sa utvrđenim akceleratorima i pokretačima u Bosni i Hercegovini	74
III. PRIORITETI I MJERE ZA OSTVARENJE STRATEŠKIH CILJEVA.....	75
III.1. PREGLED PRIORITETA I PRIPADAJUĆIH MJERA ZA STRATEŠKI CILJ 1.	75
III. 1.1. Pregled mjera za prioritet 1.1. Razviti sektor prerade i eksploatacije kamena i drugih mineralnih sirovina	76
Mjera 1.1.1. Unaprijeđenje sektora obrade kamena	77
Mjera 1.1.2. Istraživanje potencijala eksploatacije prirodnih resursa.....	77
III. 1.2. Pregled mjera za prioritet 1.2. Razviti poduzetništvo i sektora MSP.....	77
Mjera 1.2.1. Podrška poslovanju i inovacijama	77
Mjera 1.2.2. Razvoj konkurentnosti radne snage	78
Mjera 1.2.3. Privlačenje investicija	78
III. 1.3. Pregled mjera za prioritet 1.3. Razviti turizam i poljoprivredu u službi turizma.....	78
Mjera 1.3.1. Razvoj turističke infrastrukture i kapaciteta.....	78
Mjera 1.3.2. Podrška poljoprivredi u funkciji doprinosa razvoju turizma.....	79
III.2. PREGLED PRIORITETA I PRIPADAJUĆIH MJERA ZA STRATEŠKI CILJ 2.	79
III. 2.1. Pregled mjera za prioritet 2.1. Unaprijediti kulturni i sportsko-rekreativni sadržaj.....	81
Mjera 2.1.1. Unaprijeđenje kulturnih sadržaja	81
Mjera 2.1.2. Unaprijeđenje sportskih sadržaja	81
III. 2.2. Pregled mjera za prioritet 2.2. Unaprijediti sigurnost i zdravlja građana i djece	81
Mjera 2.2.1. Jačanje kapaciteta subjekata zaštite i spašavanja	82
Mjera 2.2.2. Smanjenje rizika od katastrofa u obrazovnim ustanovama.....	82
Mjera 2.2.3. Poboljšanje stanja javne infrastrukture.....	82
Mjera 2.2.4. Poboljšanje opremljenosti ustanove zdravstvene zaštite	82
III. 2.3. Pregled mjera za prioritet 2.3. Unaprijediti pristup obrazovanju i socijalnoj zaštiti	82
Mjera 2.3.1. Unaprijeđenje socijalne zaštite i socijalne uključenosti	83
Mjera 2.3.2. Podrška obrazovanju.....	83
III. 2.4. Pregled mjera za prioritet 2.4. Unaprijediti ambijent djelovanja mladih	83
Mjera 2.4.1. Podrška mladim i porodicama.....	83
Mjera 2.4.2. Jačanje stambene politike mladih	83
III. 2.5. Pregled mjera za prioritet 2.5. Efikasnija uprava i upravljanje lokalnim razvojem.....	83
Mjera 2.5.1. Unaprijeđenje efikasnosti javne uprave	84
Mjera 2.5.2. Podrška uspostavi saradnje lokalnih zajednica.....	84
III.3. PREGLED PRIORITETA I PRIPADAJUĆIH MJERA ZA STRATEŠKI CILJ 3.	84
III. 3.1. Pregled mjera za prioritet 3.1. Smanjiti negativni uticaj otpadnih voda i čvrstog otpada na okoliš.....	85
Mjera 3.1.1. Unaprijeđenje komunalnih usluga i odvoza čvrstog otpada.....	85
Mjera 3.1.2. Restruktiranje komunalnog preduzeća i uvođenje korporativnog upravljanja	86
III. 3.2. Pregled mjera za prioritet 3.2. Povećati energetska efikasnost	86
Mjera 3.2.1. Podrška efikasnosti korišćenja energije.....	86
III. 3.3. Pregled mjera za prioritet 3.3. Povećati uređenost javnih površina i objekata usklađeno sa odgovornim planiranjem	86
Mjera 3.3.1. Razvoj prostorno-planske dokumentacije	86
Mjera 3.3.2. Uređenje javnih površina i objekata.....	86
IV. KLJUČNI STRATEŠKI PROJEKTI.....	87
V. USKLAĐENOST SA DRUGIM RELEVANTNIM DOKUMENTIMA	89
VI. INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR	91
VII. SAŽETI PREGLED STRATEGIJE RAZVOJA.....	94
VIII. OKVIR ZA PROVOĐENJE, PRAĆENJE, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJU STRATEGIJE	106
IX. PRILOZI:	108
IX.1. DETALJAN PREGLED MJERA	108
IX.2. DODATNI PRILOZI	126

Strategija razvoja je pripremljena uz podršku Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDP), koji predstavlja zajednički projekat Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNDP).

Sadržaj Strategije razvoja, kao i nalazi prikazani u njoj, ne odražavaju nužno stavove ILDP-a, Vlade Švicarske ili UNDP-a.

*Strategija razvoja Općine Jablanica***I. UVOD**

Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon) i Uredbom o izradi strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Uredba) uspostavljen je novi normativno-pravni okvir i metodologija razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine, kantonima i jedinicama lokalne samouprave. Do usvajanja pomenutog normativno-pravnog okvira, razvojno planiranje u Općini Jablanica je poduzimano na principima planiranja usklađenim sa MIPRO metodologijom.

Strategija razvoja Općine Jablanica 2014-2023 (revidirana za period 2019-2023) podrazumijevala je proces izrade vođen prema principima planiranja u skladu sa MIPRO metodologijom. Stupanjem na snagu novog normativno-pravnog okvira razvojnog planiranja ukazala se potreba usklađivanja i revidiranja strateškog dokumenta. Na osnovu utvrđenog normativno-pravnog i metodološkog okvira Načelnik Općine Jablanica donio je Odluku o pokretanju procesa izrade strateškog planiranja Općine Jablanica broj: 01-06-2324/20 od 03.11.2020. godine kojom je pokrenut proces izrade Strategije razvoja Općine Jablanica za period 2021-2027 godina (u daljem tekstu: Strategija razvoja Općine Jablanica) što obuhvata procese usklađivanja i revidiranja Strategije razvoja Općine Jablanica.

Strategija razvoja Općine Jablanica je integrirani, multisektorski strateški dokument koja definira javne politike, usmjerava razvoj teritorije i zacrtanim strateškim ciljevima i prioritetima predstavlja putokaz za sveukupni društveni razvoj. Strategijom razvoja Općine Jablanica se utvrđuju ciljevi i prioriteti razvoja, način njihovog ostvarivanja, finansijski i institucionalni okvir za provedbu, praćenje, evaluaciju i izvještavanje.

U sklopu procesa izrade Strategije razvoja Općine Jablanica za period 2021-2027 godina (usklađene i revidirane) Načelnik Općine je Rješenjem broj: 01-06-2324-1/20 od 03.11.2020. godine je uspostavio Općinski razvojni tim (ORT) za vođenje participatornog procesa izrade strateškog dokumenta zasnovano na principima održivog razvoja, socijalne uključenosti i metodologijom utvrđenom novim normativno-pravnim okvirom razvojnog planiranja.

Proces izrade Strategije razvoja Općine Jablanica u svim fazama karakterisalo je ostvarivanje zakonskih principa razvojnog planiranja koji obuhvataju: otvoreni metod koordinacije, ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane, vertikalna i horizontalna koordinacija, partnerstvo, javnost i transparentnost u procesu razvojnog planiranja.

U okviru ostvarivanja zakonskih okvira razvojnog planiranja kroz fazu revidiranja i prilagođavanja izrade strateške platforme potvrđena je aktuelnost utvrđene vizije razvoja zasnovane na specifičnostima Općine Jablanica.

Vizija razvoja Općine Jablanica

Mjesto trajne inspiracije humanosti, izvrsnosti u obradi kamena, bogatog kulturno-historijskog i prirodnog nasljeđa i prepoznatljive gastronomske ponude – čarolija Neretve, sunca i kamena – MOJA JABLANICA

Ostvarivanje vizije razvoja Općine Jablanica podrazumijeva uspostavu mehanizama u okviru čega su definisana tri relevantna strateška cilja koji osiguravaju sinergijske efekte između ekonomije, okoliša i društva. Strateški ciljevi su ujedno osnova za utvrđivanje prioriteta i mjera i dalje korake razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Općini.

Strateški ciljevi razvoja Općine Jablanica

- 1. Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma***
- 2. Poboljšan kvalitet života i sigurnost građana***
- 3. Unaprijeđene komunalne usluge, održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša***

Strategija razvoja Općine Jablanica

Proces izrade Strategije razvoja Općine Jablanica u svim fazama je usmjeravan i obezbjedio je usklađenost sa drugim relevantnim strateškim dokumentima, prije svega Strategijom razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021-2027. godina i Strategijom razvoja Hercegovačko-neretvanskog kantona 2021-2027. godina. Pored koordinacije i usaglašavanja razvojnih prioriteta i politika u odnosu na pomenuti strateški okvir, Strategija razvoja Općine Jablanica istovremeno odražava i globalno prihvaćene ciljeve održivog razvoja utvrđene kroz Okvir za implementaciju ciljeva održivog razvoja za BiH. Izradu Strategije razvoja Općine Jablanica za period 2021-2027. godina karakterisala je pojava i negativni efekti uticaja pandemije COVID-19, što je izuzetno relevantno u procesima razvojnog planiranja.

1.1. Metodologija izrade Strategije

Uredbom je uspostavljena metodologija koja propisuje korake u procesu izrade i strukturu strateškog dokumenta. Odlukom o pokretanju procesa izrade strateškog planiranja Općine Jablanica za period 2021-2027. godine određeno je da proces podrazumjeva usklađivanje i prilagođavanje: perioda važenja Strategije razvoja općine Jablanica sa novim planskim ciklusom; terminologije Strategije sa terminologijom normativno-pravnog okvira; strateške platforme sa novim metodološkim pristupom i konteksta u mjeri u kojoj je relevantno; programskog dijela Strategije razvoja Općine Jablanica sa novim metodološkim pristupom.

Izrada Strategije razvoja Općine Jablanica (revidirana i prilagođena) je prošla kroz naznačene procese i faze počevši od revidiranja i prilagođavanja strateške platforme i situacione analize, zatim u tom procesu prilagođavanje prioriteta i mjera, identifikaciju strateških projekata, provjeru međusobne usklađenosti strateških dokumenata, revidiranje i usklađivanje indikativnog finansijskog okvira za implementaciju, definisanje načina implementacije, praćenja, izvještavanja i evaluacije, do zadnje faze koja podrazumjeva usvajanja strateškog dokumenta.

Značajnu podlogu procesu pružila je Strategija razvoja Općine Jablanica za period 2014-2023. godina (revidirana za period 2019-2023), Srednjoročna evaluacija Strategije razvoja Općine Jablanica (2018), analiza postojećih relevantnih strateških dokumenata i dostupni podaci na nivou Općine. Na bazi pomenutih podloga, prikupljenih ažurnih podataka i provedenih konsultacija utvrđen je Nacrt Strategije razvoja Općine Jablanica kao osnova koja je prošla daljnju proceduru do faze usvajanja od strane Općinskog vijeća. U postupku izrade i usvajanja provedene su javne konsultacije u kojima su učešće uzeli socio-ekonomski partneri, vijećnici i zaduženi općinski službenici. Specifičnost je što je izbijanjem pandemije COVID-19 proces konsultacija najvećim dijelom proveden putem web stranice Općine Jablanica i dostavljanjem komentara. U cilju razmatranja revidiranih i usklađenih nalaza socio-ekonomske analize, strateške platforme, prioriteta i mjera kao i razmatranje utvrđenog nacrta održani su radno-konsultativni sastanci uključujući i online platforme.

Rješenjem općinskog Načelnika uspostavljen je Općinski razvojni tim (ORT) zadužen za operativno vođenje svih faza izrade dokumenta. Imenovani članovi Razvojnog tima su pomoćnici načelnika, državni službenici iz organa lokalne samouprave, predstavnici privrednih subjekata, predstavnici poljoprivrednog sektora, predstavnici javnih preduzeća i ustanova, predstavnici interesnih MZ. Općinski razvojni tim je vodio procese izrade, poštujući principe razvojnog planiranja i upravljanja razvojem iz člana 4. Zakona. U procesu usvajanja stvoreni su mehanizmi za građansko učešće u planiranju lokalnog razvoja kroz rad Partnerske grupe – konsultativnog tijela kojeg su činili predstavnici javnog, privatnog i nevladinog sektora. Ekspertnu i finansijsku podršku procesu pružio je Projekat integriranog lokalnog razvoja (ILDLP) zajednički projekat Razvojnog programa Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNDP BIH) i Švicarske Vlade.

Strategija razvoja Općine Jablanica za period 2021-2027. godina (usklađena i revidirana) je kreirana i sadrži sve elemente metodologije utvrđene normativno-pravnim okvirom u Federaciji BiH. Na bazi usklađenosti sa širim strateškim okvirom Općina Jablanica je u svojim strateškim opredjeljenjima dio ukupnog procesa razvoja u BiH. Konačno, još jednom je potvrđena aktuelnost definisanih strateških ciljeva i izvedenih prioriteta i mjera, kao osnova za daljnji proces implementacije i primjene normativnog okvira razvojnog planiranja.

*Strategija razvoja Općine Jablanica***II. STRATEŠKA PLATFORMA****II.1. Situaciona analiza****II. 1.1. Geografski položaj i prirodne karakteristike Općine Jablanica**

Općina Jablanica sa svojih 301 km² površine i 9.658 stanovnika spada u red manjih općina u Federaciji Bosne i Hercegovine. Gustina naseljenosti iznosi 32,08 km². Smještena je u kotlini rijeke Neretve, između planina Prenja i Čvrsnice, koje svojom prelijepom dolinom otvaraju litičasti kanjon dug više od 30 kilometara. Sam grad je smješten na nekoliko terasa na nadmorskoj visini od 202 metra.

Općina Jablanica je jedna od 9 općina Hercegovačko-neretvanskog kantona. Smještena je u sjevernom dijelu gornje ili visoke Hercegovine. Nalazi se na raskrsnici magistralnih puteva Sarajevo-Mostar i Mostar Banjaluka, te regionalnih puteva Jablanica-Posušje i Ostrožac-Fojnica. Kroz Jablanicu prolazi i željeznička pruga Sarajevo-Ploče. Jablanica je od Mostara udaljena 45, a od Sarajeva 80 kilometara. U narednoj tabeli su prikazani uporedni pokazatelji o površini u km² za Bosnu i Hercegovinu, Federaciju Bosne i Hercegovine, Hercegovačko-neretvanski kanton i Općine Jablanica.

Bosna i Hercegovina	51.209,20
Federacija Bosne i Hercegovine	26.110,00
Hercegovačko-neretvanski kanton	4.401,00
Općina Jablanica	301,00

Slika 1. Karta Hercegovačko-neretvanskog kantona

Na području općine Jablanica se prepliću izmjenjeno mediteranski i kontinentalni klimatski uticaji. Prostor pripada izmjenjenoj mediteranskoj klimi, sa izuzetkom visokih planina kojima odgovara kontinentalni i planinski tip klime. Prosječna godišnja temperatura na širem području grada iznosi 12 do 13 stepeni Celzijusa. Prosječne julske temperature su od 20° do 24° C, a januarske do 5^oC. Srednje temperature za vegetacijski period pokazuju da sa aspekta poljoprivredne proizvodnje ovaj prostor po svom termičkom režimu spada u srednje povoljno do povoljno područje unutar BiH.

Godišnja količina padavina iznosi 125 do 1.500 mm, što je dosta ujednačeno. Oblačnost je ujednačena i kreće se između 46% i 53% tako da ovo područje možemo smatrati dosta sunčanim.

Najniže temperature se javljaju u periodu decembar-februar, a najviše u periodu juli-avgust. Iz pregleda srednje mjesečne količine padavina u mm za period 1931-1960. godine može se zaključiti da su najveće mjesečne padavine u periodu oktobar-mart.

Analiza srednjih veličina mjesečne vlažnosti vazduha za period 1952-1961. godine ukazuje da je najveća vlažnost vazduha u periodu oktobar-februar.

*Strategija razvoja Općine Jablanica***II. 1.1.1. Historijski aspekti razvoja općine Jablanica**

Općina Jablanica ima značajnu kulturno-historijsku baštinu. Od istraženih i evidentiranih tragova ostataka kulturno-historijskog nasljeđa na području općine Jablanica od najstarijih početaka do danas bilježimo spomenike:

- **iz metalnog doba** - gradine (Stuparina- Dragan selo, Gradište- Ostrožac, Križ-Jablanica, gradina –Glogošnica, gradina i grad - Mrakovo);
- **iz antičkog doba** (ostaci rimskih građevina (villae rusticae) na četiri lokaliteta nekadašnjeg Ostrošca, te vrijedni ostaci kapitela i nadgrobne ploče-stele koji se i danas čuvaju u Zemaljskom muzeju u Sarajevu. Ostaci antičkih građevina u Donjem Papratsku i Žugličima - sve potopljene jablaničkim jezerom);
- **iz perioda kasne antike i srednjeg vijeka** (fortifikacija i grad – administrativno sjedište općine u koju su spadala sela: Ostrožac, Radešine, Seljani, Ribići, Papratsko i Dobrigošće na kosi - brdu između Ribića i Ostrošca, "kula" Hercega Stjepana Vukčića Kosače iz 1444.godine, na Borovcu, između Draganjske planine i Cetine, Gradac na ušću Rame u Neretvu - lokalitet sadašnjeg ostrva kod Jablaničke brane).

Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode Mostar je po zahtjevu općine Jablanica, 1984. godine izvršio detaljno rekognosciranje terena i prikupio značajnu historijsku, tehničku i fotodokumentacionu građu, putem koje se po prvi put došlo do potpunije evidencije i uvida u brojčano stanje objekata raznih vrsta i porijekla, stanja očuvanosti i stepena dotrajalosti. Nakon urađenog inventara, utvrđeno je da je vrijednost i raznovrsnost spomeničkog fonda, u poređenju sa ranijim saznanjima kao i podacima iz stručne literature mnogo veća. Od svih spomenika najbrojniji su srednjovjekovni spomenici- steći kojih je evidentirano 683 (271 ploča,301 sanduk i 22 sljemenaka), na 42 lokaliteta.

Prema spomenutom istraživanju Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode Mostar evidentirano je još 69 stećaka na šest lokaliteta u općini Jablanica koji su od 1945. godine do danas, uglavnom izgradnjom javnih objekata - akumulacionih jezera, komunikacija, infrastrukturnih objekata i sl., te manjim brojem privatnih intervencija, uništeni.

Što se tiče infrastrukture mostova na području Općine Jablanica, izgrađene mostove možemo podijeliti u tri grupe:

- **Iz otomanskog perioda** - stari most na jedan luk ispod sela Slatine preko Rame-potopljen Jablaničkim jezerom, Hadži Nezgodina kamena džamija u Doljanima uništena u posljednjem ratu, poslije rata obnovljena; Šaban–baša Živkovićeve džamija u Sovićima izgrađena prije 1844.godine - uništena u posljednjem ratu, poslije rata obnovljena: Grob Dive Grabovčeve na Kedžari, Risovac
- **Iz austrougarskog perioda** - ovalni kameni željeznički most u Glogošnici - najvećim dijelom potopljen Grabovičkim jezerom, u funkciji, destruiran i dograđivan betonom i asfaltom, te željeznički most na rijeci Doljanci ispod Šljunkare prema Zemljoradničkoj zadruzi.
- **Novije doba** - lokalitet i porušeni željeznički most preko Neretve koji je u fazi rekonstrukcije, spomenik iz II svjetskog rata-preostao jedan dio mosta dok je drugi u grabovičkom jezeru kao i drveni most koji je služio za prelaz i bio posebno atraktivan za posjetioce.

Državna Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, donijela je odluku da se istorijsko područje - nekropola sa 150 stećaka, lokalitet Dugo polje, općina Jablanica, Istorijsko područje-nekropola sa 21 stećkom, lokalitet Ponor općina Jablanica i Istorijsko područje-nekropola sa 41 stećkom, lokalitet Risovac, općina Jablanica proglaše Nacionalnim spomenicima Bosne i Hercegovine.

Najznačajnija institucija je JU Muzej „Bitka za ranjenike na Neretvi“. Muzej „Bitka na Neretvi“ je otvoren 1978. godine. Memorijalni kompleks Bitka za ranjenike na Neretvi u Jablanici je Odlukom Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika BiH proglašeno nacionalnim spomenikom.

*Strategija razvoja Općine Jablanica***II. 1.1.2. Prirodni resursi općine Jablanica**

Na području opštine Jablanica postoje značajni resursi mineralnih sirovina. Za neke od njih su izvršena prethodna istraživanja, za neke i detaljna, a samo za manji dio i eksploataciona istraživanja.

Najznačajnije po dosadašnjem obimu eksploatacije su sirovine koje spadaju u grupu arhitektonsko-građevinskog kamena: *gabro*, poznat više kao „*jablanički granit*“ i metamorfisani krečnjak.

Masiv stijenske mase gabra prostire se od ušća Rame u Neretvu, zahvata dijelom Čarsko brdo, prelazi na desnu stranu Neretve, uz lijevu obalu Doljanke do Tovarnice. Ova eruptivna masa izgleda u dubinskim slojevima prelazi i na desnu obalu Doljanke. Na površinskom dijelu prisutni su različiti varijeteti kamena po hemijskoj strukturi ali i po boji.

Eksploatacija *gabro* u Jablanici ima 100-godišnju tradiciju. Godišnja proizvodnja dostizala je preko deset hiljada kubnih metara bloka koji se djelimično prodavao kao sirovi blok, a većim dijelom prerađivao u pogonima Granita. Proizvodi od jablaničkog gabra davno su prešli granice Bosne i Hercegovine, Balkana, a i Evrope. Podaci o eksploatacionim rezervama stari su nekoliko desetljeća, a prema njima pretpostavljene rezerve omogućuju stogodišnju proizvodnju.

Krečnjak kao građevinski materijal ima dugu tradiciju u gradnji individualnih objekata i nadgrobnih spomenika na ovom području. Planinski masivi Prenja i Čvrsnice uglavnom su građeni upravo od ovih sedimentnih stijena. Za arhitektonsko-građevinske namjene uglavnom se eksploatišu metamorfisani slojevi sa obronaka Čvrsnice počevši od Tovarnice preko lokaliteta Bukova i Crnog Vrha do Donje Jablanice. Iz područja Tovarnice vadi se krečnjak obojen željeznim oksidima (lokalni naziv „Kumbo“).

Na lokalitetu Bukova utvrđeno je postojanje kvalitetnog krečnjaka, ali nije vršena eksploatacija. Iz obronaka Crnog Vrha, jugozapadno od Jelačića vršena je povremena eksploatacija ovog krečnjaka za proizvodnju nadgrobnih spomenika, a i za potrebe građevinarstva (obrađen u obliku bunje za zidove-podzida kod Srednje škole).

U Donjoj Jablanici već dvadesetak godina se eksploatiše metamorfisani krečnjak i proizvode razne vrste kamenih obloga-ploča.

Na području sela Sovići na lijevoj obali rijeke Doljanke, dijelom u zahvatu magistralnog puta Jablanica-Posušje istraživane su pojave gipsa. Potvrđen je dobar kvalitet sirovine, a dosadašnji rezultati potvrđuju opravdanost eksploatacije sa aspekta rezervi.

Detaljna istraživanja željezne rude iz Tovarnice uradio je sedamdesetih godina prošlog stoljeća Rudarsko-metalurški kombinat iz Zenice, te na osnovu toga i idejne projekte za eksploataciju.

Zbog svojih fizičkih svojstava škriljac je nepogodan za građevinske potrebe mada se u lokalnim okvirima, naročito u prošlosti, koristio kao građevinski materijal za zidanje kuća.

U naselju Slatina postoji izvor mineralne vode koji nije istražen, ni po sastavu ni po izdašnosti.

Općina Jablanica obiluje značajnim prirodnim resursima kao što je voda koja još uvijek nije u dovoljnoj mjeri iskorištena. Voda za piće je samo djelomično iskorištena za potrebe lokalnog stanovništva, a postoje značajne rezerve koje je moguće iskoristiti u komercijalne svrhe. Voda kao hidropotencijal je maksimalno iskorištena samo na rijeci Neretvi, a ostali su neiskorišteni potencijali na rijeci Doljanci i manjim pritokama.

Prirodni resursi u općini Jablanica su: Jablaničko i Grabovičko jezero, planine Prenj i Čvrsnica, rijeke Neretva, Doljanka, Šanica, Draganjka i Bijeljanjka.

Na području općine Jablanica registrovani su objekti prirodnog nasljeđa (Rješenjem Zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika kulture SR BiH kao prirodne rijetkosti na području općine Jablanica proglašeni su:

klisura Prenja (1957.), Hajdučka Vrata kao spomenik prirode (1966.), Vrelo Perutac -Komadinovo vrelo (1954.). Potopljeni spomenici brisani su sa liste prirodnih rijetkosti.

Strategija razvoja Općine Jablanica

II. 1.2. Stanovništvo Općine Jablanica

Za analizu stanovništva općine Jablanica, osnovni izvor podataka predstavlja dijelom popis stanovništva iz 1991. godine kao i popis iz 2013. godine, kao relevantni pokazatelj demografskih podataka, kao i procjene statističkih zavoda o karakteristikama stanovništva, koje se u dovoljnoj mjeri podudaraju sa stvarnim stanjem stanovništva, pa se kao takvi mogu uzimati kao osnova za usporedbe i analize demografske strukture stanovništva.

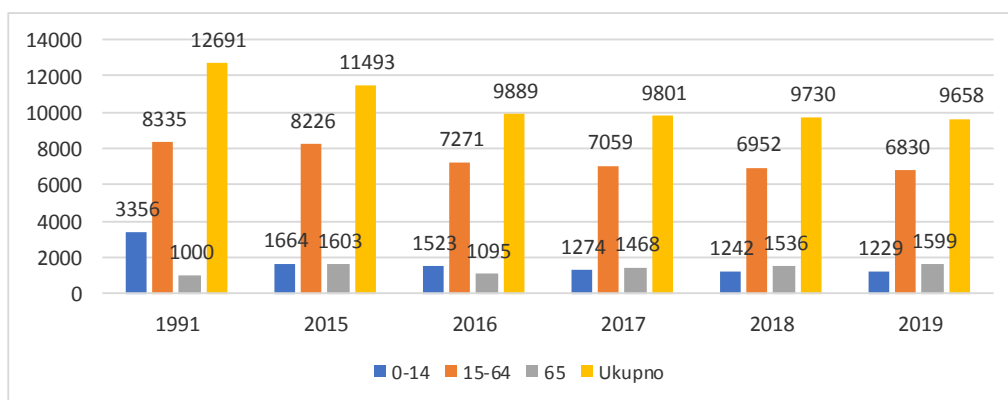
II. 1.2.1. Ukupan broj stanovnika, struktura stanovništva Općine Jablanica

Kada je riječ o stanovništvu, demografskim karakteristikama i kretanjima stanovništva, prema zvaničnim podacima Federalnog zavoda za statistiku, općina Jablanica je u 2019. godine imala 9.658 stanovnika koji žive u 4.192 domaćinstava, organizovana u 33 naseljena mjesta sa koeficijentom gustine naseljenosti od 32,1. Procjenjuje se da u urbanom dijelu općine živi oko 40% stanovnika.

Godina	1991	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Broj stanovnika	12691	10111	11493	9889	9801	9730	9658

*Tabela 1. Pregled broja stanovnika prema popisu stanovništva iz 1991 i 2013. godine i procjeni broja stanovnika za period 2015-2019. godina
Izvor: (Federalni zavod za statistiku)*

Broj stanovnika općine Jablanica u 2019. godine manji je za 4,48% u odnosu na 2013. godinu kada je zabilježeno 10.111 stanovnika. Iako je u periodu 2014-2019 implementiran niz projekata usmjerenih ka poboljšanju kvaliteta života u Jablanici, trend smanjenja broja stanovnika u proteklih pet godina je evidentan. Ukoliko se uzme u obzir usklađivanje rezultata popisa iz 2013. godine sa procjenjenim podacima (2013-2015) i procjene nakon toga primjećuje se konstantan pad broja stanovnika u prosjeku oko 1% (2016-2019). Razlog smanjenja broja stanovnika leži u negativnom prirodnom priraštaju kao i negativnom migracijskom saldu, odnosno fluktuaciji stanovništva prema ekonomski razvijenijim centrima u BiH, regiji i Zapadnoj Evropi.

*Slika 2. Kretanje broja stanovnika općine Jablanica u periodu 1991-2019 sa starosnom strukturom
Izvor: (Federalni zavod za statistiku)*

Prema podacima za 2019. godinu (Slika 2.) procenat populacije općine mlađe od 14 godina je 12.72%, i procenat vezan za ovu strosnu grupu u odnosu na ukupan broj stanovnika je u konstantnom padu, što ukazuje na problem koji je uzrokovan negativnim prirodnim priraštajem.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Upravo od broja ove starosne dobi zavisi broj obdaništa i osnovnih škola, broj pedijatara i doktora, broj i vrsta sportskih društava koja imaju omladinske pogone, broj rekreacionih sportskih terena, broj i vrsta kulturnih i zabavnih objekata, učešće lokalne vlasti i nevladinog sektora u promociji, zaštiti i edukaciji mladih, saobraćajna infrastruktura i zaštita pješaka, posebno na kritičnim mjestima, i mnogi drugi faktori.

Uočava se da u strukturi stanovništva raste broj stanovnika starosne dobi preko 65 godina (16,55%) što je u odnosu na 2016. godinu (11,07%) povećanje od 5,48% a što je opet nepovoljan podatak koji ukazuje na povećanje starosti stanovništva. Za potrebe ovog stanovništva strategijom razvoja treba predvidjeti načine poboljšanja životnog standarda kroz poboljšanje zdravstvene zaštite, organizaciju društava koja će se baviti problemima penzionera, infrastrukturno opremanje prostora za šetnju, rekreaciju, uređenje zelenih površina-parkove, i po potrebi uređenje dodatnih smještajnih kapaciteta za iznemogle-starački dom i sl. Sa aspekta konfiguracije grada, broja zelenih površina, organizovanosti penzionera i smještajnih kapaciteta, može se reći da je općina Jablanica kvalitetno mjesto za život ove populacije.

Procenat populacije starosne strukture između 15-75 godina prema podacima za 2019. godinu je 70,71%, što se klasifikuje kao radno sposobno stanovništvo, i predstavlja povoljan odnos ove grupe stanovništva u ukupnoj strukturi stanovništva te sa adekvatnim mjerama podrške usmjerenim ka ovoj populaciji, ona može predstavljati osnovicu budućeg integriranog razvoja općine vodeći istovremeno računa o povećanju u kategoriji najstarijeg stanovništva. Sa aspekta spolne strukture prema dostupnim podacima prosječno je oko 50% muškaraca i 50% žena.

U pogledu etničke strukture stanovništva prema popisu iz 2013. godine Bošnjaci čine 89,45%, Hrvati 7,18%, Srbi 0,62% i ostali 2,74%. na osnovu čega se može zaključiti da je stanovništvo homogenizirano sa dominantnim brojem Bošnjaka.

II. 1.2.2. Prostorni raspored stanovništva

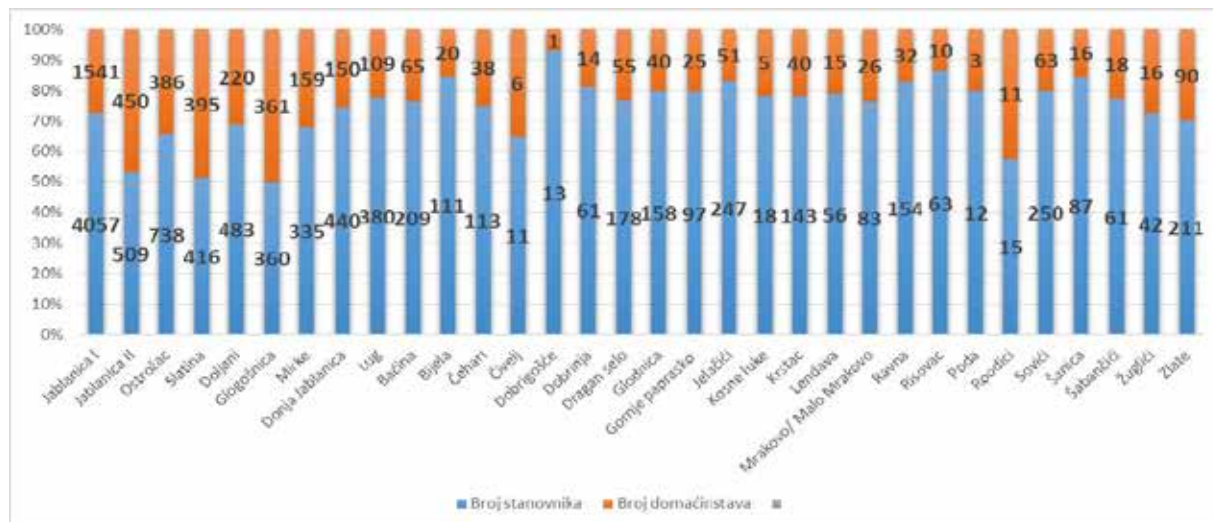
Prema popisu stanovništva iz 2013. godine Općina Jablanica je imala 10.111 stanovnika koji žive u 4.192 domaćinstava, organizovana u 33 naseljena mjesta sa koeficijentom gustine naseljenosti od 38,7. U skladu sa smanjenjem broja stanovnika koeficijent gustine naseljenosti pada zaključno sa 2019. godinom kada iznosi 32,1.

Godina	2013	2015	2016	2017	2018	2019
Broj naseljenih mjesta	33	33	33	33	33	33
Stanovništvo ukupno	10111	11493	9889	9801	9730	9658
Gustina naseljenosti	38,7	38,2	32,9	32,6	32,3	32,1

*Tabela 2. Pregled broja naselja i gustine naseljenosti stanovnika
Izvor: (Federalni zavod za programiranje razvoja)*

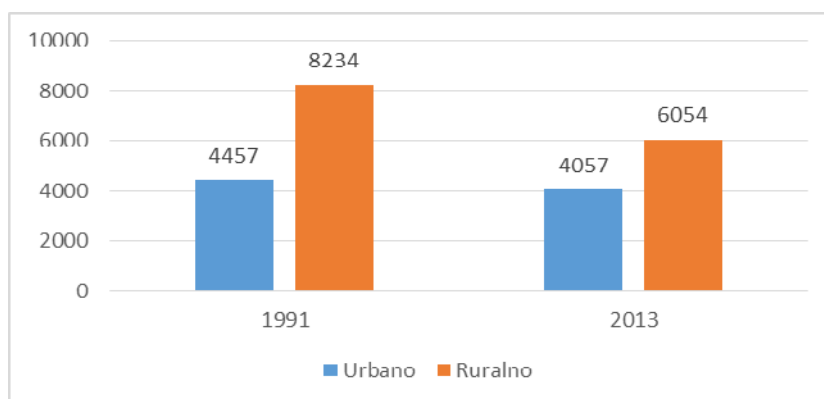
Općina Jablanica je organizovana kroz devet mjesnih zajednica koja ukupno obuhvataju 33 naseljena mjesta. Prema popisu stanovništva 2013. godine po obuhvatu od ukupno 10.111 stanovnika koji žive u 4.192 domaćinstava, MZ Jablanica I obuhvata najveći broj stanovništva. Najmanji broj stanovnika i domaćinstava živi u naseljima Čivelj, Dobrigošće, Dobrinja, Kosne Luke, Poda i Rodići. Uvidom u strukturu naseljenosti po naseljima mogu se uočiti područja prema kojima je potrebno razvojno intervenirati u cilju zadržavanja i povećanja naseljenosti.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Slika 3. Pregled stanovništva po naseljima i broju domaćinstava prema popisu iz 2013.godine
Izvor: (Federalni zavod za programiranje, 2019.).

Važan podatak u razmatranju prostornog rasporeda stanovništva i utvrđivanja razvojnih pravaca predstavlja utvrđivanja omjera stanovništva u ruralnim i urbanim dijelovima općine. Prema popisu stanovništva iz 1991. godine 35,11% stanovništva je živilo u urbanim naseljima, a prema popisu iz 2013. godine 40,12%. Broj stanovnika u urbanim naseljima u odnosu na period između dva popisa je neznatno izmjenjen, dok je sa druge strane omjer stanovništva u ruralnim naseljima značajno smanjen. Procjena je da u periodu od zadnjeg popisa do 2019. godine stanovništvo po strukturi naselja smanjuje u skladu sa općim trendovima. Procjenjuje se da u urbanom dijelu općine živi oko 40% stanovnika. Obzirom na pomenutu gustinu naseljenosti Općina Jablanica spada u pretežito ruralno područje. Gustina naseljenosti Općine Jablanica je više od 2 puta manja od prosječne gustine naseljenosti u FBiH koja iznosi 83,9 stanovnika po km².

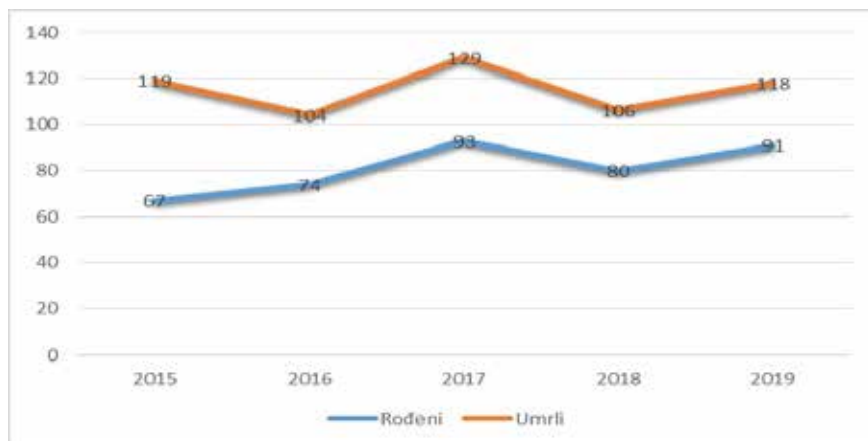
Slika 4. Pregled broja stanovnika u urbanim i ruralnim naseljima
Izvor: (Federalni zavod za statistiku)

II. 1.2.3. Prirodni priraštaj stanovništva

Prirodni priraštaj stanovništva u osnovi karakteriše blaga negativna stopa. Negativan prirodni priraštaj, koji je u 2013. godini iznosio -1,8% u 2019. godini je -2,8%. Ipak je u padu u odnosu na 2017. godinu kada je iznosio -3,7%. Prema raspoloživim podacima broj umrlih u proteklih 5 godina je na gotovo istom nivou dok se primjećuje blago povećanje broja novorođenih na području općine. Iako je zabilježen trend povećanja broja novorođenih u posmatranom periodu, on nije značajno uticao na prirodni priraštaj i trend smanjenja broja stanovništva.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Značajnim se pojavljuje činjenica da je općina 2015. godine usvojila Odluku o subvencioniranju za svako rođeno dijete, te se primjena ove odluke može dovesti u vezu sa porastom broja novorođenih, tako da u periodu 2017-2019. godina bilježimo 264 novorođenih, što je u odnosu na period 2014-2016 kada je zabilježeno 207 novorođeni rast od 21,6%.

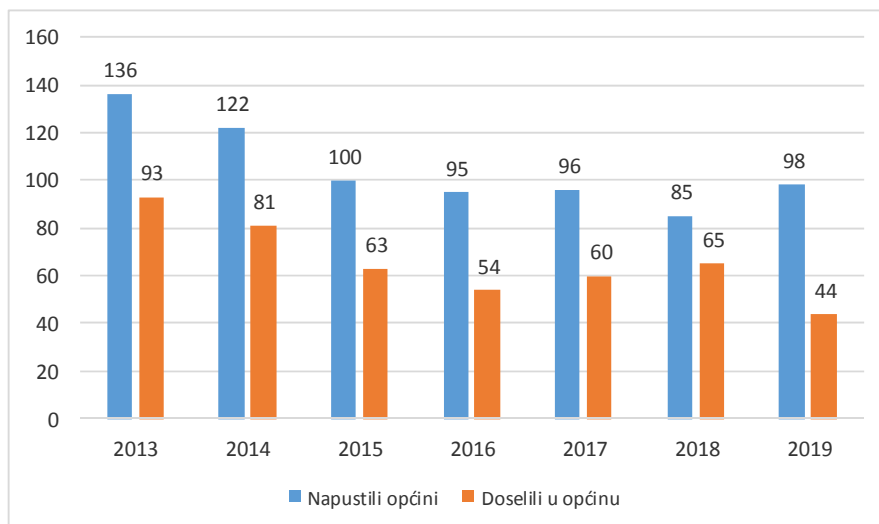

Slika 5. Kretanje broja rođenih i umrlih stanovnika općine Jablanica u periodu 2015-2019. godina
Izvor: (Federalni zavod za statistiku)

II. 1.2.4. Migracije stanovništva

Ukoliko se analizira broj stanovnika iz 1991. i uporedi sa brojem stanovnika iz 2013. godine, uzimajući u obzir broj stradalih tokom ratnih dešavanja devedesetih godina i procjene migracija stanovništva u inozemstvo, procjena općinske uprave je da se oko 2.500 ljudi sa teritorije općine Jablanica nalazi u dijaspori (prvenstveno u zemljama EU). Zbog nepostojanja mehanizma putem kojeg bi se utvrdio tačan broj dijaspore koji su porijeklom sa područja općine Jablanica, ovaj podatak će se i u buduće bazirati na procjenama općinske uprave sve dok se ne formira registar osoba koje žive u dijaspori a koji bi općina trebala uspostaviti najkasnije do 2023. godine.

Upoređujući raspoložive podatke o migracijama stanovništva na prostorima općine Jablanica vidljiv je odliv stanovništva koji je zabilježen 2013. godine sa negativnim migracijskim saldom u vrijednosti -43, dok je migracijski saldo za 2019. godinu iznosio -54.

Slika 6. Migracije stanovništva na području općine Jablanica u periodu 2013-2019. godina.
Izvor: Federalni zavod za statistiku

*Strategija razvoja Općine Jablanica***Zaključak u oblasti demografskih kretanja**

Izazovi sa kojima se općina suočava jeste registrirani trend negativnog prirodnog priraštaja i negativan migracioni saldo. Iako je općina u posljednje tri godine implementirala mjere za poboljšanje demografske strukture na području općine, pri čemu je došlo do porasta broja novorođenih, sveukupni trend negativnog prirodnog priraštaja se nije promijenio, te se trend smanjenja broja stanovnika nastavio u posljednje tri godine. U narednom periodu općina mora razmotriti mjere koje će biti komplementarne postojećim demografskim mjerama, a koje će za rezultat imati povećanje broja stanovnika i smanjenje negativnog prirodnog priraštaja (mjere poput stambenog zbrinjavanja mladih, poticaji poslodavcima za zapošljavanje mladih, otvaranje novih radnih mjesta koje uključuju subvencioniranje kamata stambenih kredita, daljni razvoj mjera pronatalitetne politike, jačanje infrastrukture i kvalitete pružanja javnih usluga u cilju poboljšanja kvalitete života, podsticanje istraživanja, razvoja i inovacija, razvoj socijalnog poduzetništva).

Uočava se trend rasta broja starije populacije (preko 65 godina) što uslovljava razvoj mjere povećanja kvalitete usluga i života starijih osoba u oblastima zdravstvene i socijalne zaštite, povećanja rekreativnih i duševnih sadržaja i zdravog starenja, kao i mjere usmjerene na oblike povećanja stope aktivnosti.

U okviru gustine i rasporeda naseljenosti može se utvrditi neravnomjerna raspoređenost stanovništva po naseljima (urbano i ruralno). U tom dijelu pred općinom se nameće potreba razvijanja poticajnih politika za zaustavljanje procesa deruralizacije stanovništva, razvijanja javne infrastrukture i stimulisanja komunikacije sa gradskim središtem, kao i obezbjeđenje povećanja stope aktivnosti i socijalnog poduzetništva.

Dijaspora sa područja općine Jablanica, čiji broj nije zanemarljiv, može predstavljati jedan od ključnih resursa koji mogu značajno doprinijeti integriranom lokalnom razvoju općine. U ovom se kontekstu može posmatrati i aktivna uloga Općinske administracija koja svojim mjerama treba stvoriti ambijent da se mobilizuje potencijal dijaspore, privuku investicije i na taj način poboljša kvaliteta života u općini Jablanica.

Kvaliteta života stanovništva u narednom periodu zasigurno će sve više zavisiti od unaprijeđenja digitalnih vještina stanovništva (e-bankarstvo, korišćenje javnih usluga, prodaja i kupovina i sl.).

Strategija razvoja Općine Jablanica

II. 1.3. Pregled stanja i kretanja u lokalnoj ekonomiji

Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje, primjenom ranijeg metoda izračuna indeks razvijenosti općine Jablanica u 2017. godini iznosi 88,3 što je stavljalo na 42 mjesto po razvijenosti u FBiH, a što je predstavljalo pogoršanje u odnosu na 2013.g. kada je općina Jablanica imala indeks razvijenosti 98,7 i zauzimala 29 mjesto u FBiH prema rangu razvijenosti. Primjenom novog metoda izračuna indeks razvijenosti u 2019. godini iznosi 0,87 što općinu Jablanica stavlja na 35 mjesto u FBiH, a što predstavlja pogoršanje u odnosu na 2018. godinu kada je sa indeksom 0,89 bila u FBiH rangirana na 31 mjesto. Uzroci pada u rangu razvijenosti se prije svega mogu naći u smanjenju indeksa kretanja stanovništva, odnosno smanjenju broja stanovnika.

Također je potrebno naglasiti da općina ima ruralni karakter i površinsku razućenost, ali da je prepoznatljiva po svojim prirodnim bogastvima, posebno bogastvu vodenih resursa, mineralne rude i kamena, po čemu je prepoznatljiva u regiji.

Naziv	Prihod od poreza na dohodak pc 2019	Stepen zaposlenosti 2019	Kretanje stanovništva 2013-2019	Učešće starog stanovništva 2019	Stepen obrazovanja radne snage 2019	Indeks 2019	Rang	Grupa
Kiseljak	0,54	0,91	0,95	1,00	1,10	0,88	31	III
Konjic	1,04	1,05	0,71	0,87	0,65	0,88	32	III
Novi Travnik	0,59	0,74	1,06	1,16	0,96	0,88	33	III
Kupres	0,38	1,22	0,81	0,86	1,23	0,87	34	III
Jablanica	0,84	0,86	0,73	0,96	0,99	0,87	35	III
Breza	0,87	0,91	0,74	0,96	0,89	0,87	36	III
Usora	0,37	1,13	0,84	0,97	1,15	0,86	37	III

*Tabela 3. Rang razvijenosti općina u 2019. godini
Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja*

II. 1.3.1. Broj i struktura preduzeća i preduzetničkih radnji

Broj registrovanih privrednih subjekata u 2019. godine je 688 u okviru čega se dijele na pravna lica osnovana u oblicima regulisanim zakonskim okvirom u FBiH, podružnice u sastavu pravnih lica čija su sjedišta izvan općine Jablanica i fizička lica obrtnici.

Broj privrednih subjekata					
Godina	Pravna lica	Podružnice u sastavu pravnih lica	Fizička lica obrtnici	Ukupno	Broj subjekata na 1000 stanovnika
2019	242	130	316	688	71,2
2018	234	133	373	740	76,1
2017	223	133	353	709	72,3
2016	215	134	349	698	70,6
2015	204	128	402	734	63,9

*Tabela 4. Pregled broja privrednih subjekata u periodu 2015-2019. godina.
Izvor: Federalni zavod za statistiku*

Uočava se da broj pravnih lica raste u periodu 2015-2019. Rast broja registrovanih pravnih lica je pozitivan trend obzirom da se stabilnost privrednih aktivnosti i obim prihoda najvećim djelom ostvaruje kroz ove oblike privrednih subjekata. Kada je riječ o strukturi preduzeća, dominiraju mala preduzeća do 9 zaposlenih.

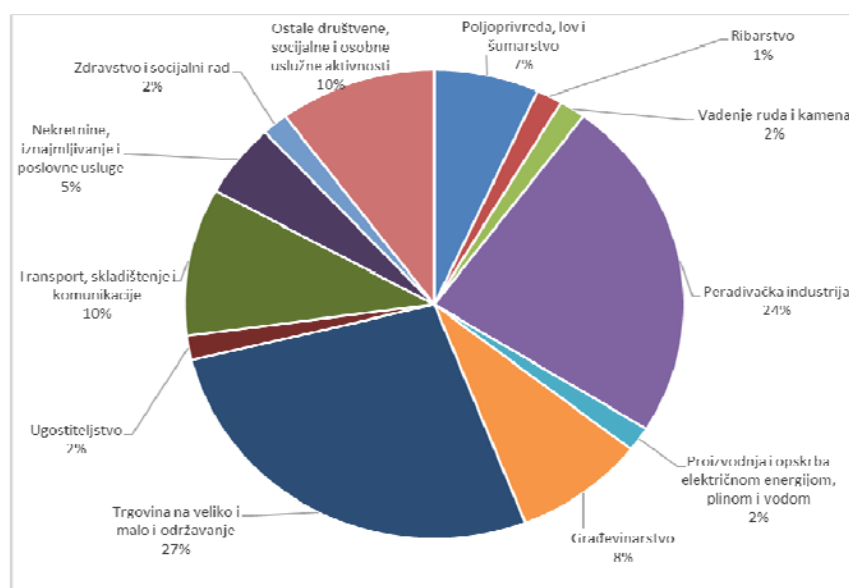
Sa druge strane u pomenutom periodu prisutan je promjenljiv broj rasta i pada obrta po godinama sa značajnijim padom u 2019. godini u odnosu na predhodnu što iziskuje intervenciju u ovom segmentu

Strategija razvoja Općine Jablanica

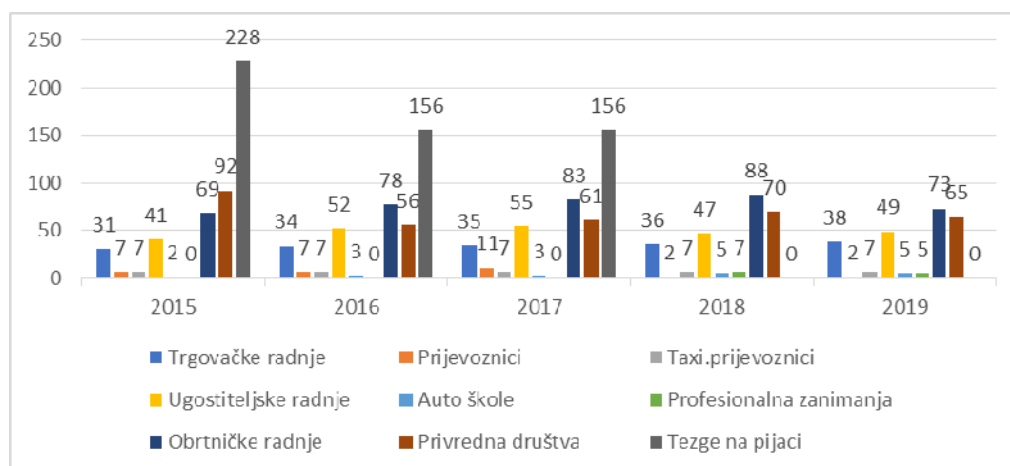
Naime, na području općine Jablanica u 2019. godini registrirano je 316 obrta, što je za 21,4% manje u odnosu na 2015. godinu kada je na području općine bilo registrirano 402 obrta. Razlog smanjenja jeste ažuriranje podataka i brisanje neaktivnih subjekata, dok je implementacija Strategije u prethodnom petogodišnjem periodu imala uticaja na razvoj malog poduzetništva.

U ukupnom broju registrovanih pravnih osoba na području općine Jablanica dominiraju pravne osobe u djelatnostima: trgovine na veliko i malo, prerađivačka industrija, transport, skladištenje i komunikacije, te ostale društvene, socijalne i osobne uslužne aktivnosti koje predstavljaju oko 71% ukupno registriranih pravnih osoba. Ukupan broj registriranih pravnih osoba je za 15,71% veći u odnosu na 2015. godinu, dijelom zbog implementacije strateških intervencija u periodu 2014-2019, a dijelom zbog tržišnih fluktuacija i poslovnih mogućnosti koje su se stvarale u okviru lokalnog ekonomskog prostora.

Slika 7. Učešće pojedinih djelatnosti u ukupnom broju registrovanih pravnih osoba u 2019. godini
(Izvor: Statistički bilten HNK)

Analizirajući broj i strukturu obrta, uočavamo trend smanjenja obrta dok su konstantno najznačajniji obrti: tezge na pijaci, obrtničke radnje i ugostiteljski objekti. U vidu pada najveći pad je kod tezgi na pijaci.

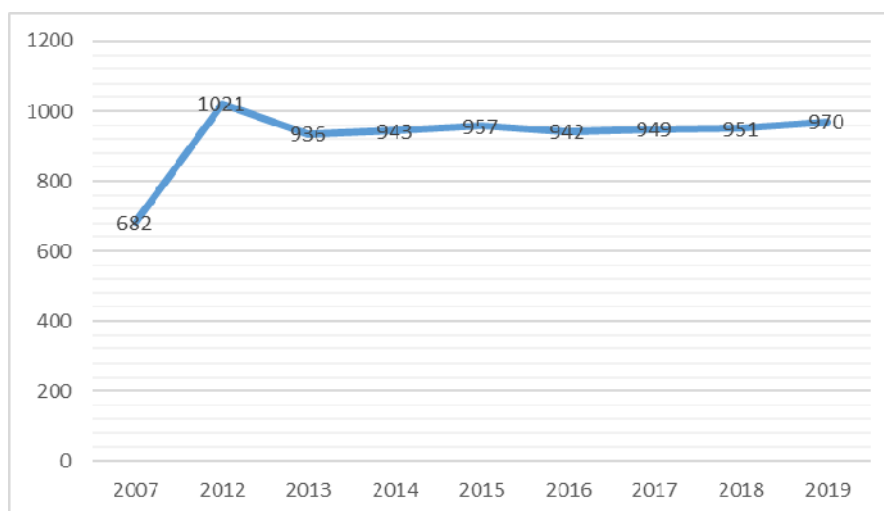
Slika 8. Broj i struktura registrovanih samostalnih djelatnosti na području općine Jablanica
Izvor: Općinska služba za opću upravu

Strategija razvoja Općine Jablanica

II. 1.3.2. Bruto domaći proizvod i plaće

U periodu 2007. – 2012.g. bruto domaći proizvod (BDP) po glavi stanovnika se kretao od 6.500 do 7.700 KM, dok u periodu 2012 - 2015. godine BDP bilježi konstantan porast do vrijednosti 8.510,48 KM. Ovdje je potrebno naglasiti da se BDP od 2015. godine ne računa na nivou općina tako da nije bilo moguće izvršiti analizu za posljednje četiri godine. Iako se BDP nije mjerio u posljednje četiri godine, revizijom implementacije Strategije utvrđeno je da su implementirane strateške intervencije koje su dovele do povećanja broja zaposlenih, a samim tim se utjecalo i na povećanje BDP po glavi stanovnika.

U posljednjih 5 godina trend rasta prosječne plate je praktično stagnirao uz određeni rast te je prosječna vrijednost plate u 2019. godini za 3,51% veća u odnosu na 2013. godinu i iznosila je 970 KM, što je za 4,33% više u odnosu na prosječnu platu u FBiH (928 KM). Prosječna plata u Jablanici je veća od prosjeka federacije zbog većih primanja radnika JP EP BiH. S druge strane, plata u javnim preduzećima i privatnom sektoru je znatno manja i u posljednjem periodu neznatno raste, što za posljedicu ima ujednačen trend prosječne plate u posljednjih 5 godina.

Slika 9. Kretanje prosječne neto plaće na području općine Jablanica u periodu 2007-2019 godina [KM]

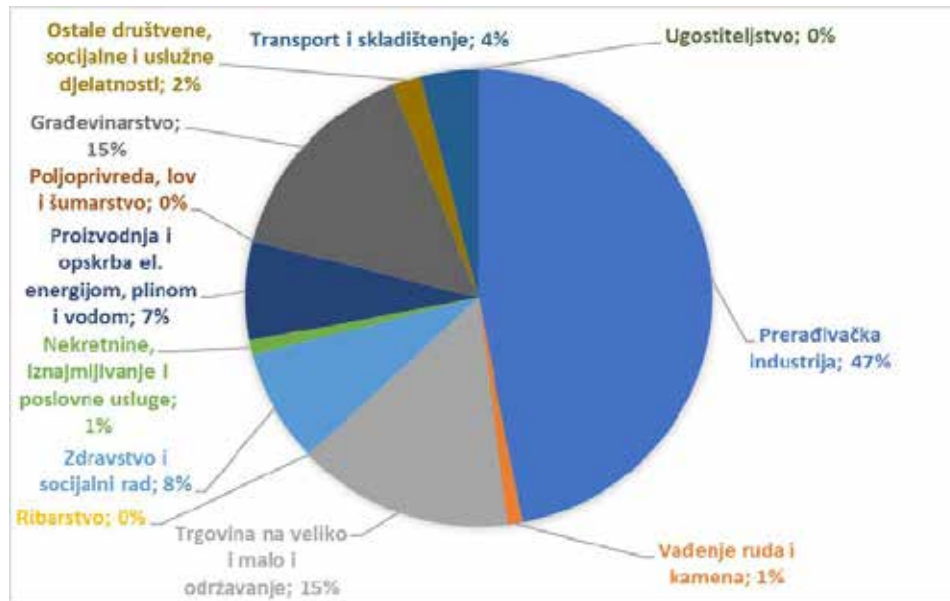
Izvor: Federalni zavod za statistiku – HNK u brojkama 2019. god

II. 1.3.2.1. Analiza strukture ekonomije Općine Jablanica

U odnosu na 242 registrovana pravna lica u 2019. godini, djelatnosti javne uprave, administrativnih poslova obrazovanja, zdravstva i socijalnog rada, umjetnosti i rekreacije čine 22,50% dok ostale uslužne djelatnosti čine 32,60% od ukupno registrovanih pravnih lica na području Općine Jablanica. Pravna lica sa privrednim djelatnostima čine 45% u okviru čega djelatnosti prerađivačke industrije čine 9,80% ukupnog broja registrovanih pravnih lica. Ohrabrujući podatak je da raste broj privrednih subjekata.

Ukoliko se analiziraju privredne djelatnosti na području općine Jablanica, uzevši u obzir da se konstantno povećava spoljnotrgovinska razmjena u predhodnim godinama prisutni su pozitivni trendovi. Na osnovu relevantnih obrađenih podataka (2019. godina) u vodećim privrednim djelatnostima broj zaposlenih je na nivou 424 uposlena: Prerađivačka industrija (329 zaposlenih), Građevinarstvo (101 zaposlena) i Trgovina na veliko i malo i održavanje (94 zaposlena) uz prisutno ciklično povećanje zaposlenih upravo u ovim djelatnostima. Ovakav omjer se nije značajno mijenjao u proteklih 5 godina. S druge strane, u djelatnosti javne uprave i obrazovanja uposleno je ukupno 166 radnika od čega je u javnoj upravi uposleno 61, a u obrazovanju 105 uposlenih.

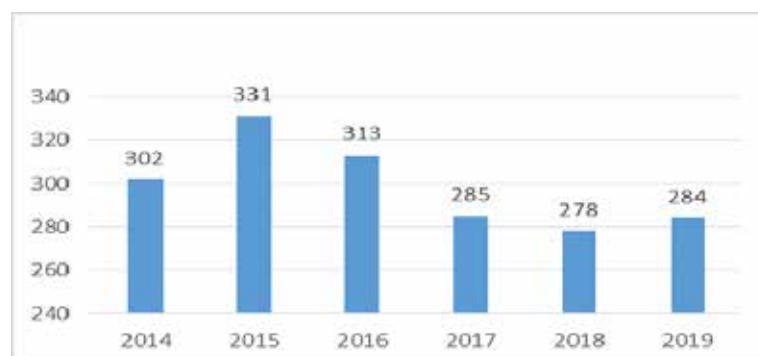
Strategija razvoja Općine Jablanica

Slika 10. Analiza privrednih djelatnosti u odnosu na broj zaposlenih u 2019. godini
Izvor: Federalni zavod za statistiku – HNK u brojkama 2019. god

Potrebno je naglasiti da vodeća djelatnost u prerađivačkom sektoru predstavlja prerada i obrada kamena, koja je u 2019. godini ukupno zapošljavala 284 radnika, što čini 40,57% od svih zaposlenih u privrednom sektoru. Međutim, ovaj broj je manji u odnosu na broj radnika u sektoru prerade i obrade kamena u 2014. godini kada ih je bilo zaposleno ukupno 302 (umanjenje od 5,42%). Broj zaposlenih u 13 registriranih preduzeća na području općine Jablanica, a koja se bave preradom kamena, u posljednje tri godine je u konstantnom padu tako da je broj uposlenika u 2019. godini za 13,69% manji u odnosu na 2015. godinu. Jedan od razloga smanjenja broja radnika, odnosno zašto radnici napuštaju ovaj sektor, jesu i niske plaće koje ostvaruju radnici u ovom sektoru, a koje se nalaze značajno ispod prosjeka Federacije BiH. Upravo zbog toga preduzeća koja se bave preradom kamena suočavaju se sa nedostatkom kvalificirane radne snage. Također se bilježi neregistrirani rad radnika u građevinarstvu, što je rezultat nedovoljne aktivnosti kantonalne inspekcije rada na terenu gdje se izvode radovi.

Jedan od temelja ekonomskog razvoja općine Jablanica je proizvodnja električne energije što je odrednica i u narednom periodu uključujući i prerađivačku industriju, odnosno razvoj djelatnosti prerade i obrade kamena, te razvoj građevinskog sektora koji se bazira na ugradnji jablaničkog granita. Jasno je da industriju prerade i obrade kamena, odnosno građevinski sektor, mora da prati djelatnost vađenja kamena što direktno dovodi do razvoja rudarstva, odnosno privrednih grana vezanih za preradu mineralnih sirovina. Trenutno građevinski sektor značajnije ne raste, odnosno broj građevinskih firmi se ne mjenja niti broj zaposlenih u ovom sektoru, ali bi se poticajem sektora kamena i unaprijeđenjem finalne obrade kamena, sektor građevinarstva mogao potaknuti na rast a time i na otvaranje novih radnih mjesta.

Slika 11. Broj zaposlenih u industriji prerade kamena na području općine Jablanica u periodu 2014-2019
Izvor: Općinska služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor

Strategija razvoja Općine Jablanica

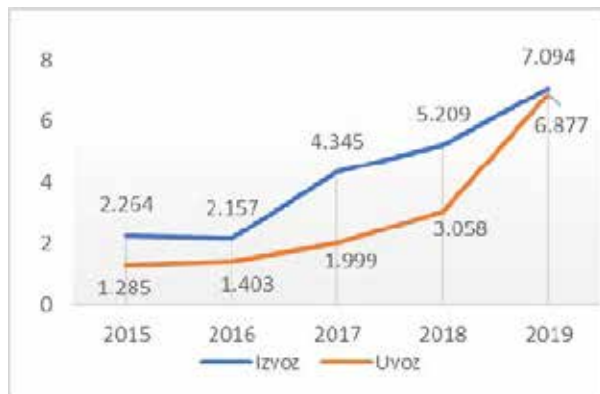
Kada je riječ o manjim obrtima u oblasti prerade kamena na području općine Jablanica registrirano je 6 obrta sa isto toliko uposlenih i oni nisu obuhvaćeni prikazanim podacima. Ukupan broj privrednih subjekata (pravna lica i obrti) koji se bave obradom i preradom kamena na području općine Jablanica iznosi 13, od kojih je najveći Granit dd Jablanica.

Postoji prostor za razvoj poljoprivredne proizvodnje zato što u Jablanici postoji tradicija konzumiranja janjetine sa raznja koja se sprema u nekoliko restorana, a koji su veliki potrošači kvalitetnih poljoprivrednih proizvoda koje nude svojim gostima. Prerađivačka industrija i poljoprivreda mogu ubrzati razvoj ostalih usluga prvenstveno ugostiteljstva transporta, djelimično i trgovine.

II. 1.3.3. Spoljnotrgovinska razmjena

U periodu 2015-2019. godina općina Jablanica bilježi porast izvoza ali i konstantan pozitivan saldo robne razmjene u KM. Naime, u 2019. godini je zabilježen izvoz u visini od 7.094.000 KM. što je za 3,13 puta više u odnosu na 2015. godinu. Iako i uvoz bilježi porast za isti posmatrani period, saldo robne razmjene je konstantno pozitivan i u 2019. je iznosio je 217.000 KM. Ovaj značajan porast izvoza prvenstveno je rezultat rasta privrednih aktivnosti i dijelom je rezultat strateških intervencija (formiranje klastera kamena, program poticaja MSP koja se bave preradom kamena, razvoj industrijskih zona itd.) u prethodnom razvojnom periodu. U kontekstu prethodno navedenog važno je istaći da je ukupno 12 preduzeća iz sektora kamena, koja se također bave izvozom, koristilo program poticaja razvoja MSP kojeg je općina provodila kao dio strateških intervencija u prethodnom razvojnom periodu.

Izuzimajući JP Elektroprivredu BiH, najveći izvoz se ostvaruje u sektoru obrade i prerade kamena, zatim u oblasti prerade i distribucije voća i povrća. Najveći izvoznici sa područja općine Jablanica u posmatranom periodu su:

Slika 12. Odnos ukupnog uvoza i izvoza sa područja općine Jablanica [$\times 1000$ KM] u periodu 2015-2019
Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

IZVOZNICI

GRANIT D.D Jablanica
D.o.o VOĆEPROMET Export Import Jablanica
GM GRANITMONT d.o.o
ALHAMMAD GROUP d.o.o Sarajevo
BABIĆ d.o.o Jablanica
SANI d.o.o Jablanica
MINERAL d.o.o Jablanica
WORLD-TRADE d.o.o Jablanica
ALFA MONT d.o.o Jablanica

Tabela 5. Vodeći izvoznici sa područja Jablanice u periodu 2015-2019. godina
Izvor: Općina Jablanica

II. 1.3.4. Investicije u privredi

Kao rezultat direktne implementacije strateških intervencija (program jačanja MSP) u periodu 2014-2019. godina su zaposlene 192 osobe najvećim obimom u sektorima trgovina, turizam, ugostiteljstvo i prerada/obrada kamena. U 2019. godini nisu realizovani definisani projekti poticaja za MSP/obrt/trgovinu i ugostiteljstvo zbog fokusiranja na kupovinu nekretnina preduzeća Granit. Također je strateškom intervencijom osnovan klaster Kamen Hercegovina sa sjedištem u Jablanici sa 8 osnivača i 19 članova.

U periodu 2013-2019. godina, dijelom kao rezultat implementacije Strategije, bilježimo proširenje poslovnih kapaciteta privredni subjekata od kojih se izdvajaju: VOĆEPROMET d.o.o, ČVRSNICA d.o.o., EURO KAMEN i d.o.o., ALHAMMAD d.o.o. U ovom periodu Općina je podržala navedene investitore na način da su zahtjeve za izdavanje dozvola riješavali u najkraćim mogućim rokovima (u skladu sa BFC

Strategija razvoja Općine Jablanica

zahtjevima i kreiranim povoljnim poslovnim okruženjem). Finansijski poticaji kroz program jačanja MSP dati su za VOĆE PROMET d.o.o, ČVRSNICA d.o.o. i EURO KAMEN i druge korisnike koji su ispunjavali uslove podsticaja.

Pored navedenih privrednih subjekata u naprijed pomenutom periodu veće investicije bilježimo i kod „GLOBAL INVEST GROUP“ d.o.o. Sarajevo, koje je u fazi izgradnje poslovnog objekta u svrhu razvoja turizma (hotel sa najmanje 50 ležaja) na Jablaničkom jezeru, kao i „BABIĆ“ d.o.o. Jablanica. Vrijedno je istaći i dolazak najvećeg BH trgovačkog lanca BINGO što obogaćuje djelatnost trgovine.

Značajnu investiciju Općine Jablanica od preko 2.000.000 KM predstavlja izgradnja i uređenje nove industrijske zone UNIS-Gornja kolonija u okviru koje se izgrađuju dvije poslovne hale. Sa privrednim subjektom ABSOLUTE GROUP d.o.o. Travnik sklopljen je Ugovor o korištenju poslovnog objekta i izvršena je primopredaja istog između vlasnika i korisnika što povećava investiranje i povećava broj radnih mjesta. U narednom periodu se očekuje realizacija aktivnosti na implementaciji projekta, odnosno realizacija preuzetih obaveza od strane Investitora. Općina je također poduzela značajne aktivnosti u dijelu stavljanja u poslovnu upotrebu dijela Sportskog centra Jablanica i izvršila je kupovinu nekretnina preduzeća Granit-u stečaju na koji način je osigurano zadržavanje postojećih radnih mjesta. Privredni subjekt Granit i imovina koja je kupovinom prešla u vlasništvo Općine predstavljaju značajan potencijal u smislu pronalaženja strateškog partnera, razvoja elemenata javno-privatnog partnerstva i daljnje podrške u cilju potpunog oporavka i eksploatacije resursa. U vidu eksploatacije resursa značajan potencijal predstavlja pronalazak strateških partnera u oblasti eksploatacije gipsa i proizvodnje kamene vune.

Dana 02.06.2017. godine Općina Jablanica je dobila prestižni BFC SEE certifikat kao općina koja ispunjava međunarodne priznate uslove za povoljno poslovno okruženje. Nakon postupka certifikacije koji se vodio tokom 2016. i prvim dijelom 2017. godine, prve općine u Hercegovini koje su postale nosioci ovog prestižnog certifikata su Općina Jablanica sa 88,2% ispunjenosti kriterija (158,50 bodova) i Općina Posušje sa 81,4% ispunjenosti kriterija.

Saradnja javnog i privatnog sektora je poboljšana kroz rad Vijeća za konkurentnost budući da se ovim putem usaglašavaju sva bitna pitanja vezana za poslovni sektor kao što su: donošenje regulacionih planova privrednih zona, Donošenje Programa poticaja MSP, Donošenje Odluke o izmjenama odluke o radnom vremenu, Prezentacija kreditnih linija Razvojne banke FBiH, Izrada registra parafiskalnih nameta u saradnji sa LINK-om i slično. U dijelu saradnje između javnog i privatnog sektora pitanje angažovanja dijaspore, pored potencijala koji postoji, nije rezultiralo konkretnim aktivnostima izuzev povećanja potrošnje naručito u ljetnom periodu.

Poboljšanja koja su već evidentna nakon BFC certifikacije općinskih službi su ta da je Općina Jablanica, svjesna značaja promocije, izradila promotivne materijale, vodiče, flajere, i video prezentaciju na BHS i engleskom jeziku. Zatim, Općina Jablanica je zaključila Protokol o saradnji sa Catholic Relief Services (CRS) vezanog za implementaciju Projekta „RAST“ kojeg finansira Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID), gdje općina Jablanica dobiva podršku pri izradi grafičke knjige standarda, razvoja lokalnog akcionog plana zapošljavanja i sličnim aktivnostima.

Osim BFC, općina Jablanica je kreirala pomenuti Program poticaja MSP u Općini Jablanica. Cilj Programa je da se putem poticanja: startup i mladih preduzeća, zapošljavanja u MSP kroz projektne aktivnosti industrijske proizvodnje, obrta, trgovine, turizma i ugostiteljstva, omogući zapošljavanje i samozapošljavanje lica prijavljenih na evidenciju nezaposlenih, a radi ostvarivanja i održavanja veće stope zaposlenosti. Programi podsticaja su implemetirani u toku posmatranog perioda izuzev 2019. godine. Tako je u 2014. godini, kroz program podrške startup-ovima, jedno preduzeće dobilo poticaj i tom prilikom su zaposlene 3 osobe. U 2015. i 2016. godini, iako je bio raspisan Javni oglas, nije bilo zainteresiranih aplikanata koji su ispunjavali uslove oglasa. U 2017. godini potpisan je ugovor sa 1 korisnikom, i tom prilikom je zaposlena 1 osoba. U 2018. godini potpisan ugovor sa 2 korisnika, i tom prilikom su zaposlene 2 osobe.

U sklopu programa poticaja industrijske proizvodnje (prerada i obrada kamena) u 2014. god jedno preduzeće je primilo poticaj i tom prilikom su zaposlena 3 radnika. U 2015. godini pet (5) preduzeća je koristilo sredstva iz programa poticaja, i tom prilikom je zaposleno deset (10) radnika. U 2016. godini nije bilo aplikanata koji ispunjavaju uslove javnog poziva, dok je u 2017. godini potpisan ugovor sa 6 korisnika i tom prilikom zaposleno 16 radnika. U 2018. godini potpisan ugovor sa 2 korisnika i zaposlena 4 radnika.

Strategija razvoja Općine Jablanica

U okviru programa poticanja razvoja obrta u 2014. godini 13 poduzetnika je koristilo sredstva poticaja. Tom prilikom je zaposleno 13 radnika. U 2015. godini 9 poduzetnika je koristilo sredstva poticaja, i tom prilikom je zaposleno 9 radnika. U 2016. godini 10 poduzetnika je koristilo sredstva poticaja te je zaposleno 11 radnika. U 2017. godini potpisani su ugovori sa 12 korisnika, zaposleno je 13 radnika. U 2018. godini potpisani su ugovori sa 13 korisnika i zaposleno je 13 radnika.

Kroz program poticanja trgovine i ugostiteljstva u 2014. godini je podržano 6 firmi i tom prilikom je zaposleno 7 radnika. U 2015. godini poticaj su koristila dva (2) preduzeća i jedna (1) trgovačka radnja i tom prilikom je zaposleno tri (3) radnika. U 2016. godini 9 poduzetnika primilo poticaj te je zaposleno 11 radnika. U 2017. godini potpisani su ugovori sa 14 korisnika, gdje je zaposleno 17 radnika. U 2018. godini potpisani su ugovori sa 17 korisnika, gdje je zaposleno 30 radnika.

Pored navedenog programa poticanja MSP, općina Jablanica je plasirala revolving kreditna sredstva putem Odluke o načinu korištenja Sredstava privatizacije i drugih namjenskih sredstava Općine. Ovom Odlukom se određuje način korištenja novčanih sredstava ostvarenih prodajom preduzeća iz nadležnosti Agencije za privatizaciju HNK i drugih namjenskih sredstava, te uslovi i način odobravanja i korištenja kredita koji će se dodjeljivati iz Sredstava privatizacije i drugih namjenskih sredstava Općine Jablanica za kreditiranje kao podrška srednjem i malom biznisu. Sredstva se plasiraju putem poslovne banke odabrane u postupku javne nabavke. Kredit se daje pravnim i fizičkim licima koja su registrovana za obavljanje djelatnosti te poljoprivrednicima upisanim u registar poljoprivrednih gazdinstava i registar klijenata. Kredit se se dodjeljuje po sljedećim uslovima: Kamata se utvrđuje u iznosu EURIBOR-a + 2%, maksimalno 6%, naknada za obradu kreditnog zahtjeva iznosi 1% od iznosa kredita, rok otplate kredita od 1 do 5 godina sa grejs periodom do 1 godine zavisno od vrste posla kojom se bavi korisnik kredita, koji ulazi u rok otplate kredita. U posljednje tri godine nisu plasirana sredstva putem ove kreditne linije.

Uz navedeno općina Jablanica provodi Odluku – Program o subvencioniranju volontera i zaposlenika visoke i više školske spreme na osnovu koje se subvencira zapošljavanje i u privatnom sektoru.

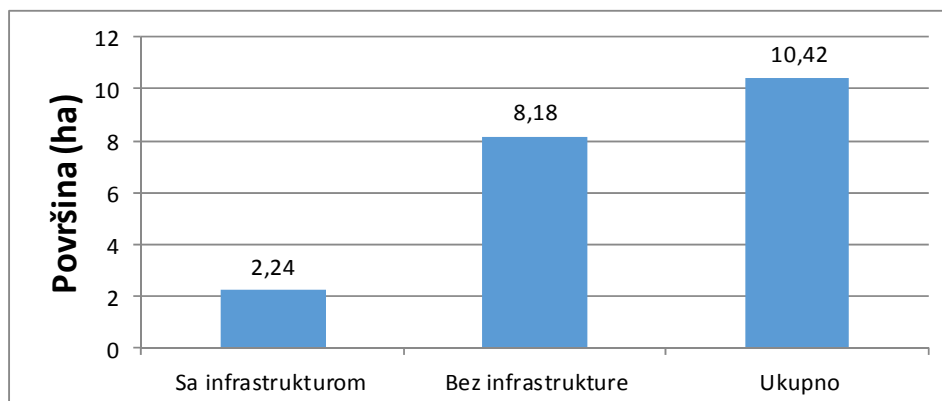
U segmentu zapošljavanja, Općina Jablanica i Služba za zapošljavanje HNK su zaključile Memorandum o saradnji, formiran je Savjet za zapošljavanje i redovno se dostavljaju informacije o stanju nezaposlenih, pri čemu se provode postupak prekvalifikacije radne snage prema zahtjevima privrednog sektora.

WEB stranica Općine Jablanica je redizajnirana – postavljen je Info panel – Info Centar za investitore na kojem se nalaze promotivni materijali, baza poslovnih subjekata, vodič za registraciju, strateški dokumenti, prostorno-planska dokumentacija, Sistem 48, kontakti. Uz navedeno postavljen je i promotivni video Općine Jablanica, te sve ostale relevantne informacije potrebne investitorima, kao i informacije o: poticajima, saradnji javnog i privatnog sektora, taksama, privrednim zonama i ostalim javnim uslugama.

U proteklom periodu Industrijska zona Šljunkara je prema Izvještaju o implementaciji strategije završena u iznosu od 95%. Ovaj projekat je realiziran u suradnji sa Ministarstvom razvoj, poduzetništva i obrta FBiH. U proteklom razvojnom periodu nije bilo dodatnih investicionih ulaganja u IZ Šljunkara, ali je u isto vrijeme postojeći korisnik ove poslovne zone proširio svoje kapacitete.

Nakon izrade prostorno-planske dokumentacije, odnosno donošenja novog Prostornog plana Općine Jablanica za period 2016-2025. godina, te ciljanih izmjena i dopuna Prostornog plana Općine Jablanica, evidentirano je nekoliko zainteresovanih pravnih subjekata za ulaganja na području Općine Jablanica. Većinom se radi o pismima namjere za ulaganju na području Jablaničkog jezera gdje je predviđena izgradnja objekata u službi razvoja turističkih potencijala. Pandemija je uzrokovala stagnaciju i prolongiranje ovih investicija u turistički sektor.

Općina Jablanica je nakon donošenja prostornog plana ušla u aktivnosti donošenja regulacionih planova poslovnih zona. Donesen je regulacioni plan za poslovnu zonu Bijeli potok, kao i Odluka da se na lokalitetu Gornje Kolonije - Unis u skladu sa Urbanističkim planom Jablanica proglašava poslovna zona. Izgrađene su dvije poslovne hale spremne da dočekaju potencijalne investitor. Također izrađena su dva regulaciona plana i to: Regulacioni plan privredna zona Jarišta 2. i Regulacioni plan privredna zona Donja Jablanica 2. Ukupno raspoloživost zemljište za industriju je 10,42 (ha) od čega je 2,24 (ha) sa infrastrukturom ili 21,42%.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Slika 13. Raspoloživost industrijskog zemljišta sa i bez potrebne infrastrukture Općine Jablanica
Izvor: Općina Jablanica

Prethodni period je obilježila i priprema prostorno planske dokumentacije za izgradnju strateških projekata, mini HE, izgradnja turističkih kapaciteta na Jablaničkom jezeru, a potrebno je naglasiti i Izrađenu Studiju predizvodljivosti za izgradnju fabrike vode - Komadinovo vrelo.

Tokom druge polovine 2018. godine započeta je izgradnja jedne mini hidrocentrale na rijeci Doljanki čiji je investitor preduzeće Eko vat d.o.o. Jablanica. Trendovi zaštite okoliša u FBiH u dijelu izgradnje mini hidroelektrana su pojačani u vidu smanjenja ili zabrane gradnje novih mini hidrocentrala što zahtjeva redefinisane ovih oblika investiranja koje su obuhvaćene ranijim razvojnim planovima.

II. 1.3.5. Turistički potencijal i turistička infrastruktura

Općina Jablanica ima veoma dobre prirodne preduslove za razvoj turizma. Prirodni resursi u općini Jablanica su: Jablaničko i Grabovičko jezero, planine Prenj i Čvrstica, rijeke Neretva, Doljanka, Draganka, Bijeljanka i Šanica. Rijeke Doljanka i Šanica su veoma interesantne za sportski ribolov i kampiranje u prirodi. Obje navedene planine imaju preko 2000 metara n/v i kao takve predstavljaju izazov mnogim planinarima. Na spomenutim planinama postoji mogućnost zimskog i ljetnog turizma. Postoje uslovi za turno skijanje što je kombinacija skijanja i planinarenja. Kada je riječ o lovu nekada je bilo mogućnosti lova na visoku divljač, a danas je fond visoke divljači desetkovan usljed krivolova i predstavlja ozbiljan problem za opstanak ugrožene vrste divojarca na ovim prostorima. Na južnim obroncima Čvrstice nalazi se Park prirode Blidinje koji dobrim dijelom zahvata jablaničku opštinu. U okviru parka je već afirmisano skijalište sa popratnim sadržajima individualnim i kolektivnim smještajnim kapacitetima. Pomenuti prirodni preduslovi su prepoznati i sastavni su dio Via Dinarice kao platforme koja služi za razvoj lokalnih zajednica u oblasti ugostiteljstva, usluga, turizma i pratećih djelatnosti. Općina Jablanica je od 2016. godine u projektu Via Dinarice i naprijed pomenuti prirodni resursi su pozicionirani na stazama Via Dinarice.

Pored toga Jablanica ima i kulturno-historijski spomenike koji su proglašeni Nacionalnim spomenicima kulture od strane Komisije za očuvanje nacionalni spomenika BiH: kompleks Bitka na Neretvi sa muzejem i četiri nekropole stećaka.

Grabovičko jezero i rijeka Neretva pružaju mogućnost bavljenja sportskim ribolovom i to prvenstveno varličarstvom te su idealna područja za organizovanje takmičenja ovoga tipa. Pored ovoga ovi lokaliteti mogu biti zanimljivi i za vožnju kajaka.

Jablaničko jezero, svakako, pruža mogućnosti za odmor posebno u ljetnoj sezoni. Naime, odmah po svršetku rata Jablaničko jezero je postalo poželjna destinacija za bh građane koji sebi nisu mogli priuštiti odlazak na more, pa je u ljeto 1996, 97. i 98. godine zabilježen veliki priliv gostiju. Ovakav trend je potakao lokalno stanovništvo na izgradnju privatnih plaža, kampova i smještajnih kapaciteta, a zemljište uz obale jezera je postalo veoma atraktivno i skupo. Ovakva pojava dovela je do toga da imamo uzrpaniju priobalnog pojasa, koji je u funkciji zaštitne zone, pa čak imamo i gradnju na samome jezeru što uveliko narušava sam ambijent.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Smještajni kapaciteti na području općine su: Park prirode „Blidinje“ (50 kreveta i 270 stolica); „Pansion Vilinac“ (restoran sa saunom i salon barom, 30 ležaja); Hajdučke Vrleti (60 kreveta, 220 stolica); Motel „Risovac“ (17 kreveta, 100 stolica); Buffet Bar (45 stolica), dok u samo gradu Jablanica su: Hotel „Jablanica“ kapaciteta 32 sobe sa 72 ležaja, motel „Maksumić komerc“ u Lendavi kapaciteta 26 soba i apartmanom. Planinski kapaciteti, na skijalištu Risovac su 157 ležaja, dok u samom gradu postoje 132 ležaja. U proteklom razvojnom periodu nije došlo do povećanja smještajnih kapaciteta, ali je ulaganjem u postojeću infrastrukturu došlo do značajnog unaprijedjenja kvaliteta usluge u Hotelu „Jablanica“ koji je označen kao hotel sa tri zvjezdice. Popunjenost kapaciteta nije zadovoljavajuća i za zvanične organe je veoma teško utvrditi jer po podacima TZ-e u Jablanici podaci nisu potpuni. (primjer: dostupni podaci za 2017. godinu su 806 noćenja, dok u 2019. godine broj je 668 noćenja).

Izgradnjom koridora Vc, ski centar Risovac kao i sama Jablanica, bi trebali postati atraktivna i lahko dostupna destinacija velikom broju turista. Trend interesovanja za ulaganja i dolazak na zimski odmor na ovaj prostor je u porastu i predstavlja razvojnu šansu za općinu Jablanica.

Spomen kompleks „Bitka na Neretvi“ je prije rata bila poznata i posjećena destinacija mnogih građana ex Jugoslavije i Evrope. Ono po čemu je Jablanica u svijetu prepoznatljiva je Bitka za ranjenike kojoj je ovaj kompleks i posvećen. Pored „jablaničke jaganjetine“, ovo je najprepoznatljiviji naš brend u širim okvirima.

Lokaliteti na kojima se nalaze stećci kao i četiri nekropole koje su proglašene nacionalnim spomenicima do sada su u veoma maloj mjeri bili dio interesa turista. Ovi lokaliteti su obuhvaćeni postavljanjem i markiranjem nekropola, postavljenjem info table sa GPS koordinatama biciklističke staze dostupne za mobitele (na bosanskom i engleskom jeziku) i postavljenih klupa za sjedenje. Procijenjeni broj korisnika na godišnjem nivou je 1000 posjetilaca.

Postoji potencijal korišćenja nadaleko poznatog jablaničkog gabra u svrhu turizma. Pomenuti gabra je sastavni dio mnogih poznatih građevinskih objekata i razvojem turističkog proizvoda („spomenik gabru od gabra“, monografija i sl.) u tom smislu dodatno bi se proširio turistički proizvod.

Stanje turističke infrastrukture još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou iako se u proteklom razvojnom periodu ulagalo u unaprijedjenje iste. Ova ulaganja su se prvenstveno ogledala u renoviranju i otvaranju Hotela Jablanica, izgradnji planinarskih domova na Čvrsnici i Prenju, uređenju plaža Slatina, Čivelj, Peta i Vila, te plaže Šanica. U isto vrijeme otvoren je turist info punkt (drvena kućica) Vila Ostrožac, kao i suvenirnica, te su postavljene dvije drvene prodajne kućice. Izvršeno je markiranje i uređivanje planinskih staza do planinarskih domova i ljetnih kampova na Jablaničkom jezeru. Izvršeno uređenje kulturno-historijskog lokaliteta Lokve – Završen projekat izgradnje puta do lokaliteta Lokve i dalje potrebni radovi na uređenju manifestacionog prostora.

Prema zvaničnim podacima TZ HNK u Jablanici je tokom 2019. godine registrirano 668 noćenja. Međutim, zbog činjenice da se na području kantona, a samim time i općine, nije kvalitetno reguliralo pitanje registracije smještajnih kapaciteta, procjene su da je ovaj broj mnogo veći, ali nije zvanično prijavljen. U dijelu posjete kompleksu Bitka na Neretvi u 2019. godini je prisutno 15 000 posjeta što je u odnosu na 250.000, registrovanih posjeta iz perioda 80-tih godina prošlog stoljeća, daleko ispod potencijala. Dodatni problem u praćenju razvoja turizma na području općine Jablanica predstavlja nedovoljno izgrađeni kapaciteti Turističkog ureda da planiraju i prate razvoj ovog sektora.

U cilju unaprijedjenja turističke ponude na području općine Jablanica, u narednom periodu planirano je uređenje plaža na području Jablaničkog jezera, lokaliteti Crnaja i Žuglići, staro korito Neretve, Šanica i Brana, čime bi se dao direktan podstrek razvoju turizma na području Općine. Također je uspostavljena Manifestacija „Okusi Jablanice“, u okviru koje je otvoren pogon za preradu voća i povrća.

U toku je reparacija porušenog mosta na Neretvi, kao jednog od glavnih istorijskih naslijeđa i simbola općine, revitalizacija Muzeja Bitka za ranjenike na Neretvi, vanjskog platoa i prilaznih staza, rekonstrukcija bunkera na lijevoj obali Neretve kao novog turističkog proizvoda, unaprijedjenje turističke infrastrukture na brdu Križ, uspostava avanturističkog centra sa pratećim sadržajima te ulaganje u turističke objekte na stazi Via Dinarica (stara škola na Risovcu).

Istovremeno se mora aktivno raditi na promociji područja općine u cilju privlačenja stranih i domaćih turista, te osiguranju održivosti turističkih lokacija uz zapošljavanje lokalnog stanovništva. Zbog toga je

Strategija razvoja Općine Jablanica

potrebno izgraditi kapacitete pojedinaca koji bi kao kvalitetni i certifikovani turistički vodiči, mogli odgovoriti na sve veće zahtjeve turističkog sektora. Blizina mora, pozicija između dva centra Sarajeva i Mostara, odvojak za koridor VC, blizina Međugorja Jablanici pružaju realnu osnovu za razvoj tranzitnog turizma.

II. 1.3.6. Poljoprivreda

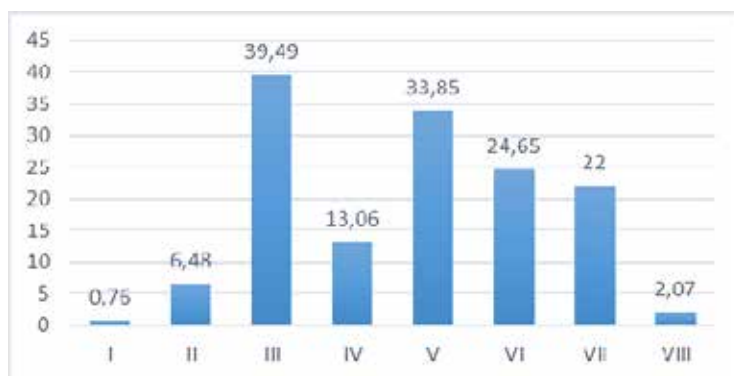
Od ukupne površine općine Jablanica (301 km²) poljoprivredno zemljište pokriva oko 15,7% ili cca 45 km². Na jednog stanovnika općine Jablanica dolazi 0,34 hektara poljoprivrednog zemljišta. U Federaciji BiH dolazi 0,56 hektara, a u Republici Srpskoj 0,90 hektara poljoprivrednog zemljišta po stanovniku. Oranice čine najmanji dio poljoprivrednog zemljišta a ostali dio zemljišta su voćnjaci, livada, pašnjaci, zapušteno zemljište. Općina Jablanica spada među općine sa najmanjim raspoloživim površinama oranica i bašti.

Jedinica mjere	Oranica	Voćnjak	Livada	Pašnjak
Ha	34.942	91.385	651.202	4.162.758

Tabela 6. Struktura poljoprivrednog zemljišta u Ha
Izvor: Općina Jablanica

U strukturi vlasništva najveći obim površine poljoprivrednog zemljišta je u vlasništvu države i prema podacima iz katastra zemljišta i zemljišnih knjiga, iznosi: 494,02 ha. Ovaj podatak vlasništva nad poljoprivrednim zemljištem postavlja zahtjev i mogućnost organizovane i usmjerene poljoprivredne proizvodnje.

Sa aspekta kvalitete zemljišta preovladava zemljište III, V i VI bonitetne klase.

Slika 14. Struktura zemljišta po bonitetnim kategorijama
Izvor: Općina Jablanica

Kada je u pitanju poljoprivreda, na području općine Jablanica najviše se pažnje posvećuje proizvodnji: bobičastog voća (malina, šumska jagoda, kupina), jabuka i kruška, povrća na otvorenom (krompir, paradajz, paprika i luk), povrća u zaštićenom prostoru (luk, salata, paprika, paradajz, špinat, blitva), proizvoda od stoke (sir, mlijeko, uzgoj kurbana i jagnjadi) i pčelarskih proizvoda (proizvodnja meda, propolisa, vosak). Proizvodnja povrća na otvorenom stagnira, dok je stočarska proizvodnja u opadanju. U periodu za koji su dostupni podaci od Općine (2015-2019) prosječna količina proizvedenih poljoprivrednih proizvoda iznosi cca 2.500,00 tona.

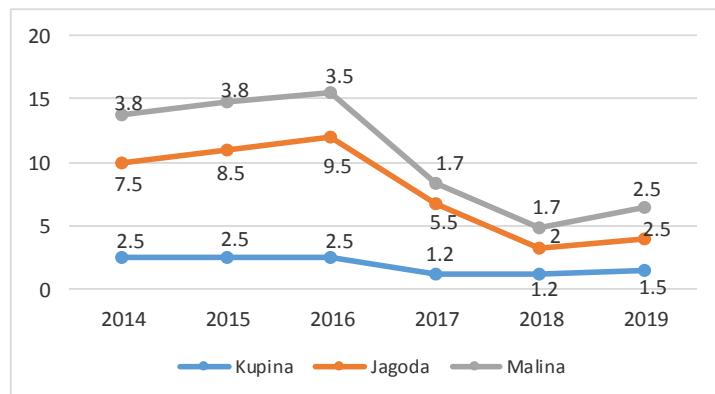
Dostupni podaci za periodu 2013.-2019. godinu pokazuju da općina Jablanica bilježi rast broja poljoprivrednih gazdinstava. Naime, u periodu do 2017. godinom uspostavljeno je 125 novih gazdinstava što je za 69% više nego u 2013. godini (56 gazdinstava). U 2018. godini registrovano je 17, a u 2019. godini 24 poljoprivredna gazdinstava. Kada su u pitanju količine proizvedenih i plasiranih poljoprivrednih proizvoda, uočava se trend da su količine plasiranih poljoprivrednih proizvoda značajno manje na godišnjem nivou u posmatranom periodu. Na primjer u 2013. godini je plasirano poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti 7.147.991 KM, dok je u periodu 2017-2019. godina vrijednosti plasiranih proizvoda iznosila ispod 3.400.000 KM.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Nesrazmjer u povećanom broju proizvođača i smanjenoj ukupnoj vrijednosti plasiranih proizvoda može biti indikacija za određene probleme u razvoju poljoprivrednog sektora. Naime, osnovni problem predstavlja smanjenje otkupnih cijena poljoprivrednih proizvoda, posebno bobičastog voća. Trend smanjenja cijena i nestabilnosti na tržištu značajno ugrožava daljnji razvoj uzgoja bobičastog voća.

Ilustracije radi, u 2017. godini došlo je do naglog pada cijena bobičastog voća u odnosu na 2014. godinu i do preko 100%. U periodu 2017-2019. godini prisutan je blagi rast cijena ali još uvijek značajno ispod maksimalne visine cijena iz 2016. godine.

Trend cijena bobičastog voća prikazan je kako slijedi.

Slika 15. Visine otkupnih cijena bobičastog voća na području općine Jablanica, 2014-2019 (KM/kg)

Izvor: Općinska služba nadležna za poljoprivredu

Zbog uočenog trenda pada cijene u otkupu, neophodno je planirati poticaje koji bi ublažili cijenovne fluktuacije u otkupu poljoprivrednih proizvoda. Trendovi pada interesa za uzgoj bobičastog voća upućuju na potrebe razvoja prerađivačkih kapaciteta ili stimulisanje tradicionalne poljoprivredne proizvodnje.

Kako bi potpomogla rad poljoprivrednika općina je u periodu 2013-2019. godina realizovala strateški projekat uspostavljanje sistema poljoprivredne stručne službe u Savezu poljoprivrednih udruženja koji se pokazao veoma uspješnim. Ovim modelom nastala je vertikalna veza koja će objedinjavati poljoprivredne proizvođače na jednom mjestu te će biti glavna veza za daljnje plansko širenje i napredak poljoprivrede na općinskom nivou, a što je vidljivo iz kroz povećanje broja poljoprivrednih gazdinstava.

Općina Jablanica finansira Savez poljoprivrednih udruženja u kojem najaktivniju ulogu zauzima udruženje žena Most i koje je u nekoliko navrata iznosilo svoje nezadovoljstvo indolentnim odnosom Saveza po pitanju neangažovanja na iznalaženju novih tržišta, povezivanja sa otkupljivačima i proširenju kapaciteta.

U periodu implementacije strategije, uspostavljen je lanac vrijednosti bobičastog voća i uvezani su proizvođači i otkupljivači. U otkup poljoprivrednih proizvoda uvezane su tri opštine Jablanica, Konjic i Prozor. Kroz programe podrške certifikacije poljoprivrednih proizvođača certificirano je 18 poljoprivrednih proizvođača za organsku proizvodnju, dok nije bilo zainteresovanih za certifikaciju ISO, HACCP i HALAL. Ukupno 30 poljoprivrednika je primilo određeni vid podrške koja se ogleda u alatima i opremi potrebnoj za obavljanje poljoprivredne djelatnosti, zasađeno je 16 voćnjaka, nabavljeno 27 sistema za navodnjavanje za sadnju bobičastog voća, i 20 plastenika površine od 50 do 100m². Rezultat ovih aktivnosti je povećanje broja poljoprivrednih gazdinstava za 30% i uspostava kooperantskih odnosa u otkupu šumskih plodova i bobičastog voća na relaciji proizvođač/Udruženje poljoprivrednika-kupac/izvoznik Šumski plod doo Prozor – Rama i Jaffa komerc Mostar. Na taj način je formiran Lanac vrijednosti na području Općine Jablanica. U okviru manifestacije „Okusi Jablanice“ u 2019. godini otvoren je pogon za prerađivanje voća i povrća.

Obzirom da općina Jablanica ima namjeru da svoj ekonomski razvoj, između ostalog, bazira na razvoju turizma, to je potrebno planirati da buduće strateške intervencije u sektoru poljoprivrede budu osmišljene na način da se stave u funkciju razvoja turizma.

*Strategija razvoja Općine Jablanica***Zaključak za stanje lokalne ekonomije**

Uzimajući u obzir stanje i kretanje u ekonomskom sektoru, te resurse s kojima općina Jablanica raspolaže, proizvodnja električne energije je i dalje jedna od osnova budućeg razvoja naručito u smislu kvalitetnog i strateškog usmjeravanja ostvarenih prihoda po ovom osnovu. Najvećim dijelom oblast proizvodnje električne energije je bazirana na hidropotencijalu, pri čemu trend povećanja korišćenja obnovljivi izvora energije stvara okvir za povećanje istraživanja mogućnosti korištenja i drugih izvora (sunce, vjetar) u okviru čega je potrebno izraditi studiju koja bi dala odgovore na mogući obim ulaganja u ovaj sektor. Općina Jablanica na osnovu resursa u sektoru eksploatacije i prerade mineralnih ruda i kamena, bitnu svoju razvojnu šansu pronalazi u razvoju sektora prerade kamena i mineralnih ruda. Prateći šire okvire planiranja nameće se potreba usmjeravanja ekonomije prema istraživanju i inovacijama, podršci rastućim privrednim subjektima i daljnjem razvoju i unaprijeđivanju djelovanja putem klastera i mobilizacije potencijala dijaspore.

Pored navedenog, općina Jablanica rasplaže sa značajnim prirodnim i kulturno historijskim resursima, što predstavlja odličnu bazu za razvoj turizma, sa posebnim akcentom na izletnički, ruralni, lovni, sportsko-rekreacijski, gastro i etno turizam. Stoga, kao osnovne ciljeve budućeg razvoja turizma na području općine Jablanica potrebno je potencirati: racionalno korištenje postojećih prirodnih i kulturno-historijskih kapaciteta u cilju razvijanja kvalitetnog turizma, te prednost dati uređenju turističkih destinacija i turističke infrastrukture. Istovremeno se mora aktivno raditi na osnaživanju turističkog ureda, promociji područja općine u cilju privlačenja stranih i domaćih turista, te osiguranju održivosti turističkih lokacija uz zapošljavanje lokalnog stanovništva. Potrebno je izgraditi kapacitete pojedinaca koji bi kao kvalitetni i certifikovani turistički vodiči, mogli odgovoriti na sve veće zahtjeve turističkog sektora.

Pored sektora turizma, općina Jablanica ima odlične pretpostavke za razvoj poljoprivrede, naročito proizvodnje bobičastog voća, odnosno povrća iz zaštićenih prostora, koja bi bila u funkciji razvoja turizma. Obzirom da je poljoprivredna savjetodavna služba formirana, u segmentu poljoprivrede potrebno je iskoristiti ove kapacitete i educirati poljoprivrednike na koji način unaprijediti poljoprivrednu proizvodnju, kako bi smanjili ulazne troškove i postigli konkurentniju cijenu poljoprivrednih proizvoda. Zbog sve većeg i izraženijeg problema fluktuacije otkupnih cijena poljoprivrednih proizvoda, potrebno je kreirati programe podrške poljoprivrednim proizvođačima koji bi ih učinili otpornijim na negativne promjene otkupnih cijena. Proizvodnja bobičastog voća je u jednom trenutku bila u porastu, međutim, poremećaji na tržištu otkupa usmjeravaju na potrebu poticanja i paralelno potrebu planiranja razvoj sektora prerade, distribucije i prometa prehrambenih proizvoda šireg područja u i oko općine Jablanica. U tom kontekstu neophodno je izraditi studiju koja bi dala ulazne informacije da li je ovakva investicija dugoročno isplativa i prihvatljiva.

Za očekivati je i da će se razvojem turizma i poljoprivrede povećati potražnja za različitim uslužnim djelatnostima bilo od strane domaćih privrednih subjekata ili od strane turista i posjetitelja. Ovo će rezultirati i razvojem ostalih pratećih uslužnih djelatnosti, posebno trgovine na malo, te će dovesti do diverzifikacije male privrede, i lokalnu ekonomiju učiniti otpornijom na negativna ekonomska kratanja u okruženju. U tom kontekstu je i ključna uloga općinske administracije da nastavi sa mjerama podrške razvoju MSP, i na taj način stimulira i motivira razvoj općine u ovom smjeru. Ključnim se nameće i uspostava funkcionalnog sistema upravljanja razvojem u okviru čega se i stvara olakšavanje poslovanja.

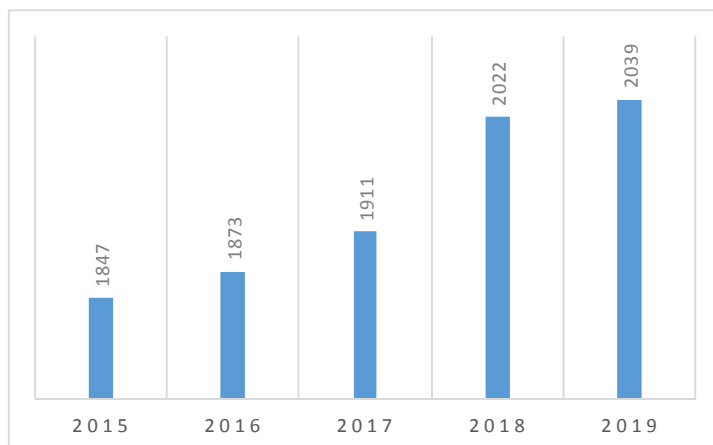
Pored navedenog, dodatne napore u kreiranju povoljnog poslovnog ambijenta potrebno je i dalje usmjeriti na razvoju infrastrukture postojećih i novih industrijskih zona, koje bi bile generator razvoja poduzetništva općine Jablanica. Definisanjem i uređenjem industrijskih zona ili prostora, sa svom neophodnom infrastrukturom, što uključuje dobijanje svih potrebnih dozvola u kratkom roku, obezbeđenje svih infrastrukturnih instalacija (voda, struja itd), unaprijedio bi se okvir poslovanja i potencijal privlačenja novih investicija. Savremeni trendovi u razvoju infrastrukture iziskuju napore u povećanju udjela investicija u infrastrukturu u oblasti digitalnih tehnologija. Poticanje i razvoj poduzetništva se pojavljuje kao bitna aktivnost sa usmjerenjem na kreativni sektor. Poticanje kompanija da usvoje održive prakse i da integrišu informaciju o održivosti razvoja u okvire poslovanja je jako bitno.

Veoma važno pitanje za razvoj ekonomije u pomenutim oblastima jeste buduća povezanost općine sa cestovnim koridorima (Koridor Vc). Izuzetno je važna aktivna uloga u realizaciji ovog projekta i kvalitetno pozicioniranje koje može biti u službi razvoja ekonomije općine.

II.1.4. Pregled stanja i kretanja na tržištu rada

II. 1.4.1 Zaposlenost

Na prostoru Općine primjetan je konstantan porast u broju zaposlenih u periodu 2015-2019. godina. Ukupan porast u broju zaposlenih u 2019. godini u odnosu na 2015. godinu je 9,42%. Ipak, u 2019. godini općina Jablanica bilježi stepen zaposlenosti od 29,9%, što je manje od prosjeka HNK (37,2%), što i dalje ukazuje na tešku situaciju na tržištu rada općine Jablanice u omjeru stope aktivnosti i stope zaposlenosti. Porast broja zaposlenih u posmatranom periodu je 192 nova radna mjesta što je prije svega rezultat strateških investicija u posmatranom periodu.

Slika 16. Broj zaposlenih u periodu 2015-2019. godine
Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Najveći procenat učešća u ukupnoj strukturi zaposlenih u privrednim djelatnostima ima prerađivačka industrija, zatim trgovina na veliko i malo i održavanje i građevinarstvo. Kada govorimo o rastu zaposlenih, najveću stopu porasta zaposlenih bilježi sektor građevinarstva. Pozitivan rast u broju zaposlenih se također bilježi u prerađivačkom sektoru, zatim u sektoru nekretnina, iznajmljivanja i poslovnih usluga. Blagi rast broja zaposlenih registriran je u sektoru proizvodnje i opskrbe električnom energijom i vodom.

Na bazi navedenih podataka kada je u pitanju zaposlenost u privrednom sektoru, može se zaključiti da je u posmatranom periodu privredni sektor absorbirao najviše zaposlenih. Prateći trendove i poduzete intervencije u razvoju industrijskih zona ovaj sektor, kao i sektori vezani za turizam (ugostiteljstvo) ostaju u fokusu kada je u pitanju ekonomski razvoj općine u narednih 5 godina.

II. 1.4.2. Nezaposleni

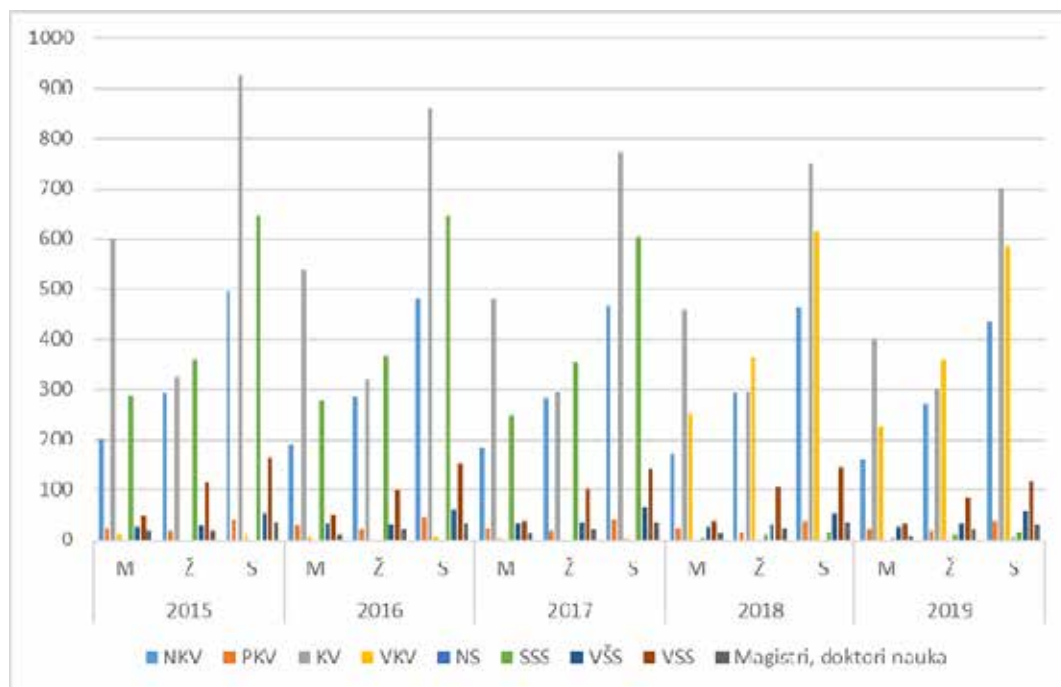
Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, zaključno sa 2019. godinom ukupno je 1.985 nezaposlenih odnosno 49,32% (formalna nezaposlenost) što je u odnosu na 2017. godinu (53,7%) pad od 5,04% (stopa nezaposlenosti u 2019. je ispod 50%). To ukazuje na povoljnije trendove ali istovremeno treba uzeti u obzir negativne migracijske trendove koji utiču na ovakvo stanje. Pomenuti procenat ukazuje i dalje na otežanu situaciju na tržištu rada kada je u pitanju općina Jablanica. Iako je stopa nezaposlenosti visoka, broj nezaposlenih je u konstantnom padu što je pozitivna činjenica.

Veći broj nezaposlenih po spolnoj strukturi se odnosi na ženski spol. Ukupan broj nezaposlenih žena u 2019. godini je iznosio 1.101 (55,47% od ukupnog broja nezaposlenih) i nalazi se na približno istom nivou u periodu 2015-2019. godina.

Kada govorimo o kvalifikacionoj strukturi nezaposlenih u 2019. godini najviše nezaposlenih je kvalifikovanih radnika i radnika sa srednjom stručnom spremom. Nezaposlenih sa višom i visokom stručnom spremom u 2019. godini je 175, dok 30 nezaposlenih spada u kategoriju magistara i doktora nauka što je podatak koji ukazuje na značajan problem. U prosjeku 65,8% od ukupnog broja

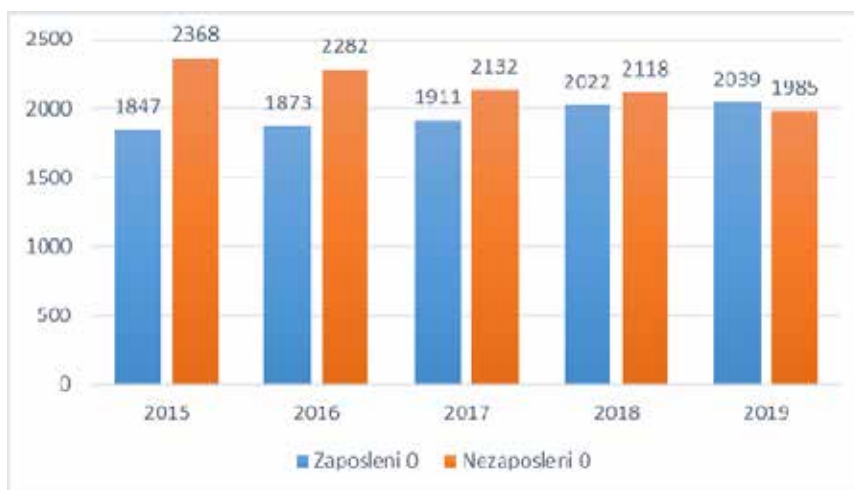
Strategija razvoja Općine Jablanica

nezaposlenih, na Zavodu za zapošljavanje je prijavljeno duže od dvije godine (strukturna nezaposlenost) i ovaj udio se nije značajnije mijenjao u proteklih 5 godina.

Slika 17. Kvalifikaciona struktura nezaposlenih, prema spolu, 2015-2019
Izvor: Federalni zavod za statistiku

Posmatrajući omjer kretanja u strukturi zaposlenih i nezaposlenih uočava se pozitivan trend izražen kroz veći broj zaposlenih u odnosu na nezaposlene. Ovo je značajnim dijelom rezultat intervencija u ovom segmentu ali istovremeno stavljajući ove činjenice i podatke u cjelokupni okvir, uključujući i negativne migracione politike jasno je da je neophodno poraditi na cjelokupnom društveno-ekonomskom okviru.

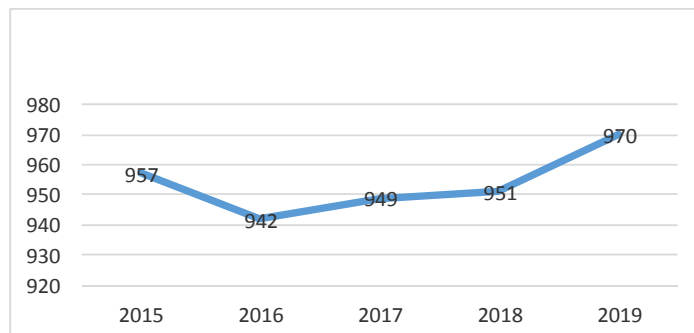
Slika 18. Omjer zaposlenih i nezaposlenih u periodu 2015-2019. godine
Izvor: Federalni zavod za statistiku

II. 1.4.3. Cijena rada

U posljednjih 5 godina trend rasta prosječne plate je praktično stagnirao uz određeni rast te je prosječna vrijednost plate u 2019. godini za 1,44% veća u odnosu na 2015. godinu i iznosila je 970 KM, što je za 4,33% više u odnosu na prosječnu platu u FBiH (928 KM). Prosječna isplaćena plaću u HNK iznosu 1011 KM. Prosječna plata u Jablanici je veća od prosjeka Federacije zbog većih primanja radnika JP EP BiH, a

Strategija razvoja Općine Jablanica

istovremeno je niža od prosječne plaće u HNK. S druge strane, plata u javnim preduzećima i privatnom sektoru je znatno manja i u posljednjem periodu neznatno raste, što za posljedicu ima ujednačen trend prosječne plate u posljednjih 5 godina.

Slika 19. Kretanje prosječne neto plaće na području općine Jablanica u periodu 2015-2019 godina [KM]
Izvor: Federalni zavod za statistiku

II. 1.4.4. Penzioneri

Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje, u ukupnom broju stanovnika u 2019. godini na području općine Jablanica registrirano je 1963 penzionera, što je 131 penzioner više u odnosu na 2015. godinu (povećanje od 6,68%). U strukturi penzija, klasificiranih po različitim kategorijama, primjetan je specifičan trend. U zadnje dvije godine može se uočiti trend povećanja broja penzionera u kategoriji starosna penzija i to za 6,10% kada je sa registrovanih 1080 penzionera starosne penzije broj porastao na 1126. S druge strane, broj korisnika invalidskih penzija je u padu za 5,4% sa registrovanih 188 penzionera invalidske penzije u 2015. godini broj je pao na 178 penzionera u 2019. godini, kao i broj porodičnih penzija koji je pao za 1,65% penzionera. Činjenica da raste broj starosnih penzija ukazuje na opće trendove starosti stanovništva.

U periodu 2015. – 2019. godina iznos prosječne penzije je konstantno rastao, pa je tako prosječna starosna penzija na području općine Jablanica u 2019. godini iznosila 453 KM, dok je prosječna invalidska penzija u 2019. godini iznosila 382,19 KM. Porodična penzija je u 2019. godini iznosila 377,16 KM. U prosjeku povećanje prosječne penzije u odnosu na 2015. godinu je u iznosu od 15,68%. Povećanja iznosa penzija se najvećim dijelom odnose na zakonske regulative, a neznatno zbog jačanja ekonomske aktivnosti na području općine Jablanica. Iako se iznos prosječne penzije u sve tri kategorije tokom proteklog petogodišnjeg perioda povećao, on je ipak manji u odnosu na prosječne iznose penzija u HNK koje u 2019. godini iznose: starosna 519,00 KM, invalidska 395,00KM i porodična 390,00 KM. Prosječan iznos penzija je znatno ispod potreba potrošačke korpe i intervencije trebaju biti usmjerene na usmjerenje javnih rashoda za postizanje društva jednakih mogućnosti.

Broj penzionera u odnosu na broj zaposlenih u 2019. godini je iznosio 1.03 što je naznatno povećanje u odnosu na 2015. godinu kada je odnos iznosio 1,0. Pored činjenice da u općini raste, odnosno da je broj zaposlenih veći u odnosu na broj penzionera, ipak nužno je nastaviti sa prioritetima u narednom razvojnom periodu i intervencijama koje će dovesti do povećanje broja zaposlenih, jer prethodno navedeni odnos broja penzionera i zaposlenih nije održiv, odnosno doprinosi na plate zaposlenih nisu dovoljne da pokriju iznose prosječnih penzija.

Godina	Broj penzionera	Prosječna penzija
2015	1832	382,3
2016	1888	387
2017	1903	395
2018	1938	428
2019	1936	453

Tabela 7. Pregled broja penzionera i prosječne isplaćene penzije za period 2015-2019. godina
Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

*Strategija razvoja Općine Jablanica***Zaključak za tržište rada**

U periodu 2015.-2019. tržište radne snage u općini Jablanica karakteriše značajan rast zaposlenosti i pad nezaposlenosti što je rezultat povećane ekonomske aktivnosti i dijelom implementacije strateških intervencija u ranijem periodu. Rast zaposlenih se bilježi prvenstveno u sektorima građevinarstva, zatim nekretnina, iznajmljivanja i poslovnih usluge te u prerađivačkom sektoru (koji uključuje sektor prerade kamena). Prerađivački sektor (prvenstveno prerada kamena) je u periodu 2014-2019. apsorbirao najviše zaposlenih ali je isto tako određeni broj zaposlenih napustilo ovaj sektor što je uticalo na trend povećanja zaposlenosti u ovom sektoru od svega 1,6%. Ipak ovaj sektor, kao i sektori vezani za razvoj turizma, ostaju u fokusu kada je u pitanju ekonomski razvoj općine u narednih 7 godina.

Ako pogledamo kvalifikacionu strukturu nezaposlenih, vidimo da najveći broj nezaposlenih čine osobe sa KV i SSS stručnom spremom, a od ukupnog broja nezaposlenih 55,47% čine žene što predstavlja uvećanje udjela žena u ukupnom broju nezaposlenih. Sa aspekta visoko kvalificirane snage značajan je broj nezaposlenih što mora biti u posebnom fokusu ublažavanja problema.

Pored navedenog, izraziti problem nedinamičnog tržišta radne snage predstavlja strukturna nezaposlenost (65.8% od ukupnog broja nezaposlenih registrirani su na Zavodu za zapošljavanje duže od dvije godine).

Kako bi se trendovi zapošljavanja još više povećali i radna mjesta u općini Jablanica učinila atraktivnim, potrebno je zadržati postojeće i razvijati nove mjere kojima će se omogućiti zapošljavanje, sa posebnim naglaskom na sektor prerade i obrade kamena i turizma. Potrebno je raditi na promociji i jačanju atraktivnosti zapošljavanja u sektorima privrede koje je općina definirala kao prioritete u narednih sedam godina. Posebnu pažnju je potrebno obratiti da se u svim mjerama koje za rezultat imaju zapošljavanje, prednost pruži ženama i nezaposlenim koji su registrirani duže od dvije godine. Potrebno je razvijeti mjere koje su usmjerene prema oblastima digitalnih tehnologija i poticanju zapošljavanja u oblastima vezanim za razvoj i inovacije. Mjere prekvalifikacije i dodatnih edukacija je potrebno usmjeriti prema djelatnostima sa većom cijenom rada. Razvoj poduzetništvo mladih je mjera koja će u širem okviru planiranja značajno biti pozicionirana. Mjere usmjerene na socijalno poduzetništvo su dio šireg razvojnog okvira i pojavljuju se kao neophodnost.

Ako uzmemo u obzir postizanje pozitivnog omjera broja zaposlenih na području općine Jablanica u 2019. godini sa brojem penzionera, dolazimo do podatka koji ukazuje na potrebu povećanja omjera koji u konačnici dovodi do povećanja primanja u okviru penzionog sistema. U ovom dijelu se ključnim nameće potreba zadržavanja trenda značajnog rasta broja zaposlenih u narednom periodu. Prosječan iznos penzija je znatno ispod potreba potrošačke korpe i intervencije trebaju biti usmjerene na usmjerenje javnih rashoda za postizanje društva jednakih mogućnosti.

*Strategija razvoja Općine Jablanica***II.1.5. Ekonomska kretanja u kontekstu pandemije Covid-19**

Početak 2020. godine je obilježila pandemija koronavirusa (COVID 19), koja je u veoma kratkom roku dovela do mnogih poremećaja u ekonomskom i društvenom životu. Najave ekonomske recesije, pa i depresije, su postale izgledne opcije s obzirom na uticaj pandemije na ekonomska kretanja. Iako je vremenski izvan posmatrane obrade podataka i nisu još uvijek utvrđene posljedice, ključnim se pojavljuje potreba obrade trendova pogođenosti razvojnih komponenti i ostvarivanja prihoda u narednom periodu. Utjecaj pandemije je globalan i zasigurno ostavlja i ostavit će posljedice i na Općinu Jablanica u svim oblastima uključujući i nivo sredstava za razvojne komponente.

Prema Studiji UN u BiH „Procjena socioekonomskog uticaja krize uzrokovane pandemijom COVID-19 u Bosni i Hercegovini“ privreda BiH je rasla nešto iznad 3% godišnje u periodu 2016-2018, ali je stopa rasta usporena na 2,7% u 2019. Šok izazvan pandemijom COVID-19 prekinuo je rast privrede BiH. MMF očekuje da će se realni BDP smanjiti za 5% u 2020. godini, što podrazumijeva gubitak BDP-a od 8% u poređenju s trendom rasta prije pandemije. Nakon očekivanog oporavka po stopi od 3,5% u 2021. godini, očekuje se da će BDP ostati oko 7% niži od trenda prije krize. Procjene izvještaja „Western Balkans Regular Economic Report No. 17“ smatraju da visoka izloženost male i otvorene BiH ekonomije (81,3% GDP je vanjska trgovina) će uticati na svaku ekonomsku djelatnost. Poremećaji u lancu nabavke i smanjenje tražnje u EU će dovesti do smanjenja obima proizvodnje i izvoza dobara i usluga. Industrijska i izvozu orijentisana proizvodnja (14,2% GDP) je već zabilježila pad u 2019. godini, a u 2020. godinu se očekuje značajnije smanjenje.

Najteže pogođeni sektori u BiH su uslužne djelatnosti, usluge smještaja, prehrane, trgovina, transport i usluge skladištenja. U strukturi privredni subjekata obrti se značajno suočavaju sa poteškoćama.

Prema pomenutoj Studiji čini se da su izvozni i proizvodni sektori u BiH umjereno izloženi rizicima poremećaja u globalnim lancima opskrbe, što znači da je pad proizvodne aktivnosti u odnosu na isti period prošle godine kontroliran; pad je iznosio 15% u maju, 10,6% u junu i 9,2% u julu. Ključno je da srednjoročni i dugoročniji učinak recesije u EU na potražnju za izvozom iz BiH ostaje ključni rizik.

Jedan od sektora koji je snažno pogođen pandemijom je turizam. Prema podacima UN Svjetske turističke organizacije iz juna 2020. godine, međunarodni dolasci turista (noćenja posjetilaca) su zabilježili pad od 44% u prva četiri mjeseca 2020. godine u odnosu na isto razdoblje 2019. godine. Pad broj dolazaka turista je u padu što direktno prijeti značajnim brojem smanjenja zaposlenosti u ovom sektoru.

Oblast trgovine robama je značajno pogođena. Podaci o maloprodaji u aprilu i maju (-34,6% odnosno, -10,7% u odnosu na isti period prošle godine, su pokazali značajan šok potrošnje domaćinstava. Kontrakcija potrošnje je bila rezultat, prije svega, ograničenja kretanja ljudi i zatvaranja značajnog broja maloprodajnih trgovina. Podaci o maloprodaji za juni 2020. godine su donijeli određeno olakšanje, s obzirom da su godišnje promjene u obimu maloprodaje počele sustizati nivoa iz 2019. godine. Međutim, negativan šok potrošnje se snažno osjećao u kupovini hrane, pića i duhanskih proizvoda, koji su uobičajeno otporniji s obzirom da se potrošačke korpe ne mijenjaju u pogledu osnovnih potreba za vrijeme krize. To je indikacija da ekonomske posljedice pandemije COVID-19 možda već sada povećavaju socijalne probleme siromaštva. Prema medijskim izvještajima s podacima Uprave za indirektno oporezivanje BiH (UIO), prihodi od PDV-a su u periodu od januara do jula 2020. godine bili manji za 9,6% u odnosu na isti period 2019. godine, što potvrđuje značajnu kontrakciju potražnje.

Značajni deficit trgovine robama se djelomično finansira iz suficita u trgovini uslugama, sredstvima transfera iz budžeta i u najvećoj mjeri iz doznaka. Na privatne devizne doznake koje šalje brojna dijaspora i veliki broj građana na radu u inostranstvu u nekoliko proteklih godina otpada oko 8,5% BDPa. Očekuje se da će se deficit tekućeg računa pogoršati zbog znatnog smanjenja doznaka u 2020. godini, a MMF očekuje da će iznositi dvije trećine nivoa u 2019. godini. Nakon što dosegne -7,5% BDP-a, očekuje se pad deficita tekućeg računa na -5,5% BDP-a u 2021. godini, što je još uvijek ispod nivoa u 2019. godini

Utjecaj na tržište rada također pokazuje negativne trendove. U FBiH, posljednji raspoloživi podaci za maj ukazuju na lagani pad (-0,3%), koji se može pripisati jačem pritisku na tržištu rada. Oko 23.000 novih nezaposlenih se prijavilo u evidenciju zavoda i službi za zapošljavanje od marta do juna, od čega je većina (80%) u FBiH. Tako je broj registriranih nezaposlenih osoba u BiH povećan sa oko 398.000 u martu na oko 421.000 u junu (+5,8%).

Strategija razvoja Općine Jablanica

Pored činjenice da su provedene neposredne mjere zadržavanja radnih mjesta kojima su u određenoj mjeri zadržani nivoi zaposlenosti, bez obzira na njihove neposredne efekte, tek će se vidjeti dugoročni učinci u pogledu nezaposlenosti kako se budu otkrivali cjeloviti ekonomski efekti pandemije COVID-19 i smanjenja potražnje na izvoznim tržištima.

Konačno negativni efekti pandemije COVID-19 uticali su i na ukupne budžetske prihode, potrošnju i strukturu potrošnje. Utjecaj pandemije COVID-19 doveo je u 2020. godini do povećanja zaduživanja u Bosni i Hercegovini, prije svega na nivou BiH i entiteta. Ta činjenica, pored smanjenja ubiranja poreza na nivou Uprave za indirektno oporezivanje BiH, proizvodi smanjenje prihoda na nivou administrativnog uređenja u BiH. Ukupno posmatrano na nivou Uprave za indirektno oporezivanje prihodi u 2020. godinu su manji za 10%.

U smislu odgovora na uticaj pandemije COVID-19 u okviru ekonomije i tržišta rada poduzimane aktivnosti izmjene strukture budžeta i utvrđivane i realizovane mjere usmjerene prema očuvanju radnih mjesta, fiskalnoj stabilnosti, podršci izvozu, jačanju zdravstvene i socijalne zaštite, unapređenju poslovnog okruženja i povećanju konkurentnosti. Ove mjere podrazumjevaju djelovanje različitih nivou vlasta u najvećem obimu na nivou FBiH i kantona.

U pomenutoj Studiji kao vid preporuka djelovanja ističu se usmjerenja prema unaprijeđenju raspodjele budžetskih sredstava tako da fiskalna politika pruži direktnu podršku ekonomskom oporavku u srednjoročnom periodu putem povećanih javnih investicija u održivu infrastrukturu, zelenu energiju i slične projekte. Da se poduzimaju aktivnosti korišćenja sredstava iz eksternih izvora finansiranja u stepenu koji odgovara očuvanju fiskalnog kapaciteta i održivosti javnog duga. Promijeniti sastava javnih rashoda i povećanja veličine i efikasnost javne potrošnje je nužna kao i unaprijeđenje upravljanja javnim finansijama. Industrija se treba diverzificirati, modernizirati, digitalizirati, postati inovacijski intenzivna i energetski efikasna sa boljom poziciju unutar lanaca snabdijevanja u EU.

Prostor općine Jablanica nije izuzetak od naprijed navedenih ocjena utjecaja. Sve djelatnosti su pogođene, međutim ukoliko uzmemo u obzir naprijed navedene najpogođenije djelatnosti, možemo reći da su u Općini Jablanica najpogođenije oblasti turizma, ugostiteljstva, trgovine i transporta. U strukturi i broju zaposlenih, najugroženiji su uposlenici u ovim oblastima koji ukupno čine oko 18% zaposlenih na prostoru općine Jablanica. Poduzimanjem ekonomskih mjera od strane, prije svega federalnih i kantonalnih nivoa vlasti (tzv. korona propisi, podrške budžetima, programi podsticaja), u određenom obimu su ublaženi poremećaji i procjena je da nije značajnije došlo do poremećaja na tržištu rada. U ovom periodu najveći utjecaj pandemije je na ostvarenje prihoda i dobiti privrednih subjekata što je vidljivo i na nivou ostvarenja poreskih uplata u FBiH. Što se tiče budžeta općine Jablanica, na nivou izvršenja za 2020. godinu ostvaren je prihod u iznosu od 10.535.842,00 KM (u koji ulaze i sredstva po osnovu kredita ugovorenog ranije u iznosu od 1.223.033,00 KM). Pad prihoda u odnosu na 2019. godinu je najizraženiji kod poreskih prihoda i pad je u iznosu od 468.795,00 KM ili 18,2%. Sa druge strane, rast prihoda je ostvaren sudskom presudom u postupku pokrenutom od strane općine u obimu od 1.719.000,00 KM, a odnosi se na naknadu za korišćenje hidroakumulacije. Ukoliko uzmemo u obzir da se prihodi u nekoliko zadnjih godina ostvaruju na nivou cca 8 miliona KM, ne uzevši u obzir 2019. godinu koju su značajno obilježili prihodi po osnovu granta i kredita, možemo reći da nivo ukupno ostvarenih prihoda u vrijeme pandemije nije značajnije opadao ili zaključno sa 2019. godinom ima blagi pad. Zabrinjava pad poreski prihoda kao direktan utjecaj pandemije COVID-19.

Zaključak

Općina Jablanica čiju strukturu ekonomije čine prerađivačka industrija, građevinarstvo, turizam i pružanje usluga, kao oblasti pogođene pandemijom, adekvatno mora pronaći mjere iz okvira nadležnosti koje moraju uzeti u obzir širi koncept utjecaja pandemije Covid-19. Povoljnost u slučaju Općine je činjenica da značajna sredstva ostvaruje u oblasti proizvodnje el.energije kao djelatnosti koja nije značajno pogođena COVID-19 pandemijom.

U smislu razvoja i planiranja nužno je uzeti u obzir trendove nastale pod utjecajem pandemije. Važnim se pojavljuje potreba uzimanja u obzir predviđanja potrebe smanjenja izdvajanja u infrastrukturu, promjene strukture budžeta, okvira mjera stabilizacije a u pravcu utvrđivanja realnog ostvarivanja postavljenih indikatora i ciljeva naručito u naredne dvije godine.

Strategija razvoja Općine Jablanica

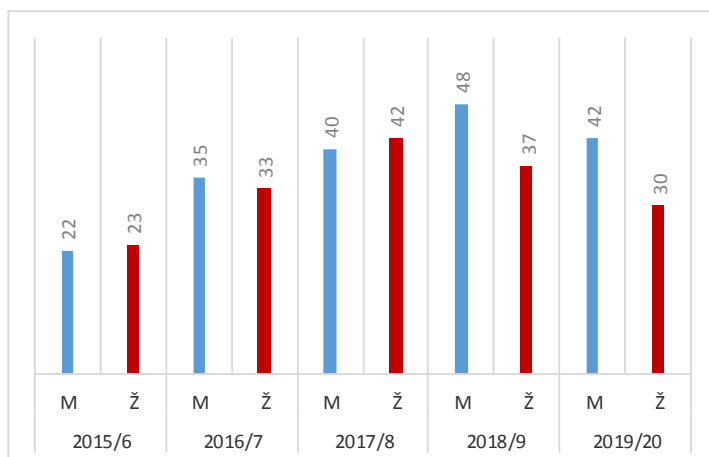
II.1.6. Pregled stanja i kretanja u oblasti društvenog razvoja

II. 1.6.1. Obrazovanje

Kada je u pitanju obrazovanje, na području općine Jablanica u periodu 2013.-2019. godina nije došlo do promjena u broju obrazovnih ustanova. Međutim, kada je riječ o broju učenika koji pohađa osnovnu i srednju školu, zabilježen je pad broja učenika, što se, između ostalog, može dovesti u vezu sa negativnim migracionim saldom i negativnim prirodnim priraštajem. U 2019. godini obrazovne ustanove ukupno je pohađalo 950 učenika.

II. 1.6.1.1. Predškolsko obrazovanje

Predškolsko obrazovanje na području općine Jablanica odvija se u JU Dječiji vrtić Pčelica, te se broj predškolskih ustanova u periodu 2013-2019. godina nije mijenjao. Broj djece obuhvaćen predškolskim obrazovanjem, iako limitiran kapacitetima obrazovne ustanove, bilježi rast i u 2019. godini je iznosio 72. Povećanje broja djece obuhvaćenih predškolskim odgojem je rezultat povećanja potrebe roditelja za ovim vidom usluga. Obzirom da je predškolska ustanova raspolagala sa dovoljnim prostornim kapacitetima, nije bilo ni potrebe za dodatnim investicionim ulaganjima. Broj zaposlenih u JU Dječiji vrtić Pčelica (8) je u skladu sa pedagoškim zahtjevima.

Slika 20. Broj polaznika predškolskog odgoja na području općine Jablanica u periodu 2013-2019

Izvor: JU Dječije obdanište Pčelica

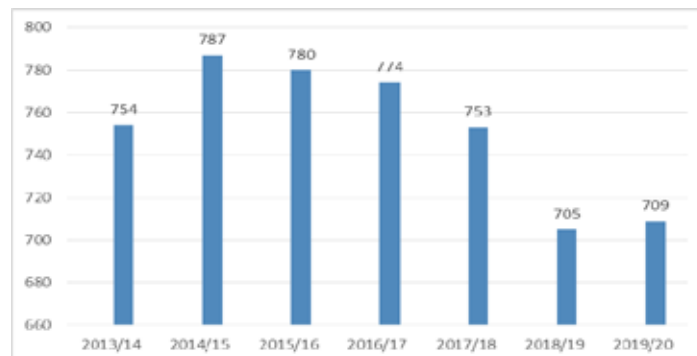
Međutim, zbog popunjavanja kapaciteta vrtića, u 2017-2019. godine nije bio organizovan program „Predškole“ koji je omogućavao djeci pristup obrazovnim aktivnostima i pripremi djece za nastavu, u godini pred polazak u školu. Naime, učionice u kojima se odvijao ovaj program stavljene su u funkciju popunjavanja kapaciteta vrtića. Do 2017. godine ovaj vid obrazovnog programa je u prosjeku pohađalo 30 djece na godišnjem nivou. Ovaj problem je potrebno adresirati u narednom periodu na način da se obezbjedi školske prostorije za prihvatanje djece u obrazovni sistem u godini pred polazak u školu, ili da se prošire kapaciteti vrtića i na taj način stvoriti preduslove za uključivanje djece u pripremnju nastavu u godini pred polazak u školu, što je i zakonska obaveza.

II. 1.6.1.2. Osnovno obrazovanje

Na području općine Jablanica egzistira 7 osnovnih škola, sa upisanih 709 učenika u školskoj 2019/20. godini od čega je 337 učenika. Broj učenika u školskoj godini 2014/15 bilježi nagli skok u odnosu na prethodnu školsku godinu usljed usklađivanja evidencija i statističkih podataka. Međutim, kao što je to sveopšti trend u BiH, od školske 2014/15 broj učenika u osnovnim školama bilježi kontinuirani pad, tako da je u školskoj 2019/20 godini on za 5,97% manji u odnosu na školsku 2014/15.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Pad broja učenika osnovnih škola dovodi se u direktnu vezu sa negativnim migracionim saldom, odnosno izraženim iseljavanjem lokalnog stanovništva u zemlje EU. Iako je broj novorođenčadi u porastu u posljednjih 5 godina, još uvijek je značajan broj mladih koji napuštaju općinu Jablanica u potrazi za boljim i prosperitetnijim životom.

Slika 21. Broj đaka koji pohađaju osnovne škole na području općine Jablanica 2013-2019

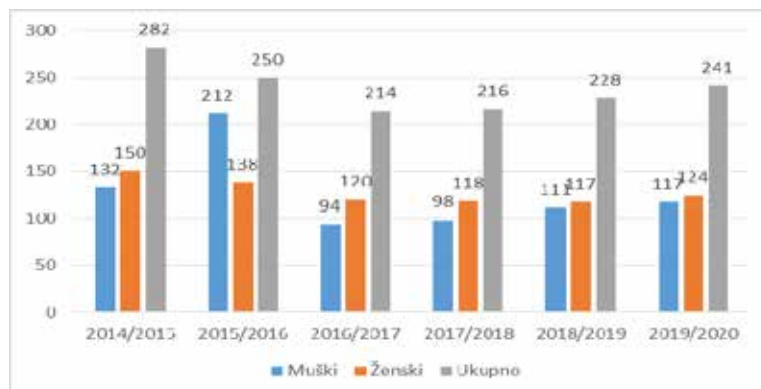
Izvor: Osnovna škola Jablanica

II. 1.6.1.3. Srednje obrazovanje

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku na području općine Jablanica u srednje škole u školskoj 2019/20 godini upisano je ukupno 228 učenika (od čega je 117 učenica), a što je za 14,54% manje u odnosu na školsku 2014/15 godinu kada je bilo upisano 282 učenika, dok je u školskoj 2018/19 upisani broj učenika bio 241 od kojih je 124 učenika ženskog spola. Što se tiče usmjerenja na zanimanje obrade kamena broj polaznika se kreće na nivou 60 učenika ili 24.89 %.

Broj srednjoškolskih obrazovnih ustanova se nije mijenjao u periodu 2014-2019. godina te se nastava odvijala u: Općoj gimnaziji, Ugostiteljsko – Turističkoj školi, Trgovinsko stručnoj školi, Ekonomskoj školi i Građevinskoj stručnoj školi – smjer kamenorezac/keramičar. Broj zaposlenih u srednjim školama iznosi 32 i nije se značajnije mijenjao u posmatranom periodu.

Negativan prirodni priraštaj u 2000-tim, zatim negativan migracioni saldo te fluktuacija učenika prema Mostaru i Konjicu, kao većim gradskim i školskim centrima, odražava se direktno i na smanjenje ukupnog broja učenika na području općine.

Slika 22. Broj upisanih đaka u srednje škole na području općine Jablanica u periodu 2014-2019

Izvor: JU Srednja škola Jablanica

Strategija razvoja Općine Jablanica

Kada je riječ o djeci sa teškoćama u razvoju, na osnovu dostupnih podataka registrirano je dvoje djece sa teškoćama u razvoju, dok je jedno dijete u proceduri utvrđivanja invaliditeta. U svim osnovnim i srednjim školama na području općine Jablanica nedovoljno je razvijena inkluzivna nastava. Naime, principi uključivanja sve djece u osnovno i srednje obrazovanje postoje i oni se primjenjuju, ali nema sistemskog pristupa ovoj problematici kroz angažovanje asistenata u nastavi i opremanje učionica koje će pomoći djeci sa teškoćama u razvoju da lakše usvoje gradivo. Zatim ne postoje liftovi za djecu sa teškoćama u razvoju iako se pojedini kabineti za predmetnu nastavu nalaze na spratovima. Fizički pristup školi za djecu sa teškoćama u razvoju nije izgrađen u gradskoj matičnoj školi, područnoj školi na Slatini, Doljanima, Glogošnici i Ravnoj.

Kada je u pitanju obrazovna infrastruktura, u periodu 2014-2019. godina implementiran je niz strateških intervencija kojima su se unaprijedili uslovi obrazovanja. U tom kontekstu izvršena je zamjena vanjskih otvora na srednjoj školi, uređeno prilazno stepenište, planirana izrada Glavnog projekata "Proširenje školske dvorane Srednje škole u Jablanici", zatim je izvršena rekonstrukcija sanitarnih čvorova u OŠ Glogošnica, djelimična rekonstrukcija centralnog grijanja u centralnoj OŠ, nabavka školskih klupa, i rekonstrukcija školskog dvorišta. Izvršena zamjena rasvjetnih tijela u mokrim čvorovima i nadogradnja ograde oko vrtića. Provedene su mjere energetske efikasnosti na objektu Srednje škole u Jablanici i Izrađena je projektna dokumentacija za rekonstrukciju školske dvorane. Izvršeno je uređenje dvorišta Osnovne škole Suljo Čilić u Jablanici i realizovan projekat instaliranja centralnog grijanja u područnoj školi Ostrožac.

Na objektu centralne škole kroz projekte energetske efikasnosti zamjenjeni su krov i otvori, a u toku je instaliranje novog sistema grijanja na pelet koji bi bio alternativni mazotu, jer se predviđeno da se oba zadržavaju. Preostalo je da se izvrši utopljanje fasadnom oblogom. Od područnih škola utopljena je škola u Ravnoj, na Slatini su stavljani otvori i uvedeno centralno grijanje te za potpuno utopljanje nedostaje fasada i krov, dok područne škole Glogošnica i Krstac nisu utopljene. Obzirom da postoji potreba za njihovim utopljanjem, potrebno je razmotriti primjenu mjera EE u narednom periodu, u skladu sa finansijskim mogućnostima Općine.

Osnovna škola ne posjeduje dovoljan broj kvalitetnih i modernih nastavnih učila i opreme usklađen sa uslovima koji su propisani pedagoškim standardima i normativima. Osnovna škola je u dosadašnjem periodu, uglavnom putem raznih donacija i projekata obezbijedila jedan dio školskog namještaja. U narednom sedmogodišnjem periodu potrebno je u 10 učionica zamjeniti namještaj i izvršiti nabavku novih učila za potrebe osnovnog obrazovanja.

Centralna biblioteka u sastavu Osnovne škole u Jablanici ne posjeduje knjižni fond usklađen sa uslovima koji su propisani pedagoškim standardima i normativima. U periodu 2014-2019. godina nabavljen je jedan dio školske lektire, ali je to nedovoljno s obzirom na veličinu škole odnosno, broj korisnika. Potrebno je izvršiti nabavku novih knjiga i dopunu postojećeg knjižnog fonda. Također, novi modeli obrazovanja nužni su kako bi nadolazeće generacije kroz kreativno usvajanje znanja postale vrijedni članovi društva u budućnosti. Naše najmlađe treba od malih nogu učiti o važnosti očuvanja okoliša i pokazati da je najljepše učenje upravo u prirodi. S toga je neophodno u dvorištu centralne osnovne škole, u skladu sa savremenim trendovima u obrazovanju, izgraditi vanjsku Eko učionicu koju bi pored učenika koristili učitelji i roditelji.

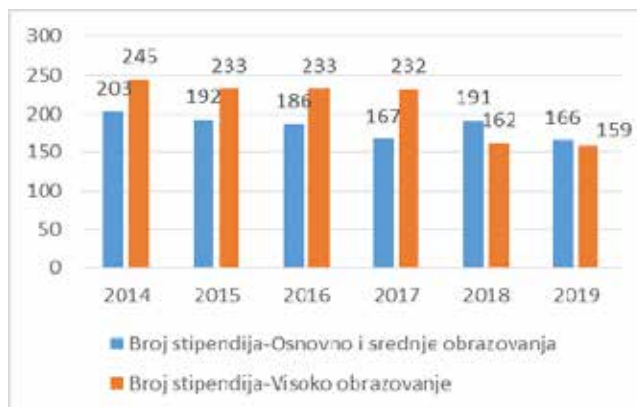
Općina Jablanica redovno planira u svom budžetu sredstva za stipendiranje đaka i studenata te je u tu svrhu u periodu 2014-2019. godina izdvojeno ukupno 1.796.500 KM.

Đačke stipendije iznose 500 KM godišnje. Kategorije učenika koji primaju ove stipendije su:

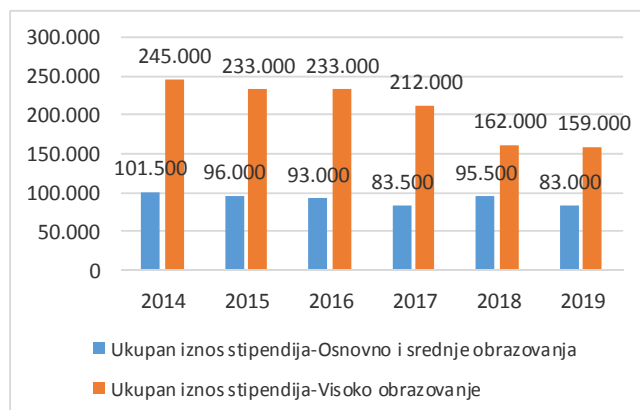
- Učenici srednjih škola koji su aktivni i zaslužni članovi sportskih organizacija,
- Učenici srednjih škola iz porodica korisnika boračke zaštite,
- Učenici iz reda romske nacionalne manjine,
- Učenici koji su osnovnu školu završili odličnim uspjehom i upisali su prvi razred JU "Srednja škola Jablanica"
- Učenici upisani u JU "Srednja škola Jablanica" koji su prethodni razred završili odličnim uspjehom, Učenici upisani u JU "Srednja škola Jablanica" čiji su roditelji bez ikakvih novčanih primanja i
- Učenici upisani u neku drugu srednju školu, čiji su roditelji bez ikakvih novčanih primanja.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Obzirom da je došlo do smanjenja broja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, došlo je i do smanjenja broja stipendija, odnosno iznosa koji se izdvajao iz općinskog budžeta u svrhu stpendiranja. Tako je u 2019. godini broj stipendiranih đaka iznosio 166, što je za 18,33% manje u odnosu na 2014. godinu. Odnosno, izdvajanja za stipendiranje đaka u 2019. godini manja su u odnosu na 2014. godinu za 18,30%.

Slika 23. Broj stipendija u periodu 2014-2019
Izvor: Općina Jablanica

Slika 24. Izdvajanja iz općinskog budžeta [KM] za finansiranje stipendista u periodu 2014-2019
Izvor: Općina Jablanica

Kada je u pitanju nastavni program osnovnog i srednjeg obrazovanja, on djelimično prati potrebe tržišta radne snage. Naime, u JU Srednja škola Jablanica egzistiraju smjerovi za prodavača, keramičara-tracer-podopolagača, kamenoresca i klesara, ugostiteljskih i turističkih tehničara, kuhara i konobara što je djelimično u skladu sa potrebama tržišta rada. Međutim, zbog niskih plata u ovom sektoru, zainteresiranost mladih da pohađaju ove smjerove je veoma mala, te je potrebno provesti određene mjere afirmacije mladih da se obrazuju za ove profile. Nastavni programi su neznatno naslonjeni na razvoj vještina u oblasti informacionih tehnologija.

Pored neopremljenosti i dotrajalosti vatrogasne opreme, sve obrazovne ustanove na području općine Jablanica suočavaju se sa problemom ne provođenja praktičnih vježbi odgovora u slučaju prirodnih i drugih opasnosti, odnosno, ne postoje programi koji bi podigli svjesnost učenika o ulogama stanovnika i načinima odgovora tokom katastrofa. Većina škola ima izrađen Plan zaštite i spašavanja od požara, međutim, niti jedna škola nema izrađen Plan zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća, uključujući i Plan evakuacije, a što predstavlja zakonsku obavezu za sve pravne subjekte od javnog značaja a nalaze se na području općine.

*Strategija razvoja Općine Jablanica***II. 1.6.2. Kultura**

Strategijom razvoja kulture u općini Jablanica za period 2013-2017. godina, koja je izrađena prije revidirane Integrisane strategije lokalnog razvoja 2014-2023. godine, i poduzetim mjerama definisanih pomenutim strateškim dokumentima fazno su započeti radovi na rehabilitaciji i dogradnji kulturno-historijskih objekata: JU Muzej "Bitka za ranjenike na Neretvi", te rekonstruisana kino dvorana u Jablanici rekonstrukcijom krova i dvoranskog prostora, pri čemu je potrebno još nabaviti opremu.

U sklopu aktivnosti kulturnih institucija, organizacija i udruženja realizovane su kulturne manifestacije kao što su: Obilježavanje godišnjice "Bitka za ranjenike na Neretvi" koja prosječno na nivou godine ima 15.000 posjetilaca muzeju "Bitka za ranjenike na Neretvi, zatim „Večer sevdaha“ koju je posjetilo oko 300 posjetilaca, te „Smotra folkora“ koja bilježi 1.000 posjetilaca godišnje. Broj posjetilaca ovim manifestacijama se nije značajno mijenjao u proteklom petogodišnjem periodu i radi se o manifestacijama koje se organiziraju redovno tj. na godišnjem nivou.

Tokom 2015. godine Omladinski klub "Pod istim suncem" (OKPIS) realizovao je projekat "Čarobna noć" koji se organizuje u Gradskom parku – igra i zabava za djecu i omladinu. Ovaj projekat okuplja mališane općine Jablanica, i najmanje 1.000 mališana imalo je priliku da uživa u raznim zabavnim igricama, kao što su, crtanje, origami, košarka i nogomet, ples, skakanje u vrećama i mnoge druge zabavne igrice.

U periodu 2014-2019. godine, svake godine, BZK "Preporod" nastavila je sa projektima škola stranih jezika (engleski, turski, njemački), izložbama slikara amatera iz Jablanice i organizacijom manifestacije „Veče sevdaha“.

Udruženje za djecu i omladinu „Galeb“ iz Jablanice je udruženje iz oblasti kulturnog stvaralaštva. Počelo je sa radom 2015.godine. Od početaka rada i predstavljanja na školskim priredbama udruženje je izraslo da je bez njega nezamisliva svaka kulturna manifestacija u gradu. Svojim nastupima su redovno uveličavali praznične dane u Jablanici za 22. februar -Dan Općine Jablanica, 25. novembar - Dan državnosti BiH i 1. mart - Dan nezavisnosti BiH. U svom postojanju Škola gitare Galeb je održala veliki broj koncerata širom i izvan Bosne i Hercegovine.

Već tradicionalnom manifestacijom smatra se manifestacija "Jablaničko ljeto", koja bogatstvom sadržaja privlači sve veću pažnju u posljednjih nekoliko godina, a građani imaju priliku vidjeti i učestvovati u veoma interesantnim događajima, kao što su Veslački maraton, predstave, koncerti, škola kanua, smotra folklor, Rock marathon, gastro turistička ponuda "Okusi Jablanice", Turnir u malom nogometu, i dr. Od nabrojanih dešavanja kao najatraktivniji se izdvaja Veslački maraton, kao centralna manifestacija u kojoj dominira utrka tradicionalnih drvenih čamaca. Procjena općinskog razvojnog tima je da se na godišnjem nivou ostvari najmanje 20.000 posjeta svim manifestacijama „Jablaničkog ljeta“, te je ovaj nivo posjeta konstantana u periodu 2014-2019. godina.

Ipak, unaprijeđenjem tehnike organiziranja kulturnih i drugih sadržaja u općini, posebice u okviru Jablaničkog ljeta, u odnosu na 2014. godinu ukazala se potreba i za nabavkom vanjske pozornice. Vanjska scenska pozornica smanjila bi troškove organizovanja kulturno-zabavno-sportskih manifestacija Jablaničkog ljeta, i organizacijama civilnog društva bi bila data mogućnost da unaprijede i provedu niz društvenih aktivnosti koje nisu bili u mogućnosti implementirati ranije (ili su troškovi organiziranja manifestacija bili previsoki). Na taj način bi organizacije civilnog društva i druge kulturne institucije na području općine podigle nivo kvaliteta kulturnih manifestacija, stvorila bi se i mogućnost povećanja broja manifestacija na otvorenom u sklopu manifestacije „Jablaničko ljeto“, zatim mogućnost organizacije drugih javnih programa na otvorenom kao što je npr. „Javni doček Nove godine“ ili organiziranje pozorišnih predstava na otvorenom. Ovakva unaprijeđenja kulturnih sadržaja neminovno bi dovela do povećanja broja kulturnih manifestacija odnosno broja posjetitelja ovim manifestacijama. Dodatnim ulaganjima moguće je ostvariti modernizaciju i proširenje rada i programske šeme RTV Jablanica (izvršiti digitalizaciju programa, u skladu sa zakonom) i omladinskog kluba, koncertno-zabavnih manifestacija i događaja, te izgradnju umjetničke galerije Jablanica.

Pored razvoja i unaprijeđenja infrastrukture i kapaciteta JU Muzej „Bitka na Neretvi“, u narednom periodu je neophodno raditi na realizaciji projekta uspostave Kulturnog centra, sa akcentom na uključivanje i mlađe populacije stanovništva u rad Kulturnog centra. Potrebno je rekonstruisanu salu kina staviti i u ovu funkciju.

Obzirom da je jedan od fokusa ekonomskog razvoja općine Jablanica i razvoj turizma, potrebno je planirati projekte jačanja infrastrukturnih kapaciteta kulturnih i historijskih objekata, kao i unaprijeđenje kulturnih sadržaja (sa posebnim osvrtom na uspostavljanje programa obilježavanja važnijih historijskih datuma), te unaprijeđenja manifestacija poput Jablaničkog ljeta i uspostavu kontinuiranog održavanja Rock Maraton Demo Fest-a u sklopu kojeg je u 2019. godini registrovano 4969 posjetilaca.

Strategija razvoja Općine Jablanica

II. 1.6.3. Sport

Najznačajniji sportski tereni i objekti na teritoriji općine su: Gradski fudbalski stadion kapaciteta 2000 mjesta sa pomoćnim igralištem; Sala OŠ „Suljo Čilić“, kapaciteta 500 gledalaca, koja je višenamjenskog tipa (koriste je učenici, košarkaši, rukometaši, karatisti i rekreativci); Otvoreni stadion malih sportova, kapaciteta oko 3000 gledalaca; Otvoreni stadion i mala sportska dvorana Srednje škole Jablanica, te niz sportskih terena raspoređenih po gradskim kvartovima. Također, kod OŠ „Suljo Čilić“, izgrađen je teren za „veliki“ tenis koji je osnov za razvoj ovoga sporta na području općine Jablanica. Izgrađena je i sportska dvorana u Jablanici, pri čemu su izgrađena borilišta, a potrebna je izgradnja pratećih objekata u unutrašnjosti dvorane. Od seoskih igrališta najznačajnija su: asfaltirana igrališta na Djevoru, Doljanima i Ostrošcu, te djelimično urađena igrališta: Ravna, Krstac, Zlate, Donje Paprasko, Šabančići, Glodnica i Slatina.

Općina Jablanica je u proteklom petogodišnjem periodu ulažila značajna sredstva u oblast sporta. U ovom dijelu je potrebno naglasiti da je u periodu 2013-2019. godina, kroz strateške intervencije, izgrađena „Gradska sportska dvorana“, čime su značajno poboljšani uslovi za bavljenje dvoranskim sportovima (košarka, rukomet i odbojka) kao sportovi, koji pored nogometa, okupljaju najveći broj sportista.

Iako je u proteklom periodu općina Jablanica značajno investirala u razvoj sporta, još uvijek je neophodno nastaviti sa ovim trendom i fokus u narednom periodu staviti na unaprijeđenje nogometne infrastrukture, sa posebnim akcentom na konačno okončanje izgradnje pomoćnog stadiona i rekonstrukcije Stadiona Zlatan Alikadić Tazlo. Izvršena je izgradnja pomoćnog stadiona za fudbal – izgrađeno pomoćno fudbalsko igralište sa umjetnom travom dimenzija 48x94m. Izgrađena je višenamjenska sportska dvorana koja služi sportistima, građanima i poslovnoj zajednici čime su osigurani uslovi za izgradnju zdravih psihosocijalnih i fizičkih ličnosti kod mladih iz svih socijalnih grupa. Također u posmatranom periodu izgrađeno igralište u naseljima Bačina i Donja Jablanica, prateća infrastruktura na sportskom igralištu u Ostrošcu, nabavka mobilijara i opremanje dječijih igrališta u naseljima Djevor i Zlate, obnova teniskog igrališta kod OŠ Suljo Čilić u Jablanici kao i pristupni put do igrališta u Donjem Paprasku.

U posmatranom periodu sportske organizacije okupljale su oko 750 sportista te se procjenjuje da je došlo do porasta broja sportista za 10%. U dijelu sportskih klubova došlo do spajanja klubova koji su se takmičili u istim sportovima (dva rukometna kluba su se spojila u jedan, dva košarkaška kluba su se spojili u jedan). Ovo spajanje nije uticalo na smanjenje broja aktivnih sportista.

Naziv ustanove	Iznos donacija iz općinskog budžeta [KM]				
	2015	2016	2017	2018	2019
Sportski savez	5.000	20.000	10.000	10.000	10.000
FK Turbina	99.106	64.220	56.193	54.776	72.882
R.K Turbina	34.906	37.100	22.710	23.133	23.164
K.K Turbina	28.253	29.663	19.574	20.841	32.269
K.K Gazija	6.880	4.700	4.700	0	5.707
Ston.kl.Haspin	4.330	4.700	4.700	3.922	6.680
Tavla Klub	2.050	2.400	2.400	0	1.602
OK Turbina	3.800	4.700	5072	5.572	8.989
MNK Pionir	0	0	4.935	7.665	14.818
USRI	1.100	2.400	2.400	2.619	3.254
PD Vilinac	3.150	3.150	3.150	3.350	2.470
PD Plasa	3.100	3.100	3.100	3.350	2.470
PD „PRENJ-GLOGOŠNICA 1979“	1.100	2.200	2.200	3.300	2.470
Klub ekstremnih sportova	1.100	1.500	1.500		0
R.K Neretva	21.925	19.981	28.003	28.091	20.274
Badminton klub net spin	2.000	1.800	1.800	1.180	0
Klub dizača tegova SIDRO	1.100	1.500	1.500	0	0
Ronilački klub	1.100	2.200	2.200	2.776	2.520
UKUPNO	220.000	205.314	176.137	160.575	199.569

Tabela 8. Primjeri izdvajanja iz Općinskog budžeta za potrebe finansiranja sportskih klubova
Izvor: Općina Jablanica

*Strategija razvoja Općine Jablanica***1.6.4. Zdravstvena zaštita**

Primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu na području općine Jablanica provodi JZU Dom Zdravlja Jablanica kao zdravstvena ustanova koja pruža sve vrste zdravstvenih usluga iz djelatnosti primarne zdravstvene zaštite, zubozdravstvene zaštite, usluge sekundarne zdravstvene zaštite tipa konsultativno - specijalističkih zdravstvenih usluga. U sklopu zgrade Doma zdravlja ima pet ambulanti porodične medicine sa devet educiranih ljekara i tri ambulante na terenu (Ostrožac, Doljani i Glogošnica) u kojima ne ordiniraju timovi porodične medicine.

Zdravstvena i socijalna zaštita na području Općine Jablanica su na zadovoljavajućem nivou. Bez obzira na čitav niz poteškoća s kojima se susreće, Dom zdravlja Jablanica uspijeva zadovoljiti potrebe za zdravstvenom zaštitom područja i stanovništva koje mu gravitira.

Zgrada Doma zdravlja Jablanica napravljena je 1950. godine i uz povremena ulaganja u neophodnu infrastrukturu i opremu, u potpunosti zadovoljava potrebe lokalne zajednice. Kao rezultat strateških intervencija, sredstvima Općine Jablanica kupljen je ginekološki sto, a nabavljen je i aparat za dijabetičare (mjerenje tromjesečnog šećera u krvi). Sredstvima rebalansa koja su krajem 2017. godine doznačena od Vlade HNK u visini od 280.000 KM nabavljen je digitalni RTG aparat i sanitetsko vozilo sa pratećom opremom (defibrilator, mobilni EKG, aspirator, kiseonik). Dom zdravlja Jablanica je u 2017. godini, Donacijom Vlade HNK, nabavio mineralogram i time povećao broj usluge na nivou primarne zdravstvene zaštite. Kroz projekat „Podizanja opremljenosti doma zdravlja“ planira se nabavka Sanitetskog vozila sa neophodnom medicinskom opremom, biohemijskog i hematološkog analizatora.

U narednom periodu se planira kompletirati nedostajuća oprema u Službi hitne medicinske pomoći (SHMP) i stomatologiji. Sve ovo će dovesti do daljnjeg unapređenja primarne zdravstvene zaštite u općini Jablanica.

Ukupan broj zaposlenih u Domu Zdravlja kreće se na nivou 55 zaposlenika od čega oko 69% spada u medicinsko osoblje. Kada je riječ o zdravstvenim radnicima Dom zdravlja, broj doktora medicine je na nivou 10 doktora, uključujući specijaliste, stomatologe, medicinske tehničare i diplomirane laboratorijske dijagnostike.

Uzimajući u obzir standarde zdravstvene zaštite, Dom zdravlja raspolaže sa dovoljnim brojem ljekara i stomatologa na ukupan broj stanovnika (1 ljekar na 1073 stanovnika i 1 stomatolog na 4929 stanovnika). Također, općina je u periodu na godišnjem nivou izdvajala 65000 KM za provedbu specijalističkih pregleda koji se obavljaju u Jablanici, a gdje ljekari specijalisti dolaze iz drugih gradova jer Dom zdravlja Jablanica nema potrebne ljudske kapacitete. Kroz ovaj projekat zdravstvene zaštite samo u 2019. godini su ostvareni indikatori od 9 specijalista i 5233 pruženih specijalističkih usluga.

Vodeće bolesti na području općine predstavljaju bolesti krvotoka i ovaj podatak se nije mijenjao u periodu 2013-2019. U oblasti zdravstva veliki izazov predstavlja pojava virusa COVID-19 čije prisustvo i suočavanje sa istim ukazuje na potrebe u ovom segmentu. Period prisutnosti virusa COVID-19 ukazao je na potrebu nabavke zaštitnih sredstava i opreme za dijagnostiku. Također, se ukazuje potreba reorganizacije poslovanja u tretiranju oboljelih i statusa uposlenih zdravstvenih radnika. Pojava virusa ukazuje na potrebu izrade dugoročnih planova djelovanja u slučajima zaraze. Dom zdravlja je kroz donacije ostvario određenu podršku u zaštitnim sredstvima.

II. 1.6.5. Socijalna zaštita

Socijalna zaštita stanovništva na području općine Jablanica ostvaruje se kroz rad JU Centar za socijalni rad Jablanica, čiji je osnivač i finansijer Općina.

Broj korisnika usluga centra za socijalni rad je u zadnjih 5-6 godina u porastu i u 2019. godina iznosio je 1.455 korisnika, pri čemu je najveće povećanje u dijelu dječijeg doplatka koji se kao pravo isplaćuje od 2017. godine.

Značajan broj usluga Centra se odnosi na jednokratnu novčanu pomoć koju koristi 24,19% ukupnog broja registriranih korisnika, zatim dječiji dodatak sa 42,33% registriranih korisnika i novčana naknada

Strategija razvoja Općine Jablanica

za pomoć i njegu druge osobe sa 13,33% od ukupnog broja registriranih korisnika usluga centra za socijalni rad.

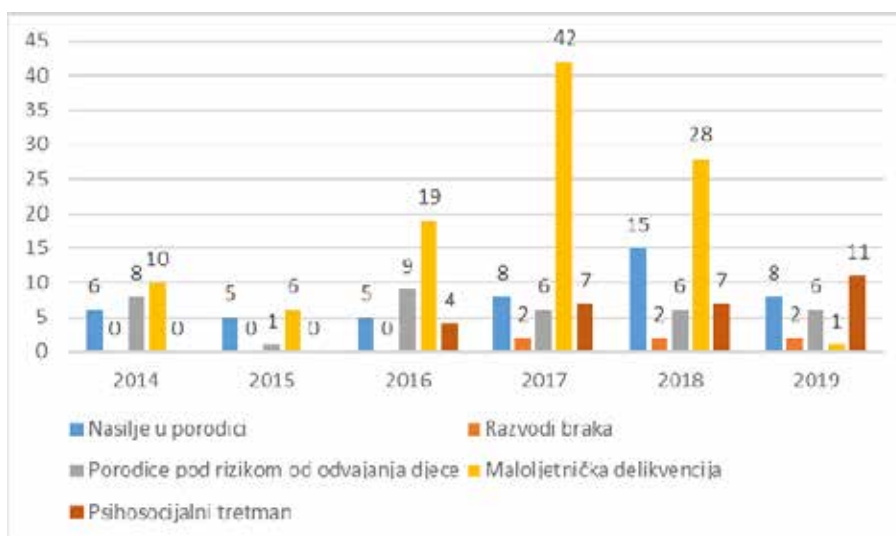
Vrsta pomoći	Broj korisnika						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stalna novčana pomoć	55	53	447	38	36	35	35
Novčana naknada za pomoć i njegu druge osobe	136	179	173	179	187	193	194
Druga materijalna pomoć	91	63	65	74	88	30	28
Osposobljavanje za život i rad	11	12	11	10	10	12	13
Smještaj u drugu obitelj	6	6	5	4	4	3	4
Smještaj u ustanove socijalne zaštite	18	18	18	19	17	19	22
Jednokratne novčane pomoći	451	238	310	386	384	348	352
Zdravstveno osiguranje	41	39	34	32	32	34	37
Usluge socijalnog rada i drugog stručnog rada	140	177	134	81	115	84	75
Dječiji dodatak	0	0	0	0	249	517	616
Naknada umjesto plaće roditelju koji je u radnom odnosu	0	0	0	0	10	19	22
Naknada umjesto plaće roditelju koji nije u radnom odnosu	0	0	0	0	7	43	57
Ukupno	949	785	1197	823	1139	1337	1455

Tabela 9. Vrste pomoći i broj korisnika usluga Centra za socijalni rad općine Jablanica za period

Izvor: Centar za socijalni rad općine Jablanica

U pogledu visine isplaćene pomoći od strane centra u 2019. godini isplaćeno je 1.481.687,41 KM što u odnosu na predhodne godine predstavlja rast prije svega po osnovu dječijeg doplatka.

Značajnu problematiku čini broj slučajeva nasilja u porodici, narušenih porodičnih odnosa, brakorazvoda, maloljetničke delikvencije koja je u najvećem broju izazvana narušenim porodičnim odnosima, ovisnošću i sličnom problematikom mladih. U ovom dijelu se stalno nameće potreba formiranja jednog psihološkog savjetovališta koje bi radilo na nivou općine i pružalo usluge svim građanima u stanju potrebe i stalno unaprijeđenje ovo oblasti.

Slika 25. Broj registriranih slučajeva nasilja i narušavanja socijalnih odnosa na području općine Jablanica u periodu 2014-2019. godina

Izvor: Centar za socijalni rad

Strategija razvoja Općine Jablanica

Pored Centra za socijalni rad, usluge socijalne zaštite pruža i JU "Dom za stara i iznemogla lica" Jablanica. Dom za stara i iznemogla lica Jablanica je izvorno raspolagao sa smještajnim kapacitetima od 30 ležajeva sa dvokrevetnim i trokrevetnim sobama pri čemu je popunjenost kapaciteta 100% sa stalnim listama čekanja. Obzirom na tendenciju porasta potreba za brigu o starim osobama, u predhodnom periodu prepoznata je potreba za proširenje smještajnih kapaciteta, kako sa socijalnog tako i sa ekonomskog aspekta. Plan je podrazumjevaao izgradnju prizemnog objekta po savremenim standardima, sa smještajnim kapacitetom za najmanje 15-20 osoba. Objekat je izgrađen, nabavljena je neophodna medicinska oprema, opremljene sobe i prateće prostorije. U toku je postupak izdavanja upotrebne i ostalih dozvola, a nakon toga slijedi useljenje korisnika ukupnog kapaciteta 50 osoba.

U dijelu socijalne zaštite odvijaju se projekti: Dnevni centar za djecu" Jablanica sa ostvarenim indikatorom od 29 djece korisnika centra u 2019. godini, "Podrška paraplegičarima" sa ostvarenim indikatorom od 3 paraplegičara korisnika usluga, "Podrška porodicama za novorođenčad" – u 2019. godini jednokratna novčana pomoć isplaćena za 107 porodica.

II. 1.6.6. Osjetljive /ranjive grupe

Osjetljive/ranjive grupe u širem okviru razvoja su ciljana kategorija postizanja društva jednakih šansi. Relevantni podaci koji ukazuje na stanje, trendove i potrebe su podaci Centra za socijalni rad koji su potpuni zaključno sa 2019. godinom. U tom smislu na području općine Jablanica u 2019. godini registrirano je 56 slučajeva djece koja spadaju u ranjive kategorije (djece bez roditeljskog staranja, odgojno zanemarena i zapuštena djeca, djeca čiji je razvoj ometen obiteljskim problemima, djeca sa mentalnim i fizičkim smetnjama).

Godina	Djeca bez roditeljskog staranja			Odgojno zanemarena i zapuštena djeca			Djeca čiji je razvoj ometen obiteljskim problemima			Djeca sa mentalnim i fizičkim smetnjama		
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U
2015	3	2	5	4	6	10	4	6	10	18	12	30
2016	3	2	5	4	6	10	4	6	10	18	11	29
2017	2	2	4	4	6	10	15	8	23	20	12	32
2018	2	2	4	4	6	10	10	8	18	24	13	37
2019	2	2	4	3	4	7	3	10	13	21	11	32

Tabela 10. Broj registrovanih maloljetnika po kategorijama na području Općine Jablanica

Izvor: Centar za socijalni rad

U posljednjih 5 godina bilježi se uglavnom konstantan broj registrovanih maloljetnika klasificiranih po rizičnim kategorijama za maloljetnike. Odstupanja su jedino zabilježena u kategoriji maloljetnika čiji je razvoj ometen obiteljskim problemima gdje je broj registriranih slučajeva varirao tokom godina. Uvećan broj registrovanih slučajeva maloljetnika čiji je razvoj ometen obiteljskim problemima pripisuje se nešto lošijoj ekonomskoj situaciji na području općine, kao i ne postojanju adekvatnog socijalno – psihološkog savjetovališta koje bi se na stručnom nivou pozabavilo rješavanjem ovoga problema.

Iz navedenih razloga nameće se potreba uspostave Savjetovališta za pomoć djeci sa poteškoćama u razvoju, mlade i odrasle osobe izložene problemima nasilja, toksikomanije i delikvencije u čijem sastavu bi mogao raditi i Centar za razvoj inkluzivnih praksi u Jablanici, na čijem uspostavljanju je potrebno raditi u narednom periodu.

Kada su u pitanju ranjive grupe odraslih uočljivo je da sve grupe imaju ujednačene vrijednosti u posmatranom periodu, osim broja osoba u stanju socijalne potrebe kojima je usljed posebnih okolnosti potrebna pomoć. Broj ove kategorije je u 2015. godini iznosio 310, da bi u 2019. godini dosegao broj od 377. Dakle, radi se o porastu u iznosu od 17,82%, što je pokazatelj povećanja socijalne osjetljivosti i u određenim segmentima pokazatelj lošijih ekonomskih kretanja na području općine Jablanica.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Godina	Osobe ometene u psihičkom i fizičkom razvoju i osobe sa invaliditetom			Materijalno neosigurane i za rad nesposobne osobe			Stare osobe bez obiteljskog staranja			Osobe društveno negativnog ponašanja			Osobe i obitelji u stanju soc. potrebe kojima je usljed posebnih okolnosti potrebna pomoć			
	Pol	M	Ž	S	M	Ž	S	M	Ž	S	M	Ž	S	M	Ž	S
2015		117	94	211	10	37	47	5	34	39	3	3	6	180	130	310
2016		106	110	216	9	29	38	8	36	44	6	2	8	192	194	386
2017		108	116	224	8	28	36	10	34	44	6	3	9	179	205	384
2018		110	121	231	9	26	35	10	32	42	1	1	2	53	63	116
2019		122	126	248	8	25	33	10	30	40	14	4	18	208	169	377

*Tabela 11. Broj registrovanih osoba po kategorijama na području Općine Jablanica
Izvor: Centar za socijalni rad*

Što se tiče vojnih invalida na području Općine Jablanica registrovano je 206 lica od čega je 7 lica spadalo u I. i II kategoriju (100% invalidnost), dok je najveći broj lica 45 spadao u V. kategorije invalidnosti (70%). Što se tiče civilni žrtava rata broj je ispod 30.

Na području općine Jablanica u periodu 2013-2014 boravilo je 265 raseljenih lica, od čega je 126 interno raseljenih. Za rješavanje ovog problema u periodu 2013-2017. godine, općina Jablanica je izgradila dvije zgrade socijalnog stanovanja u koju je smješteno 16 porodica, odnosno 27 osoba, čime se djelimično ispunio cilj zatvaranja izbjegličkog kampa „Unis“ i smještaj ljudi u objekte socijalnog stanovanja. U tom periodu potreba gašenja kolektivnih centara, a u skladu sa Nacionalnim planom zbrinjavanja interno raseljenih lica, na području općine Jablanica bilo je potrebno izgraditi još jedan objekat socijalnog stanovanja čime bi se obezbjedili uslovi za gašenje izbjegličkih kampova Unis i Gornja Kolonija. U saradnji sa Federalnim ministarstvom raseljenih osoba i izbjeglica proširuje se stambeni prostor socijalnog stanovanja sa novim stambenom objektom vrijednosti 715.709,95 KM, koji je u završnoj fazi izgradnje i useljenja. Također u ovom dijelu je izgrađen asfaltni pristupa zgradi socijalnog stanovanja - put do harema Jasen, izgrađena pristupna saobraćajnica kroz poslovnu zonu i pristup zgradi socijalnog stanovanja.

Kada su u pitanju mladi, općina bi, također, trebala preuzeti aktivnosti na stambenom zbrinjavanju mladih (uspostavljanje programa podrške stambenom zbrinjavanju mladih i subvencioniranje kamata stambenih kredita) čime bi se zaustavio odliv radno sposobnog stanovništva sa područja Općine.

U pogledu romske populacije ne postoje precizni podaci zbog stalne fluktuacije i kretanja ove kategorije stanovništva. Procjena je da na području općine Jablanica ima oko 55 stanovnika koji žive u 15 porodica. Približno 70% Roma su vlasnici svojih stanova, dok oko 90 % ima dostupnu vodu u stanu, kuhinju, kupaonicu i struju. U smislu korištenja javnih službi oko 25% koristi narodnu kuhinju, a 75% je korisnika socijalne zaštite.

II. 1.6.7. Civilna zaštita

Općina Jablanica ima izrađenu studiju procjene ugroženosti, prema kojoj najveći rizik predstavljaju požari, klizišta i površine pod minama.

Registrovane štete kao posljedica prirodnih nepogoda, klizišta i požara, u posljednjih pet godina (2015-2019) iznose 1.598.132,85 KM.

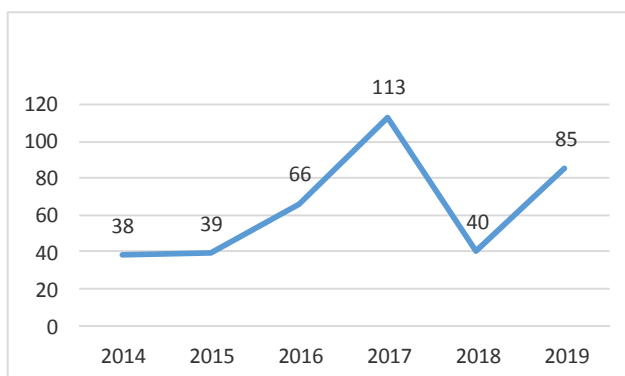
Najveći iznos se odnosi na štete uzrokovane požarima, prvenstveno požarima na otvorenom, u kojima najviše stradaju šumski resursi. Tako je u periodu 2014-2019. godina usljed požara na otvorenom uništeno 321,9 ha šumske površine. Na sreću, nisu zabilježene ljudske žrtve kao posljedica ovih požara.

U svrhu prevencije, odnosno sanacije djelovanja procijenjenih rizika na području općine Jablanica, u periodu 2014-2019. godina implementirane su slijedeće aktivnosti u okviru strateških intervencija:

Strategija razvoja Općine Jablanica

- 2014. godine nabavljeno je vatrogasno vozilo marke RENAULT, namjenjeno za gašenje šumskih požara,
- Vlada HNK je dala na korištenje dva nova vatrogasna vozila i to:
  - 2015. godine vozilo VOLKSWAGEN T5, opremljeno visokotlačnim uređajem za brze intervencije i setom alata za spašavanje unesrećenih u saobraćajnim nesrećama.
  - 2018. godine vozilo VOLKSWAGEN KRAFTER SZN 2Z, namjenjeno za brze intervencije.
- 2017. godine izvršena je nabavka vatrogasne cisterne marke MAN TGM M05 zapremine 7500 litara.
- 2018. godine Ministarstvo za šume Republike Turske je Općini Jablanica doniralo vatrogasna vozila i opremu u vrijednosti preko 400.000,00 KM:
  - vatrogasno vozilo marke MAN M05,
  - vozilo pick-up opremljeno visokotlačnim uređajem za brze intervencije,
  - ostalu vatrogasnu opremu za potrebe civilne i protivpožarne zaštite.
- Urađena je Procjena ugroženosti od požara (usvojena 2013. godine) i Plan zaštite od požara za područje Općine Jablanica (usvojen 2014 godine),
- Usvojena je Odluka o organizovanju i funkcionisanju zaštite od požara i vatrogastvu, a od 2015. godine u sastavu Službe civilne i protivpožarne zaštite djeluje Profesionalna vatrogasna jedinica Jablanica.
- Osnovano je dobrovoljno vatrogasno društvo "Jablanica", a tokom 2018. godine 15 članova je položilo ispit za dobrovoljnog vatrogasca.
- Izrađena projektna dokumentacija za sanaciju klizišta u naselju Donje Paprasko, Projekat zaštite škarpe saobraćajnice u naselju Lug i Elaborat zaštite stambenih objekata u naselju Zlate.
- Instalirane kamere za rano otkrivanje požara.
- Uprava za civilnu zaštitu i vatrogastvo HNK u 2019. godini finansirala je projekat Probijanje i rekonstrukcija protivpožarnih puteva u iznosu od 30.000,00 KM.

Dobar dio intervencija vatrogasne jedinice u periodu 2014-2019. godine odnosi se na požare, ali i na tehničke intervencije u saobraćajnim nesrećama koje su na žalost obično sa teškim posljedicama. Broj intervencija je u 2017. godini iznosio 113, dok je taj broj u padu u 2018-2019. godini. Povećanja se odnose na godišnje specifičnosti povećanja šumskih požara.

Slika 26. Broj intervencija profesionalne vatrogasne jedinice u periodu 2014-2019

Izvor: Služba civilne zaštite općine Jablanica

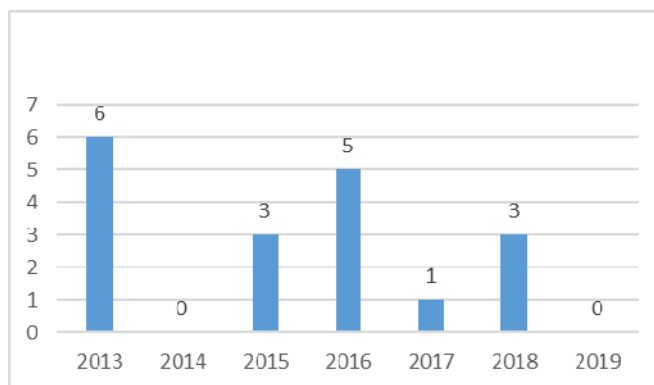
Općina Jablanica nema rješeno pitanje smještaja vatrogasnih vozila u garažni prostor, što se negativno odražava na mobilnost vatrogasaca i vatrogasnih vozila, naročito u zimskom periodu, te je pored popune jedinice odgovarajućim brojem vatrogasaca izgradnja vatrogasnog doma najveći prioritet u narednom periodu.

Izgradnjom vatrogasnog doma i uspostavom vatrogasnog servisa podigla bi se spremnost Profesionalne vatrogasne jedinice na veću razinu, poboljšali bi se uslovi za prevenciju i efikasniju intervenciju na ugroženim lokalitetima, a stvorili bi se uslovi za upoznavanje i obuku uposlenika i učenika sa osnovnim mjerama i postupcima protivpožarne zaštite.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Jedan od najčešćih oblika incidenata u prostoru u periodu od 2005. godine do 2011. godine je bila pojava klizišta i u tom periodu je registrovano 41 klizište koja su naporima nadležnih službi općine Jablanica i civilne zaštite stavljeni pod kontrolu. U posljednjih 5 godina ne bilježimo značajni broj pojave novih klizišta, u 2018. godini su registrovana 3 klizišta dok u 2019. godini nije bilo registriranih klizišta.

U dijelu ugroženosti od poplava dužina ugroženih poplavnih područja je 2949 m na kojem je obuhvaćeno 345 potencijalno ugroženih stanovnika.

Slika 27. Broj registriranih klizišta na području općine Jablanica u periodu 2013-2019

Izvor: Služba civilne zaštite općine Jablanica

U periodu 2014-2019. godina, implementacijom nekoliko strateških projekata deminiranja na području općine Jablanica ukupna sumnjiva površina smanjena je za 15,24 ha. u odnosu na 2014. godinu:

Godina	Ukupna sumnjiva površina na kraju godine ha	I kategorija ha	II kategorija ha	III kategorija ha	Deminirano (smanjenje) u toku godine ha
2014.	603,36	43,91	114,65	444,80	0,00
2015.	593,92	0,00*	149,12	444,80	9,45
2016.	593,92	0,00	149,12	444,80	0,00
2017.	593,92	0,00	149,12	444,80	0,00
2018.	515,55	33,55	114,65	366,85	78,37
2019.	509,27	27,77	114,65	366,85	6,28

Tabela 12. Sumnjive površine pod minama na teritoriji općine Jablanica. za period 2014-2019. godine

Izvor: Služba civilne zaštite općine Jablanica

*Napomena: U skladu sa izmjenjenom metodologijom obračuna koju koristi BH MAK u 2015. godini iz I kategorije količina od 43,91 ha je prebačena u II kategoriju. Podaci od 2018. godine ponovo obuhvataju podatke za I kategoriju.

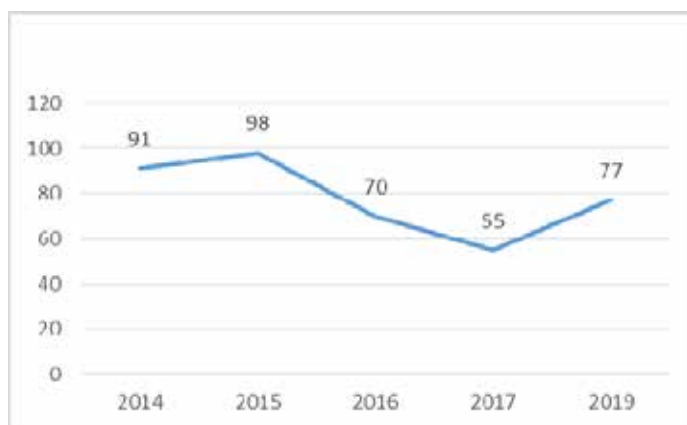
Prioriteti za deminiranje u narednom periodu su površine iz druge kategorije ugroženosti, odnosno površine koje su povremeno u upotrebi ili su u kontakt zoni sa lokacijom iz prve kategorije ugroženosti kao što su: Grkovac 2 i Grkovac 3 u MZ Slatina ukupne površine oko 97.000 m², Doljani 1-Ilijina gruda - površine 56.810 m² i Kosne Luke 4 43.668 m², te Zavraci 7.926 m², Tisov Do -površine 16.870 m², Lovačka staza 4.775 m², Gradina 76.987 m² i Glodnica 48.876 m² u MZ Ostrožac.

Strategija razvoja Općine Jablanica

II. 1.6.8. Sigurnost građana

Ukupan broj krivičnih djela i počinitelaca krivičnih djela u Jablanici je u opadanju za posmatrani period od 2014. do 2019. godine uz blago povećanje u 2019. godini. Također, se može konstatovati da u posljednjih nekoliko godina krivična djela nisu činila maloljetna lica što je sigurno veoma dobar pokazatelj sigurnosti građana u Jablanici i Jablanice kao jedne sigurne sredine za život i rad njenih građana.

Poboljšanju sigurnosne situacije svakako da doprinose i ulaganja u videonadzor užeg gradskog područja čija je pokrivenost 2014. godine bila 23%, u 2017. godini taj procenat porastao na 25,5%, dok je zaključno sa 2019. godinom sa dvije instalirane dodatne nadzorne kamere procenat dodatno povećan za 6 %.

Slika 28. Broj registriranih krivičnih djela na području općine Jablanica u periodu 2014-2019

Izvor: MUP HNK

Problem pasa lualica u zadnje vrijeme je postao izražajni zbog činjenice povećanja broja pasa lualica i napada na građane (godišnji prosjek 5 ugriza pasa). Problem pasa lualica općina rješava u kontaktu sa Kantonalnom veterinarskom inspekcijom, Veterinarskom stanicom Mostar i Komunalnim preduzećem na način da se vrši vakcinacija, sterilizacija i registracija pasa. Situacija se dodatno usložnjava činjenicom da se svakodnevno pojavljuju neregistrovani dovozi pasa i ostavljanje na području Općine Jablanica. U takvoj situaciji dolazi i do neprihvatljivog ponašanja koje podrazumjeva da dolazi do ubijanja pasa od strane nepoznatih lica. U odnosu na tu činjenicu Općina Jablanica je poduzela aktivnosti usmjerene prema Veterinarskoj stanici Jablanica u cilju izgradnje manjeg prihvatilišta i nastavka postupanja na vakcinaciji, sterilizaciji i registraciji pasa.

II. 1.6.9. Analiza stanja mladih

Strateškim intervencijama u proteklom srednjoročnom periodu su vannastavni sadržaji (broj sekcija koje se održavaju u školi) na godišnjem nivou povećavani za 26, odnosno 35%, a planirana standardizacija je ispunjena 100% na godišnjem nivou.

Na području općine Jablanica djeluju 4 omladinske organizacija, s kojima Općina Jablanica ima dobru dugogodišnju saradnju. Najaktivnije organizacije mladih su: Vijeće mladih Jablanica, Omladinski klub „Pod istim suncem“ Jablanica, OKC „UrbanArt“ Jablanica i Omladinska organizacija „Prenj“. Može se tvrditi da u ukupnom broju udruženja procentualno su omladinskih udruženja slabije prisutna.

Omladinske organizacije sa područja Općine učestvovala u periodu 2014-2019. učestvovala su u realizaciji brojnih projekata, uključuju i projekte Integralne strategije razvoja, zajedno sa članovima Vijeća mladih općine Jablanica. Također su učestvovali na brojnim seminarima i radionicama van granica Bosne i Hercegovine, a aplicirali su i na projekte koje finansira EU, UNDP, Federalna i kantonalna ministarstva i ostale razvojne agencije.

Neki od realizovanih projekata u periodu 2014-2019 su:

- DNEVNI CENTAR za djecu i mlade do 16 godina, koji djeluje tokom cijele godine, gdje djeca i mladi

Strategija razvoja Općine Jablanica

- provode svoje slobodno vrijeme u organizovanim edukativnim i zabavnim radionicama.
- Dječije igralište koje je izgrađeno u sklopu Kina Jablanica i koje služi za igru djece koja provode svoje slobodno vrijeme u Dnevnom centru.
  - „Čarobna noć“ – događaj za mlade u gradskom parku, igra i zabava.
  - Rock maraton Demo fest (su-finansiran od strane Federalnog ministarstva nauke i kulture, AMUS-a i međunarodnih organizacija).
  - Tradicionalni Veslački maraton „Ismet Kovačević – Gagula“.
  - Organizacija manifestacije „Jablaničko ljeto“.
  - MZ Doljani – Izgradnja tribina, ograda i rasvjeta uz sportsko igralište.
  - MZ – Slatina – izgradnja i opremanje dječijeg igrališta.
  - MZ Ostrožac – izgradnja i opremanje dječijeg igrališta.
  - MZ Jablanica II, podržnica Zlate – izgradnja tribina i rasvjeta na sportskom igralištu, te izgradnja i opremanje dječijeg igrališta.
  - Izgrađena višenamjenska sportska dvorana koja služi sportistima, građanima i poslovnoj zajednici što je i bio cilj projekta. Izgradnjom i razvojem sportske infrastrukture osigurani su uslovi za izgradnju zdravih psihosocijalnih i fizičkih ličnosti kod mladih iz svih socijalnih grupa.
  - Izgrađeno pomoćno fudbalsko igralište sa umjetnom travom.
  - Edukacije mladih i organizacija OCD-a za pisanje prijedloga projekata.

II. 1.6.10. Organizacije civilnog društva

Prema dostupnim podacima na području Jablanice djeluje preko 70 udruženja građana (sportska, boračka, humanitarna, ekološka, kultura, unaprijeđenje zdravlja, udruženja žena, omladinska, edukacija). U smislu finansiranja najvećim obimom se finansiraju sportski klubovi i sportske aktivnosti. Njihovi glavni unutrašnji problemi mogu se, uglavnom, svesti na nedostatak finansijskih i drugih materijalnih sredstava, nedovoljan stepen stručnosti i osposobljenosti njihovih lidera. Primjetno da je većini organizacija jedini izvor finansiranja općinski budžet.

Kroz prethodni petogodišnji period (2014-2019) Općina je za jedan od ciljeva imala da potpomogne razvoj OCD-a (organizacija civilnog društva). Na osnovu dostavljenih podataka može se smatrati da je sektorski cilj „Razvoj kapaciteta svih subjekata društvenog razvoja za razvijanje i implementaciju projekata i ostvarenje 90% finansiranja projekata OCD-a putem programskog budžetiranja općine“ djelimično ostvaren jer je općina Jablanica osigurala podršku od strane EU za 4 projekta, što je više od planiranih aktivnosti, a na godišnjem nivou je pripremala u prosjeku deset projektnih aplikacija. Organizacije civilnog društva koje su uzele aktivno učešće u navedenim projektima su Omladinski klub „Pod istim suncem“, omladinska organizacija „Narenta“, omladinski kulturni centar „Urban Art“, te Vijeće mladih Jablanica. U odnosu na djelovanje udruženja prepoznatljivost iskazuje Udruženje žena „Most“ koje je jedno od najbrojnih i najaktivnijih udruženja usmjereno na ekonomsko i duhovno osnaživanje žena.

Međutim, za većinu nevladinih organizacija glavni problemi mogu se definisati kao nedostatak finansijskih i drugih materijalnih sredstava. Ti finansijski problemi se uglavnom ogledaju u nedovoljnoj stručnosti i osposobljenosti njihovih članova za prikupljanje eksternih finansijskih sredstava.

Ipak, prilikom provedbe UNDP-ovog LOD projekta (Reinforcement of Local Democracy-LOD/Jačanje lokalne demokratije) određeni broj organizacija omladinskih je uspio da zadovolji kriterije i napiše kvalitetne projekte. S tim u vezi potrebno je dodatno obezbjediti obuku predstavnika NVO sektora, mladih na području općine i svih drugih zainteresovanih organizacija i pojedinaca u cilju pisanja projekata koji zadovoljavaju kriterije eksternih donatora.

Prema pokazateljima dostavljenim od strane Općine, u prethodnom periodu na godišnjem nivou je finansirano između 22-27% OCD-a putem programskog budžetiranja Općine, odnosno odabir projekata vršen je prema usvojenoj LOD Metodologiji. Tokom 2019. godine 26 organizacija civilnog društva je realiziralo projekte.

U daljoj izgradnji i osposobljavanju nevladinog sektora u Jablanici, pored angažovanja na njegovom funkcionalnom, organizacionom i kadrovskom jačanju, primarni pravci tog razvoja treba da budu: kontinuirana i sadržajna saradnja vladinog i nevladinog sektora, te jačanje materijalne osnove i finansijskih mogućnosti nevladinih organizacija za realizaciju djelatnosti i ostvarenje ciljeva za koje su osnovane.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Strateško i dugoročno finansiranje su temelj za održivost nevladinih organizacija i za planiranje njihove kontinuirane aktivnosti. No, hronična oskudica finansijskih sredstava opredjeljuje NVO da se više orijentišu na tzv. projektno ugovorno finansiranje, kao finansiranje specifičnih projekata ili oblasti u kojima se pružaju usluge. Pri tome je posebno važno da se ta sredstva obezbjeđuju u skladu sa procedurama koje su konzistentne sa principima dobre regulative, sa obavezom osiguravanja efikasnog upravljanja tim novcem, te sa odgovornošću za korišćenje u skladu sa namjenom. Evidentno je strateško opredjeljenje i dosljednost općine Jablanica u dostizanju evropskih standarda i vrijednosti kada je riječ o odnosu vladinog i nevladinog sektora.

Zaključak za oblast društvenog razvoja

Iz prethodne analize stanja može se vidjeti da općina Jablanica ima organizovano predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje. Međutim program edukacije djece pred polazak u školu se ne provodi u posljednje dvije godine, iako je to zakonska obaveza i potreba u razvoju ovog segmenta društva. S druge strane, obrazovne ustanove nisu u potpunosti pristupačne djeci sa teškoćama u razvoju, niti su opremeljene adekvatnim nastavnim pomagalicama. Srednja škola, i pored organiziranih smjerova za deficitarna zanimanja na tržištu rada, ima teškoća sa upisom učenika na ove smjerove (keramičara-tracer-podopolagača, kamenoresca i klesara, ugostiteljskih i turističkih tehničara, kuhara i konobara). Potrebno je afirmisati mlade da upišu smjerove za deficitarna zanimanja, a ovo je posebno važno stoga što je potrebno razvijati mjere podrške kojima će se mladim ljudima nakon završenog srednjeg obrazovanja omogućiti pristup lokalnom tržištu rada pod prihvatljivim uslovima i prihvatljivom plaćom. Sa aspekta nadležnosti općine u saradnji sa privrednim subjektima potrebno je uspostavljati oblike dualnog obrazovanja. U oblasti edukacije sve više se pojavljuje potreba izdvajanja u neformalno obrazovanje i prilagođavanje tržištu rada. Važna aktivnost se odnosi na sistemsko prepoznavanje talenata, njihovo praćenje i podsticanje. Potrebno je poduzimati obrazovne aktivnosti na povećanju znanja i vještine koje su potrebne za promovisanje i postizanje održivog razvoja. Podrška opremanju obrazovnih institucija je stalna zadaća.

Općina Jablanica je bogata kulturno-historijskim spomenicima, obilježjima, destinacijama, te se može pohvaliti bogatim kulturno-obrazovnim sadržajem. Najznačajnija kulturno-historijska baština na području općine predstavlja kompleks kulturno-historijskih objekata pod upravom JU Muzeja „Bitka za ranjenike“.

Pored ove institucije na području općine djeluje niz institucija i organizacija civilnog društva koje provode vrlo značajne kulturne manifestacije od kojih je najpoznatija „Jablaničko ljeto“. Neophodno je iskoristiti ove potencijale i u narednom periodu nastaviti razvijati i unaprijediti kulturne sadržaje kroz uspostavu i jačanje kapaciteta Kulturnog centra, pojačano korišćenje kino sale i njenu nadogradnju u multifunkcijsku salu koja može biti u funkciji kongresne sale, uspostavu obilježavanja važnijih historijskih datuma i unaprijeđenje važnijih kulturnih manifestacija (Jablaničko ljeto, Rock Maraton Demo Fest-a i dr.). Kao predušlov razvoju i unaprijeđenju kulturnih sadržaja i manifestacija neophodno je nabaviti adekvatnu vanjsku pozornicu. Neophodno je nastaviti sa rekonstrukcijom kulturno historijskih objekata, unaprijeđenjem kulturno-obrazovnih sadržaja, izgradnjom i rekonstrukcije sportskih terena, i drugih aktivnosti koje će neminovno dovesti i do kreiranja novih turističkih proizvoda i privlačenja investicija u lokalni razvoj. U ovom djelu je potrebno osmišljavati politike koje razvijaju poduzetništvo.

Kada je u pitanju sport, općina Jablanica u velikoj mjeri ima dobro razvijenu sportsku infrastrukturu. Kako bi ovaj sektor dodatno unaprijedila i u potpunosti i dalje je potrebno raditi na razvoju sportske infrastrukture za razne vidove individualnih i kolektivnih sportova. Potrebno je pojačati kampanje i promocije bavljenja rekreativnim i takmičarskim sportom.

Obzirom da je jedan od fokusa ekonomskog razvoja općine Jablanica i razvoj turizma, potrebno je buduće projekte unaprijeđenja kulturnih i sportskih sadržaja planirati na način da doprinose razvoju turističke ponude, a samim time i povećanju broja turista.

Kada je u pitanju zdravstvena usluga, ona se nalazi na zadovoljavajućem nivou. Ipak, kako bi se zadržao pozitivan trend porasta novorođenčadi koji je u 2019. godini dostigao razinu od 91 novorođenih na godišnjem nivou, potrebno je oformiti Centar za trudnice i novorođenčad, u kojem bi se pružila adekvatna savjetodavna i zdravstvena pomoć budućim majkama, odnosno

Strategija razvoja Općine Jablanica

novoređenčadima i djeci. U odnosu na zdravlje stanovništva potrebno je pored podrške u opremi provoditi preventivne kampanje i mjere promocije zdravlja naručito u odnosu na dominantne bolesti na području općine. Potrebno je podržati rad udruženja sa ciljevima usmjerenim na povećanje zdravlja stanovništva. U skladu sa savremenim trendovima potrebno je i dalje ulagati i razvijati kapacitete stražkog doma u pravcu povećanja standarda zdravog starenja.

Socijalna i imovinska sigurnost građana je na zadovoljavajućem nivou. Naime, općina je izrazito sigurno područje po pitanju kriminaliteta, dok određenu prijetnju predstavljaju NUS, požari i u manjem obimu klizišta na određenim područjima. S druge strane, povećan je broj mladih u stanju socijalne potrebe i kojima je potrebno savjetovanje. S toga je neophodno u narednom periodu raditi na uspostavljanju Psihološkog savjetovališta i centra za inkuzivnu praksu pri Centru za socijalni rad općine Jablanica. Pored jačanja kapaciteta Centra za socijalni rad, neophodno je proširiti ili reorganizovati kapacitete unutar organizacije općinske uprave sa fokusiranjem na porodicu, djecu i mlade. Osnajiti prevenciju i tretman zloupotrebe supstanci, uključujući zloupotrebu opojnih droga i štetnu upotrebu alkohola. Potpuna i ažurna socijalna karta je neophodan alat u ovom segmentu. Nužnim se nameće razvoj socijalnih stambenih politika, politika socijalnog poduzetništva za ugrožene kategorije i mjera usmjerenih na energetska tranziciju (utopljanje objekata, zamjena stolarije i sl.) na objektima socijalno ugroženih kategorija.

Određenu opasnost predstavljaju prirodne nepogode, posebno požari, koji prije svega negativno utiču na ekonomski razvoj. Registrovane štete kao posljedica prirodnih nepogoda, prvenstveno klizišta i požara, u nekoliko zadnjih evidentiranih godina iznose 2.185.500 KM. U tom se kontekstu trebaju poduzimati mjere koje će na odgovarajući način prevenirati štetne posljedice prirodnih nepogoda, na život i ekonomski razvoj u općini Jablanica. Trenutačno su nedostaci u nedovoljno izgrađenim kapacitetima Službe civilne zaštite da adekvatno odgovori na nepogode, kao i nedovoljno razvijena svijest i znanje djece i stanovnika na koji način postupati u slučaju katastrofa. Izgradnja vatrogasnog doma i uspostavom vatrogasnog servisa pojavljuje se kao jedna od važnijih aktivnosti u ovom segmentu. Potrebno je razviti planove pripravnosti za područje općine u slučaju pojave pandemije, ekološke zdravstvene krize i sl.

Problem pasa lualica je potrebno institucionalizovati na način da se na nivou Veterinarske stanice izgradi manje prihvatilište i kontinuirano postupa na vakcinaciji, sterilizaciji i registraciji pasa.

Općina Jablanica ima relativno dobro razvijeno civilno društvo. Posebno su aktivna omladinska udruženja, koja nerijetko učestvuju u realizaciji strateških projekata. Potrebno je iskoristiti njihovu aktivnost i dodatno ih ojačati za privlačenje finansijskih sredstava iz razvojnih fondova. Potrebno je aktivno raditi na razvoju i promociji civilnog društva i stvoriti tehničke i prostorne preduslove za efikasniji rad omladinskih organizacija. Ciljeve podrške radu organizacija civilnog društva je potrebno usmjeriti podršci ostvarenju razvojnih tendencija općine.

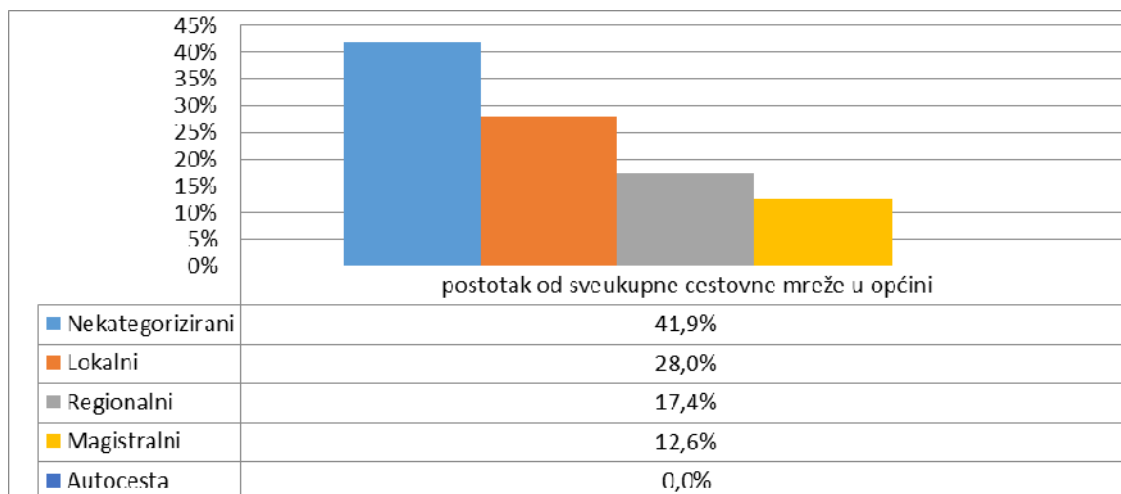
Pored organizacija civilnog društva, u općini Jablanica egzistira i RTV Jablanica, čiju programsku šemu je potrebno digitalizirati kako ne bi izgubili licencu za rad.

Strategija razvoja Općine Jablanica

II. 1.7. Stanje javne infrastrukture i javnih usluga

II. 1.7.1. Cestovna mreža

Saobraćajna povezanost na teritoriji općine Jablanica ostvarena je preko magistralnih, regionalnih, lokalnih i nekategorisanih puteva i ista se može ocijeniti kao zadovoljavajuća. Magistralni putevi pokrivaju 27,5 km, regionalni 38 km, lokalni putevi 61 km i nekategorisani putevi 91,3 km pri čemu se ukupno stanje ocjenjuje kao dobro.

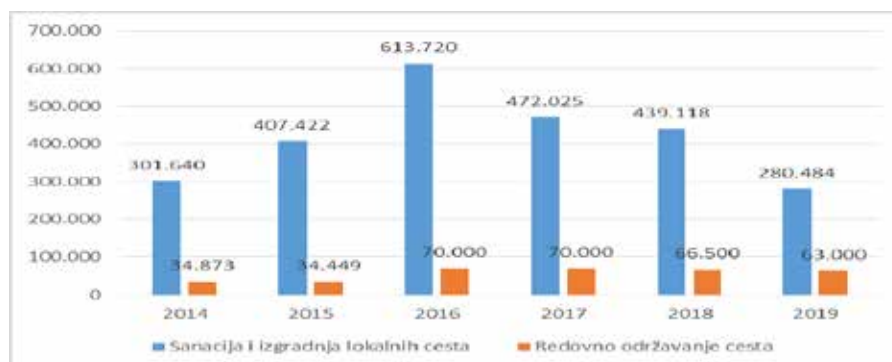
Slika 29. Dužina cestovne infrastrukture u Općini Jablanica
Izvor: Podaci općine Jablanica

Općina Jablanica je povezana sa drugim lokalnim zajednicima u regiji i šire preko magistralnih puteva M-17 (Sarajevo-Mostar) i M-16 (Banja Luka-Jablanica) koji odgovaraju propisanim elementima za kategoriju puteva kojoj pripadaju. Raniji regionalni put R-419 (Jablanica-Posušje, odnosno Tomislavgrad - granica sa Republikom Hrvatskom) je proglašen magistralnim ali u smislu tehnički elemenata nezadovoljava zahjevnu istih. Također postoji povezanost regionalnim putem R 437 Fojnica-Ostrožac.

Preko nekategorisanih puteva u općini Jablanica ostvarena je saobraćajna povezanost unutar samih naseljenih mjesta. Ukupna dužina nekategorisanih puteva iznosi 91,35 km. Proteklih godina uložena značajna sredstva u rekonstrukciju lokalnih i nekategorisanih puteva. Općina Jablanica je u proteklom godinama uložila značajna finansijska sredstva u izgradnju i rekonstrukciju lokalnih i nekategorisanih puteva. Tako je u proteklom periodu mreža asfaltiranih nekategorisanih puteva sa 46 km u 2013. godini proširena na 54 km u 2019. godini, odnosno povećana je za 14,2%. Ukupna dužina asfaltiranih nekategorisanih puteva iznosi 59,34% u odnosu na ukupnu dužinu nekategorisanih puteva (ukupno 91 km nekategorisanih puteva). U narednom periodu neophodno je investirati u zaštitu škarpi lokalnih puteva čime bi se spriječili česti odroni te spriječio eventualni prekid saobraćaja na nekategorisanim putevima.

U periodu od 2014. – 2019. godine rekonstruirani su putni pravci: put za naselje Baćinu u dužini 750 m, put za naselje Dobrinja u dužini od 950m, lokalni put Žarnik-Glogošnica u dužini od 1100 m, putni pravac Lendava –Topalov Greb u dužini od 1800m, lokalni put Ravna-Bijela u dužini od 1150 m, lokalni put za naselje Šanicu u dužini od 1000 m i lokalni put Rodići –Lokve u dužini od 650m, lokalni puta Ravna – Bijela - Tretište“ u dužini od oko 100 m. U užem urbanom području rekonstruirano je sljedeće: Ulica Omladinsko šetalište u dužini od 350m, ulica Pere Bilića u dužini od 160m, ulica Branilaca grada u dužini od 320 m, ulica Doljanka u dužini od 210m, Sulje Čilića, Proleterskih brigada i Stara kasarna, izgrađen parking prostor uz fudbalsko igralište, izvršeno popločavanje trotora u ulici Komune Vejle. Logičnim se nameće potreba daljnjeg ulaganja i asfaltiranja putnih pravaca. Pregled evidentirane visine ulaganja općine u cestovnu infrastrukturu dat je na narednom dijagramu.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Slika 30. Ulaganja općine Jablanica u cestovnu infrastrukturu za period 2014 - 2019. godina [KM]
Izvor: Općina Jablanica.

Jedan od problema s kojim se općina Jablanica susreće po pitanju lokalnog saobraćaja jeste nedostatak parking mjesta, odnosno ne postoji odluka koja bi uredila upravljanje parking mjestima. U Jablanici ima evidentiranih 842 parking mjesta.

Regulacionim planom „Gradski centar 2“ predviđena je izgradnja podzemne garaže koja bi uz uveden sistem naplate parkinga donekle riješila problem parkiranja u užem gradskom jezgru. Također, u sklopu ovoga infrastrukturnog zahvata uredio bi se Trg Alije Izetbegovića i Trg Oslobođenja, te prateći trotoari, saobraćajnice, gradski park i javna rasvjeta. Pored radova u užem gradskom jezgru neophodna je rekonstrukcija saobraćajne infrastrukture u prigradskim mjesnim zajednicama te aktivnosti na redovnom održavanju saobraćajnica.

Navedenim rekonstrukcijama i gradnjom, na užem gradskom jezgru općine Jablanica bilo bi izgrađeno dodatnih 250 parking mjesta, te se procjenjuje da bi se izgradnjom ovih parking mjesta u značajnoj mjeri riješio problem saobraćaja u mirovanju za naredni period od 10 godina. Izgradnja dodatnih parking mjesta bi omogućila i turistima kvalitetiju uslugu parkiranja, koja bi bila pod upravom javnog preduzeća.

II. 1.7.2. Telekomunikacijska infrastruktura

Pod pojmom telekomunikacione infrastrukture na teritoriji općine se podrazumijeva: instalirana stabilna telekomunikaciona mreža putem odgovarajućih telefonskih centrala, mobilna telefonija i pokrivenost područja općine baznim stanicama i repeaterima, RTV prijem i pokrivenost područja općine RTV signalom, kablovska televizija i internet.

Na teritoriji općine instalirani su zadovoljavajući kapaciteti stabilne telefonsko-telegrafске mreže u obliku pretplatničkih bakarnih mreža i optičkih mreža sa telefonskim centralama BH Telekoma u gradu i naseljima: Ostrožac, Glogošnica, Slatina i Mrakovo i telefonskim centralama JPHT d.o.o. Mostar u naseljima Doljani i Gračac (općina Prozor-Rama) za rubna područja općine.

Pokrivenost teritorije općine sa signalom mobilne telefonije je 100% ukupne površine putem baznih stanica i repetitorima BH Telekoma, Eroneta i Mobis-a. Prijem RTV signala na većem području općine je putem predajnika na brdu Gradac iznad grada, a na manjem području općine (MZ Doljani) putem predajnika Borovnik.

Internet se može koristiti tj., dostupan je svim pretplatnicima fiksne telefonije na teritoriji općine.

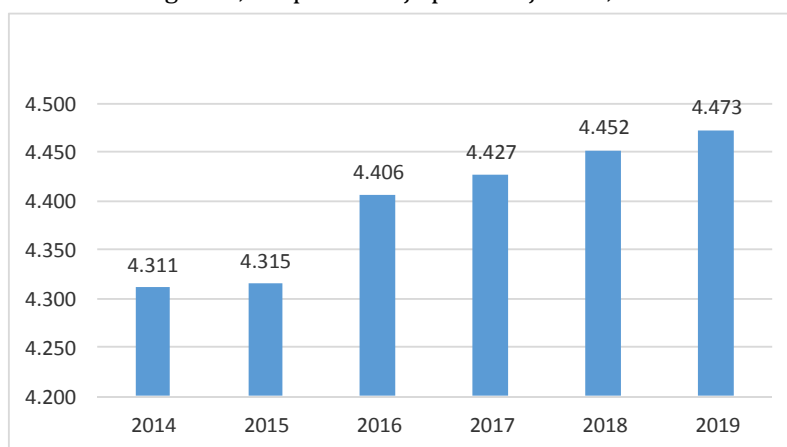
Trenutno kablovska televizija (operater) sa preko 1.100 priključaka je dostupna samo na području grada i prigradskom naselju Mirke preko izgrađene odgovarajuće kablovske mreže sa potrebnim pojačalima. TV signal RTV-a se emituje iz stanice radiotelevizije smještene u gradu. U toku je projekat BH Telecom usmjeren na potpunu rekonstrukciju zamjenom dotrajale mreže sa mrežom nove generacije u vidu FTTx koncepta baziranog na VDSL tehnologiji, odnosno potpunog i konačnog FTTH koncepta sa završetkom optičkog vlakna kod krajnjeg korisnika. Ova mreža obuhvatit će „gradsko“ područje sa prigradskim naseljima i Mirke, a implementacijom ovog projekta zadovoljit će se modrni standardi brzine i kvalitete usluge interenete, telefonije i IPTV (Internet Protocol TV) usluge.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Stabilna telefonskomunikaciona mreža BH Telekoma i JP HT Mostar d.o.o., u dosadašnjem periodu, zadovoljavajuće je pokrila područje općine pretplatničkim bakarnim mrežama sa instaliranim značajnim kapacitetima i izgrađenom odgovarajućom infrastrukturom na širem području, kao i optičkim mrežama koje su do sada dovedene do centara svih naselja. Potrebe lokalne zajednice u narednom periodu prije svega podrazumjevaju razvoj telekomunikacione infrastrukture koja garantuje i obezbjeđuje sve veću potrebu digitalnih usluga.

II. 1.7.3. Javna rasvjeta, pokrivenost elektromrežom

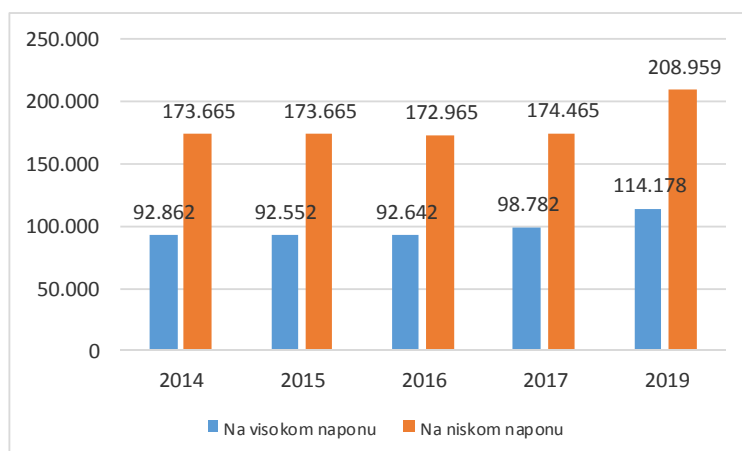
Kada je u pitanju distribucija električne energije na području općine Jablanica sva naselja su pokrivena i uvidom u raspoložive podatke uočava se porast broja registrovanih potrošača električne energije sa 4.311 u 2014. godini, na 4.473 u 2019. godini, što predstavlja povećanje od 3,63% u odnosu na 2014. godinu.

Slika 31. Broj registriranih potrošača električne energije na području općine Jablanica u periodu 2014-2019

Izvor podataka: Elektrodistibucija BiH

U istom periodu ukupna dužina elektroenergetske mreže na području općine povećana je sa 266,527 km na 323,137 km ili za 17,37%. Ulaganja u elektro mrežu vrše se prema Planovima Elektrodistibucije i konstantno rastu.

Slika 32. Dužina elektrodistributivne mreže na području općine Jablanica u periodu 2014-2019

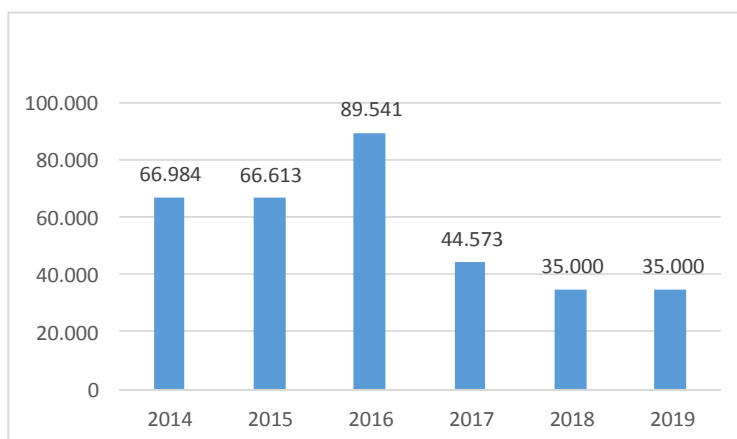
Izvor podataka: Elektrodistibucija BiH

Stanovništvo općine Jablanica ima 100% pristup Elektroenergetske mreži. Lokliteti Štrbine i Lokve su pokriveni EE mrežom, i ove destinacije su potencijalna turistička mjesta u odnosu na koje je omogućen razvoj turističke infrastrukture.

Strategija razvoja Općine Jablanica

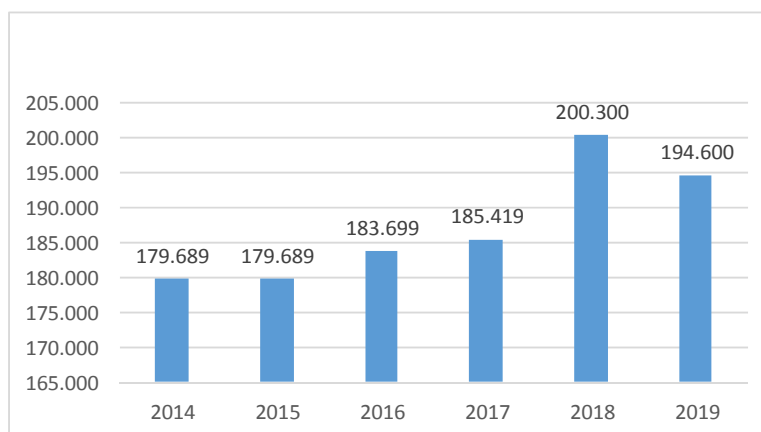
Broj rasvjetnih tijela javne rasvjete na području općine Jablanica u 2019. godini iznosio je 2.048 i predstavlja uvećanje za 36,55% u odnosu na 2013. godini što je direktan rezultat implementacije strateških intervencija u periodu 2014-2019. godini. Potrošnja električne energije za potrebe javne rasvjete očitava se na 52 mjernom mjestu. Ukupni troškovi vezani za potrošnju električne energije za javnu rasvjetu u 2019. godini iznose 194.600 KM. Kada je u pitanju pokrivenost naseljenih mjesta rasvjetom, ona u 2019. godini iznosi preko oko 95%. Samo jedno naselje/Risovac u kompletnu nema javnu rasvjetu. Na dvije lokacije je izrađena javna rasvjeta dok u preostalom dijelu javna rasvjeta nije postavljena jer pomenuto naselje električnom energijom napaja EP HZHB, te općina nije imala značajnije kontakte sa istima po rješavanju ovog pitanja. Očekuje se da u narednom periodu općina intenzivira pregovore sa EP HZHB te i u ovo naselje pokrije javnom rasvjetom.

S druge strane, za izgradnju i održavanje javne rasvjete u budžetu Općine Jablanica za 2014. godinu planirana su sredstva u iznosu od cca 70.000,00 KM, dok su ta sredstva u budžetu Općine za 2019. godinu iznosila 35.000 KM. U 2018. godini je izvršena ugradnja svjetiljki uz saobraćajnicu koja služi za službeni ulaz u Sportsku dvoranu, dok je u 2019. godini implementiran Projekat IRENE–zamjena postojećih rasvjetnih tijela LED svjetiljkama u užem gradskom području pri čemu je zamjenjeno 217 svjetiljki sa Led svjetiljkama.

Slika 33. Izdvajanja iz Općinskog budžeta za izgradnju i održavanje javne rasvjete [KM] 2014-2019.g.
Izvor: Općina Jablanica

Troškovi električne energije za potrebe javne rasvjete predstavljaju značajnu svotu u Općinskom budžetu i sa proširenjem mreže javne rasvjete i oni rastu, te je potrebno provesti mjere energijske efikasnosti kako bi se direktno uticalo na smanjenje ovih izdataka.

Slika 34. Troškovi električne energije za potrebe javne rasvjete na području općine Jablanica [KM] u periodu (2014-2019)
Izvor: Općina Jablanica

Strategija razvoja Općine Jablanica

II. 1.7.4. Vodosnabdijevanje

Na teritoriji općine evidentan je potencijal vode za piće iz više poznatih izvora promjenjive izdašnosti u brdskim dijelovima i vrela poznatih pod nazivom "Komadinovo vrelo" i "Šanica" koja su osnova sadržaja vodovoda. Sva naselja u općini Jablanica pokrivena su pitkom vodom iz lokalnih vodovoda dužine 40 km, osim platoa Risovca koje je pretežno vikend naselje i koje se snabdjeva pretežno vodom iz čatrnja.

Vodoopskrba stanovništva i privrednih subjekata na teritoriji općine Jablanica vrši sa vrela "Komadinovo vrelo". Geografski položaj vrela prema gradu i okolnim naseljima je nepovoljan, te se opskrba vodom iz vrela vrši metodom pumpanja. Vodovodom sa izvorišta „Šanica“ napajanje vodom se vrši gravitacionim sistemom i to je projekat u koji je u proteklim godinama značajno izvršeno ulaganje i unaprijeđen sistem vodosnabdjevanja.

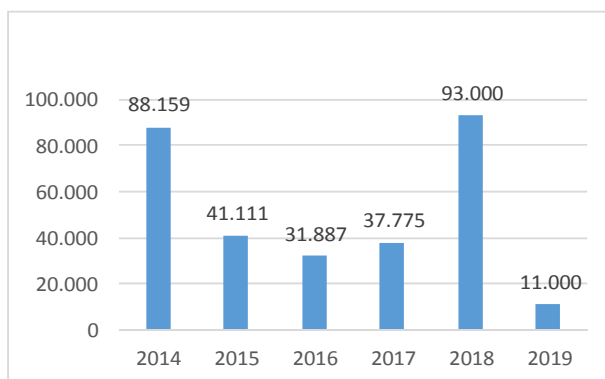
Vodosnabdijevanje seoskih područja vrši se iz lokalnih vodovoda koje su mještani sami gradili i istima gazduju. Zbog nedovoljne izdašnosti pojedinih kaptiranih vrela, dotrajalih cjevovoda, te nekontrolisane potrošnje javlja se problem sa nedostatkom vode u ljetnom periodu u nekim naseljenim mjestima. (Gornje Paprasko, Ravna-Košćan, Mrakovo, Rodići).

Vodom iz gradskog vodovoda preko cjevovoda u dužini cca 40 km u 2019. godini snabdijeva se ukupno 7750 potrošača što je za 1,89% manje u odnosu na 2013. godinu kada je bilo registrovano 7900 potrošača. Ovo smanjenje broja registrovanih korisnika je posljedica revizije dokumentacije i utvrđivanja stvarnog stanja broja priključaka na postojeću vodovodnu infrastrukturu.

Nivo investicija u vodovodnu mrežu u 2019. godini iznosio je 11.000 KM i radi se o najmanjem iznosu ulaganja u posmatranom periodu.

Nedostaci na vodovodnoj infrastrukturi vodovoda "Komadinovo vrelo" su u proteklom periodu otklonjeni strateškim intervencijama, što je u znatnoj mjeri riješilo probleme vodosnabdijevanja u općini Jablanica. Ovo je podrazumijevalo rekonstrukciju pumpnog postrojenja na Komadinovom vrelu. Poduzimane su aktivnosti na izgradnji vodozahvata u MZ Doljani i podružnici Gornje Paprasko II kao i na izgradnji vodovoda za naselje Koščan - MZ Glogošnica.

U periodu 2014-2019. godina strateškim intervencijama izvršena je rekonstrukcija preko 30 km glavnog razvoda vodovodnih instalacija za šta je utrošeno 363.880 KM iz Općinskog budžeta, pri čemu su postignuti efekti smanjenja gubitaka pitke vode. U 2018. godini izvršena rekonstrukcija gradskog vodovoda na lokalitetu uz sportsku dvoranu i izvršena zamjena jednog pumpnog agregata u pumnoj stanici Komadinovo vrelo. Kako bi se dodatno smanjili gubici vode u cjevovodima potrebno je izvršiti rekonstrukciju sekundarne mreže kao i povećati svijest građana po pitanju ušteda pitke vode. Procenat naplate usluge vodosnabdjevanja je 100%, ali za vodu na vodovodima koje kontrolise i kojima upravlja Javno komunalno preduzeće.

Slika 35. Ulaganja u vodovodnu infrastrukturu na području općine Jablanica [KM]u periodu 2014-2019
Izvor: Općina Jablanica

U odnosu na vodovodnu mrežu i dalje su prisutna pojavljivanja oštećenja primarne vodovodne mreže (Donja Jablanica – Bazen). Također gubici vode su evidentirani i u drugim djelovima zbog dotrajalosti

Strategija razvoja Općine Jablanica

mreže i divljih priključaka pri čemu korištenja vode za piće za poljoprivredu i industrijsku namjenu utiče na racionalizaciju potrošnje i može dovesti do nekvalitetnog snabdijevanja posebno u ljetnim uslovima. Zbog navedeno nužnim se pojavila potreba analiziranja problema i mogućih rješenja, prije svega na rješavanje problema u narednom periodu usmjereno na: Primarni glavni gradski vod Donja Jablanica-Bazen; Primarni vod Bazen – Donja Jablanica kojim bi se uvezali postojeći korisnici (Restorani, kamenjari i drugi poslovni subjekti), koji su trenutno direktno uvezani na glavni gradski vod; Polaganje kabla jezerske vode duž M-17 do Donje Jablanice, čime bi se poslovni subjekti povezali na jezersku vodu i znatno umanjili potrošnju vode za piće, s ciljem postizanja racionalizacije potrošnje; Rekonstruisanje postojeće mreže i izgradnje novu mrežu za potrebe buduće potrošnje lokaliteta Unis; Rekonstruisanje mreže jezerske vode za područje grada (Donji plato sa Gornjom Kolonijom) te naselja Lug, čime bi se izvršila racionalizacija potrošnje vode za piće, a pod povojnijim uslovima došlo do vode koja je druge namjene osim za piće.

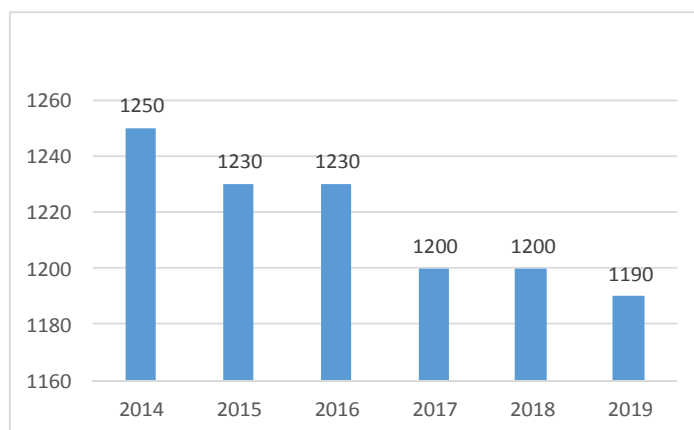
Potrebno je završiti vodovodnu mrežu u naselju Ostrožac od objekta Vile čime bi se završilo pitanje primarne mreže u Ostrošcu.

Također u cilju racionalizacije potrebno je gdje je god to moguće u postojećim, ali i novim vodovodima (Glogošnica, Glodnica...) izvesti razdvajanje seoskog i gradskog vodovoda, te isti polagati u trup puta da se izbjegne divlje priključivanje ili mješanje vode.

II. 1.7.5. Kanalizaciona infrastruktura

Pokrivenost kanalizacionom mrežom iz godine u godinu raste i najvećim dijelom se odnosi na kanalizacionu mrežu kojom je pokriveno gradsko područje i veća prigradska naselja (Jelačići, Ostrožac, Donje Paprasko, Glogošnica).

Prema procjenama nadležnih službi broj domaćinstava koja nisu priključena na javnu kanalizacionu mrežu, koja je na području općine Jablanica razvijena u dužini od 14 km, smanjen je u proteklom periodu sa 1250 domaćinstava koliko je zabilježeno 2014. godine, na 1190 domaćinstava u 2019. godini, ili za 4%. Iz navedenog se može zaključiti da je pokrivenost domaćinstava priključcima na kanalizacionu mrežu 71,4%. Stepennaplate usluga odvodnje otpadnih voda u 2019. godini iznosio je 100% i za 20% je veći u odnosu na 2014. godinu.

Slika 36. Broj domaćinstava koja nisu priključena na javnu kanalizacionu mrežu u periodu 2014-2019

Izvor: Javno komunalno preduzeće općine Jablanica

U sklopu rješavanja urbanističko-tehničkih uslova za izgradnju HE Grabovica razvijao se projekat rješavanja gradske kanalizacije, sa izgradnjom prečistača.

Također započelo se sa projektom izgradnje seperatnog sistem sa razdvajanjem fekalne i oborinske kanalizacije. Izgrađeni su glavni kolektori u sjevernom, centralnom i južnom dijelu grada sa postrojenjima za prečišćavanje otpadnih voda na tri lokaliteta: Šljunkara, u krugu preduzeća Granit, te iza upravne zgrade HE Jablanica koji nisu stavljeni u funkciju. U izradi je projekat koji će dati odgovor na problem oko ispravnog funkcionisanja prečistača "Šljunkara" koji pokriva sjeverni dio (Doljanka, Betonsko, Komune

Strategija razvoja Općine Jablanica

Vejele, Baćina, Šljunkara). Model koji se nameće kao mogući je odvajanje oborinskih od fekalnih voda (separatni sistem).

Pokrivenost kanalizacionom mrežom prigradskih i seoskih naselja na području Općine Jablanica djelimično je riješena.

U okviru realizacije kapitalnih projekata po Sporazumu o rješavanju međusobnih odnosa u postupku izdavanja upotrebne dozvole za HE Jablanica sa JP "Elektroprivreda" BiH d.d. Sarajevo realizovani su projekti izgradnje kanalizacione mreže sa uređajima za prečišćavanje otpadnih voda u naseljima Ostrožac i Donje Paprasko. U naselju Ostrožac izgrađena je kanalizaciona mreža i instalirana dva uređaja za prečišćavanje otpadnih voda.

Naselje Glogošnica, ima izgrađenu kanalizacionu mrežu i uređaj za prečišćavanje otpadnih voda koji ima određenih problema sa upotrebom i nije u funkciji. U projektu sufinansiranja između Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede HNK i Općine Jablanica realizovane su dvije faze izgradnje kanalizacione mreže u naselju Baćina i Šljunkara, te izvršen priljučak kanalizacione mreže na prečistaču, koji se nalazi na lokalitetu Šljunkara.

Kanalizacioni sistem u naselju Ravna djelimično je riješen izgradnjom septičkih jama, čiju je izgradnju finansirala Općina Jablanica.

U ostalim naseljenim mjestima na području općine Jablanica još uvijek ne postoji bilo kakva kontrolisana kanalizaciona instalacija. Također, lokalitet Risovca, na kome se nalazi veliko vikend naselje još uvijek nema riješeno pitanje dispozicije i prečišćavanja otpadnih voda.

U smislu unapređenja kvaliteta komunalnih usluga i održivog upravljanja prirodnim resursima općina Jablanica sa svojim službama u periodu 2021-2022. godine planira odrediti tačnu lokaciju, izgraditi i pustiti u funkciju prečistač otpadnih voda na lokalitetu Muzej – Stadion, a u isto vrijeme potrebno je okončati radove i pustiti u pogon uređaj za prečišćavanje otpadnih voda u prigradskim naseljima Donje Paprasko, Ostrožac i Glogošnica, kao i izgradnju kanalizacionog sistema na Zlatama. U toku 2018 i 2019. godine izvođeni su zahvati na ovim planiranim aktivnostima.

Također, u cilju poštivanja važeće zakonske regulative potrebno je na dionicama gdje to nije izvedeno izvršiti razdvajanje oborinske i fekalne kanalizacije. Planiranju i izgradnji novih kanalizacionih instalacija potrebno je posvetiti dodatnu pažnju, a građevinsku i komunalnu inspekciju zadužiti za nadzor nad provođenjem ovih mjera. Ove mjere su preduslov za nesmetan rad prečistača otpadnih voda.

Nakon provedenih mjera izvršiti će se anketno istraživanje zadovoljstva korisnika komunalnih usluga.

Općina Jablanica konstantno ulaže u održavanje kanalizacione infrastrukture te je u periodu 2014-2019. godina iz Općinskog budžeta izdvojeno cca 355.000 KM, za potrebe održavanja i revitalizacije kanalizacione mreže. Visina ulaganja u izgradnju i održavanje kanalizacionog sistema na području Općine uveliko zavisi i od odobrenih sredstava sa kantonalnog nivoa vlasti.

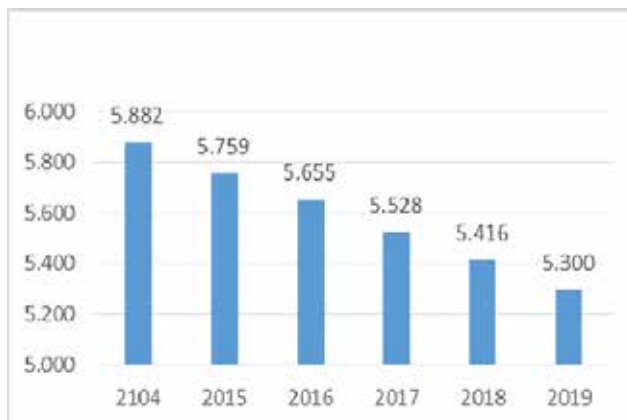
II. 1.7.6. Groblja na području općine

Općina Jablanica zaključno sa 2019. godinom raspolaže sa 5.300 ukopnih mjesta i broj slobodnih ukopnih mjesta manji je za 9,91% u odnosu na 2014. godinu.

U cilju kvalitetnog obavljanja grobarske djelatnosti neophodna je izgradnja gradske mrtvačnice, koja bi zadovoljavala sve uslove propisane za tu vrstu objekta, te grobarsku djelatnost urediti pod nadzorom organa jedinice lokalne samouprave.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Slika 37. Broj slobodnih ukopnih mjesta na javnim grobljima na području općine Jablanica
Izvor: Općina Jablanica

II. 1.7.7. Stanje administrativnih usluga lokalne samouprave

Općina Jablanica je u sastavu Hercegovačko–neretvanskog kantona Federacije Bosne i Hercegovine sa područjem i granicama utvrđenim posebnim Zakonom. Radi zadovoljavanja zajedničkih potreba i interesa građana i njihovog neposrednog učešća u odlučivanju o lokalnim poslovima na području Općine je osnovano devet mjesnih zajednica u okviru kojih je obrazovano 43 podružnice.

Organi općine Jablanica su Općinsko vijeće kao organ odlučivanja u Općini Jablanica i Općinski načelnik kao izvršni organ općine Jablanica. Općinsko vijeće broji 19 vijećnika. Organom državne službe općine Jablanica rukovodi Općinski načelnik u skladu sa Zakonom, Statutom Općine i drugim propisima, putem općinskih službi za upravu i službi za obavljanje stručnih, tehničkih i drugih poslova općine Jablanica.

Politikom Općinskog vijeća, koja za cilj ima jačanje lokalne zajednice i stvaranje ambijenta za prosperitet Općine uveden je sistem upravljanja kvalitetom u organ državne službe općine Jablanica, čime se pridružujemo maloj grupi općina i javnih institucija u Bosni i Hercegovini koje su prepoznale potrebu usklađivanja svog poslovnog sistema sa zahtjevima međunarodnog standarda ISO 9001:2015. Općina Jablanica je dobila prestižni BFC SEE certifikat kao općina koja ispunjava međunarodne priznate uslove za povoljno poslovno okruženje. U sklopu razvoja izvršena je djelimična rekonstrukcija prostorija općine.

Unutrašnja organizacija je utvrđena Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i uprava je organizovana kroz 6 službi kojima su pokrivene nadležnosti Općine.

U vidu uspostavljenih usluga kroz projekat „Projekta upravne odgovornosti“ uspostavljen je Centar za pružanje usluga građanima - šalter sala kroz koju se obavlja najveći broj kontakata i pruženih usluga građanima. U smislu pružanja usluga nivo digitalne komunikacije i digitalnih sistema rada je na nivou prosjeka FBiH i predstavlja ključni prvac razvoja u pružanju usluga i postizanju veće efikasnosti.

U skladu sa odredbama implementiranog sistema upravljanja kvalitetom ISO9001:2015 općina Jablanica konstantno ulaže u stručno usavršavanje kadrova.

Na osnovu prethodno navedenih izdvajanja, u periodu 2014-2019. godina, godišnje je razne vidove obuke pohađalo 20-25 osoba. Neke osobe su učestovale i više puta na raznim vidovima obukama. Kada je riječ o obukama, tu se radi o obukama ADS-a, finansijskim obukama, obuka vatrogasaca i obuka koje su organizovale razne organizacije.

Realizacijom procesa stvaranja boljih uslova za rad organa državne službe kao najvažnije karike i preduslova za poboljšanje kvaliteta pruženih usluga, vidljivo je povećana efikasnost i efektivnost na svim nivoima Općinske uprave, što se posebno odrazilo na kontinuirano povećanje broja riješenih predmeta u toku godine. U odnosu na 2014. godinu broj predmeta se u 2019. godini povećao za 6,8%. Procenat riješenih predmeta u 2019. godini iznosi 97,91%.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Osim ISO Standarda, općina je tokom proteklog razvojnog perioda usvojila PPVI (Planiranje, Praćenje Vrednovanje i Izvještavanje) procedure vezane za implementaciju integrirane razvojne Strategije. U cilju jačanja funkcije upravljanja razvojem donešen je Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i u njemu su definisani svi poslovi koji se tiču upravljanja razvojem, od uspostave službe LER-a, koordiniranja rada, te definisanja službenika u ostalim službama koji rade dio poslova vezanih za strateško planiranje. JURA je uspostavljena kao dio Službe za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor.

Općina je poboljšala kvalitet komuniciranja sa građanima kvalitetnim sadržajem zvanične web stranice (Sistem 48) putem koje ostvaruju transparentnost i pružaju osnovne informacije bitne za građane. Uzevši u obzir potrebu povećanja digitalizacije u narednom periodu se nameće potreba razvoja i uspostave servisa kojima se digitalizuju usluge i povećava efiksnost i ekonomičnost u radu uprave.

Većim angažovanjem članova savjeta Mjesnih zajednica, dobila bi se funkcionalnija administracija u jedinicama lokalne samouprave (JLS). U tu svrhu potrebno je izvršiti kako modernizaciju prostorija MZ tako i dodatnu edukaciju osoblja, te inicirati veće zanimanje građana za rad JLS i aktivnosti koje se provode u njima i putem njih. U cilju poboljšanja rada Mjesnih zajednica, Općina je uključena u realizaciju UNDP projekta „Jačanje mjesnih zajednica“, dok je s druge strane u 2017. godini Općina certificirana prema zahtjevima BFC certifikacije koji, između ostalog, zahtjevaju i povećanje efikasnosti rada povjerenika MZ.

Općina Jablanica je među prvima u BiH pristupila mreži “Zdravih gradova” i Savezu općina i gradova BiH kao jedinoj asocijaciji čiji je primarni cilj pomoć lokalnoj samoupravi u odnosu na više nivoe vlasti. Na inostranom planu općina Jablanica je uspostavila izvanrednu saradnju sa Komunom Vejle iz Danske, Općinom Paraćin i Indija iz Srbije, općinom Gevgelija iz Makedonije, Gradom Pazinom iz Hrvatske i gradom Bašiskele iz Republike Turske.

Zaključak za oblast javne infrastrukture i usluga

Stanje lokalne infrastrukture na području općine Jablanica je na zadovoljavajućem nivou. Općina Jablanica je u proteklim godinama uložila značajna finansijska sredstva u izgradnju i rekonstrukciju lokalnih i nekategorisanih puteva. Pored povećanja stepena saobraćajne povezanosti i modernizacije putnih komunikacija, investiranje u izgranjku putnih komunikacija u ruralnim područjima ima veliki značaj i za stvaranje preduslova za ostanak stanovništva na tim područjima, te pružanje mogućnosti za intenzivnije bavljenje poljoprivredom. Potrebno je nastaviti u narednom periodu asvaltiranje neasvaltiranih puteva, ali i redovnom investiranju u održavanje asvaltiranih puteva. Potrebno je u gradskom području i pojedinim prigradskim MZ-a obezbijediti siguran saobraćaj pješaka izgradnjom trotoara kao i razvoj saobraćaja u mirovanju sa uvedenim sistemom naplate parkiranja. Naručito je značajno poboljšavati cestovnu povezanost industrijskih zona i privrednih djelatnosti. Važno je blagovremeno planirati ovaj vid infrastrukture u kontekstu izgradnje Koridora 5c.

Razvoj digitalizacije nužno podrazumjeva poboljšanje javnih usluga što podrazumjeva uspostavu servisa koju poboljšavaju komuniciranje i dostupnost usluga korisnicima istih (pravna i fizička lica) i ujedno predstavljaju stvaranje što povoljnijeg ambijenta razvoja i investiranja.

Pokrivenost stanovništva pitkom vodom je skoro 100%. Značajniji problemi evidentni su u pokrivenosti stanovništva odvodnjom otpadnih voda, te je u narednom periodu neophodno planirati strateške intervencije koje bi omogućile veću pokrivenost općine kanalizacionim sistemima i na taj način zaštili bogate vodne resurse kojima općina raspolaže. Opšte stanje komunalne infrastrukture i komunalnog preduzeća je zastarilo i potrebno je značajan fokus usmjeriti na uspostavu savremenih oblika infrastrukture, korištenja opreme i modela ostvarivanja komunalne privrede.

Općina je u prethodnom periodu ulagala u efikasnost javne rasvjete, te su planovi da se sa ovakvim strateškim intervencijama nastavi i dalje. Prilikom širenja mreže javne rasvjete neophodno je primjenjivati standarde energijske efikasnosti i koristiti LED rasvjetu.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Stanje uređenja javnih površina, posebno u gradskom području nije na najvišem nivou te je neophodno, u cilju poboljšanja kvaliteta života, u narednom periodu strateške intervencije fokusirati na uređenje trgova i užih urbanih područja, obnovu fasada na javnim i privatnim objektima (prevashodno objekti kolektivnog stanovanja/zgrade sa ukupno 972 stana) korištenjem uspješnih modela finansiranja. Nužnim se pojavljuje uvođenje standarda izvođenja radova i ugradnje materijala (npr. granitni ivičnjaci, stepeništa kao jedan oblik brendiranja uređenja Jablanice).

Na području općine grobarska djelatnost nije regulirana na adekvatan način. Nedostaje objekat u kojem bi se ova djelatnost mogla adekvatno obavljati za sve tri konfesije (islamska, katolička i pravoslavna) na području općine Jablanica.

Efikasnost rada općinske administracije nalazi se na zavidnom nivou, naročito nakon uvođenja BFC sertifikata i standardizacije rada općine u skladu sa zahtjevima ISO 9001 standarda. Potrebno ju je unaprijediti razvojem registara koji omogućuju efikasnost rada i kvalitet razvojnog djelovanja i planiranja. Proces digitalizacije i digitalnog oblika obrade i arhiviranja podataka je savremeni trend. Potrebno je nastaviti sa savremenim opremanjem objekta općine.

Sa aspekta obavljanja poslova uposlenika potrebno je uvesti projektno-orjentisano ostvarivanje ciljeva i okruženje koje podstiče inovativnost i adekvatno nagrađivanje inovacija uposlenika javne uprave. Nužnim se pojavljuje potreba uspostave sistema procjene kvaliteta rada i kriterija nagrađivanja. Istovremeno u ovom segmentu je potrebno povećavati sposobnosti za apsorpciju EU fondova.

U dijelu isporučivanja usluga potrebno je postepeno povećavati usluge „one stop shop“ modela i promovisati i pružati podršku lokalnim partnerstvima i javno-privatnim partnerstvima.

Potrebno je aktivnosti usmjeriti na postojeće oblike saradnje sa susjednim i drugim općinama, gradovima i subjektima posebno s aspekta izrade i realizacije strateških razvojnih planova. Uspostavljene saradnje, na bazi definisanih ciljeva, i u buduće treba podržavati i proširivati.

*Strategija razvoja Općine Jablanica***II.1.8. Stanje okoliša****II. 1.8.1. Kvalitet zraka**

Na području općine Jablanica ne postoji stanica za praćenje kvaliteta zraka te nije moguće ocijeniti kvalitet zraka u Jablanici. Iako ne postoji mjerna stanica, procjena općinskog razvojnog tima je da ne postoji zagađenost vazduha u zimskom periodu, usljed prekomjernog loženja energenta niskog energetske kvaliteta. Građani su u nekoliko navrata iskazivali nezadovoljstvo zagađenjem zraka iz ložišta poslovnog subjekta u industrijskoj zoni Šljunkara i pečenjarnica pita pod sačom u užem gradskom području.

Kao rješenje problema zagrijavanja domaćinstava na području grada i njegove bliže okoline bila bi izgradnja energane i toplifikacija grada, posebno kolektivnih stambenih objekata i stambenih kompleksa objedinjenih u zajedničku termoenergetsku instalaciju izgrađenu prema važećim tehničkim standardima i ekološki prihvatljivim principima. Međutim, u proteklom periodu nije bilo intervencija koji tretiraju problem zagađenja zraka, a buduće intervencije bi se bazirale samo na utopljavanju objekata čime bi se postigla veća energetska efikasnost i smanjila emisija štetnih gasova u zrak. Toplifikacija grada se neće vršiti iz razloga što je procjena da građani ne žele da se priključe na toplovodni vod. Stoga je potrebno prvo uraditi studiju izvodljivosti, pa tek tada ocijeniti opravdanost ulaganja u ovaj vid infrastrukture.

II. 1.8.2. Upravljanje vodama

Kroz područje općine Jablanica protiču rijeke Neretva, Doljanka, Draganka, Bijeljanka, Šanica, Suhava. Općina Jablanica je 2016. godine izradila i usvojila Elaborat „Zaštita izvorišta Šanica“. Iste godine Općinsko vijeće Jablanica je usvojilo Odluku o zonama sanitarne zaštite i zaštitnim mjerama za izvorište „Šanica“ („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj 9/16). Odlukom su utvrđene granice sanitarne zaštite, zaštitne mjere, izvori i način finansiranja zaštitnih mjera za izvorište „Šanica“.

Iako ima ogroman potencijal razvoja turizma vezanog za ribolov, odnosno javna kupališta, Općina Jablanica nema evidentiranih propisno uređenih plaža, koje zadovoljavaju standarde „Plave zastave“ ili slične pravilnike kojima se gospodari plažama i obalnim područjem, čime se gube na desetine hiljada KM po pitanju koncesione naknade. Zbog kvaliteta i čistoće vode ovo područje kao i čitavo Grabovičko jezero je posebno atraktivno za uzgoj ribe, što potvrđuje veliki broj ribnjaka postavljenih na ovom potezu.

Voda kao hidropotencijal je maksimalno iskorištena samo na rijeci Neretvi i Doljanci, a neiskorišteni su ostali potencijali. Hidropotencijal na manjim rijekama i njegovo iskorištavanje proizvodi štetne uticaje na okoliš i ova vrsta korištenja potencijala rijeka u zadnjem periodu je značajno osporena čak i na nivou institucija. Štetni utjecaji na okoliš se prije svega ogleda u negativnom utjecaju na sistem zaštite životne sredine, očuvanje biodiverziteta i stabilnost ekosistema brdsko-planinskih područja. Kada govorimo o rijeci Doljanci istu karakteriše činjenica da je upisana u Registar prirodne baštine HNK i da u istoj obitava endemska vrsta pastrmke (glavatica). U smislu ekonomskih benefita od hidropotencijala u odnosu na budžet na području Općine značajni efekti se ostvaruju po osnovu HE Jablanica i HE Grabovica (cca 4.5 miliona godišnje), a u odnosu na koncesione naknade u koje spadaju i naknade vezane za mini HE godišnji prihod je na nivou 15.000,00 KM, obzirom da se isti dijeli sa HNK u omjeru 55% Općina-45% Kanton. Sa ekonomskog aspekta ovakve vrste privrednih aktivnosti predstavljaju oblike investicija koje dugoročno, po prestanku koncesije, prelaze u javno vlasništvo. Treba naglasiti da je Općinsko vijeće Jablanica usvojilo Inicijativu za donošenje Odluke o trajnoj zabrani izgradnje MHE na području općine Jablanica, a koja će se donjeti nakon donošenja zakona o izmjenama i dopunama Zakona o električnoj energiji u FBiH i drugih izmjena i dopuna propisa koji se odnose na Zaključak Predsatničkog doma Parlamenta FBiH u vezi zabrane izgradnje novih malih hidroelektrana.

Tokom 2017. i 2018. godine privredni subjekt EKO-VAT d.d. Jablanica ostvario je koncesiono pravo korištenja rijeke Doljanke, izgradio minihidrocentralu MHE Zlate te započeo projekat izradnje MHE Pačići. U tom periodu u okviru vodotoka rijeke Doljanke planirana je izgradnja i treće MHE Kraje. Uzevši u obzir ekonomske koristi, utjecaje na okoliš, stav društva i institucija po pitanje mini HE ukazuje se potreba zauzimanja stava na nivou općine po ovom pitanju.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Što se tiče uređenja vodotoka stanje je zadovoljavajuće zahvaljujući činjenici da je u sklopu izgradnje HE Grabovica izvršeno značajno uređenje korita. U smislu onečišćenja vodotoka značajnu ulogu čini stanje nepotpune izgrađenosti kanalizacionih sistema i prečistača na području općine što se pojavljuje kao jedan od ključnih pravaca djelovanja koji doprinosi kvaliteti upravljanja vodama.

II. 1.8.3. Korištenje, zaštita i upravljanje zemljištem

Zemljište predstavlja najvrijedniji prirodni resurs, a poljoprivredno zemljište predstavlja opći društveni interes. Upotreba zemljišta na području općine pretežno je usmjerena na privrednu ili neku drugu tehničku upotrebu (izgradnja i proširenje naselja i infrastrukturnih objekata i sl.), a manji dio koristi se i u poljoprivredne svrhe.

Djelatnost eksploatacije sirovina u vidu površinskih kopova stvara određene negativne posljedice na zemljište i tlo. Potencijal nalazište pokriva 3.374,07 ha na lokalitetima Sovići, Findik, Tovarnica, Bukov pod, Crne Rivine. Negativan utjecaj ogleđa se u destrukciji prirodnog tla (skidanje, odnošenje i premještanje) stjenkih i zemljišnih masa. Kopovi u periodu eksploatacije stvaraju privremena odlagališta jalovine i drugog otpada. Također eksploatacija stvara određeni negativni uticaj na tlo uključujući onečišćenje tla otpadnim vodama, otpadom mineralne sirovine, jalovinom, energentima, mazivima, te sabijanje tla teškom mehanizacijom. Eksploatacija podrazumjeva postupanje u skladu sa projektnom dokumentacijom i odobrenjima za eksploataciju, što konačno podrazumjeva rekultivaciju i revitalizaciju oštećenog zemljišta. Cjeneći sve efekte eksploatacija nužnim se pojavljuje stalna kontrola i nadzor postupanja po odobrenjima za eksploataciju.

Područje Jablanice nije jednolično poljoprivredno područje. Raznolikost se ogleđa u klimi, nadmorskoj visini, reljefu terena, sastavu tla i upotrebnoj vrijednosti zemljišta, te se može reći da se poljoprivreda razvija u apsolutnoj heterogenosti. Klimatske i druge promjene utiču na povećanje upotrebe pesticida.

U poslijeratnom periodu u Općini dolazi do ekspanzije bespravne gradnje, uglavnom na lokalitetu Risovac (dijelom kroz uzurpaciju državnog zemljišta, te masovne promjene vlasništva na privatnom zemljištu, usitnjavanja parcela i promjene namjene zemljišta), gdje je izgrađeno preko 1300 bespravnih objekata koje je uglavnom pratila izgradnja infrastrukture (putevi, elektrifikacija ...).

U periodu 2014-2019 nije došlo do značajnih promjena kada je u pitanju korištenje, zaštita i upravljanje zemljištem. Pored sanacije klizišta, koje je objašnjeno u poglavlju koje se odnosi na sigurnost građana, neophodno je putem pošumljavanja osigurati stabilnost tla posebno na lokalitetima koji su bili zahvaćeni požarima ili nelegalnom sječom šume.

Zemljište označeno kao minska polja neophodno je u narednom periodu deminirati zbog mogućnosti njegovog daljeg korištenja, kao i sprečavanja nastajanja posljedica opasnih po život i zdravlje stanovnika iako u porethodnom periodu nije bilo zabilježenih minskih incidenata. Informacije o sumnjivim površinama su detaljnije objašnjene u poglavlju koje se odnosi na sigurnost građana.

U pogledu površina označenih kao parkovske na području Općine Jablanica ima cca 96.000 m². Uređena parkovska površina je centralni gradski park i zelene površine lokalitet ispred HE skladišta i park HE, te lokalitet Muzej Bitka za ranjenike na Neretvi dok ostalo gradsko zelenilo čine manje uređene zelene površine ispred objekata kolektivnog stanovanja i nekih od objekata društvene infrastrukture i zaštitno gradsko zelenilo uz riječne obale i na zemljištu urbanog područja na kome, zbog većeg nagiba, nije moguća gradnja. Općina Jablanica izdvaja određena sredstva iz budžeta za održavanje i uređenje zelenih površina. U toku 2019. godine započet projekat Hortikulturalno uređenje gradskog parka i nastavljeno sa radovima na popločanju šetnica u parku.

II. 1.8.4. Korištenje, zaštita i upravljanje šumama

Šumama na teritoriju Općine Jablanica gazduje preduzeće "Šumarstvo srednje - neretvansko". U poslijeratnim godinama vršena je nekontrolisana sječa šumskog fonda, što je imalo za posledicu evidentno stvaranje goleti. Egzaktni podaci o količini nekontrolisano posječenog šumskog fonda nisu dostupni. Međutim, pored nekontrolisane sječe šuma, šumski fond se uništava u požarima te je u većim požarima na otvorenom, koji su izbijali na teritoriju općine u periodu 2014-2019 uništeno je 321,9 ha

Strategija razvoja Općine Jablanica

šumskog fonda. Šume na prostoru općine pokrivaju 20.343 ha ili 68,65% ukupne teritorije. Državne šume su 84,65%, privatne 13,92% a u susvojini je 1,43% površine

Ne postoji zakon o šumama i to je osnovni problem, jer državne i kantonalne institucije nemaju zakonsku osnovu da snažnijim mehanizmima i intervencijama lica sa posebnim ovlaštenjima osiguraju preostalo šumsko dobro od krađe i neplanske sječe.

II. 1.8.5. Upravljanje otpadom

U općini je organizovanim prikupljanjem otpada u pokriveno 85% domaćinstava i 98% pravnih lica (2019. godina). U periodu pokrivenom predhodnom strategijom ostvareno je povećanje od 7% u pokrivenosti stanovništva organizovanim prikupljanjem komunalnog otpada kao rezultat mjera strateških intervencija. Broj korisnika odvožnje komunalnog otpada je 5700.

Na oko 50% teritorije pokriveno uslugom organizovanog odvoza otpada evidentan je problem nedovoljnog broja raspoloživih kontejnera u gradskoj jezgri, te potreba za većim brojem odvoza u toku sedmice. Trenutno se kruti otpad odvozi svaki dan sa glavne ulice, dok se iz ostalih dijelova općine otpad odvozi svaki drugi dan. Na području općine u 2019. godini je postavljeno 371 kontejner na 209 mjesta. Ukupno je 7.200 stanovnika pokriveno odvozom smeća i maksimalno se dnevno generiše 7 tona krutog otpada.

U cilju razvoja ove oblasti postavljeno je 10 zelenih otoka, a razvila se ideja je da se u užem gradskom području (gradska šetnica) postave podzemni kontejneri kako bi se popravio sam vizuelni identitet grada a samim tim smanjila bi se količina smeća kao i pojava neugodnih mirisa iz kontejnerskih mjesta, pri čemu je realizacija ove ideje u toku. Postojeći broj zelenih otoka za sada zadovoljava potrebe stanovništva sa stanovišta mjesta za odlaganje otpada. Zeleni otoci predstavljaju specifične lokacije na kojima su smješteni kontejneri za prihvatanje različitih vrsta otpada: papir i karton, PET, Al limenke, staklo, a pošto se na teritoriji općine Jablanice ne vrši selektivno prikupljanje otpada na mjestu nastanka, sa izuzetkom kontejnera za papir i karton zeleni otoci nemaju funkciju mjesta selektivnog prikupljanja otpada nnego su natkrivena kontejnerska mjesta za miješani čvrsti otpad.

Na području općine registrirano je i postojanje najmanje 20 „divljih“ deponija manjeg kapaciteta na kojima se odlaže kruti i komunalni otpad u čemu prednjače deponije na lokalitetu Šljunkare, odnosno nasip u industrijskoj zoni. Jednom godišnje se ukloni nekoliko divljih deponija, ali se zbog nesavjesnog odnosa građana prema okolini, uvijek ponovo javi jedan manji broj deponija, koji nikada ne prelazi broj od 20 malih divljih deponija krutog otpada. Količine uklonjenog otpada sa ovih deponija se procjenjuju na 1.000 m³. U 2018. godini izvršena sanacija divljih deponija u naselju Ravna i na lokalitetu Kovači u naselju Podbrežje. Na očišćenim lokacijama instalirani su kontejneri od 5 m³ i postavljene table upozorenja.

Općina Jablanica je izradila Plan upravljanja otpadom za period 2012-2017. godina, koji je istekao te ga je potrebno doraditi i uskladiti sa postojećim potrebama stanovništva i industrije općine Jablanica. Kroz projekat „Zajedničkim naporom za 5% manje otpada“ planira se izrada PUO za period do 2021.-2027. godina.

Gradska deponija komunalnog otpada u Bukova je otvorenog tipa i to je prostor koji ne zadovoljava minimalne uslove sanitarne deponije. Iz tih razloga, kao i zakonske regulative da se sve općinske/gradske deponije zatvore te da se odlaganje otpada vrši na regionalnim deponijama potrebno je izvršiti zatvaranje gradske deponije Bukova. Zatvaranje deponije podrazumjeva izgradnju ograde, zatrpavanje smeća materijalom, postavljanje sistema za otplinjavanje i sistema za odvođenje voda kao i stalni monitoring zatvorene deponije. Nakon zatvaranja deponije, kruti otpad bi se vozio na regionalnu deponiju Uborak – Mostar, koja je još uvijek u izgradnji, i kojom bi bio riješen problem odlaganja krutog otpada sa područja općine Jablanica. Dakle, potpuno rješenje prema stavu općine je regionalna deponija koja bi upravljala otpadom sa područja cijelog Hercegovačko-neretvanskog kantona.

Što se selekcije otpada tiče ista se samo djelimično vrši pri čemu se odvaja papir i papirna ambalaža, te se po osnovu selekcije prikupi 60 t papira na godišnjem nivou. Obzirom na dislociranost regionalne deponije nameće se prioritarna potreba nabavke specijalnog vozila za odvoz komunalnog otpada sa presom.

Na području općine Jablanica izgrađeno je reciklažno dvorište. Sa reciklažom se počelo 2012. godine, a

Strategija razvoja Općine Jablanica

kapacitet prese je 3 t/h. Reciklažno dvorište je isključivo u funkciji reciklaže papirnatog otpada. Prihod od prodaje papira godišnje iznosi cca 14.000,00 KM.

Stepen naplate usluga odvoza i deponovanja komunalnog otpada na području općine Jablanice u 2019. godini iznosio je 100%.

Komunalne usluge pruža JKP „Jablanica“ što podrazumjeva pojedinačnu i zajedničku komunalnu potrošnju. Preduzeće u osnovi pruža komunalne usluge u vidu snadbijevanja vodom, upravljanje kanalizacionim sistemom, zbrinjavanje komunalnog otpada, održavanja objekata zajedničke komunalne potrošnje, održavanje rasvjete i druge poslove u skladu sa općinskim odlukama. Poslovanje preduzeća u ranijem periodu dovelo je do pravnog statusa koji podrazumjeva vođenje postupka stečaja koji nije okončan. Broj uposlenih prelazi 50 i poslovanje preduzeća je različito po godinama. Postupak stečaja utiče na razvoj djelovanja i poslovanja preduzeća, dodatno opremanje i poboljšanje usluga.

Kao poseban problem se nameće pitanje biološkog otpada ili mulja nastalog u procesu prečišćavanja otpadnih fekalnih voda. Mulj je složenog sastava i predstavlja mješavinu organskih i anorganskih tvari raspršenih u vodi, a može sadržavati i patogene mikroorganizme, parazite, viruse te brojne potencijalno toksične elemente i spojeve. Obrada i zbrinjavanje mulja je sastavni dio pročišćavanja otpadnih voda i u narednom periodu se nameće pitanje rješavanja ovog problema. Iz tog razloga, razvoj rješenja za pročišćavanje otpadnih voda mora uključivati rješenje za obradu i zbrinjavanje nastalog mulja. Pred općinom Jablanica se nameće određivanje odgovarajućeg rješenja i lokacije zbrinjavanja mulja.

II. 1.8.6. Biodiverzitet, prirodno naslijeđe

U cjelini posmatrano na općini je prisutna velika šarolikost u pogledu prirodne osnove. Raznovrsnost biodiverziteta (biljnog i životinjskog fonda) proizilazi iz njenog smještaja između dva klimatska tipa, umjerene vlažne kontinentalne klime i mediteranskog klimata.

Velika morfostrukturna raščlanjenost reljefa uvjetuje vertikalnu zonalnu promjenu biodiverziteta sa povećanjem nadmorske visine tako da su na teritoriji Općine Jablanica zastupljene izrazito planinske biljne vrste poput četinarara, mahovina, lišajeva i pašnjaka na visokim planinama, sve do mediteranskih kultura: smokva, kivi i slično, na najnižim nadmorskim visinama. Općina Jablanica ima svoje specifičnosti u pogledu prirodnih bogatstava prije svega tla koje direktno utiče na vegetaciju.

Park prirode Blidinje obuhvaća područje planinskih masiva Čvrsnice, Čabulje i Vrana, a dijelom obuhvaća općinu Jablanica. Zbog svojih povoljnih geomorfoloških osobina i prekrasnih krajolika to je područje proglašeno parkom prirode. Područje Blidinje jedinstvena je prirodna pojava, koja sadrži mnoge endemske vrste biljnog i životinjskog svijeta, uz dosta izvora čiste, pitke vode. To područje je poznato kao i jedno od najbrojnijih staništa endemskog bora munike.

Općina Jablanica obiluje velikim bogatstvom prirodnog naslijeđa. Rješenjem zemaljskog zavoda za zaštitu spomenika kulture SR BiH, kao prirodne rijetkosti na području općine Jablanica proglašeni su: klisura Prenja – dolina neretve između planina Prenja i Čvrsnice, Hajdučka vrata – na planini Čvrsnici, Komadinovo vrelo – 7km južno od Jablanice.

Najznačajnije mjesto prirodnog naslijeđa zauzima daleko poznati gabro, čija eksploatacija i prerada ima skoro stogodišnju tradiciju u Jablanici, te mermerizirani dolomitični krečnjak, mangan, barit, gips i željezne rude (magnezit i hematit). Geološka ispitivanja nalazišta gipsa na području općine Jablanica započeta su krajem prošlog stoljeća, a nastavljena su u posljednjih nekoliko godina.

II. 1.8.7. Energetska efikasnost i obnovljivi izvori energije

U proteklom periodu na objektu JU OŠ Suljo Čilić i objektima 6 područnih škola, kao i na objektu JU Srednja škola, investirano je u mjere energetske efikasnosti, te su u tom smislu vršena utopljanja zgrada, zamjena dotrajale stolarije i rasvjetnih tijela, kao i zamjena izvora energije za zagrijavanje objekata, tako da se PO Ostrožac i JU Srednja škola zagrijavaju na pelet.

Pored navedenih objekata u periodu 2014 – 2019 godina provedene su mjere energetske efikasnosti i na objektu JU Dom zdravlja Jablanica. Trenutno su svi javni objektu utopljeni, izuzev objekta Muzeja „Bitka na Neretvi“, tri područne škole (navedene u poglavlju vezanom za obrazovanje), gradsko kino i RTV

Strategija razvoja Općine Jablanica

Jablanica.

U okviru interregionalnog projekta IRENE u užem urbano područje izvršena je zamjena postojećih rasvjetnih tijela javne rasvjete novim LED svjetiljkama. Izvršena je zamjena 217 rasvjetnih tijela. Također u toku 2018 i 2019. godine izvršena je ugradnja svjetiljki uz saobraćajnicu koja služi za službeni ulaz u Sportsku dvoranu i izvršena zamjena rasvjetnih tijela u dijelu ulice Suljo Čilić.

U pogledu ostalih obnovljivih izvora (vjetar, sunce) već duži period se nameće potreba izrade Studije o potencijalima i opravdanosti projekata izgradnje vjetro i solarnih elektrana.

Na području općine nisu razvijani modeli podrške provedbi mjera energetske efikasnosti privatnih objekata prevashodno kolektivnog stanovanja, što se u tom pogledu nameće kao pravac razvoja politika koji doprinose energetske efikasnosti i uređenju urbanih prostora.

Zaključak za stanje okoliša

Zaštita okoliša u predstojećem periodu je standard koji se stavlja u zadatak svim nivoima vlasti kao najširi oblik ostvarivanja razvojnih ciljeva. Potrebno je prevashodno u skladu sa nadležnostima podizati svijest o zaštiti i stvarati sistem stalne identifikacije, praćenja i stalnog informisanja javnosti o stanju.

Iako je odvoz krutog otpada na visokom nivou, neophodno je raditi na zatvaranju lokalne deponije i kapacitete u ovom sektoru usmjeriti na odvoz otpada na regionalnu deponiju u Mostaru. Zajedno sa saniranjem lokalne deponije neophodno je adresirati problem dvadesetak manjih divljih deponija, koje se u poravilu pojavljuju svake godine, i nakon što ih JKP ukloni. Zbog činjenice da se pitanje odlaganja otpada usmjerava kroz regionalnu deponiju nameće se potreba proširivanja kapaciteta selektiranja otpada kao modela kojim se povećava efikasnost i smanjuju troškovi. Potrebno je razvijati projektnu dokumentaciju rješavanja pitanja biološkog otpada ili mulja.

Komunalno preduzeće, u kontekstu širih razvojnih ciljeva u FBiH (Strategija razvoja FBiH 2021-2027), potrebno je restrukturirati u upravljanju vodoopskrbom, otpadnim vodama, krutim otpadom i drugi oblastima komunalne potrošnje. U općini Jablanica to podrazumjeva prije svega okončanje postupka stečaja, uvođenje korporativnog upravljanja i opremanje sredstvima za rad.

U centralnom gradskom jezgru neophodno je izgraditi 4 podzemna kontejnerska mjesta, čime će se dodatno unaprijediti zaštita okoliša i smanjiti nivo zagađenja krutim otpadom. Potrebno je razvijati mjere i projekte daljnjeg uređenja zelenih i parkovskih površina i korištenja istih. Projekti usmjereni na trendove modernizacije urbanih sredina zasigurno nameću potrebu razvijanja projekta u tom segmentu.

Energetska efikasnost javnih objekata nalazi se na visokom nivou i većina javnih objekata je utopljena izuzev tri područne škole, gradskog kina i RTV Jablanica. Javni objekat koji nije primjenio mjere energetske efikasnosti utopljanja objekta jeste zgrada Muzeja Bitka na Neretvi, ali je upitno da li bi se i mogle primjeniti adekvatne mjere jer je ovaj objekat kao ključni kulturno-historijski objekat pod zaštitom države. Zamjena rasvete energetske učinkovitijim oblicima je višestruko opravdana. Potrebno je podršku mjerama energetske efikasnosti usmjeravati i kroz energetske tranzicije prema privatnim objektima. Predlaže se predhodna izrada plana i potrebnih audita. Strategijom razvoja FBiH pred lokalne zajednice se stavlja potreba donošenja Akcionih planova održivog energetske i klimatskog razvoja.

Kada je u pitanju šumarska djelatnost, ne postoji zakon o šumama i to je osnovni problem, jer državne i kantonalne institucije nemaju zakonsku osnovu da snažnijim mehanizmima i intervencijama lica sa posebnim ovlaštenjima osiguraju preostalo šumsko dobro od krađe i neplanske sječe. Dodatni problem predstavljaju šumski požari koji su u proteklom periodu uništili 321,9 ha šume. Neophodno je graditi kapacitete civilne zaštite kao i konstantno podizati svijest stanovnika, a naročito turista o opasnosti paljenja vatre na otvorenom u ljetnom periodu.

*Strategija razvoja Općine Jablanica***II.1.9. Prostorno planska dokumentacija**

Kako bi se ostvarili opći ciljevi prostornog uređenja koji obuhvataju razvoj uravnoteženog i policentričnog sistema gradova, zatim uspostavljanje novog odnosa između urbanih i seoskih/ruralnih područja, te osmišljeno upravljanje i očuvanje prirodne i kulturne baštine urađen je Prostorni plan Općine Jablanica 2016-2025. godine koji je izmjenjen u cilju rješavanja određenih problema u prostoru te kao takav usvojen kao Prostorni plan sa ugrađenim ciljanim izmjenama i dopunama Prostornog plana Općine Jablanica za period 2016-2025. godine.

Kao takav Prostorni plan najvećim dijelom pokriva period strateškog planiranja 2021-2027 i očekivati je da će proces planiranja, realizacije, monitoringa i izvještavanja strateških usmjerenja stvoriti određene podloge procesa razvoja budućeg prostorno-planske dokumentacije.

Prema Prostornom planu Općine Jablanica u sistemu naselja, Jablanica ostaje kao primarni centar – uže urbano područje Jablanice koja nosi sve funkcije centralnih sadržaja, a sekundarni centri Ostrožac, Glogošnica, Doljani i Donja Jablanica-Djevor poprimaju karakteristike mješovitih naselja.

Uz Prostorni plan Općine Jablanica kao razvojni plan, odnosno plan višeg reda, izrađen je Urbanistički plan Jablanica 2009.-2029. god. („Sl.glasnik općine Jablanica“ broj 2/10), zatim detaljni planovi Regulacioni plana „Risovac“ („Sl. glasnik općine Jablanica“ broj 5/10), Regulacioni plan „Gradski centar 1“ („Sl.glasnik općine Jablanica“, broj 2/16), Regulacioni plan „Gradski centar 2“ („Sl.glasnik općine Jablanica“ broj 5/18), Regulacioni plan Privredna zona „DOLJANI-BIJELI POTOK“ Jablanica („Sl.glasnik općine Jablanica“ broj 2/17). Početkom 2019. godine usvojen je Regulacioni plan Privredna zona „Jarišta 2“ a u toku je izrada i usvajanje Regulacioni plan Privredna zona „Donja Jablanica 2“. U 2018. godini izrađen i usvojen Regulacioni plan Centar 2. U skladu sa usvojenim regulacionim planovima vršeno je usaglašavanje postojećih detaljnih prostorno planskih dokumenata. Početkom 2019. godine donesena je odluka o pristupanju izradi plana-Regulacioni plan Gornja Kolonija/izrada plana u toku.

Kao prioritetan cilj općinske administracije nameće se izrada Regulacionog plana naseljenog mjesta Gornja Kolonija čime bi se postiglo da do 2023 godine 80% građevinskog zemljišta bude pokriveno prostorno – planskom dokumentacijom. Pored regulacionog plana naseljenog mjesta Gornja Kolonija, potrebno je do 2023. godine izraditi i usvojiti urbanistički plan naseljenog mjesta Ostrožac, čime bi se riješilo pitanje urbanizacije sekundarnih centara i dala polazna osnova planskom razvoju turizma na jezerima i rijeci Neretvi.

Radi smanjenja štetnog utjecaja na okoliš treba nastaviti provođenje odgovarajućih mjera prevencije i zaštite okoliša pogotovo sprečavanje nelegalne gradnje, neplanske sječe šume i formiranja divljih deponija kako bi smanjilo zagađenje vode, onečišćenje zraka, tj. emisija štetnih plinova, te druge štetne utjecaje na okoliš. Unapređenja u sektoru okoliša imaju značajnu funkciju u zaštiti prirodnog naslijeđa, zelenila i očuvanju biološkog diverziteta, kao i promoviranju proizvodnje i potrošnje u funkciji efikasnog korištenja resursa.

Trenutno se u administrativnim službama Općine nalazi oko 700 zahtjeva za legalizaciju bespravno izgrađenih objekata, od kojih većina datira iz 2006. godine, što ima i direktan uticaj na izradu i usklađivanje prostorno-planske dokumentacije sa stanjem na terenu, funkcionalnom iskorištenju prostora, izgradnjom neophodne infrastrukture, te aspektima sigurnosti korištenja prostora, pa samim time i objekata.

Zaključak za prostorno planiranje

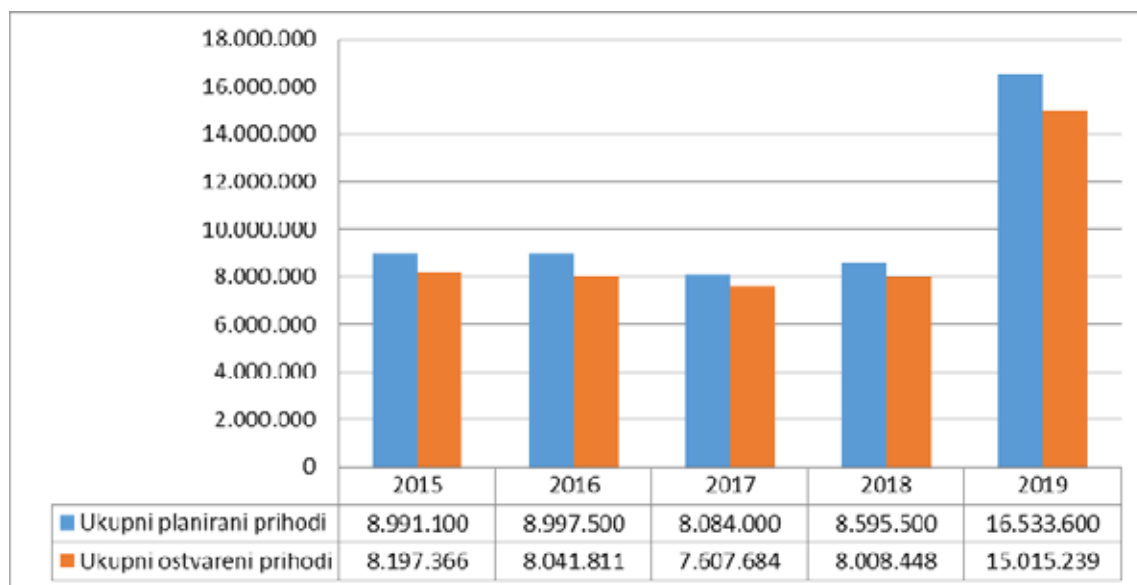
Očigledno je da pitanja legalizacije bespravno izgrađenih objekata i drugi problemi u prostoru prevashodno zavise od ažurnosti prostorno planskih dokumenata višeg i nižeg ranga što znači da je okončanje ovog procesa jako bitno. U dijelu zahtjeva za legalizaciju na osnovu usvojene prostorno planske dokumentacije od ukupnog broja prethodno navedenih zahtjeva (748), riješeno je 380 zahtjeva za legalizaciju, odnosno 50,8%. Karakteristika prostorno planske dokumentacije jeste da u najvećem obimu vremenski obuhvata projicirani proces važenja Strategije razvoja općine Jablanica. Sa druge strane proces izrade i primjene Strategije ostavlja dovoljno prostora za eventualne intervencije unutar prostorno-planske dokumentacije i izradu nove.

Strategija razvoja Općine Jablanica

II.1.10. Budžet

Prihodi budžeta Općine Jablanica u 2019. godini iznosili su 15.015.684 KM što je za 45,41% više u odnosu na 2015. godinu. Period 2015-2018. godina karakteriše gotovo jednak nivou ostvarenih prihoda u prosjeku cca 8 miliona KM. Značajno povećanje ostvarenih prihoda u 2019. godini je prije svega rezultat ostvarenih prihoda po osnovu kreditnog zaduženja (5.557.951 KM), kapitalnih transfera FBiH i HNK (805.000 KM), grantova od FBiH (250.000 KM) i povećanih prihoda po osnovu poreza (cca 420.000 KM).

Značajno povećanje Općinskog budžeta u 2019. godini se reflektiralo i na realizaciju sektorskih ciljeva koji su prvih pet godina Strategije samo djelimično ispunjeni zbog konstantnog nivou prihoda.

Slika 38. Prihodi Općinskog budžeta Jablanica u periodu 2015-2019. godina [KM]

Izvor: Općina Jablanica

U strukturi ukupnih prihoda budžeta za 2019. godinu, 17,15%, su porezni prihodi. U okviru poreznih prihoda, najveće učešće imaju prihodi od indirektnih poreza sa jedinstvenog računa i čine 48,85% poreznih prihoda.

Neporezni prihodi predstavljaju 32,26% budžeta općine Jablanica za 2019. godinu, od čega 91,75% pripada neporeznim prihodima od vlastitih djelatnosti.

Primitci u budžetu po osnovu tekućih grantova u 2019. godini su na nivou 6,64% i karakteriše ih veći nivo granta sa nivoa FBiH (u odnosu na 2018. godinu veći je za 91,85%). Primitljeni kapitalni transferi sa viših nivou vlasti u 2019. godinu u strukturi budžeta učestvuju sa 5,36% i značajnije su prisutni u odnosu na predhodne godine kada nisu bili zastupljeni uopšte u strukturi budžeta.

Prihodi u budžetu po osnovu kapitalnih primitaka u 2019. godini su na nivou 38,57% i najvećim dijelom se odnose na prihode po osnovu zaduženja, što ukupno ovu stavku u budžetu čini značajno većom u odnosu na predhodnih pet godina.

Budžet u 2019. godini karakteriše značajno povećanje na pojedinim stavkama (kapitalni primici/kapitalni transferi) koje ne predstavljaju kontinuirani oblik ostvarenja prihoda u budžetu i za potrebe ove analize nužnim se nameće obrada podataka prihoda u predhodnim godinama kada je nivo prihoda u strukturi gotovo identičan i prati jednake trendove.

U odnosu na 2019. godinu struktura ukupnih prihoda budžeta za 2018. godinu je slijedeća. Porezni prihodi su 26,73%, pri čemu najveće učešće imaju prihodi od indirektnih poreza sa jedinstvenog računa i čine 54,27% poreznih prihoda. Neporezni prihodi predstavljaju 63,04% budžeta općine Jablanica, od čega

Strategija razvoja Općine Jablanica

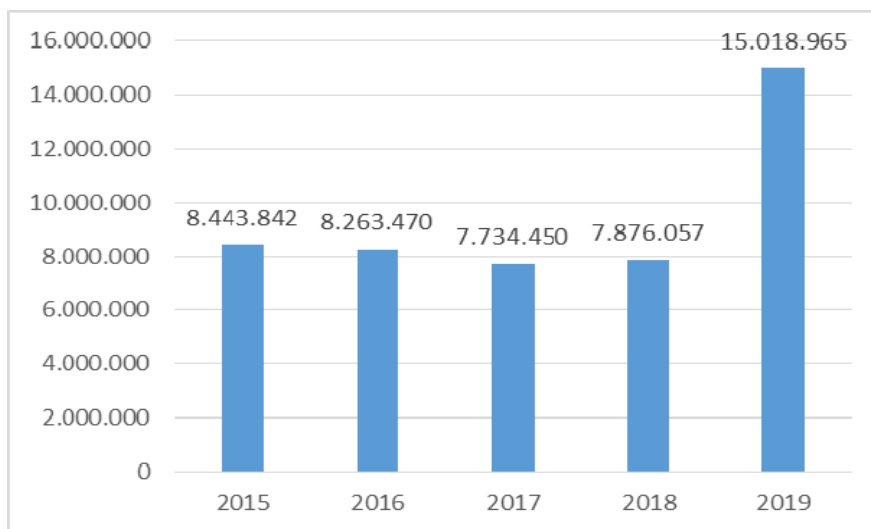
92,21% pripada neporeznim prihodima od vlastitih djelatnosti. Primitci u budžetu po osnovu tekućih grantova u 2018. godini su na nivou od 8,70% i uglavnom se odnose na tekuće transfere od HNK. Prihodi u budžetu po osnovu kapitalnih primitaka u 2018. godini su neznatni i u strukturi budžeta učestvuju sa 1,52%.

Kroz posmatrani period uočava se konstantan nivo ostvarenje prihoda u ukupnom iznosu uključujući i strukturu budžeta, izuzev 2019. godine koju je dominantno obilježilo zaduženje od finansijskih institucija i kapitalni transferi sa viših nivoa vlasti. Prihodi od vlastitih djelatnosti, gdje je dominantan prihod od naknade za korištenje HE objekata, su u periodu 2015-2019. godina prosječno na nivou 3.500.000 KM. Specifičnost u 2019. godini omogućila je značajnije ostvarenje strateških ciljeva i značajno će utjecati na finansijske projekcije u narednom periodu.

Budžetska potrošnja (rashodi) u 2019. godini je iznosila 15.018.965 KM i u odnosu na 2015. godinu je veća za 43,78% od čega se povećanje najvećim dijelom usmjerilo na kapitalne izdatke usmjerene na prioritetne strateške projekte. Period 2015-2018. godine u smislu rashoda karakteriše pad zaključno sa 2017. godinom i blagi rast u 2018. godini. Može se zaključiti da period 2015-2018 karakteriše približno jednak nivo potrošnje i približno jednaka struktura potrošnje.

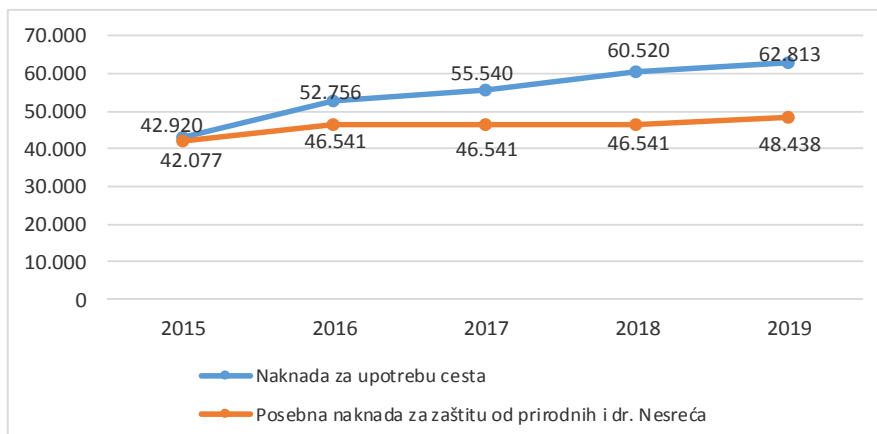
U 2018. godini struktura rashoda je ostvarena na način da 34,69% čine tekući izdaci, 37,68% čine tekući transferi, kapitalni transferi čine 20,94%, budžetska stavka označena kao projekti iz integralne strategije čini 10,29%, dok ostali izdaci čine 6,69% u koje se ubraja i otplata po osnovu zaduženja koje je na nivou 210.475 KM. Bitno je napomenuti da je struktura budžeta označena na način da se rashodi za projekte iz integralne strategije, pored tako nazvanog koda, u strukturi u najvećem obimu pojavljuju i kroz kapitalne transfere.

Naprijed pomenuto povećanje rashoda u 2019. godini u strukturi rashoda odnosi se na kapitalne transfere koji su u odnosu na 2018. godinu veći za 537,95% i usmjereni su u kapitalne strateške projekte.

Slika 39. Rashodi Općinskog budžeta Jablanica u periodu 2015-2019. godina [KM]
Izvor: Općina Jablanica

Namjenski prihodi Općinskog budžeta bilježe konstantan porast tako da sa 84.977 KM u 2015. godini bilježimo porast na 111.251 KM u 2019. godini, što je porast za 23,62%. Također u porastu su prihodi od indirektnih poreza koji pripadaju direkcijama za puteve.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Slika 40. Namjenski prihodi općine Jablanica i svrha prihoda [KM] u periodu 2015-2019
Izvor: Općina Jablanica

U periodu 2014-2019. godine, za implementaciju Strategije 2014-2023 (revidirana) se ukupno izdvojilo 23.706.103,75 KM iz budžetskih i eksternih izvora, i to prosječno 3.951.017,29 KM godišnje. Iz budžeta je izdvojeno ukupno 11.333.506 KM, godišnje u prosjeku 1.888.917,66 KM, a iz eksternih izvora 12.372.597,75 KM, prosječno 2.062.099,62 KM. Najveći nivo utrošenih sredstava u periodu implementacije odnosi se na 2019. godinu u kojoj je utrošeno 8.750.369,75 KM.

Od ukupno Strategijom planiranih sredstava od 34.289.834 KM (utrošeno u periodu 2014-2019. godina ukupno 14.955.734 KM + planirana sredstva kroz revidiranje Strategije u iznosu od 19.334.100 KM), tokom perioda 2014.-2019. godine realizirano je 69,13%. Struktura planiranih sredstava je predviđala finansiranje od 60,81% iz budžeta i finansiranje iz eksternih izvora od 39,19%. Usljed manje realizacije sredstava iz budžeta te zbog vanrednog priliva iz donatorskih sredstava i kreditnog zaduženja tokom perioda 2014-2019, struktura realiziranih sredstava je značajno izmjenjena u odnosu na inicijalni plan, gdje je 52,19% ostvareno iz vanjskih izvora a 47,81% iz budžeta.

Kada je riječ o strukturi finansiranja po sektorima razvoja, sektorskim planovima implementacije izvorno je bilo predviđeno da se za sektor ekonomskog razvoja izdvoji 22,39%, za društveni sektor 34,94% a za sektor zaštite životne sredine 42,67%. U strukturi utrošenih sredstava od 23.706.10,75 KM za ekonomski sektor je izdvojeno 53,73%, za sektor društvenog razvoja 29,56% te za sektor zaštite životne sredine 16,71%.

Prognoza finansiranja razvojne strategije za period 2021-2027. godine nužno se bazira na postojeće trendove izdvajanja sredstava 2014-2019. godina, činjenicu da je u toku 2019. godine došlo do povećanja zaduženja za realizaciju kapitalnih projekata, efekte pandemije COVID-19 i projekcije DOB-a za period 2021-2023. godinu.

U ovom trenutku glavnina svih aktivnosti Organa uprave je usmjerena na stabilizaciju stanja koje je nažalost poljuljano globalnom pandemijom COVID-19. Projekcije za srednjoročni period 2021-2023. godina prate pretpostavku o postepenom oporavku ekonomije i pozitivnim kretanjima ključnih makroekonomskih parametara, ali je njihov nivo, zbog oslabiljene baze, znatno skromniji u odnosu na visok historijski trend bilježen kontinuirano u zadnjih nekoliko godina.

U pogledu projekcije DOB-a općine Jablanica za 2021-2023. godinu, za kapitalne projekte i ostale investicione i strateški značajne projekte okvirno je predviđeno 1.700.000 KM godišnje.

Procjene su da se ovaj nivo izdvajanja iz budžeta za implementaciju strateških projekata neće značajnije mijenjati u narednom trogodišnjem periodu dok se u periodu nakon toga očekuje blago povećanje kao rezultat prognoza oporavka. Ukupno, za period od sedam godina 2021-2027 godina, predviđa se da će za realizaciju projekata iz strategije razvoja općina moći izdvojiti 13.900.000 KM dok bi se iz eksternih sredstava (viši nivoi vlasti, javna preduzeća, donatori i sl.) mogao namaći iznos sredstava od 13.100.000 KM. Od predviđenih sredstava za implementaciju projekata sredstava bi se uložila u implementaciju projekata is ekonomskog sektora (cca. 7.950.000 KM), zatim sektora životne sredine (cca. 10.650.000 KM) i na kraju sektora društvenoga razvoja (cca. 8.400.000 KM).

Strategija razvoja Općine Jablanica

Za servisiranje kreditnih obaveza u narednih 7 godina će biti potrebno godišnje izdvajati oko 764.585,00 KM. U pogledu ostalih mogućih finansijskih obaveza koje mogu uticati na mogućnosti finansiranja razvojne strategije najviši rizik se odnosi na smanjenje prihoda hidroakumulacija.

	Banka	Namjena kredita	Glavnica	Kamata	dužina otplate/ godine	godišnji iznos
1	Razvojna banka FBiH	Izgradnja vodovoda Lug	161.070,94 USD	29.898,79 USD	30	7.155,58 USD
2	Razvojna banka FBiH	Izgradnja višenamjenske hale i izgradnja pomoćnog igrališta	2.500.000,00 KM	378.075,79 KM	10	305.982,12 KM
3	Razvojna banka FBiH	Kupovina nekretnina "Granit" d.d. u stečaju Jablanica	4.300.000,00 KM	650.273,10 KM	12	447.537,03 KM

Tabela 13. Pregled kreditnog zaduženja Općine Jablanica
Izvor: Općina Jablanica

Zaključak za budžet

Općina Jablanica je likvidna kada je u pitanju budžet. Najznačajniji vlastiti prihod općina ostvaruje putem naknade od JP EP na ime koncesije za korištenje hidropotencijala, stim što taj iznos ima trend umanjenja. Ukupne obaveze po osnovu kreditnog zaduženja od 764.585,00 KM godišnje stvaraju efekat na nivo sredstava za implementaciju strateških ciljeva u nerednom periodu. Efekti pandemije COVID-19 stvaraju jak utjecaj na nivou raspoloživih sredstava, naručito u prvim projekiranim godinama implementacije prilagođene strategije. Sve navedeno ukazuje na činjenicu da će se iz budžeta općine u narednom periodu za implementaciju strategije moći prosječno izdvajati oko 1.700.000 godišnje, dok se iz eksternih izvora finansiranja planira osigurati približno isti iznos. Obzirom da strategije pokriva period 2021-2027 očekivati je da se poveća dostupnost sredstava iz procesa evropskih integracija što iziskuje povećanje kapaciteta i osposobljenosti u privlačenju sredstava iz tih izvora, naručito u drugoj polovini perioda implementacije. Generalno u početnim godinama implementacije ukupni raspoloživi iznosi za implementaciju su niži.

Strategija razvoja Općine Jablanica

II.2. Strateško fokusiranje

SWOT analiza predstavlja most između sadašnjeg stanja, koje je utvrđeno analizom, i željenog budućeg stanja koje se definiše strateškim planom razvoja. Ovaj koncept nam daje sistematsku analizu prijetnji i prilika kao i njihovo usaglašavanje sa jakim i slabim stranama općine. SWOT analiza obezbjeđuje informacije korisne za usklađivanje općinskih kapaciteta i sposobnosti sa okruženjem u kojem općina djeluje.

U odnosu na projicirani strateški period 2014-2018 i (revidirani) 2019-2023. godine, SWOT analiza ukazuje na određene promjene prije svega u odnosu na snage, slabosti, prilike i prijetnje. Razlog tome su: dobijanje BFC sertifikata, izgrađenost vodovodne, kulturne i sportsko-rekreativne te privredne infrastrukture, uspostavljanje trenda povećanja broja ukupno zaposlenih, pad broja zaposlenih u industriji obrade kamena, smanjenje ukupnog broja nezaposlenih, pojava i izuzetno negativni efekti pandemije, izrada Okvira ciljeva održivog razvoja za BiH, izrada strateških usmjerenja na višim nivoima (kantonalnom i FBiH) itd.

Slijedi detaljan pregled SWOT analize.

II. 2.1. SWOT analiza

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Raskrsnica magistralnih cestovnih puteva prema sjeveru, zapadu i jugu (tzv. jablanički Y) ➤ Blizina priključka na budući koridor Vc ➤ Dostupnost željezničkog saobraćaja (Talgo prevoz putnika) i aerodroma Mostar i Sarajevo ➤ Blizina turističkih destinacija u regionu (Via Dinarica, Mostar) ➤ Očuvane i raznolike prirodne ljepote, bogato kulturno-istorijsko naslijeđe, potencijali vodnih resursa, atraktivnost planina Prenj i Čvrstica ➤ Izgrađen imidž općine Jablanica kroz: <ul style="list-style-type: none"> Kulturno historijsko naslijeđe-Muzej „Bitka za ranjenike na Neretvi” Proizvodnju i preradu arhitektonsko-građevinskog Kamena gabro (industrija Granita) Proizvodnju električne energije (Hidroelektrane na Neretvi) Tradicionalno jelo -„Jablanička jagnjetina s ražnja” ➤ Uspostavljena saradnja sa drugim općinama u zemlji i inostranstvu ➤ Dostupni prirodni resursi (AGkamen: granit-gabro i metamorfozirani krečnjak, gips, magnetitna željezna ruda, šljunak, hidropotencijal, šume, pašnjaci, sunce, pitka voda, nezagađeno tlo) ➤ Postojanje iskustava u oblasti eksploatacije i obrade kamena ➤ Pozitivan trend razvoja industrijskih zona i objekata za privredne djelatnosti ➤ Uspostavljen trend povećanja opšte zaposlenosti i trend smanjenja nezaposlenosti ➤ Značajan potencijal dijaspore ➤ Zadovoljavajući nivo urbanizacije užeg gradskog područja (dostupnost priključenja na instalacije, uređene parkovske površine, uređeni trotoari.) ➤ Značajan obim pripremljene prostorno planske dokumentacije i pokrenute procedure usvajanja ➤ Općina certificirana u skladu sa ISO 9001 i BFC SEE 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nepovoljni demografski trendovi (negativan prirodni priraštaj i povećanje starosti stanovništva) ➤ Visoka stopa nezaposlenosti, rad na crno, siva ekonomija ➤ Negativni efekti pandemije Covid 19 ➤ Neiskorištenost potencijala dijaspore ➤ Nivo kreditne zaduženosti općine ➤ Trend smanjenja broja zaposlenih u sektoru prerade kamena ➤ Nedovoljno usklađena obrazovna ponuda sa potrebama tržišta rada. ➤ Smanjenje broja učenika u osnovnim i srednjim školama ➤ Nizak nivo inovacija u procesima razvoja ➤ Nedovoljan stepen digitalnih vještina stanovništva ➤ Nedovoljno razvijena poslovna infrastruktura (neizgrađenost dovoljnog broja poslovnih zona) ➤ Nedovoljno iskorišteni prirodno-istorijski potencijali, posebno turistički potencijali Muzeja Bitka na Neretvi; ➤ Nedovoljan broj parking mjesta, neuređena naplata parkinga ➤ Nedovršena kanalizaciona mreža fekalnih i oborinskih voda u mjesnim zajednicama, ➤ Nedovršeni prečištači otpadnih voda, ➤ Mala dostupnost zemljišta za gradnju, nepostojanje katastra podzemnih instalacija, ➤ Bespravna gradnja u užem gradskom području i uz obalu Jablaničkog jezera ➤ Slabo razvijena poduzetnička svijest i obučenost poduzetništva ➤ Mala sposobnost privrede da apsorbuje novu radnu snagu ➤ Nerazvijen sistem integralnog upravljanja otpadom i svijest građana o potrebi očuvanja i zaštite okoliša: nema sanitarne deponije, nema selektiranja i reciklaže otpada, brojne divlje deponije, nedovoljna edukacija građana ➤ Nedovoljno razvijeni kapaciteti NVO i općinske administracije za namicanje sredstava i privlačenje

Strategija razvoja Općine Jablanica

<p>zahtjevima</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Povoljan omjer sredstava općinskog budžeta u odnosu na broj stanovnika ➤ Izgrađeno partnerstvo između javnog i privatnog sektora i podrška općine Jablanica razvoju malog i srednjeg biznisa (stimulacije od strane općine) ➤ Brojnost i aktivizam udruženja i uključenost civilnog sektora u izradu strateških planova ➤ Imidž sportskog grada ➤ Izgrađena sportska dvorana ➤ Rekonstruisana kino sala ➤ Urađena predstudija za pakovanje pitke vode ➤ Potencijali proizvodnje el. energije iz održivih izvora ➤ Značajna podrška Općine Jablanica u stipendiranju đaka i studenata, volontera i pripravnika ➤ Visoka pokrivenost stanovništva odvozom krutog otpada ➤ Postojanje reciklažnog dvorišta ➤ Visoka pokrivenost stanovništva pitkom vodom ➤ Uređene zelene površine 	<p>investicija</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Neadekvatan pristup školama za djecu sa posebnim potrebama ➤ Nedovoljno razvijeni kulturni sadržaji za mlade ➤ Nedovoljno razvijeno inkuzivno obrazovanje ➤ Nepostojanje Centra za psihološko savjetovanje i inkluzivnu praksu pri Centru za socijalni rad ➤ Nedovoljno izgrađeni kapaciteti CZ (nedostatak Vatrogasnog doma, nedovoljna popunjenost struktura CZ, ne postojanje planova evakuacije u javnim ustanovama) ➤ Neuređena grobarska djelatnost ➤ Neuređenost centralnog trga ➤ Nepostojanje utvrđenih standarda gradnje javne infrastrukture ➤ Nedovoljno ulaganja u mjere energetske efikasnosti i energetske tranzicije.
--	--

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Investicije u izgradnju koridora V c i priključka za Jablanicu brzom cestom ➤ Povećan interes za turističkim proizvodima (zimski, rekreativni, planinski, lovni, ruralni itd.) ➤ Učešće u regionalnim projektima od zajedničkog interesa u oblasti turizma ➤ Proizvodnja eko hrane i trendovi u certificiranju organske proizvodnje ➤ Poboljšanje privredne i sve druge saradnje sa bratskim općinama ➤ Uključenje u Programe i potpore državnih, entitetskih i kantonalnih institucija ➤ Uključivanje jablaničana iz dijaspore u razvojne projekte ➤ Regionalno povezivanje na infrastrukturnim i projektima zaštite okoliša ➤ Digitalizacija društva 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Politička nestabilnost u zemlji i regiji (ustavno uređenje zemlje, nesinhronizirani zakoni, nepovoljan politički ambijent, otvorena pitanja BiH i susjednih država) ➤ Nedovoljno stimulativan pravni i finansijski okvir u BiH odvraća strane ulagače (nesigurnost za investitora) ➤ Neadekvatna zastupljenost općine u projektima strateškog razvoja Kantona, Regije i Federacije u oblasti poduzetništva, turizma, poljoprivrede, ekologije ➤ Nestabilnost cijena poljoprivrednih proizvoda i nezaštićenost ➤ Nedovoljna pomoć viših nivoa vlasti općini u stvaranju uslova za obnovu i održivi povratak stanovništva ➤ Kratkoročni i dugoročni efekti pandemije ➤ Postojanje minskih polja na području općine ➤ Neadekvatno organizovan odgovor Države na prirodne i druge nesreće ➤ Ekstremne vremenske prilike koje dovode do požara, poplava i klizišta ➤ Neregulisana eksploatacija kamena ➤ Nepostojanje kategorizacije turističkih objekata ➤ Nepovoljna bonitetna karta zemljišta ➤ Nedovoljan angažman fonda za zaštitu okoliša FBiH ➤ Neprovođenje privatizacije firme Granit ili ne iznalaženje strateškog partnera

*Strategija razvoja Općine Jablanica***II. 2.2. Strateški fokusi**

Iz nalaza SWOT analize, baziranoj na socio-ekonomskoj analizi te zaključcima i preporukama evaluacije strategije razvoja općine, uočava se aktuelnost utvrđenih fokusa. U odnosu na predhodni period strateški fokus koji je usljed implementacije BFC i ISO 9001 unaprijedio efikasnost administracije značajnije usmjerava općinu na razvoj turističkih potencijala i poljoprivrede u funkciji razvoja turizma. Specifičnost predstavlja pojava posljedica efekata pandemije i utjecaja na inpute razvojnog ulaganja i ostvarivanja ciljeva.

Strateški fokus br. 1: Iskoristiti dostupnost postojećih resursa mineralnih ruda i kamena i staviti ih u funkciju razvoja proizvodnog i prerađivačkog sektora i MSP.

Fokusirati se na poboljšanje uslova za investiranje u lokalnu privredu, i to u sektoru eksploatacije i prerade kamena i povećanje obima proizvodnje finalnih proizvoda od kamena, te procijeniti opravdanost uvođenja novih proizvoda, poput kamene vune. Potrebno je iskoristiti postojeće potencijale za poboljšanje poslovnog okruženja i staviti u funkciju poslovne zone za koju su donesene odluke Općinskog vijeća i u kojima je vršeno ulaganje. Uzevši u obzir stepen neuređenosti prostora označenih kao industrijske zone taj potencijal je potrebno iskoristiti u narednom periodu ulaganjem i razvojem i drugih oblika proizvodnog i prerađivačkog djelovanja. Potrebno je aktivirati COK (Centar za obradu kamena) i učiniti više na promociji za pohađanje stručnog obrazovanja kroz poticaje i stipendije.

Obezbeđivanjem investicija (domaćih, stranih i dijaspora), posebno u sektoru malih i srednjih preduzeća i obrta, došlo bi do diverzifikacije lokalne privrede i razvoja poduzetništva. Kao rezultat ovih aktivnosti došlo bi do većeg interesiranja nezaposlenih za osposobljavanje i usavršavanje u zanatskim poslovima, čime bi se direktno uticalo na prilagođavanje obrazovne ponude i usklađivanje sistema obrazovanja sa potrebama lokalnog tržišta rada. Također je potrebno potaknuti mlade da se osposobljavaju za poslove u privrednim sektorima gdje je evidentan deficit kvalitetne radne snage (eksploatacija i prerada kamena) te osmisliti mjere podrške MSP u ovom sektoru kako bi preduzeća bila konkurentnija na tržištu rada i na taj način uticali na poboljšanje uslova rada, odnosno visine plaće. U okviru ovog fokusa kao noviji pristup se pojavljuje potreba povećanja dostupnih resursa digitaliziranosti i razvoja inovacija u funkciji proizvodnog i prerađivačkog sektora.

Strateški fokus br. 2: Iskoristiti prirodne i poljoprivredne potencijale i razvijati turističku ponudu, posebno u sektoru uslužnih djelatnosti i agroturizma.

Nalazi revizije socio-ekonomske i SWOT analize upućuju na potencijale općine Jablanica koji leže u resursu netaknute prirode, (planinarski i izletnički turizam) i poljoprivrednoj proizvodnji koju je potrebno staviti u funkciju razvoja agroturizma i jačanja sektora uslužnih djelatnosti.

Jablanica bi u turizmu trebalo da računa na različite proizvode, izvedene iz bogate resursne osnove i strukture atrakcija, s ciljem da turizam zapošljava tokom cijele godine, a što se može postići vraćanjem u prijeratnu funkciju kompleksa Bitke za ranjenike na Neretvi, oživljavanjem turističkih destinacija na jezeru i planinama u ljetnom periodu, razvojem zimskog turizma i poboljšavanjem usluga i gastro ponude jablaničkih restorana i seoskih gazdinstava. Kao doprinos ukupnom okruženju turizma kroz različite mjere potrebno je uređivati i unaprijeđivati urbani sadržaj i infrastrukturu.

Potrebno je iskoristiti poljoprivredne potencijale u oblasti, voćarstva (jagodičasto i bobičasto voće), i proizvodnje povrća u zaštićenom prostoru. Poljoprivreda može obezbjediti značajne resurse za dalji razvoj ugostiteljsko-uslužnog sektora te služiti kao osnova za razvoj agroturizma. Poljoprivredi je neophodna podrška radi pokretanja niza servisnih kapaciteta, kao što su otkupni, skladišni kapaciteti i prerađivački koji bi se mogli nalaziti u okviru budućih poslovnih zona.

Potrebno je utvrditi sve potencijale održivih izvora proizvodnje električne energije i djelovati u tom pravcu.

*Strategija razvoja Općine Jablanica***Strateški fokus br. 3: Unaprijediti sigurnost i kvalitetu života, rada i odmora građana s ciljem razvoja Jablanice kao mjesta ugodnog življenja.**

Potrebno je u narednom periodu iskoristiti veliki broj aktivnih omladinskih organizacija i kulturu omladinskog aktivizma i volonterizma, te u saradnji sa njima poboljšati kvalitet kulturnih, rekreativnih i sportskih sadržaja, a u okviru budžetskih sredstava planirati podršku mladim bračnim parovima i porodicama sa djecom. U korelaciji sa drugim strateškim fokusom potrebno je razvijati modele socijalnog poduzetništva.

Potrebno je izgraditi kapacitete te smanjiti izloženost i ranjivost lokalne zajednice prvenstveno na požare i klizišta, a što uključuje daljnje jačanje tehničkih i kadrovskih kapaciteta Civilne zaštite, Dobrovoljnog vatrogasnog društva i Komunalnog preduzeća, uređenje i čišćenje požarnih puteva i sanaciju klizišta i odrona. Također je neophodno unaprijediti sigurnost djece primjenom strukturnih i nestrukturnih mjera za smanjenje rizika od katastrofa u školama i drugim javnim objektima i mjestima.

Zajedno sa obrazovnim institucijama, uz podršku omladinskih organizacija, raditi na unaprijeđenju inkluzivnog obrazovanja, a u saradnji sa centrom za socijalni rad uspostaviti centar za inkluzivnu praksu i psihološku podršku mladima koji su izloženi traumama i nezdravim životnim navikama. U strukturi uprave potrebno je pojačati odjel koji se bavi pitanjima porodice i mladih.

Izgradnjom podzemnih garaža riješio bi se problem saobraćaja u mirovanju, što bi dovelo do smanjenja saobraćaja u ključnim gradskim području i smanjenja zagađenja zraka. Smanjenju zagađenja zraka i tla u centralnom dijelu gradskog područja doprinjela bi i izgradnja Centralnog gradskog trga.

Strateški fokus br. 4: Iskoristiti trendove u primjeni energetske efikasnosti, poboljšanju upravljanja krutim otpadom i odvodnji otpadnih voda, povećanju ekološke svijesti i unaprijeđenju zaštite okoliša.

Neefikasno upravljanje otpadom i otpadnim vodama, predstavlja jednu od slabosti lokalne zajednice koja dovodi do pogoršanja kvaliteta života te u velikoj mjeri narušava zaštitu okoliša. Potrebno je obezbjediti adekvatnu komunalnu infrastrukturu za odvodnju otpadnih voda (izgraditi prečistač otpadnih voda) i komunalna poduzeća opremiti adekvatnim tehničkim sredstvima za odlaganje i saniranje čvrstog otpada (instaliranje podzemnih kontejnera za odlaganje čvrstog otpada).

Pored toga, potrebno je adekvatno odgovoriti na još uvijek prisutan problem divljih deponija čvrstog otpada te sanirati gradsku deponiju čvrstog otpada.

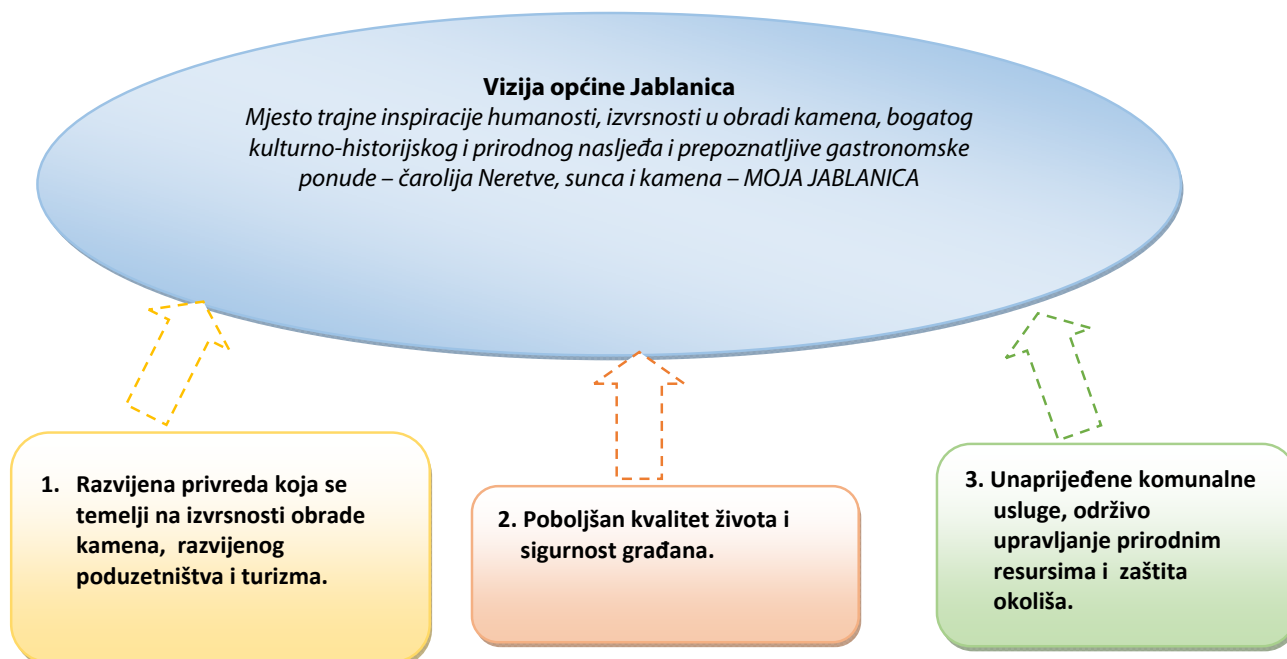
Primjenom novih tehnologija i mjera energetske efikasnosti i energetske tranzicije, dovelo bi se do racionalnijeg korištenja energije, smanjenja troškova nabavke energenata kao i do većeg stepena zaštite okoline.

II.3. Vizija i strateški ciljevi razvoja

Uzimajući u obzir SWOT analizu, proces revizije aktuelne Strategije razvoja, preporuke srednjoročne evaluacije Strategije razvoja, strateški ciljevi ukazuju na aktuelnost postavljenih ciljeva uzevši u obzir i izuzetno nepovoljne efekte pandemije koja usporava ostvarenje određenih ciljeva, koja sa druge strane može biti i šansa za implementaciju novog pristupa u procesima razvoja. Uzevši u obzir i šire okvire usmjeravanja razvoja u Bosni i Hercegovini vizija razvoja općine Jablanica ukazuje na aktuelnost i u odnosu na procese razvojnog planiranja u predhodnim godinama ista je nepromijenjena. Glavni pravci i očekivani dometi transformacije Općine Jablanica kao cjeline u narednom razvojnom periodu su sljedeći:

Strategija razvoja Općine Jablanica

Očekivani uticaj strateških ciljeva (u skladu sa preporukama srednjoročne evaluacije) na sveukupni razvoj općine Jablanica u narednom periodu će se pratiti i sagledavati putem sljedećih makro indikatora:

STRATEŠKI CILJ (SC) 1.1. RAZVIJENA PRIVREDA KOJA SE TEMELJI NA IZVRSNOSTI OBRADU KAMENA, RAZVIJENOG PODUZETNIŠTVA I TURIZMA.

Ovaj strateški cilj odgovara identificiranim potrebama u prvom i drugom strateškom fokusu koji su usmjereni na razvoj sektora prerade kamena, unaprijeđenje kulturno-historijskih i prirodnih destinacija u funkciji razvoja turističkih potencijala i razvoja poljoprivrede u funkciji razvoja turizma. Ostvarenje ovog strateškog cilja će se mjeriti sljedećim indikatorima:

U periodu 2021-2027. godina stopa povećanja broja zaposlenih je veća za najmanje 3,0% u odnosu na stopu zaposlenosti u 2019. godini.

U periodu 2021-2027. godina zadržani trendovi smanjenja broja nezaposlenih i stopa nezaposlenosti manja za 7,45% u odnosu na stopu u 2019. godini.

Do 2027. godine broj registrovanih noćenja je veći za najmanje 80% u odnosu na broj registrovanih noćenja u 2019. godini.

	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
STRATEŠKI CILJ 1	Stopa zaposlenosti	29,90%	32,90%
	Stopa nezaposlenosti (formalna)	49,32%	41,87%
	Broj registrovanih noćenja	668	1200

Strategija razvoja Općine Jablanica

STRATEŠKI CILJ (SC) 2. POBOLJŠAN KVALITET ŽIVOTA I SIGURNOST GRAĐANA

Ovaj strateški cilj odgovara identificiranim potrebama u trećem strateškom fokusu koji je usmjeren na unaprijeđenje kvaliteta kulturnih i sportskih sadržaja, jačanja volonterizma i unaprijeđenja sigurnosti građana i djece, sa posebnim osvrtom na sigurnost tokom prirodnih i drugih nesreća. Ostvarenje ovog strateškog cilja će se mjeriti sljedećim indikatorima:

Najmanje 85% anketiranih građana općine Jablanica zadovoljni su sa uslugama socijalne zaštite, administracije, stanja infrastrukture, te sportskim, obrazovnim i kulturnim sadržajima.

Do 2027. godine rizici od požara, poplava i klizišta smanjeni za kategoriju niže u odnosu na 2019. godinu.

Do 2027. godine na području općine uspostavljen je trend smanjenja negativnog migracionog salda u odnosu na stanje u 2019. godini.

STRATEŠKI CILJ 2	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
	Zadovoljstvo anketiranih građana	50%	85%
	Rizik od požara, poplava i klizišta	visok/nizak/srednji	nizak/nizak/nizak
	Negativni migracioni saldo	-54	-10

STRATEŠKI CILJ (SC) 3. UNAPRIJEĐENE KOMUNALNE USLUGE, ODRŽIVO UPRAVLJANJE PRIRODNIM RESURSIMA I ZAŠTITA OKOLIŠA

Ovaj strateški cilj odgovara identificiranim potrebama u četvrtom strateškom fokusu koji je usmjeren na unaprijeđenje komunalne infrastrukture, prvenstveno infrastrukture za odvodnju otpadnih voda, te unaprijeđenje sistema zbrinjavanja krutog otpada. Pored navedenog ovaj strateški cilj je usmjeren ka operacionalizaciji inicijativa za primjenu mjera energetske efikasnosti i smanjenje potrošnje energije, uređenju javnih površina i povećanju broja parking mjesta, odnosno unaprijeđenju javnih servisa za građane, čime se direktno doprinosi poboljšanju kvaliteta života u općini Jablanica. Ostvarenje ovog strateškog cilja će se mjeriti sljedećim indikatorima:

Do 2027. godine broj domaćinstava koja nisu priključena na javnu kanalizacionu mrežu je smanjen za 15%.

Do 2027. godine za 40% povećan udio prečišćenih otpadnih voda koje se ispuštaju u vodotoke na području općine.

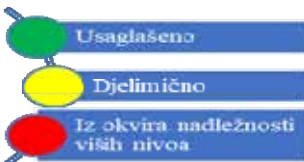
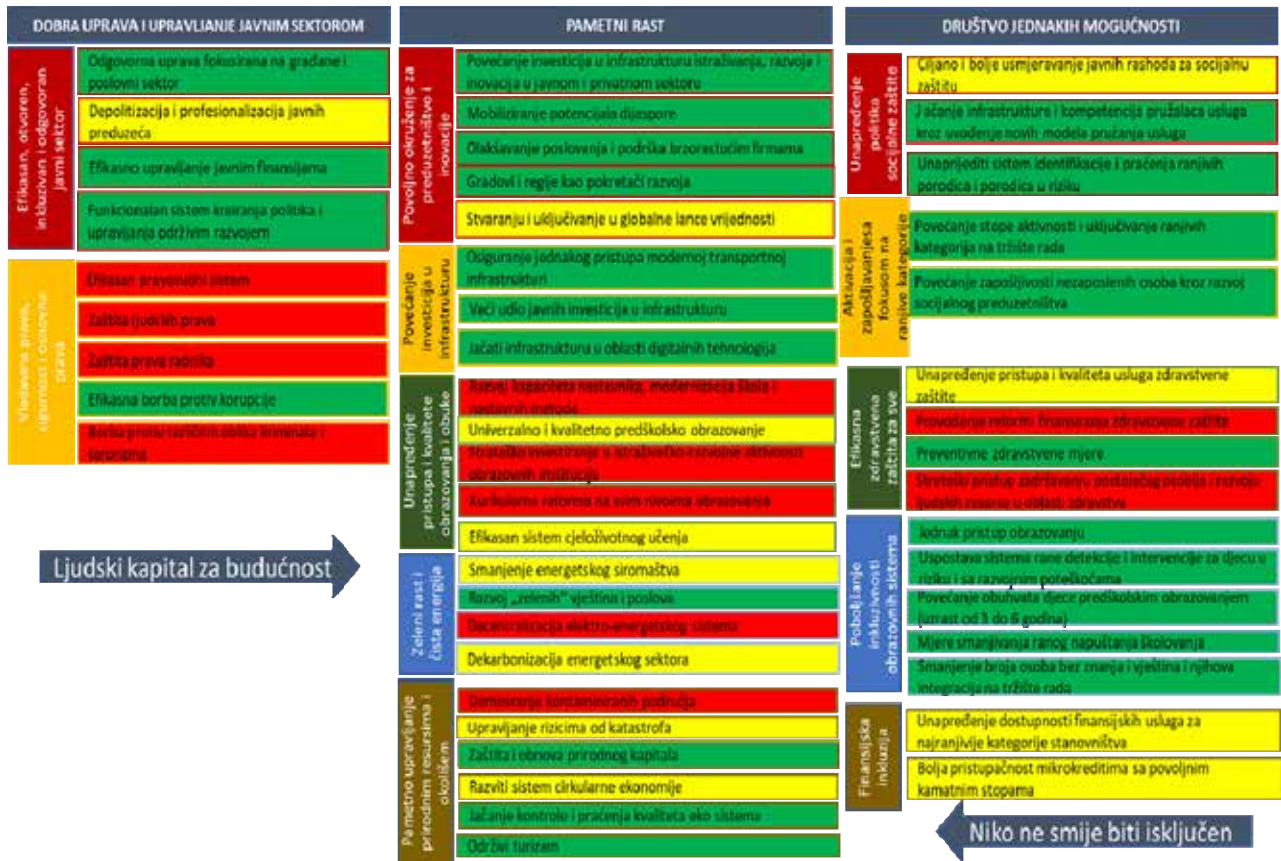
Do 2027. godine povećana površina uređenih javnih površina za najmanje 50 % u odnosu na 2019. godinu.

STRATEŠKI CILJ 3	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost (2019.)	Ciljna vrijednost (2027.)
	Broj domaćinstava koja nisu priključena na javnu kanalizacionu mrežu	1190	1000
	Udio prečišćenih otpadnih voda ispuštenih u vodotoke	0	40%
	Površina uređenih javnih površina	10.907 m ²	16.636 m ²

Strategija razvoja Općine Jablanica

II. 3.1. Osnovi za usaglašavanje strateških ciljeva sa Okvirom ciljeva održivog razvoja sa utvrđenim akceleratorima i pokretačima u Bosni i Hercegovini

Niko ne smije biti isključen

III. PRIORITETI I MJERE ZA OSTVARENJE STRATEŠKIH CILJEVA

Prioriteti predstavljaju ključna polja i smjerove djelovanja za ostvarenje vizije i strateških ciljeva i kao takvi imaju najveći uticaj na razvoj, odnosno ostvarenje strateških indikatora. Prioriteti svoju osnovanost pronalaze iz utvrđenih rezultata strateške platforme i grupisani su prema strateškim ciljevima.

Strateški ciljevi	Prioriteti
STRATEŠKI CILJ 1: Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritet 1.1: Razviti sektor prerade i eksploatacije kamena i drugih mineralnih sirovina • Prioritet 1.2: Razviti poduzetništvo i sektor MSP • Prioritet 1.3: Razviti turizam i poljoprivredu u službi turizma
STRATEŠKI CILJ 2: Poboljšan kvalitet života i sigurnost građana	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritet 2.1: Unaprijediti kulturni i sportsko-rekreativni sadržaj • Prioritet 2.2: Unaprijediti sigurnost i zdravlje građana i djece • Prioritet 2.3: Unaprijediti pristup obrazovanju i socijalnoj zaštiti • Prioritet 2.4: Unaprijediti ambijent djelovanja mladih • Prioritet 2.5: Efikasnija uprava i upravljanja lokalnim razvojem
STRATEŠKI CILJ 3: Unaprijeđene komunalne Usluge, održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša	<ul style="list-style-type: none"> • Prioritet 3.1: Smanjiti negativni uticaj otpadnih voda i čvrstog otpada na okoliš i unaprijediti stanje okoliša • Prioritet 3.2: Povećati energetska efikasnost • Prioritet 3.3: Povećati uredenost javnih površina i objekata usklađeno sa odgovornim planiranjem

Tabela 14. Prioriteti grupisani po strateškim ciljevima

III.1. Pregled prioriteta i pripadajućih mjera za strateški cilj 1.

U odnosu na prioritete za strateški cilj 1, uključujući i pripadajuće mjere, za svaki prioritet definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima. Za većinu indikatora data je polazna vrijednost koja je ostvarena u 2019. godini, a ciljna vrijednost je postavljena u 2027. godini.

STRATEŠKI CILJ 1	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost (2019)	Ciljna vrijednost (2027)
PRIORITET	Broj zaposlenih radnika u sektoru obrade kamena i eksploatacije mineralnih sirovina	284	400
	Broj sporazuma o istraživanju i investiranju u eksploataciju željezne rude i gipsa	0	Potpisan najmanje jedan sporazum o istraživanju i investiranju u eksploataciju željezne rude i gipsa

Strategija razvoja Općine Jablanica

	Sporazum o finansiranju izgradnje fabrike mineralne-kamene vune	0	Zaključen sporazum o finansiranju izgradnje fabrike mineralne-kamene vune
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
1.1.1. UNAPRIJEĐENJE SEKTORA OBRADJE KAMENA			
1.1.2. ISTRAŽIVANJE POTENCIJALA EKSPLOATACIJE PRIRODNIH RESURSA			
Prioritet 1.2: Razviti poduzetništvo i sektor MSP	Broj novo-uposlenih radnika u sektoru MSP	192	390
	Iznos novih investicija u KM	0	7 miliona KM
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
1.2.1. PODRŠKA POSLOVANJU I INOVACIJAMA			
1.2.2. RAZVOJ KONKURENTNOSTI RADNE SNAGE			
1.2.3. PRIVLAČENJE INVESTICIJA			
Prioritet 1.3: Razviti turizam i poljoprivredu u službi turizma	Godišnji prihod od boravišnih taksi u KM	7.742 KM	Najmanje 10.000 KM
	Broj zaposlenih u sektoru turizma	27	41
	Zadovoljstvo turista turističkom ponudom općine Jablanica (anketa)	n/p	Najmanje 80% anketiranih turista zadovoljno turističkom ponudom općine Jablanica
	Evidentirani godišnji prihodi od plasmana povrća proizvedenog u plasteniku u KM	87.000 KM	100.000 KM
	Evidentirani godišnji prihodi od plasmana jagodičastog i bobičastog voća u KM	100.000 KM	145.000 KM
	Broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava	166	200
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
1.3.1. RAZVOJ TURISTIČKE INFRASTRUKTURE I KAPACITETA			
1.3.2. PODRŠKA POLJOPRIVREDI U FUNKCIJI DOPRINOSA RAZVOJU TURIZMA			

Tabela 15. Prioriteti za strateški cilj 1 sa pripadajućim mjerama

III. 1.1. Pregled mjera za prioritet 1.1. Razviti sektor prerade i eksploatacije kamena i drugih mineralnih sirovina

Prirodni resursi općine Jablanica predstavljaju značajan potencijal privrednog razvoja što prioritete usmjerava u pravcu razvoja sektora prerade kamena i mineralnih ruda. Eksploatacija *gabra* u Jablanici ima

Strategija razvoja Općine Jablanica

100-godišnju tradiciju. Godišnja proizvodnja dostizala je preko deset hiljada kubnih metara bloka koji se djelimično prodavao kao sirovi blok, a većim dijelom prerađivao u pogonima Granita. Proizvodi od jablaničkog gabra davno su prešli granice Bosne i Hercegovine, Balkana, a i Evrope. Podaci o eksploatacionim rezervama stari su nekoliko desetljeća, a prema njima pretpostavljene rezerve omogućuju stogodišnju proizvodnju. Cjeneći naprijed navedeno vodeću djelatnost u prerađivačkom sektoru na području općine predstavlja prerada i obrada kamena. Pored kamena značajan potencijal postoji u eksploataciji željezne rude i gipsa, kao i korištenju resursa za proizvodnju kamene vune. Problemi u ovom dijelu se odnose na poteškoće u procesu tranzicije što se značajno odrazilo na poslovanje privrednih subjekata, prije svih privrednog društva „Granit“, u odnosu na koje je Općina u predhodnom periodu poduzimala mjere kupovine imovine u cilju održavanja likvidnosti i provedbe pokrenutog postupka stečaja. Problemi su također uočeni u nedostatku kvalificirane radne snage i zastarjelosti proizvodnih procesa. Što se tiče ostalih prirodnih resursa, pored vodnih resursa, isti nisu na potpun način istraženi i nisu stavljeni u službu privrednih aktivnosti.

Pristup u periodu 2021-2027. godine karakterisaće znatno veća usmjerenost na podršku ovom sektoru u dijelu modernizacije i inovacija kao jednog od ključnih akceleratora pametnog rasta, što istovremeno predstavlja stvaranje znatno povoljnijeg ambijenta za poslovanje. Značajan fokus će se usmjeriti na aktivnosti povećanja privrednih potencijala najvećeg proizvođača u ovom sektoru „Granita“ u vidu podrške okončanju stečajnog postupka i pronalasku strateškog partnera, uključujući i stavljanje na raspolaganje imovine koja je u vlasništvu općine kroz zakonom dopuštene modele.

Sa aspekta ostalih sirovina, prioritetne aktivnosti će se usmjeriti na okončanje istražnih radova i putem koncesionih ugovora i drugih oblika saradnje stvaranje preduslova za eksploataciju putem definisanih mjera.

Mjera 1.1.1. Unaprijeđenje sektora obrade kamena

Ovom mjerom pružat će se podrška preduzećima u ovoj oblasti usmjerena na unapređenje konkurentnosti, kroz uvođenje novih tehnologija i međunarodnih standarda. Cilj ove mjere je da se povećaju investicije u nove tehnologije i opremu, osposobljavanje radne snage i kadrova, uvođenje inovacija i međunarodnih standarda, povećanje kvaliteta proizvoda, finalizaciju i izvoz uz kreiranje dodane vrijednosti. Posebna pažnja će biti usmjerena na uključivanje preduzeća u lance vrijednosti i jačanje klastera u ovom sektoru, uključujući i promotivne aktivnosti.

Mjera 1.1.2. Istraživanje potencijala eksploatacije prirodnih resursa

Značajni prirodni resursi na području općine (gips, željezna ruda, kamen) u smislu eksploatacije su osnov razvoja i povećanje privrednih aktivnosti uz prateće bonitete za društvo. Ovom mjerom predhodno se žele provesti predhodne istražne radnje i stvoriti baza za daljnje aktivnosti usmjerene na koncesione pravne poslove i zaključivanje ugovora o saradnji. Konačni ciljani ishod je pokretanje eksploatacije putem novih privrednih subjekata.

III. 1.2. Pregled mjera za prioritet 1.2. Razviti poduzetništvo i sektor MSP

U pogledu podrške razvoju poduzetništva i MSP, naredni strateški period karakterisaće ciljna usmjerenost na stvaranje povoljnog okruženja za preduzetništvo i inovacije, te na razvoj konkurentnosti radne snage i privlačenje investicija. Povećanje broja malih i srednjih preduzeća uspostavljanjem novih preduzeća je i dalje u fokusu na području općine Jablanica. U tom kontekstu potrebno je jačati sistemski pristup lokalnom ekonomskom razvoju kroz poticajne mjere za zapošljavanje, odnosno kreiranje programa subvencioniranja kapitalnih investicija MSP-a za proširenje proizvodnje. Istovremeno se želi odgovoriti na negativne utjecaje pandemije COVID-19 na poslovanje MSP i poduzetništva.

Usmjerenje aktivnosti na privlačenje investicija je naručito naglašeno obzirom da isto spada u doprinos ostvarenju akceleratora pametnog rasta i prilagođeno je nadležnostima i mogućnostima Općine.

Mjera 1.2.1. Podrška poslovanju i inovacijama

Ovom mjerom želi se nastaviti i poboljšati sistem finansijske podrške poslovanju MSP i obrta kroz programe uslovljene rastom aktivnosti, povećanja zapošljavanja, kao i uvođenja savremenih sistema poslovanja uključujući i inovacije. Posljedice pandemije COVID-19 na poslovanje privrednih subjekata ovom mjerom se

Strategija razvoja Općine Jablanica

ublažavaju. Osim navednog osnovu najvećeg obima privrednih aktivnosti čini razvijenost infrastrukture poslovnih zona koje se ovom mjerom nastoje dodatno razvijati i privlačiti nove investicije.

Mjera 1.2.2. Razvoj konkurentnosti radne snage

Opredjeljenje porasta broja zaposlenosti na području općine ovom mjerom se nastoji ostvariti prilagođavanjem radne snage potrebama tržišta rada. Mjerom se nastoji iskoristiti postojeća obrazovna infrastruktura i na osnovu sveobuhvatnog istraživanja tržišta rada i uvođenjem novih smjerova u srednje obrazovanje, prilagoditi obrazovnu ponudu sa potrebama poslodavaca.

Usmjerenje mjere je naglašeno na mladima u cilju osposobljavanja i podrške razvoju poduzetništva, čime se postiže višestruki efekat povećanja obima privrednih aktivnosti i pridonosi cilju zadržavanja stanovništva.

Mjera 1.2.3. Privlačenje investicija

Realizacijom ove mjere unaprijedit će se investicijska klima i razvoj privrednih aktivnosti u općini u svrhu privlačenja investitora, na osnovu čega se postiže bolji i kvalitetniji razvoj privrednih aktivnosti, uvode nove tehnologije i savremeni poslovni procesi.

Osnovni pravac djelovanja usmjerenog na privlačenje investicija je tradicionalno usmjeren na oblast prostorno-planske dokumentacije u dijelu izrade i donošenja regulacionih planova kao preduslova ostvarenja privrednih aktivnosti i stvaranja povoljnog poslovnog okruženja. U okviru ove mjere ključnim se nameće potreba poduzimanja aktivnosti usmjerenih na povezivanje sa potencijalima dijaspore kao potencijalnog izvora investiranja, implementiranja savremenih procesa i tehnologija i povećanju mobilnosti stanovništva. Mjerom se uvodi djelovanja kroz uspostavu lokalnih partnerstava, prije svega na nivou susjednih općina, čime se postižu višestruki efekti i povećava širi potencijal općine i njenog okruženja. Cjeneći ukupan ambijent dio aktivnosti iz okvira ove mjere podrazumjeva razmatranje potencijala uspostave javno-privatnih partnerstava.

III. 1.3. Pregled mjera za prioritet 1.3. Razviti turizam i poljoprivredu u službi turizma

Turizam ima ključnu ulogu u ostvarivanju koncepta pametnog rasta usmjerenog na privredni razvoj gradova i općina. Turizam u općini Jablanica je baziran na prirodno historijskim potencijalima različitih epoha življenja stanovništva na tom prostoru. Naručito se izdvaja historijski događaj „Bitka na Neretvi“ u okviru čega je razvijana i značajna infrastruktura. Naravno i druge lokacije imaju svoj potencijal o čemu je potrebno voditi računa u usmjeravanju razvojnih aktivnosti. Dakle, razvoj turizma je potrebno usmjeriti u iskorištavanje prirodno-historijskih potencijala općine Jablanica. U tom kontekstu potrebno je pristupiti daljnjem uređenju turističkih destinacija na stazi Via Dinarica, kulturno-historijskog kompleksa Lokve, kao i dodatnoj obnovi kompleksa Muzeja Bitka na Neretvi i stavljanja u puni kapacitet. Osnovni pravci usmjerenja razvoja turizma neizostavno otvaraju i prostor za izletnički, ruralni, lovni, sportsko-rekreacijski, gastro i etno turizam. Posebnu pažnju je potrebno obratiti na razvijanje kapaciteta općine za upravljanje razvojem turizma, odnosno razvijati kapacitete turističke zajednice i turističkih agencija koje djeluju na području općine Jablanica.

U periodu 2021-2027. godine nastojat će se iskoristiti razvojni potencijali poljoprivrede i značajno staviti iste u funkciju razvoja turizma, što je posebno obilježje općine Jablanica. Jačanjem kapaciteta lokalnih poljoprivrednih proizvođača u sektoru agroturizma očekuje se razvoj sveukupnih turističkih proizvoda. Ovaj će se razvoj ubrzati kroz sistemsku (budžetsku) podršku poljoprivrednim proizvođačima, odnosno podršku tradicionalnoj plasteničkoj proizvodnji i proizvodnji jagodičastog i bobičastog voća, te uspostavi Programa razvoja agroturizma na području općine Jablanica. Također je potrebno ojačati vezu proizvođača sa tržištem kroz organiziranje gastro-turističkih manifestacija i iskorištenje potencijala izgrađene zelene pijace. Potrebno je djelovati u smjeru adaptacije poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene, odnosno smanjiti rizik od suše kroz primjenu sistema za navodnjavanje, te korištenjem zasada i sadnica otpornih na sušu što će dodatno ojačati poljoprivredni sektor.

Mjera 1.3.1. Razvoj turističke infrastrukture i kapaciteta

Ovom mjerom unaprijeđuje se turistička ponuda općine Jablanica kojom se ostvaruje svrhu privlačenja turista i korištenja prirodnih, kulturnih i turističkih potencijala. Putem mjere se nastavlja revitalizacija

Strategija razvoja Općine Jablanica

Muzeja "Bitka za ranjenike na Neretvi" i unaprijeđenje značajnih lokaliteta (Lokve, Štrbina). Organiziranost turističke djelatnosti se nastoji ostvariti osnaživanjem turističkog ureda. Razvoju turizma doprinosi i mjera 1.1.1. u okviru koje se planira aktivnost izgradnje spomenika "Gabru".

Mjera 1.3.2. Podrška poljoprivredi u funkciji doprinosa razvoju turizma

Ovom mjerom se nastoji iskoristiti geografski položaj, blizina većih centara, turistička i gastronomska ponuda koja ima općina Jablanica i uspostavljene manifestacije. Cjeneći da značajan dio područja općine obuhvataju ruralne oblasti kroz koje se protežu i turistički potencijali, mjerom se uspostavlja agroturizam koji podrazumjeva ugostiteljsko-turističke usluge od strane poljoprivrednih gazdinstava. Mjera je usmjerena na stvaranje važne infrastrukture za navodnjavanje, održavanje i rast proizvodnje plasteničke proizvodnje, bobičastog i jagodičastog voća. U segment plasteničke proizvodnje, i proizvodnje bobičastog i jagodičastog voća mjerom se predviđaju poticaji kao odgovor na poremećaje cijena na tržištu i stvaranja konkurentnosti u određenom obimu proizvodnje. Važan segment provedbe ove mjere predstavlja iskorištavanje uspostavljene zelene pijace.

III.2. Pregled prioriteta i pripadajućih mjera za strateški cilj 2.

U odnosu na prioritete za strateški cilj 2, uključujući i pripadajuće mjere, za svaki prioritet definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima. Za većinu indikatora data je polazna vrijednost koja je ostvarena u 2019. godini, a ciljna vrijednost je postavljena u 2027. godini.

STRATEŠKI CILJ 2 PRIORITET	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost (2019)	Ciljna vrijednost (2027)
Prioritet 2.1: Unaprijediti kulturni i sportsko-rekreativni sadržaj	Broj posjetilaca kulturnih događaja i ustanova godišnje (procjena)	40.000	150.000
	Broj sportista i rekreativaca koji su učestvovali u sportsko-rekreativnim aktivnostima organizovanim na malonogometnom stadionu i pomoćnom stadionu/godišnje	0	10.000
	Programi RTV Jablanica se emituje putem digitalnog signala	0	Svi Programi RTV Jablanica se u potpunosti emituju putem digitalnog signala
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.1.1. UNAPRIJEĐENJE KULTURNIH SADRŽAJA			
2.1.2. UNAPRIJEĐENJE SPORTSKIH SADRŽAJA			
Prioritet 2.2: Unaprijediti sigurnost i zdravlje građana i djece	Površina uništene šume u požarištima (he)	321,9 he	200 he
	Prihod od servisiranih PP aparata u KM	0	80.000 KM

Strategija razvoja Općine Jablanica

	Iznos šteta uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama u KM	2.185.500 KM	1.092.750 KM
	Gubitci u vodovodnoj mreži u procentima	30%	10%
	Broj ljekara na 1000 stanovnika	1	1,5
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.2.1 JAČANJE KAPACITETA SUBJEKATA ZAŠTITE I SPAŠAVANJA			
2.2.2. SMANJENJE RIZIKA OD KATASTROFA U OBRAZOVNIM USTANOVAMA			
2.2.3. POBOLJŠANJE STANJA JAVNE INFRASTRUKTURE			
2.2.4. POBOLJŠANJE OPREMLJENOSTI USTANOVE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE			
Prioritet 2.3: Unaprijediti pristup obrazovanju i socijalnoj zaštiti	Broj incidentnih slučajeva prijavljenih Centru za socijalni rad u kojima su učestvovali maloljetnici u toku godine	6	3
	Broj lica u stanju socijalne potrebe (ne ulaze kategorije: dječiji doplatak, naknade roditeljima i ostale usluge)	685	617
	Zadovoljstvo učenika i roditelja uslovima osnovnog i srednjeg obrazovanja (anketa)	n/p	Najmanje 90% anketiranih učenika i roditelja zadovoljno je uslovima osnovnog obrazovanja
	Broj novorođenih (godišnje)	91	118
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.3.1. UNAPRIJEĐENJE SOCIJALNE ZAŠTITE I SOCIJALNE UKLJUČENOSTI			
2.3.2. PODRŠKA OBRAZOVANJU			
Prioritet 2.4: Unaprijediti ambijent djelovanja mladih	Visina budžetskih sredstva podrške za sticanje znanja i vještina na nivou godine u KM	159.000 KM	200.000 KM
	Broj mladih sa riješenim stambenim pitanjem	0	30
	Broj novih poduzetnika/mladih lica	0	15
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.4.1. PODRŠKA MLADIM I PORODICAMA			
2.4.2. JAČANJE STAMBENE POLITIKE MLADIH			

Strategija razvoja Općine Jablanica

Prioritet 2.5: Efikasnija uprava i upravljanje lokalnim razvojem	Zadovoljstvo građana uslugama općinskih službi i MZ (anketa)	50%	80%
	Broj uvedenih digitalno/informacionih sistema u radu	1	7
	Iznos vrijednosti investicija po osnovu izrađenih regulacionih planova	0	Ostvareno najmanje 3 miliona KM vrijednosti investicija po osnovu izrađenih regulacionih planova
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.5.1. UNAPRIJEĐENJE EFIKASNOSTI JAVNE UPRAVE			
2.5.2. PODRŠKA USPOSTAVI SARADNJE LOKALNIH ZAJEDNICA			

Tabela 16. Prioriteti za strateški cilj 2 sa pripadajućim mjerama

III. 2.1. Pregled mjera za prioritet 2.1. Unaprijediti kulturni i sportsko-rekreativni sadržaj

Predhodni strateški period u oblasti kulturnog i sportsko-rekreativnog sadržaja obilježile su značajne aktivnosti na razvoju infrastrukture. Predhodno obuhvata izgradnju sportske dvorane, kino sale i niz drugih infrastrukturnih pretpostavki. Uspješni projekti infrastrukture podrazumjevaju daljnje unaprijeđenje sa posebnim osvrtno na daljnju izgradnju objekta kino dvorane i terena za mali nogomet kao značajnog projekta za razvoj rekreativnog i takmičarskog sporta. Postojeći infrastrukturu je potrebno staviti u puni kapacitet i u tom pravcu je potrebno poticati i promovisati bavljenje sportom.

Uspostavljene kulturne manifestacije potrebno je daljnje razvijati i staviti u funkciju cjelokupnog razvoja i povećanja kvalitete života građana Jablanice. Infrastrukturno u tom pravcu potrebno je izvršiti nabavku vanjske scene čime bi se omogućio dalji razvoj festivalskih kulturnih sadržaja, posebice kada se radi o Jablaničkom ljetu i pozorišnoj sceni. Značajni historijski događaji, koji predstavljaju značajno kulturno-historijsko blago, nužno pretpostavljaju izradu kalendara historijskih događaja i njihovo kvalitetno obilježavanje.

Mjera 2.1.1. Unaprijeđenje kulturnih sadržaja

Mjerom se kroz aktivnosti unaprijeđuje kulturna i kreativna djelatnost u vidu razvoja infrastrukture, uspostave novih sadržaja na osnovu izgrađene infrastrukture. Aktivnosti se usmjeravaju na razvoju i promocija manifestacija „Jablaničko ljetu“, „Rock Maraton Demo Fest“, „Okusi Jablanice“ i „Čarobna noć“. Mjera obuhvata uspostavu i dostupnost pozorišne umjetnosti kao i uspostavu obilježavanja historijskih datuma. Poseban segment ove mjere podrazumjeva aktivnost na modernizaciji rada RTV Jablanica.

Mjera 2.1.2. Unaprijeđenje sportskih sadržaja

Na podlozi činjenice da je Općina Jablanica u proteklom periodu realizovala određeni broj projekata kojima je značajno izgradila i unaprijedila sportsku infrastrukturu, ovom mjerom se poduzimaju aktivnosti na promovisanju takmičarskog i rekreativnog bavljenja sportom kao i završetak izgradnje infrastrukture. Pored takmičarskog sporta i direktne podrške Općine, mjera podrazumjeva afirmaciju i organizovanje stalnih takmičenja školske djece tokom ljetnjeg, a naročito zimskog raspusta u okviru izgrađenih objekata.

III. 2.2. Pregled mjera za prioritet 2.2. Unaprijediti sigurnost i zdravlje građana i djece

U pogledu unaprijeđenja sigurnosti i zdravlja građana nameće se potreba jačanja kapacitete lokalne zajednice za smanjenje rizika od katastrofa, prvenstveno u segmentu zaštite od požara, sanacije klizišta i odrona pored lokalnih puteva. Ključnim se nameće potreba ojačanja kapacitete vatrogasne jedinice za prevenciju i pravovremeni odgovor na katastrofe i nesreće uzrokovane prirodnim i drugim opasnostima. U ovom segmentu potrebno je povećati svijesnost i znanje uposlenika javnih objekata i djece u školama na koji

Strategija razvoja Općine Jablanica

način postupati u slučaju nesreća i katastrofa. Pojava pandemije COVID-19 ukazala je na potrebu postojanja jasno definisanih planova postupanja u slučajevima pojave pandemije, zdravstvene krize i drugih opasnosti.

Bitan segment utjecaja na zdravlje stanovništva predstavlja opskrba vodom. U ovom segmentu nameće se potreba intervenisanja unutar sistema vodovoda kroz dogradnju, sanaciju i povećanje kapaciteta vodosnabdjevanja i kvaliteta vode. Opremanje zdravstvenih ustanova je konstantna aktivnost koja je obuhvaćena ovim prioritetom.

Mjera 2.2.1. Jačanje kapaciteta subjekata zaštite i spašavanja

Ovom mjerom se povećava osposobljenost službi za adekvatno suočavanje sa pojavom prirodnih i drugih opasnosti opremanjem prije svega vatrogasne jedinice, obzirom da stalnu i najveću opasnost predstavlja pojava požara i uništenih površina koje pokrivaju. Pojava pandemije COVID-19 ukazala je na slabosti sistema i u tom pravcu mjerom se izrađuju dugoročniji planovi postupanja u situacijama pojave kriza.

Mjera podrazumjeva aktivnosti izgradnje vatrogasnog doma, opremanje sistema ranog upozoravanja i opremanje kvalitetnom vatrogasnom opremom. Na ovaj način povećava se kapacitet djelovanja i ostvarivanja definisanih ciljeva u ovoj oblasti. Mjera obuhvata i razvoj planskih dokumenta zaštite i spašavanja kao i konstantno otklanjanje opasnosti izazvanih štetnim emisijama sa objekata.

Mjera 2.2.2. Smanjenje rizika od katastrofa u obrazovnim ustanovama

Mjerom se postiže povećanje educiranosti unutar školskog sistema o postupanju prilikom pojava katastrofa, požara i drugih rizičnih situacija kroz edukaciju, izradu planova i opremanje materijalno-tehničkim sredstvima.

Mjera 2.2.3. Poboljšanje stanja javne infrastrukture

Ovom mjerom se interveniše na otklanjanje posljedica i saniranja klizišta na području općine, zaštita uticaja škarpi na nesmetano odvijanje saobraćaja i otklanjanje opasnosti na putevima u nadležnosti općine. Mjera obuhvata poboljšanje stanja vodovodne mreže i povećanja kapaciteta i kvaliteta vode kojom se napaja stanovništvo i privredni subjekti.

Mjera 2.2.4. Poboljšanje opremljenosti ustanove zdravstvene zaštite

Mjerom se povećava opremljenost ustanove za pružanje zdravstvene zaštite nabavkom neophodne opreme koja je potrebna za 100% ostvarivanje primarne zdravstvene zaštite utvrđene normativnim okvirom iz oblasti zdravlja.

Ovom mjerom doprinosi se širem okviru postizanja ciljeva u sektoru zdravstva usmjerenih na razvoj primarne zdravstvene zaštite kao preduslova za smanjenje angažmana sekundarne i tercijalne zaštite kao izrazito skupih oblika pružanja zdravstvene zaštite.

III. 2.3. Pregled mjera za prioritet 2.3. Unaprijediti pristup obrazovanju i socijalnoj zaštiti

Cjeneći činjenicu da nadležnosti u oblasti ostvarenja socijalne zaštite i obrazovanja spadaju u kantonalne nadležnosti, ipak na nivou općine postoje mogućnosti djelovanja i unaprijeđenja o ovoj oblasti. Unaprijediti kvalitet socijalnih usluga prioritetno podrazumjeva obezbjeđivanje uslove za kvalitetniji rad Centra za socijalni rad. Kvalitetniji uslovi rada Centra za socijalni rad stvoriti će pretpostavke za dalji razvoj usluga socijalne zaštite, što između ostalog podrazumijeva i uspostavljanje Centra za razvoj inkluzivne prakse, Dnevnog centra za djecu kao i Centra za psihološku pomoć mladima i djeci izloženih problemima nasilja, toksikomanije i delikvencije.

Na osnovu šireg okvira razvojnog planiranja prioritetno se nameće potreba razvijanja programa i projekata usmjerenih na uspostavu socijalnog poduzetništva što je aktivnost kojom se lica u stanju socijalne potrebe prevode u sferu ekonomski samostalnih građana i istovremeno se utiče na povećanje ekonomskih efekata u društvu. U odnosu na lica u stanju socijalne potrebe važnu kategoriju čine lica sa nedovoljnim primanjima, odnosno primanjima daleko ispod potrošačke korpe, prema kojima je potrebno usmjeriti intervencije kojima

Strategija razvoja Općine Jablanica

se rasterećuje dio troškova života (podrška projektima energetske efikasnosti kojima se utiče na smanjenje energije i troškova na osnovu utroška energije).

Prioriteti u oblasti obrazovanja sa aspekta nadležnosti Općine su podrška opremanjem školskih objekata, poboljšanje uslova školovanja učenika osnovnih škola, te omogućavanje pristupa djeci sa teškoćama u razvoju svim obrazovnim sadržajima. Praćenje talenata i stipendiranje školske djece i omladine stvara višestruke efekte i dio je interesa Općine.

Mjera 2.3.1. Unaprijeđenje socijalne zaštite i socijalne uključenosti

U okviru nadležnosti Općine u oblasti socijalne zaštite mjerom se odgovara na izazove u društvu koji proizilaze iz poteškoća djece u razvoju, mladih i odraslih osoba izloženih problemima nasilja, toksikomanije i delikvencije razvojem sistema savjetovanja i pružanja psiho-socijalne pomoći. Socijalno poduzetništvo na nivou Općine podrazumjeva uspostavu mjera koje poduzimaju drugi sektori u okviru mreže socijalne zaštite gdje se kroz partnerstvo i dijalog zajednički dolazi do najboljih rješenja kojima će se osigurati uključivanje socijalno isključenih kategorija u aktivno tržište rada i finansijsko osamostaljivanje. Mjera podrazumjeva pružanje pomoći u utopljanju objekata licima sa nedovoljnim materijalnim primanjima na koji način se dugoročno pomaže u smanjenju izdvajanja za troškove energije.

Mjera 2.3.2. Podrška obrazovanju

U okviru nadležnosti općine mjerom se pruža podrška sistemu obrazovanja izgradnjom pomoćne infrastrukture usmjerene na razvoj znanja iz ekologije, sportskih aktivnosti djece u okviru nastavnog procesa i dostupnosti školskih objekata. Ovom mjerom se podržava razvoj talenata i podrška u vidu stipendiranja kao razvojnih pravaca utvrđenih širim okvirom planiranja u FBiH, kao i podrška u nabavci nastavnih učila.

III. 2.4. Pregled mjera za prioritet 2.4. Unaprijediti ambijent djelovanja mladih

Pitanja mladih su izrazito naglašena u zadnjem periodu obzirom na negativne trendove u toj oblasti. Prioriteti su upravo usmjereni na sprovođenje politika kojima se djeluje na negativne trendove po mlade. Djelovanje podrazumjeva održavanje i stvaranje pozitivnih životnih uslova za mlade. Neophodno je zadržati mlade i omogućiti dolazak mladih ljudi u općinu Jablanica, a to se planira obezbjediti kroz višesektorski pristup i saradnju nadležnih institucija za socijalnu politiku, obrazovanje, rad i zapošljavanje, zdravstvo, kulturu, sport. Prioriteti su aktivnosti podrške stručnom osposobljavanju kroz formalni i neformalni sistem sticanja znanja i vještina, subvencioniranje stambenog zbrinjavanja mladih i podrška porodicama sa novorođenom djecom. Podrška razvoju poduzetništva mladih je također način podrške stvaranja povoljnijeg ambijenta za mlade.

Mjera 2.4.1. Podrška mladim i porodicama

Mladim se posvećuje posebna pažnja i ovom mjerom se pruža materijalna podrška porodicama sa novorođenčadima u cilju podizanja kvalitete života i nataliteta. Mjera je usmjerena na razvoj vještina i sticanja znanja kojima se ostvaruje pristup tržištu rada i stvaraju uslovi za zapošljavanje mladih.

Mjera 2.4.2. Jačanje stambene politike mladih

Mjerom se želi odgovoriti na izazove rješavanja stambenih problema mladih kao jednog od preduslova sticanja kvalitetnih uslova za život i zadržavanja mladih na prostoru općine. Mjera obuhvata izgradnju „zgrade za mlade“ po povoljnijim uslovima kupovine što podrazumjeva učešće općine, investitora i mladih kupaca stanova po cjenama ispod tržišnih cijena po modelima koji se uspješno primjenjuju. Mjera obuhvata i podršku kroz subvencioniranje dijela kupoprodajne cijene stana za već izgrađene stanove.

III. 2.5. Pregled mjera za prioritet 2.5. Efikasnija uprava i upravljanje lokalnim razvojem

Javna uprava zauzima centralnu ulogu o ostvarivanju razvojnih ciljeva Općine. Postizanje principa efikasnosti, ekonomičnosti i transparentnosti javne uprave na nivou lokalne samouprave garantuje osposobljenost odgovora na izazove i postizanje akceleratora zasnovanog na efikasnom, otvorenom, inkluzivnom i odgovornom javnom sektoru.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Prioriteti iz okvira nadležnosti Općine podrazumjevaju razvoj djelovanja Mjesnih zajednica putem kojih se na dnevnoj osnovi komunicira sa potrebnima građana i kvalitetnije kreiraju politike djelovanja. Savremeni procesi komuniciranja sa građanima i potrebe pojeftinjenja rada kao prioritetnim nameću potrebu razvoja i uvođenje većeg obima informaciono-digitalnih sistema. Općina Jablanica sa izuzetno velikim obimom specifičnosti i kulturno-historijskim i društvenim blagom ima potrebu da započne proces brendiranja čime u većem obimu postaje prepoznatljiva i sve svoje resurse na kvalitetniji način stavlja u službu razvoja.

Djelovanje javne uprave podrazumjeva širi oblik saradnje sa jedinicama lokalne samouprave u okruženju ali i izvan BiH radi uspostave saradnje, razmjene i usvajanja dobrih praksi primjenljivih unutar procesa rada. Saradnja nužno pretpostavlja saradnju i sa OCD pri čemu se prioritetnim nameće potreba uspostave saradnje koja istovremeno doprinosi razvoju OCD a i ostvarenju razvojnih ciljeva općine.

Mjera 2.5.1. Unaprijeđenje efikasnosti javne uprave

Efikasna i odgovorna javna uprava je preduslov ostvarivanja razvojnih ciljeva lokalne zajednice i ovo pitanje je u fokusu svih razvojnih politika u BiH. Mjera je usmjerena na podršku razvoju MZ-a i infrastrukture unutar istih. Pored navednog mjera podrazumjeva digitalizaciju i informatizaciju rada službi i servisa za pružanje usluga građanima. Usaglašenost i razvoj prostorno-planske dokumentacije je konstantan zahtjev ostvarenja efikasnog rada i dostupnosti javnih usluga što je obuhvaćeno mjerom. Cjeneći savremene trendove i ogroman potencijal specifičnosti Općine, mjere je usmjerena na proces brendiranja općine. Konačno u ostvarivanju transparentnosti i kvalitete kreiranja i vođenja politika ključnu ulogu imaju OCD prema kojima je usmjerena ova mjera sa naglaskom ostvarivanja razvojnih tendencija Općine. Mjerom je potrebno posebno obratiti pažnju na jačanje uloge žene u procesu donošenja odluka na lokalnom nivou. Na taj način će se upravljanje lokalnim razvojem vršiti na ravnopravan i efikasan način.

Mjera 2.5.2. Podrška uspostavi saradnje lokalnih zajednica

Mjera je usmjerena na uspostavu lokalnog partnerstva na nivou susjednih općina kao modela koji doprinosi razvoju općina, mobilnosti radne snage, povećanja konkurentnosti i sposobnosti za privlačenje sredstava. Općina je u ranijem periodu uspostavila saradnju sa općinama izvan BiH kroz koji ostvaruje određene efekte ali se mjerom želi podržati saradnja sa lokalnim zajednicama iz EU u cilju razmjene i sticanja znanja i iskustva djelovanja i privlačenja sredstava u okviru EU.

III.3. Pregled prioriteta i pripadajućih mjera za strateški cilj 3.

U odnosu na prioritete za strateški cilj 3, uključujući i pripadajuće mjere, za svaki prioritet definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima. Za većinu indikatora data je polazna vrijednost koja je ostvarena u 2019. godini, a ciljna vrijednost je postavljena u 2027. godini.

STRATEŠKI CILJ 3 PRIORITET	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost (2019)	Ciljna vrijednost (2027)
Prioritet 3.1: Smanjiti negativni uticaj otpadnih voda i čvrstog otpada na okoliš i unaprijediti stanje okoliša	Procenat pokrivenost općine uslugama odvodnje otpadnih voda (kanalizacija)	71,40%	85%
	Broj „divljih“ deponija	20	0
	Prosječna količina dnevno sakupljenog ne selektriranog otpada koji se odlaže na deponiji.	6 tona	5 tona
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			

Strategija razvoja Općine Jablanica

3.1.1. UNAPRIJEĐENJE KOMUNALNIH USLUGA I ODVOZA ČVRSTOG OTPADA			
3.1.2. RESTRUKTURIRANJE KOMUNALNOG PREDUZEĆA I UVOĐENJE KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA			
Prioritet 3.2: Povećati energetske efikasnosti	Iznos troškova potrošnje el. energije za javnu rasvjetu na godišnjem nivou u KM	194.600 KM	165.410 KM
	Broj javnih i privatnih objekata nad kojima su provedene mjere energetske efikasnosti	2	30
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
3.2.1. PODRŠKA EFIKASNOSTI KORIŠĆENJA ENERGIJE			
Prioritet 3.3: Povećati uredenost javnih površina i objekata usklađeno sa odgovornim planiranjem	Godišnji prihod od naplate korišćenja parking prostora u KM	0	30.000KM
	Stepen ažuriranosti prostornog plana Jablanice	71,42%	100%
	Broj izgrađenih i uređenih javnih objekata	0	6
	Pokrivenost lokalnih puteva iz nadležnosti općine asfaltnom podlogom u km.	54 km	68 km
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
3.3.1. RAZVOJ PROSTORNO-PLANSKE DOKUMENTACIJE			
3.3.2. UREĐENJE JAVNIH POVRŠINA I OBJEKATA			

Tabela 17. Prioriteti za strateški cilj 3 sa pripadajućim mjerama

III. 3.1. Pregled mjera za prioritet 3.1. Smanjiti negativni uticaja otpadnih voda i čvrstog otpada na okoliš i unaprijediti stanje okoliša

Određivanje prioriteta i strateškog djelovanja u ovoj oblasti se prije svega u najširem obimu odnosi na potrebu zaštitu prirode, tla, vode i vazduha. Cijeneći specifičnosti Općine Jablanica najvažniji segmenti prioritarnog djelovanja se odnose na sistem odvodnje otpadnih voda (kanalizacija) čijim rješavanjem se postižu višestruki efekti. Istovremeno se nastoji odgovoriti na izazove u sistemu odlaganja krutog otpada obzirom da je ova problematika posebno izražena, kako u pogledu postojeće lokacije odlaganja, tako i pitanja regionalne deponije. Poseban problem predstavlja struktura i količina otpada obzirom da nije dovoljno izgrađen sistem održivog selektivnog prikupljanja, selekcije i reciklaže.

Prioritetnim se nameće rješavanje pitanja statusa komunalnog preduzeća čije djelatnost je u Općini Jablanica postavljena jako široko, obzirom na činjenicu da je u toku stečajni postupak što čine otežavajuću okolnost poslovanju i provedbi djelatnosti

Mjera 3.1.1. Unaprijeđenje komunalnih usluga i odvoza čvrstog otpada

Ovom mjerom se želi odgovoriti na izazove u oblasti odvodnje otpadnih voda i odlaganja čvrstog otpada. Područje općine karakteriše potreba za poduzimanjem značajnog broja projekata iz oblasti kanalizacionog otpada i izgradnje prečištača otpadnih voda. Problem je nedovršenost projekata u postupku izgradnje akumulacije HE pri čemu najveći problem predstavlja nedovršenost sistema u užem urbanom području. U

Strategija razvoja Općine Jablanica

dijelu odlaganja čvrstog otpada mjera je usmjerena na zatvaranje deponije i sanaciju iste obzirom da je planirano korišćenje regionalne deponije. U urbanom području mjerom je obuhvaćeno instaliranje podzemnih kontejnera. Mjera podržava razvoj sistema predselekcije otpada što ima višestruke pozitivne efekte. Značajan segment djelovanja je usmjerena na sankciju divljih deponija i podizanje ekološke svijesti, uključivanjem RTV Jablanica (kroz emisiju Eko minute), anketiranje i informisanje građana o stanju okoliša. Konačno, mjerom se želi izraditi Plan upravljanja otpadom i Plan zaštite okoliša.

Mjera 3.1.2. Restruktiranje komunalnog preduzeća i uvođenje korporativnog upravljanja

Ova mjera je odgovor na problem sa komunalnim preduzećem nad kojim je pokrenut stečaj što otežava djelovanje u provedbi Odluke o komunalnoj potrošnji. Mjera je usmjerena na okončanje stečaja i uvođenje korporativnog upravljanja koje podrazumjeva veću odgovornost menadžmenta prema osnivačima.

III. 3.2. Pregled mjera za prioritet 3.2. Povećati energetske efikasnosti

Efikasnost u korišćenju energije u Općini Jablanica doprinosi smanju troškova za snabdijevanje energijom, povećava se sigurnost snabdijevanja energijom i njeno efikasnije korišćenje, smanjuju se negativni uticaji na životnu sredinu i podstiče se odgovorno ponašanje prema energiji i energetske resursima. Važan segment predstavlja utjecaj na smanjenjem emisija u atmosferu i smanjenje negativnog uticaji u pogledu klimatskih promjena što sve zajedno određuje prioritete Općine u ovoj oblasti.

Mjera 3.2.1. Podrška efikasnosti korišćenja energije

Mjerom se nastoji postići veća efikasnost u korišćenju energije i smanjivanje troškova zagrijavanja i hlađenja prostorija i smanjenja troškova javne rasvjete. Mjera je usmjerena na povećanje energetske efikasnosti u javnim objektima ali i objektima u privatnom vlasništvu udruživanjem sredstava u dijelu fasada, stolarije, tavanica, kotlova i sistema grijanja. U odnosu na raniji strateški period mjera je razrađena da se fokusira na proširenje mjera na objekte u privatnom vlasništvu. Prije svega najveći efekti se postižu na objektima kolektivnog stanovanja čime se pored energetske učinkovitosti postiže veći nivo uređenosti ukupne infrastrukture, povećava estetski efekat i doprinosi smanjenju negativnog uticaja na kvalitetu vazduha ali i na druge segmente životne sredine. Mjera pored uobičajenih zahvata utopljanja podrazumjeva i zamjenu kotlova i ugradnju toplotni pumpi. Prilikom primjene mjera EE u objektima potrebno je voditi se principom „obnova na bolje“ i primjeniti adekvatne materijale i mjere koji direktno utiču na smanjenje rizika od prirodnih i drugih opasnosti (hidrantski sistemi, vodootporna fasada i stolarija, automatski sistemi za gašenje požara itd.

III. 3.3. Pregled mjera za prioritet 3.3. Povećati uređenost javnih površina i objekata usklađeno sa odgovornim planiranjem

Prostor i planska uređenost istog jedan je od najznačajnijih razvojnih potencijala Općine Jablanice. Odgovor na kvalitetno pozicioniranje u prostoru svih potencijala, potreba i ciljeva pronalazi se u procesu najšireg obuhvata prostornog planiranja zasnovanom na zaštiti, racionalnom korištenju, planiranju i uređenju prostora. Prostorni plan mora odgovoriti na izazove u okviru prostora u kontekstu potreba i predstojećih aktivnosti (npr. Koridor Vc) kao i drugih elementa prostornog planiranja.

Unutar prostora prioritetno se rješava pitanje uređenosti javnih površina i objekata na način da se postiže usklađenost i zaštita prostora i istovremeno povećavaju osnove kvalitetnog življenja na prostoru Jablanice.

Mjera 3.3.1. Razvoj prostorno-planske dokumentacije

Cilj ove mjere je izrada i usvajanje Prostornog plana Općine jablanica kojim se želi odgovoriti na nove izazove u razvoju sredine sa aspekta promjena u prostoru (saobraćaj, infrastruktura i dr). Postojeći Prostorni plan važi zaključno sa 2025. godinom. Realizaciji mjere doprinose i mjere 1.2.3. i 2.5.1.

Mjera 3.3.2. Uređenje javnih površina i objekata

Ova mjera je usmjerena na ključne objekte infrastrukture i standarda u uređenju iste. Mjera obuhvata razvoj saobraćaja u mirovanju, uređenja zelenih površina, uređenja prostora okupljanja (trgova). Obuhvaćeno je i pitanje rješavanja problema u oblasti pokopne djelatnosti izgradnjom mrtvačnice. U cilju

Strategija razvoja Općine Jablanica

poboljšanja kvalitete javnih objekata i površina mjerom je predviđeno usvajanje Odluke o standardima ugradnje materijala i opreme.

IV. KLJUČNI STRATEŠKI PROJEKTI

Strateški projekti predstavljaju intervencije od najvećeg značaja za općinu i imaju višestruki efekat na razvoj općine Jablanica u pravcu ostvarenja utvrđene vizije i strateških ciljeva.

U okviru ostvarenja strateških ciljeva identifikovani su prioriteti koji se odnose na specifičnosti općine u oblasti privrede, kvalitete života i potreba zaštite okoline. Na bazi utvrđenih prioriteta djelovanja, ključnih 10 strateških projekata su:

- **„Poticanje uvođenja inovacija i novih tehnologija u eksploataciji i obradi kamena“**. Privredni sektor eksploatacije i obrade kamena predstavlja najznačajniji privredni potencijal kojeg karakteriše dugogodišnja tradicija i zastupljenost proizvoda na svjetskom tržištu. Dugogodišnji procesi ove privredne djelatnosti u općini su imali uspone i padove pri čemu su rezultati značajniji sa kvalitetnijim organizovanjem poslovanja i adekvatnom opremljenosti. Potreba uvođenja inovacija i novih tehnologija pojavljuje se kao nužnost poboljšanja i ostvarivanja dugoročnih rezultata u ovom sektoru i praćenje konkurentnosti na svjetskom tržištu. Okvirna vrijednost projekta je 400.000,00 KM.
- **“Podrške privrednom društvu Granit u pronalasku strateškog partnera”**. Privredno društvo Granit je najveće u smislu obima eksploatacije i obrade kamena i dugogodišnje tradicije u ovom sektoru. U predhodnim godinama preduzeće se suočilo sa pokrenutim procesom stečaja u kome nije zaustavljena proizvodnja. Općina je prepoznala značaj ovog preduzeća i pored podrške, u cilju zadržavanja proizvodnje i radnih mjesta, kupila je određenu imovinu preduzeća i na taj način doprinijela likvidnosti. Obzirom da postoji interes za oporavkom ovog preduzeća i stavljanje imovine u procese ostvarenja privrednih rezultata stvara se potreba podrške u cilju pronalaska strateškog partnera kao najkvalitetnijeg rješenja. Okvirna vrijednost projekta je 400.000,00 KM.
- **“Poticaji za MSP-a i obrte općine Jablanica”**. Ranjivost privrede na području općine i potreba proširivanja kapaciteta nužno podrazumjevaju različite oblike novčane podrške uslovljene povećavanjem obima privrednih djelatnosti i novim zapošljavanjem. Posljedice izazvane pojavom pandemije COVID-19 ovaj oblik podrške čine značajnijim u cilju održavanja pozitivnih trendova. Zahtjevi za osavremenjivanjem i inovacijama djelimično se mogu podržavati ovakvim mjerama. Okvirna vrijednost projekta je 1.000.000,00 KM.
- **“Revitalizacija zgrade i platoa Muzeja “Bitka za ranjenike na Neretvi”**. Jedna od najznačajnijih kulturno-historijskih znamenitosti predstavlja kompleks objekata vezan za “Bitku za ranjenike na Neretvi”. Općina je u proteklom periodu uspjela poduzeti značajne aktivnosti na revitalizaciji objekata u cilju stavljanja u funkciju turizma. U periodu do 1992. godine kompleks je godišnje posjećivalo i do 500 000 posjetilaca sa područja cjele Jugoslavije i inostranstva. Uzevši u obzir pomenute podatke jasno je da kompleks predstavlja značajan potencijal i da je potrebno poduzeti intervencije na objektima i pratećim sadržajima. Okvirna vrijednost projekta je 400.000,00 KM.
- **“Program razvoja agroturizma”**. Geografski položaj, blizina većih centara, turistička i gastronomska ponuda koju ima općina Jablanica, turizam postavlja kao potencijalno značajnu privrednu djelatnost. Cjeneći da značajan dio područja općine obuhvata ruralne oblasti kroz koje se protežu i turistički potencijali, nameće se razvoj ideje o agroturizmu koji podrazumjeva ugostiteljsko-turističke usluge od strane poljoprivrednih gazdinstava. Stavljenoje ovog potencijala u privredne okvire podrazumjeva razvoj programa usmjeren u podršku ovom spoju poljoprivrede i turizma kao izrazito potentnog resursa. Okvirna vrijednost projekta je 250.000,00 KM.
- **“Izgradnja vatrogasnog doma”**. Općina Jablanica u okviru procjena ugroženosti od požara spada u visokou kategoriju rizika, naručito opasnosti od šumski požara koji značajno ugrožavaju prirodne resurse, ljudske živote i materijalno-tehnička sredstva i objekte. Adekvatan odgovor lokalne zajednice prevashodno podrazumjeva organizovanu i opremljenu vatrogasnu službu. U tom pravcu nameće se potreba izgradnje adekvatnog objekta za potrebe vatrogasne jedinice u cilju povećanja organizovanosti i efikasnosti djelovanja. Okvirna vrijednost projekta je 800.000,00 KM.

Strategija razvoja Općine Jablanica

- **“Podrška porodicama za novorođenčad”**. Pitanje nataliteta je izuzetno bitno i negativni trendovi u Bosni i Hercegovini i okruženju nameću potrebu razvoja politika usmjerenih u tom pravcu. Podrška porodicama sa novorođenčadima se pokazuje kao jedna od mjera koja pokazuje pozitivne rezultate. U tom pravcu pojavljuje se potreba uspostavljanja podrške koja najvećim obimom podrazumjeva i obuhvata pitanja mladih, kao veoma važne kategorije stanovništva, prema kojima je potrebno usmjeriti fokus. Okvirna vrijednost projekta je 400.000,00 KM.
- **“Izgradnja zgrade za mlade”**. Kreiranje politika mladih u okviru lokalnih zajednica je jedna od najvažnijih za prostor općine Jablanica. Pored pitanja zapošljavanja i društvenog sadržaja, rješavanje stambenog pitanja je ključno, obzirom na cijene nekretnina i nivo prosječne plaće. Potrebe mladih se mogu riješiti razvojem projekata izgradnje stanova obezbjeđivanjem sredstava iz više izvora koji podrazumjevaju učešće općine, mladih i investitora izgradnje stanova. Na ovaj način se potiče novogradnja, ostvaruje niža cijena stanova i ostvaruje stambena politika kupovine stanova za mlade po povoljnijim uslovima. Okvirna vrijednost projekta je 1.700.000,00 KM.
- **“Završetak postojećih „prečistača“ i kanalizacione mreže u užem urbanom području”**. Kanalizacioni sistemi na području općine Jablanica su nedovršeni što značajno onečišćuje okoliš štetnim emisijama. Stanje je dodatno usložnjeno činjenicom da je tok Neretve pregrađen objektom HE Grabovica što povećava koncentraciju štetnih kanalizacionih otpada. Sistem prečistača nije dovršen pri čemu se kao prioritet javlja izgradnja i stavljanje u funkciju prečistača u užem urbanom području gdje je koncentracija štetnih utjecaja veća. Okvirna vrijednost projekta je 175.000,00 KM.
- **“Subvencije za utopljanje objekata nabavkom i ugradnjom materijala za izolaciju vanjskih zidova, tavanica objekata i zamjena vanjske stolarije”**. Povećanje energetske efikasnosti objekata u kreiranju i provedbi politika je najvećim obimom bilo usmjereno na javne objekte. Utopljanje privatnih objekata ostvaruje značajne efekte, naročito u slučaju objekata kolektivnog stanovanja (zgradama). Savremeni trendovi razvijaju modele finansiranja koji uključuju udruživanja javnih sredstava sa sredstvima privatnih vlasnika, sredstvima upravitelja i donatora. Efekti koji se postižu utiču na smanjenje troškova utroška energije, povećanje komfora i kvalitete života, estetsko uređenje objekata i poboljšanje uređenosti stanja javne infrastrukture. Cjeneći navedno ukazuje se potreba strateških intervencija i razvoja projekta iz oblasti energetske efikasnosti. Okvirna vrijednost projekta je 1.000.000,00 KM.

Strategija razvoja Općine Jablanica

V. USKLAĐENOST SA DRUGIM RELEVANTNIM DOKUMENTIMA

Uredba o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH”, broj: 74/19) u članom 16. propisuje obavezu međusobne provjere strateških dokumenata, odnosno potrebu provjere usklađenosti razvojnih pravaca i strateških ciljeva sa drugim relevantnim strateškim dokumentima.

Proces izrade Strategije razvoja Općine Jablanica (prilagođene i revidirane) u svim fazama je usmjeravan i obezbjedio je usklađenost sa drugim relevantnim strateškim dokumentima, prije svega Strategijom razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021-2027. godina i Strategijom razvoja Hercegovačko-neretvanskog kantona 2021-2027. godina. Pored koordinacije i usaglašavanja razvojnih prioriteta i politika u odnosu na pomenuti strateški okvir, Strategija razvoja Općine Jablanica istovremeno odražava i globalno prihvaćene ciljeve održivog razvoja utvrđene kroz Okvir za implementaciju ciljeva održivog razvoja za BiH.

Strateški dokument višeg nivoa	Vezani strateški cilj, prioritet i/ili mjera i strategije razvoja
OKVIR CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA ZA BIH-(SDG)	
Razvojni pravac: Dobra uprava i upravljanje javnim sektorom Akcelerator 1.1. Efikasan, otvoren, inkluzivan i odgovoran javni sektor	Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života i sigurnost građana Prioritet 2.5. Efikasnija uprava i upravljanja lokalnim razvojem
Razvojni pravac: Pametan rast Akcelerator 2.1. Povoljno okruženje za poduzetništvo i inovacije Akcelerator 2.2. Povećanje investicija u infrastrukturu Akcelerator 2.3. Unaprijeđenje pristupa i kvalitete obrazovanja i obuke Akcelerator 2.4. Zeleni rast i čista energija Akcelerator 2.5. Pametno upravljanje prirodnim resursima i okolišem	Strateški cilj 1: Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma Prioritet 1.1. Razviti sektor prerade i eksploatacije kamena i drugih mineralnih sirovina Prioritet 1.2. Razviti poduzetništvo i sektor MSP Prioritet 1.3. Razviti turizam i poljoprivredu u službi turizma Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života i sigurnost građana Prioritet 2.1. Unaprijediti kulturni i sportsko-rekreativni sadržaj Prioritet 2.2. Unaprijediti sigurnost i zdravlja građana i djece Prioritet 2.3. Unaprijediti pristup obrazovanju i socijalnoj zaštiti Prioritet 2.4. Unaprijediti ambijent djelovanja mladih Strateški cilj 3: Unaprijeđene komunalne usluge i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša Prioritet 3.1. Smanjiti negativni uticaj otpadnih voda i čvrstog otpada na okoliš Prioritet 3.2. Povećati energetska efikasnost Prioritet 3.3. Povećati urednost javnih površina i objekata usklađeno sa odgovornim planiranjem
Razvojni pravac: Društvo jednakih mogućnosti Akcelerator 3.1. Unaprijeđenje politike socijalne zaštite Akcelerator 3.2. Aktivacija i zapošljavanje sa fokusom na ranjive kategorije Akcelerator 3.3. Efektivna zdravstvena zaštita za sve Akcelerator 3.4. Poboljšanje inkluzivnosti obrazovnih sistema	Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života i sigurnost građana Prioritet 2.2. Unaprijediti sigurnost i zdravlja građana i djece Prioritet 2.3. Unaprijediti pristup obrazovanju i socijalnoj zaštiti Prioritet 2.4. Unaprijediti ambijent djelovanja mladih
STRATEGIJA RAZVOJA FEDERACIJE BIH 2021-2017	
Strateški cilj 1: Ubrzan ekonomski razvoj Prioritet 1.1. Povećavati digitaliziranost ekonomije Prioritet 1.2. Podržavati transfer i razvoj	Strateški cilj 1: Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma Prioritet 1.1. Razviti sektor prerade i eksploatacije kamena i drugih mineralnih sirovina Prioritet 1.2. Razviti poduzetništvo i sektor MSP

Strategija razvoja Općine Jablanica

<p>tehnologija Prioritet 1.3 Podržavati razvoj poslovnog privatnog sektora Prioritet 1.4. Podržavati izvoz i stvaranje proizvoda više dodane vrijednosti</p>	<p>Prioritet 1.3. Razviti turizam i poljoprivredu u službi turizma</p>
<p>Strateški cilj 2: Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj</p> <p>Prioritet 2.1. Unaprjeđivati obrazovni sistem Prioritet 2.2. Poboljšavati ishode zdravstvenog sistema Prioritet 2.3. Ublažiti trend demografskog starenja stanovništva, poboljšati stabilnost obitelji i položaj mladih Prioritet 2.4. Smanjivati neaktivnost i nezaposlenost, naročito dugoročnu Prioritet 2.5. Smanjivati siromaštvo i socijalnu isključenost</p>	<p>Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života i sigurnost građana</p> <p>Prioritet 2.1. Unaprijediti kulturni i sportsko-rekreativni sadržaj Prioritet 2.2. Unaprijediti sigurnost i zdravlja građana i djece Prioritet 2.3. Unaprijediti pristup obrazovanju i socijalnoj zaštiti Prioritet 2.4. Unaprijediti ambijent djelovanja mladih</p>
<p>Strateški cilj 3: Resursno efikasan i održiv razvoj</p> <p>Prioritet 3.1. Unaprjeđivati zaštitu i korištenje prirodnih resursa Prioritet 3.3. Povećati energetska efikasnost Prioritet 3.5. Poticati razvoj ruralnih prostora Prioritet 3.6. Povećati otpornost na krize</p>	<p>Strateški cilj 1: Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma Prioritet 1.3. Razviti turizam i poljoprivredu u službi turizma</p> <p>Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života i sigurnost građana Prioritet 2.2. Unaprijediti sigurnost i zdravlja građana i djece</p> <p>Strateški cilj 3: Unaprijeđene komunalne usluge i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša Prioritet 3.1. Smanjiti negativni uticaj otpadnih voda i čvrstog otpada na okoliš Prioritet 3.2. Povećati energetska efikasnost</p>
<p>Strateški cilj 4: Efikasan, transparentan i odgovoran javni sektor</p> <p>Prioritet 4.2. Staviti javnu upravu u službu građana Prioritet 4.3. Unaprjeđivati odgovornost u oblasti javnih finansija</p>	<p>Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života i sigurnost građana Prioritet 2.5. Efikasnija uprava i upravljanja lokalnim razvojem</p> <p>Strateški cilj 3: Unaprijeđene komunalne usluge i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša Prioritet 3.1. Smanjiti negativni uticaj otpadnih voda i čvrstog otpada na okoliš Prioritet 3.3. Povećati uredenost javnih površina i objekata usklađeno sa odgovornim planiranjem</p>
STRATEGIJA RAZVOJA HNK 2021-2027 * (u postupku izrade i usvajanja)	
<p>Strateški cilj 1: Dinamičan ekonomski razvoj uz održivo korišćenje resursa</p>	<p>Strateški cilj 1: Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma</p> <p>Strateški cilj 3: Unaprijeđene komunalne usluge i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša</p>
<p>Strateški cilj 2: Podizanje kvalitete i suvremenog društvenog sektora</p>	<p>Strateški cilj 2: Poboljšan kvalitet života i sigurnost građana</p>
<p>Strateški cilj 3: Upravljanje resursima i uslugama ekosustava u skladu s postojećim kapacitetima okoliša</p>	<p>Strateški cilj 3: Unaprijeđene komunalne usluge i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša</p>

Tabela 18. Pregled usklađenosti strategije sa relevantnim strateškim dokumentima

Strategija razvoja Općine Jablanica

VI. INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR

INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR ZA PERIOD VAŽENJA STRATEŠKOG DOKUMENTA					
Oznaka strateškog cilja, prioriteta i mjere	Struktura finansiranja (u %)*	Ukupno (KM)	Budžet institucije (KM)	Ostali izvori	
				(KM)	Naziv potencijalnog izvora
Strateški cilj 1. Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma	29%	7.922.000	4.324.000	3.598.000	
1.1. Razviti sektor prerade i eksploatacije kamena i drugih mineralnih sirovina	4,92%	1.352.000	670.000	682.000	
1.1.1. Unaprijeđenje sektora obrade kamena		1.227.000	575.000	652.000	Općina Jablanica/ JU Srednja škola Jablanica, UPJ, Klaster Kamen, FBiH, HNK
1.1.1.1. Poticanje uvođenja inovacija i novih tehnologija u eksploataciji i obradi kamena		400.000	200.000	200.000	FBiH, HNK, Klaster kamen
1.1.1.2. Podrške privrednom društvu Granit u pronalasku strateškog partnera		400.000	200.000	200.000	Investitor
1.1.2. Istraživanje potencijala eksploatacije prirodnih resursa		125.000	95.000	30.000	Ministarstva privrede i zaštite okoliša FBiH i HNK, investitori
1.2. Razviti poduzetništvo i sektor MSP	14,68%	3.958.000	2.758.000	1.200.000	
1.2.1. Podrška poslovanju i inovacijama		3.600.000	2.500.000	1.100.000	UPJ, Klaster Kamen, Privredni subjekti, Ministarstva privrede FBiH i HNK, EU fondovi
1.2.1.1. Poticaji za MSP-a i obrte općine Jablanica		1.000.000	1.000.000	0	
1.2.2. Razvoj konkurentnosti radne snage		252.000	152.000	100.000	Privredni subjekti, Služba za zapošljavanje HNK
1.2.3. Privlačenje investicija		106.000	106.000	0	
1.3. Razviti turizam i poljoprivredu u službi turizma	9,40%	2.612.000	896.000	1.716.000	
1.3.1. Razvoj turističke infrastrukture i kapaciteta		1.935.000	644.000	1.291.000	JP EP BiH, Ministarstva privrede i zaštite okoliša FBiH i HNK, UNDP, Privredni subjekti, OCD, EU fondovi
1.3.1.1. Revitalizacija zgrade i platoa Muzeja "Bitka za ranjenike na Neretvi		400.000	100.000	300.000	Ministarstva privrede i zaštite okoliša FBiH i HNK, privredni

Strategija razvoja Općine Jablanica

					subjekti, fondovi
1.3.2. Podrška poljoprivredi u funkciji doprinosa razvoju turizma		677.000	252.000	425.000	Ministarstva privrede, zaštite okoliša i ministarstva vodoprivrede FBiH i HNK, Donatori, Poljoprivredni proizvođači, EU fondovi
1.3.2.1. Program razvoja agroturizma		250.000	100.000	150.000	Ministarstva privrede, zaštite okoliša i ministarstva vodoprivrede FBiH i HNK, Donatori, Poljoprivredni proizvođači
Strateški cilj 2. Poboljšan kvalitet života i sigurnost građana	39,80%	10.748.400	5.157.400	5.591.000	
2.1. Unaprijediti kulturni i sportsko-rekreativni sadržaja	4,93%	1.335.000	595.000	740.000	
2.1.1. Unaprijeđenje kulturnih sadržaja		1.205.000	600.000	605.000	Ministarstva kulture FBiH i HNK, OCD, Fond za profesionalnu rehabilitaciju invalidnih osoba
2.1.2. Unaprijeđenje sportskih sadržaja		130.000	65.000	65.000	Ministarstva kulture FBiH i HNK
2.2. Unaprijediti sigurnost i zdravlje građana i djece	15,72%	4.267.400	1.117.400	3.150.000	
2.2.1. Jačanje kapaciteta subjekata zaštite i spašavanja		2.010.000	673.000	1.337.000	Vlada Japana, TIKA, Vlada HNK, Uprava za vatrogastvo HNK, EU fondovi
2.2.1.1. Izgradnja vatrogasnog doma		800.000	400.000	400.000	Vlada HNK, Uprava za vatrogastvo HNK, EU fondovi
2.2.2. Smanjenje rizika od katastrofa u obrazovnim ustanovama		75.400	17.400	58.000	Ministarstvo obrazovanja HNK
2.2.3. Poboljšanje stanja javne infrastrukture		1.932.000	302.000	1.630.000	Ministarstva FBiH i HNK, Vlada HNK, Donatorska sredstva
2.2.4. Poboljšanje opremljenosti ustanove zdravstvene zaštite		250.000	125.000	125.000	Dom zdravlja, Donatori
2.3. Unaprijediti pristup obrazovanju i socijalnoj zaštiti	4,50%	1.195.000	934.000	261.000	
2.3.1. Unaprijeđenje socijalne zaštite i socijalne uključenosti		510.000	386.000	124.000	Služba za zapošljavanje HNK, Građani
2.3.2. Podrška obrazovanju		685.000	548.000	137.000	Ministarstvo obrazovanja HNK, donatori
2.4. Unaprijediti ambijent djelovanja mladih	11,98%	3.250.000	1.900.000	1.350.000	
2.4.1. Podrška mladim i porodicama		1.500.000	1.450.000	50.000	Donatori
2.4.1.1. Podrška porodicama za novorođenčad		400.000	400.000		
2.4.2. Jačanje stambene politike mladih		1.750.000	450.000	1.300.000	Građani, Privrednici

Strategija razvoja Općine Jablanica

2.4.2.1. Izgradnja zgrade sa mlade		1700.000	400.000	1.300.000	Građani, Privrednici
2.5. Efikasnija uprava i upravljanje lokalnim razvojem	2,60%	701.000	541.000	160.000	
2.5.1. Unaprijeđenje efikasnosti javne uprave		631.000	471.000	160.000	UNDP, OCD, EU fondovi
2.5.2. Podrška uspostavi saradnje lokalnih zajednica		70.000	70.000	0	
Strateški cilj 3. Unaprijeđene komunalne usluge, održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša	31,20%	8.268.000	3.607.000	4.661.000	
3.1. Smanjiti negativni uticaj otpadnih voda i čvrstog otpada na okoliš i unaprijediti stanje okoliša	14,80%	3.841.000	973.000	2.898.000	
3.1.1. Unaprijeđenje komunalnih usluga i odvoza čvrstog otpada		3.671.000	953.000	2.748.000	JP EP BIH, Fond za zaštitu okoliša FBiH i HNK, Ministarstva vodoprivrede, zaštite okoliša FBiH i HNK, IPA, EU projekti
3.1.1.1. Završetak postojećih „prečistača“ i kanalizacione mreže u užem urbanom području		175.000	0	175.000	JP EP BIH, Fond za zaštitu okoliša FBiH i HNK, Ministarstva vodoprivrede, zaštite okoliša FBiH i HNK
3.1.2. Restruktiranje komunalnog preduzeća i uvođenje korporativnog upravljanja		170.000	20.000	150.000	Fond za zaštitu okoliša FBiH i HNK
3.2. Povećati energetske efikasnosti	9,30%	2.521.000	753.000	1.768.000	
3.2.1. Podrška efikasnosti korišćenja energije		2.521.000	753.000	1.768.000	Građani, privredni subjekti, EU fondovi, donatori
3.2.1.2. Subvencije za utopljanje objekata nabavkom i ugradnjom materijala za izolaciju vanjskih zidova, tavanica objekata i zamjena vanjske stolarije		1.000.000	300.000	700.000	Građani, privredni subjekti, EU fondovi, donatori
3.3. Povećati uređenost javnih površina i objekata usklađeno sa odgovornim planiranjem	7,10%	1.921.000	1.896.000	25.000	
3.3.1. Razvoj prostorno-planske dokumentacije		80.000	80.000	0	
3.3.2. Uređenje javnih površina i objekata		1.841.000	1.816.000	25.000	Fond Zaštite okoliša, EU fondovi, donatori
Ukupno iz strateškog dokumenta**	100%	26.983.400	13.103.400	13.880.000	
PREGLED PO IZVORIMA					
(iznosi u KM i procenti) ujednačiti kolone sa planiranjem					
Budžetska sredstva	Kreditna sredstva		Ostali izvori		
13.103.400 KM	KM		13.880.000		
48,56%	0%		51,44%		

Tabela 18. Pregled usklađenosti strategije sa relevantnim strateškim dokumentima

Indikativni finansijski okvir predstavlja pregled potrebnih finansijskih sredstava za implementaciju mjera, pri čemu se daje pregled i potencijalnih izvora sredstava. Strategijom razvoja Općine Jablanica predviđen je najveći iznos finansijskih sredstava za implementaciju drugog strateškog cilja i to 39,80%, prvog 29% i

Strategija razvoja Općine Jablanica

trećeg 31,20 %. Ukupna vrijednost navedenih planiranih strateških projekata iznosi 6.525.000 KM. Procenat planiranih sredstava koji se odnosi na budžetska sredstva je 48,56% i 51,44% ostali izvori finansiranja.

VII. SAŽETI PREGLED STRATEGIJE RAZVOJA

Redni broj i oznaka	NAZIV	INDIKATORI I FINANSIJSKI IZVORI		
		Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
1. Strateški cilj	Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma	Stopa zaposlenosti	29,90%	32,90%
		Stopa nezaposlenosti (formalna)	49,32%	41,87%
		Broj registrovanih noćenja	668	1200
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		4.324.000	3.598.000	7.922.000
1.1. Prioritet	Razviti sektor prerade i eksploatacije kamena i drugih mineralnih sirovina	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj zaposlenih radnika u sektoru obrade kamena i eksploatacije mineralnih sirovina	284	400
		Broj sporazuma o istraživanju i investiranju u eksploataciju željezne rude i gipsa	0	Potpisan najmanje jedan sporazum o istraživanju i
		Sporazum o finansiranju izgradnje fabrike mineralne-kamene vune	0	Zaključen sporazum o finansiranju izgradnje fabrike mineralne-k.vune
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		670.000	682.000	1.352.000
1.1.1. Mjera	Unaprijeđenje sektora obrade kamena	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj nove opreme u proizvodnim procesima	0	4
		Visina novih investicija u sektoru u KM	0	5 mil.
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		575.000	652.000	1.227.000
1.1.2. Mjera	Istraživanje potencijala eksploatacije prirodnih resursa	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj odobrenih i provedenih istražnih radova	0	3

Strategija razvoja Općine Jablanica

		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		90.000	280.000	370.000
1.2. Prioritet	Razviti poduzetništvo i sektor MSP	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj novo-uposlenih radnika u sektoru MSP	192	390
		Iznos novih Investicija u KM	0	7 mil. KM
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		2.758.000	1.200.000	3.958.000
1.2.1. Mjera	Podrška poslovanju i inovacijama	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj MSP-a	107	130
		Stepen opremljenosti poslovnih zona	20%	35%
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		2.500.000	1.100.000	3.600.000
1.2.2. Mjera	Razvoj konkurentnosti radne snage	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj prekvalificiranih i osposobljenih radnika	0	30
		Broj mladih osoba koje su kroz podršku pokrenule vlastite biznise	0	15
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		152.000	100.000	252.000
1.2.3. Mjera	Privlačenje investicija	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj usvojenih regulacionih planova poslovnih zona	2	4
		Broj zaključenih sporazuma o lokalnom partnerstvu	0	1
		Broj sporazuma o JPP	0	1
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)

Strategija razvoja Općine Jablanica

		106.000		106.000
1.3. Prioritet	Razviti turizam i poljoprivredu u službi turizma	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Godišnji prihod od boravišnih taksi u KM	7.742 KM	Najmanje 10.000 KM
		Broj zaposlenih u sektoru turizma	27	41
		Zadovoljstvo turista turističkom ponudom općine Jablanica (anketa)	n/p	Najmanje 80% anketiranih turista zadovoljno turističkom ponudom općine Jablanica
		Evidentirani godišnji prihodi od plasmana povrća proizvedenog u plasteniku u KM	87.000 KM	100.000 KM
		Evidentirani godišnji prihodi od plasmana jagodičastog i bobičastog voća u KM	100.000 KM	145.000 KM
		Broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava	166	200
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		896.000	1.716.000	2.612.000
1.3.1. Mjera	Razvoj turističke infrastrukture i kapaciteta	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj novorazvijenih turističkih objekata i lokaliteta	0	4
		Broj novocertificiranih turističkih vodiča	0	15
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		644.000	1.291.000	1.935.000
1.3.2. Mjera	Podrška poljoprivredi u funkciji doprinosa razvoju turizma	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Godišnja registrovana proizvodnja jagodičastog i bobičastog voća (t)	23 t	35 t
		Godišnja registrovana proizvodnja povrća iz plastenika (t)	50 t	100 t

Strategija razvoja Općine Jablanica

		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		75.000	75.000	150.000
Redni broj i oznaka	NAZIV	INDIKATORI I FINANSIJSKI IZVORI		
2. Strateški cilj	Poboljšanje kvaliteta života i sigurnost građana	Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Zadovoljstvo anketiranih građana	50%	85%
		Rizik od požara, poplava i klizišta	visok/nizak/srednji	nizak/nizak/nizak
		Negativni migracioni saldo	-54	-10
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		3.607.000	4.661.000	8.268.000
2.1. Prioritet	Unaprijediti kulturni i sportsko-rekreativni sadržaja	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broja posjetilaca kulturnih događaja i ustanova godišnje (procjena)	40.000	150.000
		Broj sportista i rekreativaca koji su učestvovali u sportsko-rekreativnim aktivnostima organizovanim na malonogometnom stadionu i pomoćnom stadionu/godišnje	0	10.000
		Programi RTV Jablanica se emituje putem digitalnog signala	0	Svi Programi RTV Jablanica se u potpunosti emituju putem digitalnog signala
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.335.000	599.000	675.000
2.1.1. Mjera	Unaprijeđenje kulturnih sadržaja	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj novih kulturnih manifestacija u toku godine	0	15
		Osoblje RTV Jablanica osposobljeno za rad na digitalnoj opremi	0	Svi uposlenici
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)

Strategija razvoja Općine Jablanica

		575.000	652.000	1.227.000
2.1.2. Mjera	Unaprijeđenje sportskih sadržaja	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj sportista (članova sportskih klubova) na nivou godine	820	1000
		Broj organizovanih sportskih takmičenja za djecu tokom ljetnjih i zimskih raspusta	0	20
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		90.000	280.000	370.000
2.2. Prioritet	Unaprijediti sigurnost i zdravlja građana i djece	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Površina uništene šume u požarima (he)	321,9 he	200 he
		Prihod od srevisiranih PP aparata u KM	0	80.000 KM
		Iznos šteta uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama	2.185.500 KM	1.092.750 KM
		Gubitci u vodovodnoj mreži u procentima	30%	10%
		Broj ljekara na 1000 stanovnika	1	1,5
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.117.400	3.150.000	4.267.400
2.2.1. Mjera	Jačanje kapaciteta subjekata zaštite i spašavanja	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj izgrađenih objekata u sistemu zaštite	0	1
		Broj novonabavljene značajne opreme i sistema za zaštitu od požara	0	3
		Izrađen planski dokument postupanja u krizama	0	1
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)

Strategija razvoja Općine Jablanica

		673.000	1.337.000	2.010.000
2.2.2. Mjera	Smanjenje rizika od katastrofa u obrazovnim ustanovama	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj godišnje provedenih vježbi u školama	1	1
		Broj povreda u školama uslijed požara	0	0
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		17.400	58.000	75.400
2.2.3. Mjera	Poboljšanje stanja javne infrastrukture	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj ugroženih naselja od klizišta i odrona	2	0
		Broj saobraćajnica sa rizikom od opasnosti od klizišta i odrona	4	0
		Broj djelova vodovodne mreže sa potrebama za sanaciju i poboljšanje	6	1
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
302.000	1.630.000	1.932.000		
2.2.4. Mjera	Poboljšanje opremljenosti ustanove zdravstvene zaštite	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Količina nabavljene medicinske opreme i materijalno tehničkih sredstava za DZ	0	7
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)

Strategija razvoja Općine Jablanica

		125.000	125.000	250.000
2.3. Prioritet	Unaprijediti pristup obrazovanju i socijalnoj zaštiti	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj incidentnih slučajeva prijavljenih Centru za socijalni rad u kojima su učestvovali maloljetnici u toku godine	6	3
		Broj lica u stanju socijalne potrebe (ne ulaze kategorije: dječiji doplatak, naknade roditeljima i ostale usluge)	685	617
		Zadovoljstvu učenika i roditelja uslovima osnovnog i srednjeg obrazovanja (anketa)	n/p	Najmanje 90% anketiranih učenika i roditelja zadovoljno je uslovima osnovnog obraz.
		Broj novorođenih (godišnje)	91	118
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		896.000	1.716.000	2.612.000
2.3.1. Mjera	Unaprijeđenje socijalne zaštite i socijalne uključenosti	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj pruženih usluga savjetovašta na sedmičnom nivou	0	20
		Broj djece kojima usluge pruža Dnevni centar za djecu (dnevno)	0	20
		Broj uposlenih lica iz socijalnih kategorija na tržištu rada (godišnje)	0	2
		Broj utopljenih objekata kao podrška smanjenju siromaštva	0	10

Strategija razvoja Općine Jablanica

		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		386.000	124.000	510.000
2.3.2. Mjera	Podrška obrazovanju	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj učenika koji posjeti eko učionicu dnevno	0	50
		Broj stipendija za osnovno i srednje obrazovanje godišnje	160	165
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		548.000	137.000	685.000
2.4. Prioritet	Unaprijediti ambijent djelovanja mladih	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Visina sredstva podrške za sticanje znanja i vještina na nivou godine	159.000 KM	200.000 KM
		Broj novih stambenih jedinica za mlade	0	20
		Broj novih poduzetnika/mladih	0	15
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.900.000	1.350.000	3.250.000
2.4.1. Mjera	Podrška mladim i porodicama	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj podržanih porodica sa novorođenčadi	0	200
		Broj mladih koji su podržani u sticanju znanja i vještina	0	1000
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.450.000	50.000	1.500.000
2.4.2. Mjera	Jačanje stambene politike mladih	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj riješenih stambenih pitanja mladih	0	30

Strategija razvoja Općine Jablanica

		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		450.000	1.300.000	1.750.000
2.5. Prioritet	Efikasnija uprava i upravljanja lokalnim razvojem	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Zadovoljstvo građana uslugama općinskih službi MZ (anketa)	50%	80%
		Broj uvedenih digitalno/informacionih sistema u radu	1	7
		Iznos vrijednosti investicija po osnovu izrađenih regulacionih planova	0	Ostvareno najmanje 3 mil. KM vrijednosti investicija po osnovu izrađenih regulacionih planova
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		541.000	160.000	701.000
2.5.1. Mjera	Unaprijeđenje efikasnosti javne uprave	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Komuniciranje uprave sa građanima putem pismenih akata (procenat)	95%	20%
		Broj javnih službenika koji je godišnje prošao stručne obuke	20	30
		Broj ažurirane prostorno-planske dokumentacije	0	3
		Izrađena Strategija brendiranja	0	1
		Broj podržanih projekata OCD godišnje	0	25
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		471.000	160.000	631.000
		2.5.2. Mjera	Podrška uspostavi saradnje lokalnih zajednica	Indikatori mjere
Broj uspostavljenih saradnji sa lokalnim zajednicama	0			2
Članstvo u lokalnom partnerstvu	0			1

Strategija razvoja Općine Jablanica

		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		70.000		70.000
Redni broj i oznaka	NAZIV	INDIKATORI I FINANSIJSKI IZVORI		
		Indikatori strateškog cilja	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
3. Strateški cilj	Unaprijeđene komunalne Usluge, održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša	Broj domaćinstava koja nisu priključena na javnu kanalizacionu mrežu	1190	1000
		Udio prečišćeni otpadnih voda ispuštenih u vodotoke	0	40%
		Površina uređenih javnih površina	10.907 m ²	16.636 m ²
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		3.607.000	4.661.000	8.268.000
3.1. Prioritet	Smanjiti negativni uticaj otpadnih voda i čvrstog otpada na okoliš i unaprijediti stanje okoliša	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Pokrivenost općine uslugama odvodnje otpadnih voda (kanalizacija)	71,40%	85%
		Broj „divljih“ deponija	20	0
		Prosječna količina dnevno sakupljenog ne selektiranog otpada koji se odlaže na deponiji.	6 tona	5 tona
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		958.000	2.868.000	3.826.000
3.1.1. Mjera	Unaprijeđenje komunalnih usluga i odvoza čvrstog otpada	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Broj novih korisnika na kanalizacionoj mreži	0	500
		Dnevna količina prikupljenog smeća u podzemnim kontejnerima u m ³	0	13,2m ³
		Usvojen Plan upravljanja otpadom i Plan zaštite okoliša	0	2

Strategija razvoja Općine Jablanica

		Predselekcija krutog otpada (dnevno)	0	0,5 t
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		938.000	2.718.000	3.656.000
3.1.2. Mjera	Restruktuiranje komunalnog preduzeća i uvođenje korporativnog upravljanja	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Finansijsko poslovanje komunalnog preduzeća (godišnje) u KM	0	+100.000 KM (minimalno)
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		20.000	150.000	170.000
3.2. Prioritet	Povećati energetske efikasnosti	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Iznos troškova potrošnje el.energije za javnu rasvjetu na godišnjem nivou u KM	194.600 KM	165.410 KM
		Broj javnih i privatnih objekata nad kojima su provedbene mjere energetske efikasnosti	2	30
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
753.000	1.768.000	2.521.000		
3.2.1. Mjera	Podrška efikasnosti korišćenja energije	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Smanjenje potrošnje energije na objektima obuhvaćenim mjerama EE	0	30%
		Smanjenje potrošnje energije za javnu rasvjetu	0	10%

Strategija razvoja Općine Jablanica

		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		753.000	1.768.000	2.521.000
3.3. Prioritet	Povećati uređenost javnih površina i objekata usklađeno sa odgovornim planiranjem	Indikatori prioriteta	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Godišnji prihod od naplate korištenja parkinga u KM	0	30.000 KM
		Stepen ažuriranosti prostornog plana Jablanice	71,42%	100%
		Broj novoizgrađenih i uređenih javnih objekata	0	6
		Pokrivenost lokalnih puteva iz nadležnosti općine asfaltnom podlogom u km	54 km	68 km
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		1.896.000	25.000	1.921.000
3.3.1. Mjera	Razvoj prostorno-planske dokumentacije	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Usvojen novi Prostorni plan općine (2026-__)	0	1
		Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
		80.000		80.000
3.3.2. Mjera	Uređenje javnih površina i objekata	Indikatori mjere	Polazne vrijednosti indikatora	Ciljne vrijednosti indikatora
		Uspostavljen sistem naplate parkinga	0	1
		Donešena Odluka o standardima izgradnje javne infrastrukture	0	1
		Broj novoizgrađenih trgova	0	2
		Izgrađena mrtvačnica	0	1

Strategija razvoja Općine Jablanica

	Budžet (KM)	Ostali izvori (KM)	Ukupno (KM)
	1.816.000	25.000	1.841.000

VIII. OKVIR ZA PROVOĐENJE, PRAĆENJE, IZVJEŠTAVANJE I EVALUACIJU STRATEGIJE

Zakonskim i podzakonskim normativnim okvirom u FBiH propisani su kao obavezni elementi strateškog planiranja i strateških dokumenata provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluacija. U okviru pomenutih procesa ključno je izvršiti opis odgovornih institucija, opis postupaka i postupanja odgovornih institucija, dinamiku postupanja i okvir rokova.

Provođenje Strategije razvoja Općine Jablanica provodi se alatima uspostavljenim pomenutim normativnim okvirom. Alati za provođenje podrazumjevaju strateško-programске dokumente koji se izrađuju svake planske godine po principu 1+2 usklađeno sa procesom izrade i usvajanja smjernica; trogodišnji plan rada koji je implementacijski dokument koji operacionalizira strateške ciljeve, prioritete i mjere iz Strategije razvoja Općine Jablanica; godišnji plan rada koji je implementacijski dokument koji sadrži, pored redovnih aktivnosti, i aktivnosti na godišnjem nivou koje će se preduzimati kako bi se implementirali strateški ciljevi, prioritete i mjere, a priprema se na osnovu usvojenih trogodišnjih planova

Praćenje Strategije razvoja Općine Jablanica je sistematično i kontinuirano prikupljanje, analiziranje i korištenje podataka i indikatora radi mjerenja napretka realizacije Strategije razvoja Općine Jablanica, u svrhu preduzimanja odgovarajućih mjera radi eventualnih korekcija i izvještavanja o ostvarenim rezultatima. Naprijed pomenuto u oblasti izvještavanja propisuje obavezu izrade godišnjih izvještaja o radu i izvještaj o razvoju.

Godišnji izvještaj o radu priprema se sa namjerom praćenja provođenja planiranih aktivnosti i ocjene doprinosa u ostvarivanju programa (mjera) na nivou JLS. Izvještaj o razvoju je implementacioni dokument kojim se na godišnjem nivou sagledavaju stepen implementacije, opći razvojni trendovi kao i napredak u ostvarenju strateških ciljeva iz strateških dokumenata.

Evaluacija je proces kojim se određuje vrijednost i značaj intervencije, odnosno programa, projekta ili sveukupne strategije razvoja, prema definisanim kriterijima. Za strateške dokumente JLS obavezna je Evaluacija u toku, uključujući i Strategiju razvoja Općine Jablanica. Evaluacija u toku će se raditi u predzadnjoj godini implementacije Strategije razvoja (2026. godine). Evaluaciju će provesti nezavisni vanjski evaluator izabran od strane općinske službe. Evaluacija u toku se radi sa ciljem utvrđivanja stepena implementacije strateških dokumenata, te efektivnosti i efikasnosti planiranih mjera i rezultata prema zacrtanim ciljevima i očekivanjima, kao i sumiranja rezultata i obezbjeđenja ulaznih elemenata za strateške dokumente za sljedeći planski ciklus.

Nosioci naprijed pomenutih aktivnosti u Općini Jablanica su Načelnik općine, JURA (jedinica za upravljanje razvojem)-Služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor, Općinski razvojni tim (ORT), Partnerska grupa koja se uključuje jednom godišnje u praćenje provođenja strategije.

Osnovne aktivnosti i odgovornosti za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja	
Aktivnosti	Nadležnost (ko?)
Priprema/ažuriranje Kalendara aktivnosti Jedinice za upravljanje razvojnim aktivnostima (JURA)	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za LER) Učesnici procesa: Ostali uposlenici Službe za LER i investicije, finansije i trezor (skraćeno: Služba za LER)
Priprema mehanizama i alata za praćenje i izvještavanje o ostvarenju strategije razvoja (uključujući lokalizirane ciljeve održivog razvoja BIH)	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za LER) Učesnici procesa: Služba za LER zajedno sa kabinetom načelnika

Strategija razvoja Općine Jablanica

Definisanje prioriteta na osnovu strateško-programskih dokumenata za naredni 1+2 planski ciklus	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za LER) zajedno sa načelnikom i Službom za LER Učesnici u procesu: Šefovi nadležnih općinskih službi; Kolegij načelnika općine
Priprema trogodišnjih i godišnjih planova rada službi, uključujući projekte iz strategije razvoja i vezane redovne aktivnosti	Nosilac procesa: Načelnik/kabinet Učesnici procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za LER) sa ostalim ključnim službenicima/pomoćnicima općinski službi
Izrada Trogodišnjeg i Godišnjeg plana rada JLS (za narednu godinu)	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za LER) zajedno sa načelnikom Učesnici procesa: pomoćnicima i ostali službenici općinski službi
Uključivanje ključnih strateških projekata i aktivnosti u plan Budžeta (za narednu godinu)	Nosilac procesa: Načelnik/kabinet Učesnici procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za LER) sa ostalim ključnim službenicima/pomoćnicima općinski službi
Usklađivanje godišnjih planova rada službi/odjeljenja i Godišnjeg plana rada JLS sa usvojenim Budžetom (za narednu godinu)	Nosilac procesa: Načelnik/kabinet Učesnici procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za LER) sa ostalim ključnim službenicima/ pomoćnicima općinski službi
Usvajanje Godišnjeg plana rada JLS (za narednu godinu)	Nosilac procesa: Načelnik /kabinet Učesnici procesa: Općinsko vijeće
Razrada projekata iz Godišnjeg plana rada JLS	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za LER) Učesnici procesa: Ostali službenici (Služba za LER)
Praćenje i privlačenje eksternih izvora finansiranja projekata	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za LER) Učesnici procesa: ostali službenici
Praćenje provođenja Godišnjeg plana rada JLS i ostvarenja strateških ciljeva	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za LER) Učesnici procesa: Ostali službenici (Služba za LER) zajedno sa ostalim ključnim službenicima/ pomoćnicima općinski službi
Izrada godišnjih izvještaja o radu službi/odjeljenja	Nosilac procesa: Načelnik/kabinet Učesnici procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za LER) sa ostalim ključnim službenicima/ pomoćnicima općinski službi
Uključivanje javnosti/ Partnerske grupe u praćenje provođenja strategije razvoja(**)	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za LER) Učesnici procesa: Ostali službenici (Služba za LER); Partnerska grupa
Priprema i razmatranje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za LER) Učesnici procesa: Ostali službenici (Služba za LER) sa Načelnikom
Priprema i razmatranje Godišnjeg izvještaja o radu JLS (za prethodnu godinu)	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za LER) zajedno sa Načelnikom/kabinetom Učesnici procesa: Ostali službenici (Služba za LER)
Usvajanje i objavljivanje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	Nosilac Inicijator i vlasnik procesa: Načelnik/kabinet Učesnici procesa: Općinsko vijeće
Usvajanje i objavljivanje Godišnjeg izvještaja o radu JLS (za prethodnu godinu)	Nosilac procesa: Načelnik/kabinet Učesnici procesa: Općinsko vijeće
Ostale važne aktivnosti: Uspostavljanje i unapređenje međuopćinske saradnje Pokretanje procesa evaluacije strategije razvoja	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za LER) Učesnici procesa: Ostali službenici (Služba za LER) sa ostalim ključnim službenicima/ pomoćnicima općinski službi

IX. PRILOZI:

IX.1. Detaljan pregled mjera

STRATEŠKI CILJ 1
RAZVIJENA PRIVREDA KOJA SE TEMELJI NA IZVRSNOSTI OBRADE KAMENA, RAZVIJENOG PODUZETNIŠTVA I TURIZMA

Veza sa strateškim ciljem	1. Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma		
Prioritet	1.1. Razviti sektor prerade i eksploatacije kamena i drugih mineralnih sirovina		
Naziv mjere	1.1.1. Unaprijeđenje sektora obrade kamena		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ovom mjerom pružat će se podrška preduzećima u ovoj oblasti za unapređenje konkurentnosti, kroz uvođenje novih tehnologija i međunarodnih standarda. Cilj ove mjere je da se povećaju investicije u nove tehnologije i opremu, osposobljavanje radne snage i kadrova, uvođenje međunarodnih standarda, povećanje kvaliteta proizvoda, finalizacije i izvoza uz kreiranje dodane vrijednosti. Posebna pažnja će biti usmjerena na uključivanje preduzeća u lance vrijednosti i jačanje klastera u ovom sektoru, uključujući i promotivne aktivnosti.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uvođenje inovacija i novih tehnologija - Podrška ključnim prerađivačima - Jačanje kapaciteta poslovnog inkubatora i klastera - Osposobljavanje radne snage i kadrova - Promocija i marketing na tržištima (spomenik Gabru, Geopark) 		
Ključni strateški projekti	<ul style="list-style-type: none"> - 1.1.1.1. Poticanje uvođenja inovacija i novih tehnologija u eksploataciji i obradi kamena - 1.1.1.2. Podrška privrednom društvu Granit u pronalasku strateškog partnera 	Očekivani izlazni rezultat:	<ul style="list-style-type: none"> - Povećan broj novih tehnologija koji dovode do nove ili unaprijeđenja postojeće proizvodnje - Okončan stečajni postupak i uspostavljeno redovno poslovanje
		Očekivani krajnji rezultat:	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje broja zaposlenih u sektoru eksploatacije i obrade kamena - Povećanje rezultata poslovanja privrednih subjekata u sektoru eksploatacije i obrade kamena
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj nove opreme u proizvodnim procesima	0	4
	Visina novih investicija u sektoru u KM	0	5 mil.

Strategija razvoja Općine Jablanica

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera doprinese razvoju i rastu privrednih aktivnosti u oblasti eksploatacije i obradi kamena kao značajnog resursa, stvaranju novih radnih mjesta i povećanju investicija
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.227.000 Izvor: Budžet 575.000, ostali izvori 652.000
Period implementacije mjere	2021-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica
Nosioci mjere	Služba za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor
Ciljne grupe	Privredni subjekti, investitori, građani

Veza sa strateškim ciljem	1. Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma		
Prioritet	1.1. Razviti sektor prerade i eksploatacije kamena i drugih mineralnih sirovina		
Naziv mjere	1.1.2. Istraživanje potencijala eksploatacije prirodnih resursa		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Značajni prirodni resursi na području općine (gips, željezna ruda, kamen) u smislu eksploatacije su osnov razvoja i povećanje privrednih aktivnosti uz prateće bonitete za društvo. Ovom mjerom predhodno se žele provesti predhodne istražne radnje i stvoriti baza za daljnje aktivnosti usmjerene na koncesione pravne poslove. Ključna područja djelovanja su: - Istraživanje potencijala i opravdanosti ulaganja - Elementi koncesionih pravnih poslova		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj odobrenih i provedenih istražnih radova	0	3
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Efekti mjere doprinose utvrđivanju količina prirodnih resursa i stavljanje istih u svrhu razvojnih aktivnosti		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 125.000 Izvor: Budžet 95.000, ostali izvori 30.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor Služba za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove		
Ciljne grupe	Privredni subjekti, investitori, građani		

Veza sa strateškim ciljem	1. Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma
----------------------------------	---

Strategija razvoja Općine Jablanica

Prioritet	1.2. Razviti poduzetništvo i sektor MSP		
Naziv mjere	1.2.1. Podrška poslovanju i inovacijama		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ovom mjerom želi se nastaviti i poboljšati sistem finansijske podrške poslovanju MSP i obrta kroz programe uslovljene rastom aktivnosti, povećanjem zapošljavanja, kao i uvođenjem savremenih sistema poslovanja uključujući i inovacije. Posljedice pandemije COVID-19 na poslovanje privrednih subjekata ovom mjerom se ublažavaju. Osim navednog osnovu najvećeg obima privrednih aktivnosti čini razvijenost infrastrukture poslovnih zona koje se ovom mjerom nastoje dodatno razvijati i privlačiti nove investicije.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poticajna politika i subvencioniranje MSP-a - Unaprijeđenje i razvoj poslovnih zona 		
Ključni strateški projekti	- 1.2.1.1. Poticaji za MSP-a i obrt općine Jablanica	<p>Očekivani izlazni rezultat: <i>Najmanje 200 korisnika koristi sredstva za poticanje MSP-a i obrta</i></p> <p>Očekivani krajnji rezultat: <i>Povećanje broja MSP-a i obrta na području općine Jablanica za najmanje 20 %</i></p>	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj MSP-a	107	130
	Stepen opremljenosti poslovnih zona	20%	35%
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Primjena mjere treba direktno da doprinese ublažavanju negativnih efekata pandemijske krize, kao i da po oporavku doprinese rastu aktivnosti. Povećanjem opremljenosti poslovnih zona mjera treba da doprinese novom investiranju i rastom efekata povećanja		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 3.600.000 Izvor: Budžet 2.500.000, ostali izvori 1.100.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor Služba za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove		
Ciljne grupe	Privredni subjekti, investitori, građani		

Veza sa strateškim ciljem	1. Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma		
Prioritet	1.2. Razviti poduzetništvo i sektor MSP		
Naziv mjere	1.2.2. Razvoj konkurentnosti radne snage		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Opredjeljenje porasta broja zaposlenosti na području općine ovom mjerom se nastoji ostvariti prilagođavanjem radne snage potrebama tržišta rada. Usmjerenje mjere je naglašeno na mladima u cilju osposobljavanja i podrške razvoju poduzetništva.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prekvalifikacije i prilagođavanje tržištu rada - Poduzetništvo mladih 		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje	Indikatori	Polazne	Ciljne

Strategija razvoja Općine Jablanica

rezultata mjere	(izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	vrijednosti**	vrijednosti***
	Broj prekvalificiranih i osposobljenih	0	30
	Broj mladih osoba koje su kroz podršku pokrenule vlastite biznise	0	15
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera treba da doprinese zapošljavanju radne snage koja nema potrebna stručna znanja i omogući zapošljavanje teško zapošljivih kategorija. Doprinos mjere se odnosi na provođenje politika promovisanjem poduzetništava kao zone koja može stvoriti značajne efekte naručito kada su u pitanju mladi poduzetnici.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 252.000 Izvor: Budžet 152.000, ostali izvori 100.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor		
Ciljne grupe	Privredni subjekti, građani		

Veza sa strateškim ciljem	1. Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma		
Prioritet	1.2. Razviti poduzetništvo i sektora MSP		
Naziv mjere	1.2.3. Privlačenje investicija		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Realizacijom ove mjere unaprijedit će se investicijska klima i razvoj privrednih aktivnosti u općini u svrhu privlačenja investitora, još boljeg i kvalitetnijeg razvoja privrednih aktivnosti, novih tehnologija i savremenih poslovnih procesa.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izrada i donošenje regulacionih planova - Povezivanje dijaspore - Uspostavljanje lokalnih partnerstava i saradnja sa lokalnim zajednicama 		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj usvojenih regulacionih planova poslovnih zona	2	4
	Broj zaključenih sporazuma o lokalnom partnerstvu	0	1
	Broj sporazuma o JPP	0	1
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi stvaranju osnovnih pretpostavki provedbe aktivnosti raspolaganja i upravljanja zemljištem i objektima u poslovnim zonama što je sa aspekta investitora izuzetno važno. Uspostava lokalnog partnerstva i javno-privatnih partnerstava doprinosi većoj mobilnosti radne snage, prilagođavanja tržištu, privlačenju sredstava i povećanja investicija		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 106.000 Izvor: Budžet 106.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor Služba za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove		

Strategija razvoja Općine Jablanica

Ciljne grupe	Privredni subjekti, investitori, građani		
Veza sa strateškim ciljem	1. Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma		
Prioritet	1.3. Razviti turizam i poljoprivredu u službi turizma		
Naziv mjere	1.3.1. Razvoj turističke infrastrukture i kapaciteta		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Ovom mjerom unaprijeđuje se turistička ponuda općine Jablanica u kojoj se u ranijem periodu posvetilo dosta pažnje razvoju i unaprijeđenju turističke infrastrukture u svrhu privlačenja turista i korištenja prirodnih, kulturnih i turističkih potencijala. Putem mjere se nastavlja revitalizacija Muzeja "Bitka za ranjenike na Neretvi" i unaprijeđenje značajnih lokaliteta. Organiziranost turističke djelatnosti se nastoji ostvariti osnaživanjem turističkog ureda Ključna područja djelovanja su: - Revitalizacija objekata - Ulaganje u postojeće turističke proizvode - Osnaživanje turističkog ureda - Stvaranje novih turističkih proizvoda		
Ključni strateški projekti	- 1.3.1.1. Revitalizacija zgrade i platoa Muzeja "Bitka za ranjenike na Neretvi"	Očekivani izlazni rezultat: <i>Zgrada i plato Muzeja „Bitka za ranjenike u potpunosti revitalizirani</i> Očekivani krajnji rezultat: <i>Do 2027.g. broj posjetilaca kompleksu bitka na Neretvi iznosi najmanje 60.000 na godišnjem nivou</i>	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj novorazvijenih turističkih objekata i lokaliteta	0	4
	Broj novocertificiranih turističkih vodiča	0	15
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera će doprinijeti povećanju turističke ponude i stvoriti efekte povećanja broja turista, broja posjeta i noćenja		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.935.000 Izvor: Budžet 644.000, ostali izvori 1.291.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove		
Ciljne grupe	Privredni subjekti, turistički radnici, turisti, građani		

Veza sa strateškim ciljem	1. Razvijena privreda koja se temelji na izvrsnosti obrade kamena, razvijenog poduzetništva i turizma
Prioritet	1.3. Razviti turizam i poljoprivredu u službi turizma
Naziv mjere	1.3.2. Podrška poljoprivredi u funkciji doprinosa razvoju turizma

Strategija razvoja Općine Jablanica

Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ovom mjerom se nastoji iskoristiti geografski položaj, blizina većih centara, turistička i gastronomska ponuda koju ima općina Jablanica i uspostavljene manifestacije. Cjeneći da značajan dio područja općine obuhvataju ruralne oblasti kroz koje se protežu i turistički potencijali, mjerom se uspostavlja agroturizam koji podrazumjeva ugostiteljsko-turističke usluge od strane poljoprivrednih gazdinstava. Mjera je usmjerena na stvaranje važne infrastrukture za navodnjavanje, održavanje i rast proizvodnje plasteničke proizvodnje, bobičastog i jagodičastog voća. Važan segment provedbe ove mjere predstavlja uspostavljena zelena pijaca.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Agroturizam -Poljoprivredna infrastruktura -Proizvodnja jagodičastog i bobičastog voća -Gastronomska ponuda -Istraživanje mogućnosti prerade poljoprivrednih proizvoda 		
Ključni strateški projekti	- 1.3.2.1. Program razvoja agroturizma	<p>Očekivani izlazni rezultat: <i>Najmanje 50 korisnika koristi sredstva programa</i></p> <p>Očekivani krajnji rezultat: <i>Povećana poljoprivredna proizvodnja za najmanje 30 %</i></p>	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Godišnja registrovana proizvodnja jagodičastog i bobičastog voća (t)	23 t	35 t
	Godišnja registrovana proizvodnja povrća iz platenika (t)	50 t	100 t
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Realizacijom ove mjera doprinjet će se poboljšanju razvoja poljoprivrede, povećanju prihoda osoba koje se bave poljoprivrednom proizvodnjom.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 677.000 Izvor: Budžet 252.000, ostali izvori 425.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove		
Ciljne grupe	Privredni subjekti, turistički radnici, turisti, građani		

STRATEŠKI CILJ 2

POBOLJŠAN KVALITET ŽIVOTA I SIGURNOST GRAĐANA

Veza sa strateškim ciljem	2. Poboljšan kvalitet života i sigurnost građana
Prioritet	2.1. Unaprijediti kulturni i sportsko-rekreativni sadržaj
Naziv mjere	2.1.1. Unaprijeđenje kulturnih sadržaja
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Mjerom se kroz aktivnosti unaprijeđuje kulturna i kreativna djelatnost u vidu razvoja infrastrukture, uspostavljanju novih sadržaja, razvoju i promociji manifestacija „Jablaničko ljeto“, „Rock Maraton Demo Fest“, „Okusi Jablanice“, „Čarobna noć“. Mjera obuhvata uspostavu i dostupnost pozorišne umjetnosti kao i

Strategija razvoja Općine Jablanica

	uspostavu obilježavanja historijskih datuma. Ključna područja djelovanja su: - Infrastruktura za održavanje kulturnih događaja - Pozorišna djelatnost - Manifestacije - Obilježavanje historijskih datuma - Osavremenjivanje televizijskog signala		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj novih kulturnih manifestacija u toku godine	0	15
	Osoblje RTV Jablanica osposobljeno za rad na digitalnoj opremi	0	Svi uposleni
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedba mjere doprinosi povećanju kvaliteta i obima kulturnih događaja što stvara pozitivne efekte sadržaja u lokalnoj zajednici i utiče na kvalitetu života		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.205.000 Izvor: Budžet 600.000, ostali izvori 605.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove		
Ciljne grupe	Kulturni radnici, građani i NVO		

Veza sa strateškim ciljem	2. Poboljšanje kvaliteta života i sigurnost građana		
Prioritet	2.1. Unaprijediti kulturni i sportsko-rekreativni sadržaj		
Naziv mjere	2.1.2. Unaprijeđenje sportskih sadržaja		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Na podlozi činjenice da je Općina Jablanica u proteklom periodu realizovala određeni broj projekata kojima je značajno izgradila i unaprijedila sportsku infrastrukturu, ovom mjerom se poduzimaju aktivnosti na promovisanju takmičarskog i rekreativnog bavljenja sporta kao i završetak izgradnje infrastrukture. Ključna područja djelovanja su: - Promocija bavljenja sportom - Okončanje projekata razvoja sportske infrastrukture		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj sportista (članova sportskih klubova) na nivou godine	820	1000
	Broj organizovanih sportskih takmičenja za djecu tokom ljetnjih i zimskih raspusta	0	20
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi povećanju broja sportisata i rekreativnog bavljenja sportom sa efektima povećanja zdravlja i društvenih sadržaja u lokalnoj zajednici		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 130.000 Izvor: Budžet 65.000, ostali izvori 65.000		
Period implementacije	2021-2027. godine		

Strategija razvoja Općine Jablanica

mjere	
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove
Ciljne grupe	Sportski klubovi, sportisti, građani i NVO

Veza sa strateškim ciljem	2. Poboljšan kvalitet života i sigurnost građana		
Prioritet	2.2. Unaprijediti sigurnost i zdravlja građana i djece		
Naziv mjere	2.2.1. Jačanje kapaciteta subjekata zaštite i spašavanja		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ovom mjerom se povećava osposobljenost službi za adekvatno suočavanje sa pojavom prirodnih i drugih opasnosti opremanjem prije svega vatrogasne jedinice, obzirom na stalnu opasnost pojave požara i uništavanja površina koje pokrivaju. Pojava pandemije COVID-19 ukazala je na slabosti sistema i u tom pravcu mjerom se izrađuju dugoročni planovi postupanja u situacijama pojave kriza.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja vatrogasnog doma - Opremanje vatrogasnog sistema i obučenost - Planski dokumenti - Otklanjanje opasnosti od ruševina 		
Ključni strateški projekti	- 2.2.1.1. Izgradnja vatrogasnog doma	<p>Očekivani izlazni rezultat: <i>Izgrađen i stavljen u upotrebu objekat vatrogasnog doma</i></p> <p>Očekivani krajnji rezultat: <i>Prosječno vrijeme dolaska vatrogasne jedinice na mjesto događaja smanjeno za najmanje 30 %</i></p>	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj izgrađenih objekata u sistemu zaštite	0	1
	Broj novonabavljene značajne opreme i sistema za zaštitu od požara	0	3
	Izrađen planski dokument postupanja u krizama	0	1
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi povećanju stepena osposobljenosti, opremljenosti i spremnosti odgovora na ugroženost prirodnih resursa i stanovništva čime se stepen ugroženosti smanjuju za jednu kategoriju		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 2.010.000 Izvor: Budžet 673.000, ostali izvori 1.337.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba civilne i protivpožarne zaštite		
Ciljne grupe	Građani, privredni i javni subjekti		

Strategija razvoja Općine Jablanica

Veza sa strateškim ciljem	2. Poboljšanje kvaliteta života i sigurnost građana		
Prioritet	2.2. Unaprijediti sigurnost i zdravlje građana i djece		
Naziv mjere	2.2.2. Smanjenje rizika od katastrofa u obrazovnim ustanovama		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjerom se postiže povećanje educiranosti unutar školskog sistema o postupanju prilikom pojave katastrofa, požara i drugih rizičnih situacija kroz edukaciju, izradu planova i opremanje.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Edukacija - Izrada planova - Opremanje materijalno-tehničkim sredstvima 		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj godišnje provedenih vježbi	1	1
	Broj povreda uslijed požara	0	0
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi povećanju znanja unutar školskog sistema što stvara efekte smanjenja rizičnih situacija i nastalih šteta		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 74.500 Izvor: Budžet 17.400, ostali izvori 58.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba civilne i protivpožarne zaštite Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove		
Ciljne grupe	Školski radnici, učenici, roditelji		

Veza sa strateškim ciljem	2. Poboljšanje kvaliteta života i sigurnost građana		
Prioritet	2.2. Unaprijediti sigurnost i zdravlje građana i djece		
Naziv mjere	2.2.3. Poboljšanje stanja javne infrastrukture		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ovom mjerom se interviše na otklanjanju posljedica i saniranja klizišta na području općine, zaštita uticaja škarpi na nesmetano odvijanje saobraćaja i otklanjanje opasnosti na putevima u nadležnosti općine. Mjera obuhvata poboljšanje stanja vodovodne mreže i povećanja kapaciteta i kvaliteta vode kojom se napaja stanovništvo.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klizišta - Opasnost na putevima - Vodovodna mreža 		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj ugroženih naselja od klizišta i odrona	2	0
	Broj saobraćajnica sa rizikom od opasnosti od klizišta i odrona	4	0
	Broj djelova vodovodne mreže sa potrebama za sanaciju i poboljšanje	6	1

Strategija razvoja Općine Jablanica

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi otklanjanju posljedica klizišta i opasnosti u odnosu na javnu infrastrukturu čime se rizici od opasnosti smanjuju za kategoriju niže. Poboljšanjem kapaciteta vode i sanacijom oštećene mreže ostvaruje se efikasnost u napajanju i povećava kvalitet vode i negativnog uticaja na zdravlje stanovništva
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.932.500 Izvor: Budžet 302.000, ostali izvori 1.630.000
Period implementacije mjere	2021-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica
Nosioci mjere	Služba civilne i protivpožarne zaštite Služba za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove
Ciljne grupe	Građani, privredni subjekti

Veza sa strateškim ciljem	2. Poboľšan kvalitet života i sigurnost građana		
Prioritet	2.2. Unaprijediti sigurnost i zdravlja građana i djece		
Naziv mjere	2.2.4. Poboľšanje opremljenosti ustanove zdravstvene zaštite		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Mjerom se povećava opremljenost ustanove za pružanje zdravstvene zaštite nabavkom neophodne opreme koja je potrebna za 100% ostvarivanje primarne zdravstvene zaštite utvrđene normativnim okvirom iz oblasti zdravlja. Ključna područja djelovanja su: - Nabavka opreme		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Količina nabavljene medicinske opreme i materijalno tehničkih sredstava za DZ	0	7
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi povećanju opremljenosti zdravstvene ustanove i ostvarivanju svih zdravstvenih usluga primarne zdravstvene zaštite		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 250.000 Izvor: Budžet 125.000, ostali izvori 125.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove		
Ciljne grupe	Građani, zdravstveni radnici		

Veza sa strateškim ciljem	2. Poboľšan kvalitet života i sigurnost građana		
Prioritet	2.3. Unaprijediti pristup obrazovanju i socijalnoj zaštiti		
Naziv mjere	2.3.1. Unaprijeđenje socijalne zaštite i socijalne uključenosti		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	U okviru nadležnosti Općine u oblasti socijalne zaštite mjerom se odgovara na izazove u društvu koji proizilaze iz poteškoća djece u razvoju, mladih i odraslih osoba izloženih problemima nasilja, toksikomanije i delikvencije razvojem sistema savjetovanja i pružanja psiho-socijalne pomoći. Mjerom se podstiče upošljavanje		

Strategija razvoja Općine Jablanica

	<p>socijalnih slučajeva u smislu finansijskog osamostaljenja i pruža pomoć u utopljavanju objekata licima sa nedovoljnim materijalnim primanjima na koji način se dugoročno pomaže u smanjenju izdvajanja za troškove energije</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Savjetovanje i psiho-socijalna pomoć - Rad sa djecom - Socijalno poduzetništvo - Podrška smanjenju troškova 		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj pruženih usluga savjetovašta na sedmičnom nivou	0	20
	Broj djece kojima usluge pruža Dnevni centar za djecu (dnevno)	0	20
	Broj uposlenih lica na tržištu rada godišnje	0	2
	Broj utopljenih objekata kao podrška smanjenju siromaštva	0	10
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<p>Provedbom mjere smanjenje se broj lica sa problemima nasilja, toksikomanije i delikvencije, pomaže djeci da ostvare zdravo odrastanje i postanu ravnopravni članovi društva. Mjera doprinosi smanjenju broja socijalnih slučajeva prelaskom u oblast finansijske samostalnosti i stvara višestruke efekte podrške licima sa niskim primanjima</p>		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>Iznos: 510.000 Izvor: Budžet 386.000, ostali izvori 124.000</p>		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove		
Ciljne grupe	Građani, ugrožene porodice, socijalni radnici		

Veza sa strateškim ciljem	2. Poboľšan kvalitet života i sigurnost građana		
Prioritet	2.3. Unaprijediti pristupa obrazovanju i socijalnoj zaštiti		
Naziv mjere	2.3.2. Podrška obrazovanju		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>U okviru nadležnosti općine mjerom se pruža podrška sistemu obrazovanja izgradnjom pomoćne infrastrukture usmjerene na razvoj znanja iz ekologije, sportskih aktivnosti djece u okviru nastavnog procesa i dostupnosti školskih objekata. Ovom mjerom se podržava razvoj talenata i podrška u vidu stipendiranja kao razvojnih pravaca utvrđenih širim okvirom planiranja u FBiH, kao i podrška u nabavci nastavnih učila.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Školska infrastruktura - Stipendiranje i podrška nabavci učila 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj učenika koji posjeti eko učionicu dnevno	0	50
	Broj stipendija za osnovno i srednje obrazovanje godišnje	0	130
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<p>Doprinos mjere se ogleda u povećanju kvalitete ostvarivanja školskih programa i sticanja znanja, razvoj talenata i materijalnih uslova školske djece.</p>		

Strategija razvoja Općine Jablanica

Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 685.000 Izvor: Budžet 548.000, ostali izvori 137.000
Period implementacije mjere	2021-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove
Ciljne grupe	Škole, učenici, roditelji

Veza sa strateškim ciljem	2. Poboľšan kvalitet života i sigurnost građana		
Prioritet	2.4. Unaprijediti ambijent djelovanja mladih		
Naziv mjere	2.4.1. Podrška mladim i porodicama		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Mladim se posvećuje posebna pažnja i ovom mjerom se pruža materijalna podrška porodicama sa novorođenčadima u cilju podizanja kvalitete života i nataliteta. Mjera je usmjerena na razvoj vještina i sticanja znanja kojima se ostvaruje pristup tržištu rada i stvaraju uslovi za zapošljavanje mladih. Ključna područja djelovanja su: - Podrška za novorođenčad mladih porodica - Sticanje znanja i vještina mladih - Sticanje znanja i vještina mladih u IT sektoru		
Ključni strateški projekti	- 2.4.1.1. Podrška porodicama za novorođenčad	Očekivani izlazni rezultat: <i>Najmanje 100 porodica je ostvarilo podršku za novorođenčad</i> Očekivani krajnji rezultat: <i>Rast godišnje stope nataliteta za najmanje 10%</i>	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj podržanih porodica sa novorođenčadi	0	200
	Broj mladih koji su podržani u sticanju znanja i vještina	0	1000
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi povećanju nataliteta i zadržavanju mladih na prostoru općine		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.500.000 Izvor: Budžet 1.450.000, ostali izvori 50.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove		
Ciljne grupe	Građani, mladi		

Veza sa strateškim ciljem	2. Poboľšan kvalitet života i sigurnost građana
Prioritet	2.4. Unaprijediti ambijent djelovanja mladih

Strategija razvoja Općine Jablanica

Naziv mjere	2.4.2. Jačanje stambene politike mladih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjerom se želi odgovoriti na izazove rješavanja stanbenih problema mladih kao jednog od preduslova sticanja kvalitetnih uslova za život i zadržavanja mladih na prostoru općine. Mjera obuhvata izgradnju „zgrade za mlade“ po povoljnijim uslovima kupovine što podrazumjeva učešće općine, investitora i mladih kupaca stanova po cjenama ispod tržišnih cijena po modelima koji se uspješno primjenjuju. Mjera obuhvata i podršku kroz subvencioniranje dijela kupoprodajne cijene stana za već izgrađene stanove.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izgradnja zgrade - Podrška kupovini 		
Ključni strateški projekti	- 2.4.2.1. Izgradnja zgrade sa mlade	<p>Očekivani izlazni rezultat: <i>Izgrađen objekat stambene zgrade za mlade</i></p> <p>Očekivani krajnji rezultat: <i>Stambeno zbrinuto 20 mladih porodica</i></p>	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj riješenih stambenih pitanja mladih	0	30
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi povećanju stambenog fonda, potiče građevinsku operativu, obezbjeđuje povoljnije uslove za kupovinu stanova i rješava trajno stanbeno pitanje za značajan broj mladih.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.750.000 Izvor: Budžet 450.000, ostali izvori 1.300.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove Služba za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove		
Nosioci mjere	Nadležna općinska služba		
Ciljne grupe	Građani, mladi, privrednici		

Veza sa strateškim ciljem	2. Poboljšan kvalitet života i sigurnost građana		
Prioritet	2.5. Efikasnija uprava i upravljanja lokalnim razvojem		
Naziv mjere	2.5.1. Unaprijeđenje efikasnosti javne uprave		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Efikasna i odgovorna javna uprava je preduslov ostvarivanja razvojnih ciljeva lokalne zajednice i ovo pitanje je u fokusu svih razvojnih politika u BiH. Mjera je usmjerena na podršku razvoju MZ-a i infratrakture unutar istih. Pored navednog mjera podrazumjeva digitalizaciju i informatizaciju rada službi i servisa za pružanje usluga građanima. Usaglašenost i razvoj prostorno-planske dokumentacije je konstantan zahtjev ostvarenja efikasnog rada i dostupnosti javnih usluga što je obuhvaćeno mjerom. Cjeneći savremne trendove i ogroman potencijal specifičnosti općine mjere je usmjerena na proces brendiranja općine. Konačno u ostvarivanju transparentnosti i kvalitete kreiranja i vođenja politika ključnu ulogu imaju OCD prema kojima je usmjerena ova mjera.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razvoj MZ - Digitalizaciju i informatizacija - Razvoj prostorno-planske dokumentacije 		

Strategija razvoja Općine Jablanica

	- Brendiranja općine - Organizacije civilnog društva		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Komuniciranja uprave sa građanima putem pismenih akata (procenat)	95%	20%
	Broj javnih službenika koji je godišnje prošao stručne obuke	20	30
	Broj ažurirane prostorno-planske dokumentacije	0	3
	Izrađena Strategija brendiranja	0	1
	Broj realizovanih projekata OCD godišnje	0	25
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi povećanju efikasnosti, transparentnosti i poboljšanju kreiranja i provođenja javnih politika		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 631.000 Izvor: Budžet 471.000, ostali izvori 160.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove Služba za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove Služba za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor		
Ciljne grupe	Građani, privrednici i investitori, NVO		

Veza sa strateškim ciljem	2. Poboľšan kvalitet života i sigurnost građana		
Prioritet	2.5. Efikasnija uprava i upravljanja lokalnim razvojem		
Naziv mjere	2.5.2. Podrška uspostavi saradnje lokalnih zajednica		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Mjera je usmjerena na uspostavu lokalnog partnerstva na nivou susjednih općina kao modela koji doprinosi razvoju općina, mobilnosti radne snage, povećanja konkurentnosti i sposobnosti za privlačenje sredstava. Općina je u ranijem periodu uspostavila saradnju sa općinama izvan BiH kroz koji ostvaruje određene efekte ali se mjerom želi podržati saradnja sa lokalnim zajednicama iz EU u cilju razmjene i sticanja znanja i iskustva djelovanja i privlačenja sredstava u okviru EU. Ključna područja djelovanja su: - Lokalno partnerstvo - Međuopćinska saradnja		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj uspostavljenih saradnji sa lokalnim zajednicama	0	2
	Članstvo u lokalnom partnerstvu	0	1
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi ostvarivanju pozitivnih efekata razvoja djelovanjem u okviru lokalnog partnerstva i uspostavljenih saradnji sa lokalnim zajednicama sa prostora EU kroz koju su stečena znanja i iskustva u privlačenju sredstava.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 70.000 Izvor: Budžet 70.000		
Period implementacije	2021-2027. godine		

Strategija razvoja Općine Jablanica

mjere	
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica
Nosioci mjere	Služba za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove
Ciljne grupe	Građani, privrednici i investitori, NVO

STRATEŠKI CILJ 3**UNAPRIJEĐENE KOMUNALNE USLUGE, ODRŽIVO UPRAVLJANJE PRIRODNIM RESURSIMA I ZAŠTITA OKOLIŠA**

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđene komunalne usluge i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša		
Prioritet	3.1. Smanjiti negativni uticaj otpadnih voda i čvrstog otpada na okoliš i unaprijediti stanje okoliša		
Naziv mjere	3.1.1. Unaprijeđenje komunalnih usluga i odvoza čvrstog otpada		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ovom mjerom se želi odgovoriti na izazove u oblasti odvodnje otpadnih voda i odlaganja čvrstog otpada. Područje općine karakteriše potreba za poduzimanjem značajnog broja projekata iz oblasti kanalizacionog otpada i izgradnje prečištača otpadnih voda. Problem je nedovršenost projekata u postupku izgradnje akumulacije HE pri čemu najveći problem predstavlja nedovršenost sistema u užem urbanom području. U dijelu odlaganja čvrstog otpada mjera je usmjerena na zatvaranje deponije i sanaciju iste obzirom da je planirano korišćenje regionalne deponije. U urbanom području mjerom je obuhvaćeno instaliranje podzemnih kontejnera. Mjera podržava razvoj sistema predselekcije otpada što ima višestruke pozitivne efekte. Mjera je usmjerena na sanciju divljih deponija i podizanje ekološke svijesti. Konačno mjerom se želi izraditi Plana upravljanja otpadom i Plan zaštite okoliša.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sistem kanalizacije i prečištača otpadnih voda - Odlaganje čvrstog otpada - Divlje deponije - Ekološka svijet - Planska dokumentacija 		
Ključni strateški projekti	- 3.1.1.1. Završetak postojećih „prečištača“ i kanalizacione mreže u užem urbanom području	<p>Očekivani izlazni rezultat: <i>Izgrađen i pušten u upotrebu uređaj za prečišćavanje otpadnih voda u užem urbanom području</i></p> <p>Očekivani krajnji rezultat: <i>Smanjenje neprečišćenih otpadnih voda za najmanje 10%</i></p>	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj novih korisnika na kanalizacionoj mreži	0	500
	Dnevna količina prikupljenog smeća u podzemnim kontejnerima	0	13,2m ³
	Usvojen plan upravljanja otpadom i plan zaštite okoliša	0	2
	Predselekcijom krutog otpada smanjuje se dnevna količina odvoza otpada na sanitarnu deponiju (t)	0	0,5 t
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi smanjenju štetnih emisija otpadnih voda, smanjenju troškova odlaganja otpada, efikasnosti i podizanju svijesti o ekologiji		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima	Iznos: 3.876.000 Izvor: Budžet 953.000, ostali izvori 2.923.000		

Strategija razvoja Općine Jablanica

finansiranja	
Period implementacije mjere	2021-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica
Nosioci mjere	Služba za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove
Ciljne grupe	Građani, privrednici

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđene komunalne usluge i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša		
Prioritet	3.1. Smanjiti negativni uticaj otpadnih voda i čvrstog otpada na okoliš		
Naziv mjere	3.1.2. Restruktiranje komunalnog preduzeća i uvođenje korporativnog upravljanja		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Ova mjera je odgovor na problem sa komunalnim preduzećem nad kojim je pokrenut stečaj što otežava djelovanje u provedbi Odluke o komunalnoj potrošnji. Mjera je usmjerena na okončanje stečaja i uvođenje korporativnog upravljanja koje podrazumjeva veću odgovornost menadžmenta prema osnivačima Ključna područja djelovanja su: -Komunalno preduzeće		
Ključni strateški projekti	Nije primjenljivo		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Finansijsko poslovanje komunalnog preduzeća (godišnje) u KM	0	+100.000 KM (minimalno)
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi većoj organiziranosti i pozitivnom poslovanju komunalnog preduzeća i boljem ostvarivanju komunalnih usluga		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 170.000 Izvor: Budžet 20.000, ostali izvori 150.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Stručna služba za poslove općinskog vijeća		
Ciljne grupe	Građani, privrednici		

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđene komunalne usluge i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša		
Prioritet	3.2. Povećati energetske efikasnosti		
Naziv mjere	3.2.1. Podrška efikasnosti korišćenja energije		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Mjerom se nastoji postići veća efikasnost u korišćenju energije i smanjivanje troškova zagrijavanja i hlađenja prostorija i smanjenja troškova javne rasvjete. Mjera je usmjerena na povećanje energetske efikasnosti u javnim objektima ali i objektima u privatnom vlasništvu udruživanjem sredstava u dijelu fasada, stolarije,		

Strategija razvoja Općine Jablanica

	<p>tavanica, kotlova i sistema grijanja. U odnosu na raniji strateški period mjera je razrađena da se fokusira na proširenje mjera na objekte u privatnom vlasništvu. Prije svega najveći efekti se postižu na objektima kolektivnog stanovanja čime se pored energetske učinkovitosti postiže veći nivo uređenosti ukupne infrastrukture, povećava estetski efekat i doprinosi smanjenju negativnog uticaja na kvalitetu vazduha ali i na druge segmente životne sredine. Mjera pored uobičajenih zahvata utopljanja podrazumjeva i zamjenu kotlova i ugradnju toplotni pumpi. Prilikom primjene mjera EE u objektima potrebno je voditi se principom „obnova na bolje“ i primjeniti adekvatne materijale i mjere koji direktno utiču na smanjenje rizika od prirodnih i drugih opasnosti (hidrantski sistemi, vodootporna fasada i stolarija, automatski sistemi za gašenje požara itd.</p> <p>Ključna područja djelovanja su: -Energetska efikasnost javnih i privatnih objekata</p>		
Ključni strateški projekti	- 3.2.1.2. Podrška za utopljanje objekata nabavkom i ugradnjom materijala za izolaciju vanjskih zidova, tavanica objekata i zamjena vanjske stolarije	<p>Očekivani izlazni rezultat: <i>Provedene mjere energetske efikasnosti na najmanje 300 stambenih jedinica</i></p> <p>Očekivani krajnji rezultat: <i>Smanjena potrošnja energije za zagrijavanje i hlađenje objekata za najmanje 30%</i></p>	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Smanjenje potrošnje energije na objektima obuhvaćenim mjerama EE	0	30%
	Smanjenje potrošnje energije za javnu rasvjetu	0	10%
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedbom mjere postignuti efekti se ogledaju u smanjenju potrošnje energije, troškova po tom osnovu, pozitivnim efektima na emisiju CO ₂ , estetskom uređenju objekata i ukupne životne sredine		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 2.521.000 Izvor: Budžet 753.000, ostali izvori 1.768.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove		
Ciljne grupe	Građani, privredni subjekti		

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđene komunalne usluge i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša
Prioritet	3.3. Povećati uređenost javnih površina i objekata usklađeno sa odgovornim planiranjem
Naziv mjere	3.3.1. Razvoj prostorno-planske dokumentacije
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj ove mjere je izrada i usvajanje Prostornog plana Općine jablanica kojim se želi odgovoriti na nove izazove u razvoju sredine sa aspekta promjena u prostoru (saobraćaj, infrastruktura i dr). Postojeći Prostorni plan važi zaključno sa 2025. godinom.</p> <p>Ključna područja djelovanja su: -Prostorni plan</p>
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>

Strategija razvoja Općine Jablanica

Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Usvojen novi Prostorni plan općine (2026-__)	0	1
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Efekat mjere je ažurnost osnovne prostorno planske dokumentacije		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 80.000 Izvor: Budžet 80.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove		
Ciljne grupe	Građani, privredni subjekti, NVO		

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđene komunalne usluge i održivo upravljanje prirodnim resursima i zaštita okoliša		
Prioritet	3.3. Povećati uređenost javnih površina i objekata usklađeno sa odgovornim planiranjem		
Naziv mjere	3.3.2. Uređenje javnih površina i objekata		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ova mjera je usmjerena na ključne objekte infrastrukture i standarda u uređenju iste. Mjera obuhvata razvoj saobraćaja u mirovanju, uređenja zelenih površina, uređenja prostora okupljanja (trgova). Obuhvaćeno je i pitanje rješavanja problema u oblasti pokopne djelatnosti izgradnjom mrtvačnice. U cilju poboljšanja kvalitete javnih objekata i površina, mjerom je predviđeno usvajanje Odluke o standardima ugradnje materijala i opreme.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saobraćaj u mirovanju - Zelene površine i objekti okupljanja (trgovi) - Grobarska djelatnost - Standardi materijala i opreme 		
Ključni strateški projekti	<i>Nije primjenljivo</i>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Uspostavljen sistem naplate parkinga	0	1
	Donešena Odluka o standardima izgradnje javne infrastrukture	0	1
	Broj novoizgrađenih trgova	0	2
	Izgrađena mrtvačnica	0	1
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi značajnom povećanju uređenosti javnih površina, objekata i usluga što uopšteno povećava kvalitet društvenog života i ugodnosti boravka		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.841.000 Izvor: Budžet 1.816.000, ostali izvori 25.000		
Period implementacije mjere	2021-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Jablanica		
Nosioci mjere	Služba za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno-komunalne poslove		

Strategija razvoja Općine Jablanica

Ciljne grupe	Građani, privredni subjekti, NVO, institucije
---------------------	---

IX.2. Dodatni prilozi

Prilog 1. Pregled strateških projekata i projekata koji mogu doprinjeti implementaciji strategiji

Prilog 2. Finansijska projekcija Strategije razvoja općine Jablanica 2021.-2027.godine

Prilog 1: Pregled strateških projekata i projekata koji mogu doprinijeti implementaciji strategije (Ciljevi, prioriteti, mjere)/Osnove izrade implementacionih dokumenata

Veza sa prioritetom i mjerom	Projekat	Ukupni očekivani ishod projekta (output)	Izvori finansiranja		
			Budžet	Eksterni izvori	Ukupno
1. STRATEŠKI CILJ: RAZVIJENA PRIVREDA KOJA SE TEMELJI NA IZVRSNOSTI OBRADJE KAMENA, RAZVIJENOG PODUZETNIŠTVA I TURIZMA.					
1.1. Prioritet	1.1. Razvoj sektora prerade i eksploatacije kamena i drugih mineralnih sirovina	Očekivani ishodi Ishod 1: Do 2027.g. uposleno 400 radnika. Ishod 2: Do 2027.g. potpisan najmanje jedan sporazum o istraživanju i investiranju u eksploataciju željezne rude. Ishod 3: Do 2027.g. potpisan sporazum o finansiranju izgradnje fabrike mineralne-kamene vune.	Indikatori	Broj zaposlenih radnika u sektoru obrade kamena i eksploatacije mineralnih sirovina	
				Broj sporazuma o istraživanju i investiranju u eksploataciju željezne rude i gipsa;	
				Sporazum o finansiranju izgradnje fabrike mineralne-kamene vune.	
1.1.1. Mjera	1.1.1. Unaprijeđenja sektora obrade kamena				
	1.1.1.1. STRATEŠKI PROJEKAT:				
	Podsticanje uvođenja inovacija i novih tehnologija u eksploataciji i obradi kamena				
	Do 2027.g. najmanje 30 % privrednih subjekata u oblasti eksploatacije i obrade kamena poboljšalo procese rada		200.000	200.000	400.000
	1.1.1.2. STRATEŠKI PROJEKAT:				
Program podrške privrednom društvu Granit u pronalasku strateškog partnera					
Do 2027.g. okončan stečaj nad privrednim društvom Granit i uspostavljeno redovno poslovanje		200.000	200.000	400.000	
1.1.1.1.1. Projekat:					
Uspostavljanje centra za obrazovanje stručnih kadrova					
Do 2027.g. obuku uspješno završilo najmanje 200 učenika		50.000	122.000	172.000	
1.1.1.2. Projekat:					
Jačanje kapaciteta poslovnog inkubatora i klastera kamena					
Do 2025.g. najmanje 50% educiranih polaznika pokrenulo vlastiti biznis ili su proširili postojeće kapacitete biznisa.		70.000	70.000	140.000	
1.1.1.5. Projekat:					
Provedba nadzora ostvarivanja eksploatacije u skladu sa					
Do 2027. g. proveden redovni godišnji nadzor nad svim lokacijama eksploatacije		15.000	0	15.000	

	1.2.1.3. Projekat: Podrška unaprijeđenju poslovnih zona	Do 2027.g. broj uposlenih u privrednim zonama povećan za 10 %	300.000	300.000	600.000
	1.2.1.4. Projekat: Obezbeđenje industrijske vode za potrebe poslovne zone Donja Jablanica	Do 2025.g. svi poslovni subjekti poslovne zone Donja Jablanica priključeni na vodovodnu mrežu industrijske vode	500.000	500.000	1.000.000
	1.2.2. Razvoj konkurentnosti radne snage				
	Do 2024.g. najmanje 30 osoba sa područja općine Jablanica (20 -40 godina) steklo znanja i vještine za obavljanje odabranih strukovnih zanimanja u građevinskoj industriji.				
1.2.2. Mjera	1.2.2.1. Projekat: Druga šansa	Do 2027.g. najmanje 20 mladih osoba pokrenulo vlastite biznise	52.000	0	52.000
	1.2.2.2. Projekat: Poticaj poduzetništva mladih		100.000	100.000	200.000
	1.2.3. Privlačenje investicija				
	1.2.3.1. Projekat: Izrada i donošenje regulacionih planova poslovnih zona	Do 2022. godine regulacioni planovi zona Donja Jablanica II i Jarište usvojeni od strane Općinskog vijeća.	30.000	0	30.000
1.2.3. Mjera	1.2.3.2. Projekat: Uspostava lokalnog partnerstva na nivou Jablanice i susjednih općina	Do 2027.g. povećana mobilnost radne snage, prilagođavanje potrebama tržišta rada, i privlačenje sredstava za potrebe privrednih aktivnosti i razvoja	20.000	0	20.000
	1.2.3.3. Projekat : Povezivanje dijaspore sa lokalnom zajednicom i privredom	Do 2027. g. uspostavljenom saradnjom najmanje jedna investicija/poslovna saradnja realizovana	50.000	0	50.000
	1.2.3.4. Projekat: Izrada elaborata o potencijalima uspostave javno-privatnog partnerstva	Do 2027.g. zaključen najmanje jedan sporazum o JPP	6.000	0	6.000

1.3. Prioritet	1.3.1. Mjera	1.3.1.1. STRATEŠKI PROJEKAT: Revitalizacija zgrade i platoa Muzeja "Bitka za ranjenike na Neretvi	1.3.1.2. Projekat: Ulaganje u turističke kapacitete koji se nalaze na Bijeloj stazi VIA DINARICA	1.3.1.3. Projekat: Putevima bosanskih bogumila	1.3.1.4. Projekat: Jačanje kapaciteta turističke zajednice i turističkih agencija	1.3.1.5. Projekat: Uređenje kulturno-historijskog lokaliteta Lokve.	Godišnji prihod od boravišnih taksi; Broj zaposlenih u sektoru turizma; Anketa turista na području općine Jablanica; Prohodi od plasmana povrća proizvedenog u stakleniku/plasteniku; Prihodi od plasmana jagodičastog i bobičastog voća; Broj poljoprivrednih gazdinstava	Indikatori	Ishod 1: Najmanje 10.000 KM Ishod 2: Do 2027.g. broj zaposlenih u sektoru turizma uvećan je za najmanje 10% u odnosu na 2019.g. Ishod 3: Najmanje 80% anketiranih turista zadovoljno turističkom ponudom općine Jablanica. Ishod 4: Do 2027.g. ostvareno najmanje 100.000 KM prihoda na godišnjem nivou od plasmana povrća proizvedenog u stakleniku/plasteniku. Ishod 5: Do 2027.g. ostvareno najmanje 145.000 KM prihoda na godišnjem nivou od plasmana jagodičastog i bobičastog voća. Ishod 6: Do 2027. godine broj poljoprivrednih obrta uvećan je za najmanje 20% u odnosu na 2019. g.	Očekivani ishodi	1.3.1. Razvoj turističke infrastrukture i kapaciteta		400.000	300.000	100.000	150.000	9.000	35.000	100.000	400.000	250.000	150.000	150.000	150.000	100.000	15.000	70.000	200.000
1.3.1. Mjera	1.3.1.1. STRATEŠKI PROJEKAT: Revitalizacija zgrade i platoa Muzeja "Bitka za ranjenike na Neretvi	1.3.1.2. Projekat: Ulaganje u turističke kapacitete koji se nalaze na Bijeloj stazi VIA DINARICA	1.3.1.3. Projekat: Putevima bosanskih bogumila	1.3.1.4. Projekat: Jačanje kapaciteta turističke zajednice i turističkih agencija	1.3.1.5. Projekat: Uređenje kulturno-historijskog lokaliteta Lokve.	Godišnji prihod od boravišnih taksi; Broj zaposlenih u sektoru turizma; Anketa turista na području općine Jablanica; Prohodi od plasmana povrća proizvedenog u stakleniku/plasteniku; Prihodi od plasmana jagodičastog i bobičastog voća; Broj poljoprivrednih gazdinstava	Indikatori	Ishod 1: Najmanje 10.000 KM Ishod 2: Do 2027.g. broj zaposlenih u sektoru turizma uvećan je za najmanje 10% u odnosu na 2019.g. Ishod 3: Najmanje 80% anketiranih turista zadovoljno turističkom ponudom općine Jablanica. Ishod 4: Do 2027.g. ostvareno najmanje 100.000 KM prihoda na godišnjem nivou od plasmana povrća proizvedenog u stakleniku/plasteniku. Ishod 5: Do 2027.g. ostvareno najmanje 145.000 KM prihoda na godišnjem nivou od plasmana jagodičastog i bobičastog voća. Ishod 6: Do 2027. godine broj poljoprivrednih obrta uvećan je za najmanje 20% u odnosu na 2019. g.	Očekivani ishodi	1.3.1. Razvoj turističke infrastrukture i kapaciteta		400.000	300.000	100.000	150.000	9.000	35.000	100.000	400.000	250.000	150.000	150.000	150.000	100.000	15.000	70.000	200.000	

	1.3.1.6. Projekat: Uređenje sportsko-rekreaciono-turističkog centra (SRTC) Štrbina – Izrada Regulatornog plana SRTC	Do 2022.g. izraditi Regulatorni plan (Urbanistički projekt) sportsko-rekreaciono-turističkog centra (SRTC) Štrbina	30.000	0	30.000
	1.3.1.7. Projekat: Uređenje sportsko-rekreaciono-turističkog centra (SRTC) Štrbina – Asfaltiranje nekategorisanog puta Krstac-Štrbina-Dobrigošće-Topalov greb kao doprinos daljnjem razvoju lokaliteta i privlačenja turista	Do 2025.g. Izrađen projekt - Asfaltiranje nekategorisanog puta Krstac-Štrbina-Dobrigošće-Topalov greb kao doprinos daljnjem razvoju lokaliteta i privlačenja turista	220.000	600.000	820.000
1.3.2. Podrška poljoprivredi u funkciji doprinosa razvoju turizma					
	1.3.2.1. STRATEŠKI PROJEKAT: Program razvoja agroturizma (2019-2023)	Do 2025.g. količina povrća uzgojenog u zaštićenom prostoru je za najmanje 30% veća u odnosu na 2019.g.	100.000	150.000	250.000
1.3.2. Mjera	1.3.2.2. Projekat: Izrada sistema za navodnjavanje poljoprivrednih površina	Do 2027.g. količina proizvedenog povrća je za najmanje 30% veći u odnosu na 2017.g.	60.000	250.000	310.000
	1.3.2.3. Projekat: Manifestacija „Okusi Jablanice“	U 2025. manifestacija Okusi Jablanice finansira se sa najmanje 50% iz vlastitih sredstava ostvarenih tokom trajanja manifestacije.	25.000	25.000	50.000
	1.3.2.4. Projekat: Izrada studije izvodljivosti za izgradnju centra za otkup, skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda	Do 2022.g. studija izvodljivosti prihvaćena od strane općinskog vijeća	7.000	0	7.000
	1.3.2.5. Projekat: Poticaj za proizvodnju i otkup jagodičastog i bobičastog voća	Do 2027.g. količina otkupljenog jagodičastog i bobičastog voća iznosi najmanje 35 tona godišnje.	60.000	0	60.000
	UKUPNO (KM):			4.324.000	3.598.000

Veza sa prioritetom i mjerom	Projekat	Ukupni očekivani ishod projekta (output)	Izvori finansiranja			
			Budžet	Eksterni izvori	Ukupno	
2. STRATEŠKI CILJ: POBOLJŠAN KVALITET ŽIVOTA I SIGURNOST GRAĐANA.						
2.1. Prioritet	2.1 Unaprijeđenje kulturnog i sportsko-rekreativnog sadržaja	Očekivani ishodi	Ishod 1: U 2027.g. kulturne događaje posjeti najmanje 150.000 posjetilaca	Indikatori cilja	Procjena godišnjeg broja posjetilaca kulturnih događaja i ustanova;	
			Ishod 2: Do 2027.g. u sportsko-rekreativnim aktivnostima na malonogometnom stadionu i pomoćnom stadionu učestvovalo najmanje 10.000 sportista i rekreativaca;		Broj sportista i rekreativaca koji su učestvovali u sportsko-rekreativnim aktivnostima organizovanim na malonogometnom stadionu i pomoćnom stadionu;	
			Ishod 3: Do 2027.g. svi programi RTV Jablanica se u potpunosti emituju putem digitalnog signala		Broj programa RTV Jablanica koji se u potpunosti emituje putem digitalnog signala	
	2.1.1. Program unaprijeđena kulturnih sadržaja					
		2.1.1.1. Projekat: Nabavka adekvatne vanjske scenske pozornice	Do kraja 2022. g. na vanjskoj sceni se realiziralo najmanje 10 kulturnih događaja na godišnjem nivou.	20.000	20.000	40.000
		2.1.1.2. Projekat: Uspostava sekcije amaterskog pozorišta	Do 2027. godine kroz rad sekcije prošlo 100 članova sa najmanje 4 održane predstave godišnje	40.000	40.000	80.000
		2.1.1.3. Projekat: Rekonstrukcija kino dvorane u Jablanici - II faza	Do 2027. g. na godišnjem nivou se organizira najmanje 100 različitih događaja u kino sali.	250.000	250.000	500.000
		2.1.1.4. Projekat: Promocija aktivnosti jablaničkog ljeta	Do 2027.g. manifestacija Jablaničko ljeta postala dio zvanične turističke ponude HNK.	30.000	0	30.000
	2.1.1.1. Mjera	2.1.1.5. Projekat: Modernizacija audio-video opreme u RTV Jablanica	Do 2024.g. cjelokupno osoblje RTV Jablanica osposobljeno za rad na digitalnoj opremi.	50.000	140.000	190.000
		2.1.1.6. Projekat: RockMaraton DemoFest	Do 2023.g RockMaraton DemoFest je manifestacija koja ima stabilne izvore finansiranja i koja na godišnjem nivou bilježi minimalno 5000 posjetilaca	105.000	105.000	210.000
	2.1.1.7. Projekat "Čarobna noć"	Do 2027.g. 10 000 djece su korisnici projekta	20.000	0	20.000	
	2.1.1.8. Projekat: Izrada i provedba Godišnjeg kalendara pozorišnih predstava	Do 2023.g. pozorišni dani uvršteni u zvanični kalendar kulturnih događanja u HNK.	35.000	30.000	65.000	
	2.1.1.9. Projekat:	Do 2023.g. izrađen kalendar obilježavanja značajnih			70.000	

	Obilježavanje historijskih datuma	historijskih datuma	50.000	20.000	
2.1.2. Mjera	2.1.2. Program unaprijeđena sportskih sadržaja				
	2.1.2.1. Projekat: Rekonstrukcija stadiona Zlatan Alikadić Tazlo	Do 2023.g. na stadionu malih sportova se organizuje najmanje 50 različitih sportskih događaja na godišnjem nivou	45.000	65.000	110.000
	2.1.2.2. Projekat: Promocija bavljenja rekreativnim i takmičarskim sportom	Do 2027. godine kontinuirano/povećanje broja rekreativaca i takmičarskih članova za 15%	20.000	0	20.000
2.2. Prioritet	2.2. Unaprijeđenje sigurnosti i zdravlja građana i djece		Kategorija prihvatljivosti rizika od požara i drugih nesreća;		
			Prihod od servisiranih PP aparata;		
			Iznos šteta uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama;		
			Smanjenje potreba za obnovom i saniranjem oštećene i dotrajale vodovodne mreže;		
			Nivo opremljenosti opremom službe za pružanje primarne zdravstvene zaštite.		
		Ishod 1: Do 2027.g. rizik od požara i drugih nesreća je nizak;	Indikatori cilja		
		Ishod 2: Do 2027. g. prihod od servisiranih PP aparata iznosi 80.000 KM;			
		Ishod 3: Do 2027.g. smanjen iznos šteta uzrokovanih prirodnim i drugim nesrećama za najmanje 50% u odnosu na period 2015-2019;			
		Ishod 4: Do 2027.g. potreba za obnovom i saniranjem oštećene i dotrajale mreže je manja za 30%;			
		Ishod 5: Do 2027.g. nivo opremljenosti službe za pružanjem primarne zdravstvene zaštite je 95 %.			
2.2.1. Mjera	2.2.1 Jačanja kapaciteta subjekata zaštite i spašavanja				
	2.2.1.1. STRATEŠKI PROJEKAT: Izgradnja vatrogasnog doma	Do 2026.g. prosječno vrijeme dolaska vatrogasne jedinice na mjesto događaja smanjeno za najmanje 30%.	400.000	400.000	800.000
	2.2.1.2. Projekat: Uspostava vatrogasnog servisa	Do 2024.g. na godišnjem nivou se servisira najmanje 100 vatrogasnih aparata.	35.000	7.000	42.000
	2.2.1.3. Projekat: Obuka uposlenika javnih ustanova na temu protivpožarne zaštite	Do 2027.g. nije zabilježen niti jedan požarni incident u objektima javnih ustanova sa posljedicama povređivanja.	5.000	0	5.000
	2.2.1.4. Projekat: Izrada plana postupanja u slučajevima pojave pandemije, ekološke ili	Do 2023.g. izrađen plan	3.000	0	3.000

	zdravstvene krize							
	2.2.1.5. Projekat: Izgradnja sistema uzbunjivanja i obavještanja stanovništva	Do 2024.g. uspostavljen sistem ranog upozoravanja i uzbunjivanja stanovništva koji doprinosi smanjenju kategorije opasnosti	50.000	200.000	250.000			
	2.2.1.6. Projekat: Nabavka vatrogasnih auto ljestvi	Do 2027.g. omogućeno uspješnije i lakše gašenja objekata veće spratnosti	150.000	700.000	850.000			
	2.2.1.7. Otklanjanje opasnosti od ruševnih objekata u mjesnim zajednicama	Do 2024. otklonjena opasnost nanošenja povreda i materijalne štete od ruševnih objekata	30.000	30.000	60.000			
	2.2.2. Smanjenja rizika od katastrofa u obrazovnim ustanovama							
2.2.2. Mjera	2.2.2.1. Projekat: Edukacija osnovaca i srednjoškolaca o osnovnim mjerama zaštite ljudskih i materijalnih resursa	Do 2027. godine svi učenici osnovnih i srednjih škola završili edukaciju na temu smanjenja rizika od katastrofa	5.400	40.000	45.400			
	2.2.2.2. Projekat: Izrada planova i obuka uposlenika iz zaštite od požara u obrazovnim ustanovama	Do 2027.g. vježbe postupanja u slučaju katastrofa provode se najmanje jednom godišnje.	2.000	8.000	10.000			
	2.2.2.3. Projekat: Opremanje obrazovnih ustanova protivpožarnom opremom	Do 2027.g. Nije zabilježena povreda niti jedna teža povreda usljed požara u školskim i predškolskim objektima	10.000	10.000	20.000			
	2.2.3. Poboľšanje stanja javne infrastrukture							
2.2.3. Mjera	2.2.3.1. Projekat: Zaštita od uticaja klizišta lokalnog puta Orlovac Milaševac u MZ Doljani	Do 2023.g. nisu zabilježene obustave saobraćaja na lokalitetu MZ Doljani	20.000	25.000	45.000			
	2.2.3.2. Projekat: Zaštita stambenih objekata od kamenih gromada u naselju Zlate	Do 2023.g. nisu zabilježene štete na stambenim objektima u naselju Zlate	50.000	70.000	120.000			
	2.2.3.3. Projekat: Sanacija klizišta u naselju Donje Paprasko	Do 2023.g. nisu zabilježene štete na stambenim objektima u naselju Donje Paprasko.	15.000	30.000	45.000			
	2.2.3.4. Zaštita škarpe lokalne saobraćajnice u naselju Baćina	Do 2024.g. nisu zabilježene obustave saobraćaja na lokalitetu Baćina	17.000	20.000	37.000			
	2.2.3.5. Sanacija klizišta i mjesta odrona na lokalitetu Podstijenje	Do 2023.g. nisu zabilježene obustave saobraćaja na lokalitetu Podstijenje.	150.000	0	150.000			

	2.2.3.6. Projekat: Poboljšanje sigurnosnih uslova na lokalnom putu Žarnik - Dragan selo u MZ Glogošnica	Do 2025.g. nije zabilježena niti jedna saobraćajna nesreća sa težim povredama	30.000	40.000	70.000
	2.2.3.7. Projekat :Dovodni cjevovod (glavnog vodovoda) D.Jablanica-Rezervoar Jablanica	Do 2027. g. povećan kapacitet vode i unaprijeđeno stanje vodovodne mreže 7%	20.000	530.000	550.000
	2.2.3.8. Projekat: Distributivna mreža na Gornjoj Koloniji	Do 2027.g. unaprijeđeno stanje vodovodne mreže za 5%	0	250.000	250.000
	2.2.3.9. Projekat: Vodovod jezerske vode na Gornjoj Koloniji	Do 2027.g. unaprijeđeno stanje vodovodne mreže za 3%	0	75.000	75.000
	2.2.3.10. Projekat: Distributivna mreža jezerske vode za Donju Jablanicu	Do 2027.g. unaprijeđeno stanje vodovodne mreže za 5 %	0	240.000	240.000
	2.2.3.11. Projekat: Distributivna mreža jezerske vode za Lug	Do 2027.g. unaprijeđeno stanje vodovodne mreže za 4 %	0	100.000	100.000
	2.2.3.12. Projekat: Vodovod Gornje Papraske	Do 2027.g. unaprijeđeno stanje vodovodne mreže za 5 %	0	250.000	250.000
	2.2.4. Poboljšanje opremljenosti ustanove zdravstvene zaštite				
2.2.4. Mjera	2.2.4.1. Projekat opremanja medicinskom opremom	Do 2027.g. Nivo opremljenosti povećan za 15%	125.000	125.000	250.000
2.3. Prioritet	2.3. Unaprijeđenje pristupa obrazovanju i socijalnoj zaštiti	<p>Ishod 1: Do 2027.g. smanjen broj incidentnih slučajeva prijavljenih Centru za socijalni rad u kojima su učestvovali maloljetnici za najmanje 50 % u odnosu na period 2015-2019;</p> <p>Ishod 2: Do 2027.g. smanjen broj lica u stanju socijalne potrebe za 10% u odnosu na 2019.g</p> <p>Ishod 3: Tokom 2027.g. najmanje 90% anketiranih učenika i roditelja zadovoljno je uslovima osnovnog obrazovanja.</p> <p>Ishod 4: Do 2027.g. broj novorođenih je povećan za najmanje 20% u odnosu na 2019.g.</p>	Indikatori cilja	<p>Broj incidentnih slučajeva prijavljenih Centru za socijalni rad u kojima su učestvovali maloljetnici;</p> <p>Broj lica u stanju socijalne potrebe (ne ulaze kategorije: dječiji doplatak, naknade roditeljima i ostale usluge)</p> <p>Anketa o zadovoljstvu učenika i roditelja uslovima osnovnog obrazovanja.</p> <p>Broj novorođenih</p>	
2.3.1. Mjera	2.3.1. Unaprijeđenje socijalne zaštite i socijalne uključenosti				

	2.3.1.1. Projekat: Savjetovalište i pomoć za djecu sa poteškoćama u razvoju, mlade i odrasle osobe izložene problemima nasilja, toksikomanije i delikvencije	Do 2023.g. Centar za inkluzivnu praksu pruža usluge za najmanje 20 djece na sedmičnom osnovu.	10.000	0	10.000	
	2.3.1.2. Projekat: Uspostava dnevnog centra za djecu	Do 2027.g. Dnevni centar za djecu pruža usluge za najmanje 30 djece na dnevnoj osnovi.	56.000	24.000	80.000	
	2.3.1.3. Izgradnja asfaltnog pristupa zgradi socijalnog stanovanja - put do harema Jasen	Do 2022.g. kapaciteti zgrade socijalnog stanovanja su u potpunosti popunjeni.	200.000	0	200.000	
	2.3.1.4. Projekat: Program socijalnog poduzetništva	Do kraja 2027. godine 10 porodica u statusu socijalne potrebe se finansijski osamostalilo kroz poduzetništvo	60.000	60.000	120.000	
	2.3.1.5. Projekat: Utopljavanje objekata materijalno ugroženih porodica	Do kraja 2027. godine na objektima 10 porodica sa nedovoljnim primanjima provedene mjere utopljanja	60.000	40.000	100.000	
	2.3.2. Podrška obrazovanju					
	2.3.2.1. Projekat: Izgradnja vanjske učionice - eko učionica	Do 2023.g. eko učionicu posjeti najmanje 50 učenika na dnevnoj osnovi.	8.000	22.000	30.000	
	2.3.2.2. Projekat: Nabavka nastavnih učila i opremanje učionica u skladu sa Standardima.	Do 2027.g. opremljene učionice savremenom opremom i knjižnicu koristi najmanje 50 učenika dnevno.	15.000	20.000	35.000	
2.3.2. Mjera	2.3.2.3. Projekat: Obezbjediti tehničke uslove za pristup djece sa poteškoćama u razvoju Ustanovi obrazovanja	Do 2027.g. djeca sa teškoćama u razvoju imaju pristup svim školskim sadržajima u OŠ Suljo Čilić Jablanica i područnim školama Slatina i Glogošnica.	10.000	40.000	50.000	
	2.3.2.4. Projekat: Izgradnja vanjskog sportskog terena	Do 2023.g. najmanje 90% učenika koristi vanjski sportski teren tokom školskih i van nastavnih aktivnosti.	15.000	55.000	70.000	
	2.3.2.5. Projekat: Podrška podsticanja i praćenja talenata (stipendiranje)	Do 2027.g. podržano najmanje 1000 talentovanih školaraca	500.000	0	500.000	
2.4. Prioritet	2.4. Unaprijeđenje ambijenta djelovanja mladih					Visina sredstva podrške za sticanje znanja i vještina na nivou godine;

	Očekivani ishodi	Ishod 1: Do 2027.g. visina sredstava podrške je na nivou 200.000 KM u odnosu na 159.000 KM iz 2019.g.	Ishod 2: Do 2027.g. broj novih stambenih jedinica za mlade je 20 stanova.	Ishod 3: Do 2027.g. broj novih poduzetnika/mladih lica je 15	Indikatori cilja	Broj novih stambenih jedinica za mlade; Broj poduzetnika/mladih lica
2.4.1. Podrške mladim i porodicama						
2.4.1.1. STRATEŠKI PROJEKAT: Podrška porodicama za novorođenčad						
2.4.1. Mjera	Do 2027.g. najmanje 100 porodica je imalo koristi od podrške novorođenčadima.	400.000	-	400.000		400.000
	Do 2027.g. podržano najmanje 1000 mladih osoba u sticanju formalnog visokog obrazovanja i znanja i vještina iz oblasti inovacija, digitalnih tehnologija i poduzetništva i sl.	1.050.000,00	50.000	1.050.000,00	50.000	1.100.000
2.4.2. Jačanje stambene politike mladih						
2.4.2.1. STRATEŠKI PROJEKAT: Izgradnja zgrade sa mlade						
2.4.2. Mjera	Do 2027.g. trajno stambeno zbrinuto najmanje 20 mladih porodica	400.000	1.300.000	400.000	1.300.000	1.700.000
	Do 2025.g. stambeno zbrinuto najmanje 15 mladih porodica	50.000	0	50.000	0	50.000
2.5. Prioritet						
2.5.1. Efičasnija uprava i upravljanje lokalnim razvojem						
2.5.1. Unaprijeđenje efikasnosti javne uprave						
2.5.1. Mjera	Do 2024.g. Svi predstavnici MZ koriste Internet za izvještavanje o aktivnostima sa terena.	25.000	0	25.000	0	25.000
	Ishod 1: Do 2027.g. najmanje 80% anketiranih građana zadovoljno je uslugama MZ.					Anketa građana o zadovoljstvu uslugama MZ
	Ishod 2: Do 2027.g. broj obuka je viši za 20 % u odnosu na 2019.g.					Broj javnih službenika koji je godišnje prošao stručne obuke
	Ishod 3: Do 2027.g. uvedeno 7 digitalno/informacionih sistema					Broj uvedenih digitalno/informacionih sistema u radu
	Ishod 4: Do 2027.g. ostvareno najmanje 3 miliona vrijednosti investicija po osnovu izrađenih regulacionih planova.					Iznos vrijednosti investicija po osnovu izrađenih regulacionih planova
	Ishod 5: Do 2027.g. organizacije civilnog društva implementirale projekte ukupne vrijednosti veće za najmanje 100 % u odnosu na 2019. g.					Vrijednost projekata implementiranih od strane organizacija civilnog društva
	Ishod 5: Do 2027.g. na javnim raspravama učestvuje najmanje 50% žena.					Broj žena koje učestvuju na javnim raspravama

	2.5.1.2. Projekat: Izgradnja igrališta u naselju Lug (MZ Bačina i društveni dom u MZ Bačina	Do 2023.g. Igrališta u MZ Lug i društveni dom u MZ Bačina koristi najmanje 30 građana na dnevnoj osnovi	80.000	0	80.000	
	2.5.1.3. Projekat: Informatizacija rada Općinskog vijeća Jablanica	Do 2023.g. svi dokumenti na općinskom vijeću se razmatraju u elektronskoj formi.	20.000	0	20.000	
	2.5.1.4. Projekat: Uspostava digitalnih servisa u radu općine	Do 2027.g. Upostavljeni novi informaciono digitalni sistemi (Registri, e-pisarnica, digitalno arhiviranje, elektronsko prikupljanje podataka/pametni gradovi)	100.000	100.000	100.000	
	2.5.1.5. Projekat: One stop shop	Do 2025.g. javne usluge u oblasti poslovanja privrednih društava dostupne na jednom mjestu	10.000	0	10.000	
	2.5.1.6. Projekat: Razvoj sistema nagrađivanja javnih službenika	Do 2023.g. doprinos javnih službenika u radu pravično vrednovan	1.000	0	1.000	
	2.5.1.7. Projekat: Izrada Strategije brendiranja općine Jablanica	Do 2024.g. izrađena Strategije brendiranja	30.000	0	30.000	
	2.5.1.8. Projekat: Usaglašavanje prostorno planske dokumentacije	Do 2024. godine usaglašena planska dokumentacija usvojena od strane općinskog vijeća	100.000	0	100.000	
	2.5.1.9. Projekat: Urbanistički plan Ostrožac	Do 2022. godine urbanistički plan Ostrožac usvojen od strane općinskog vijeća	20.000	0	20.000	
	2.5.1.10. Projekat: Edukacija mladih i organizacija OCD-a za pisanje prijedloga projekta	U periodu 2021-2025.g. najmanje 20 prijedloga projekata OCD-a upućeno donatorima na odobrenje.	15.000	0	15.000	
	2.5.1.11. Projekat: Jačanje kapaciteta žena u liderstvu	Do 2023.g. organizirano najmanje 10 informativnih sesija u različitim MZ o ulozi žene u procesu odlučivanja	10.000	40.000	50.000	
	2.5.1.12. Projekat: Podrška OCD usmjereno na ostvarenje razvojnih tendencija općine	Do 2027.g. OCD značajno doprinijele ostvarenju razvojnih ciljeva općine	60.000	20.000	80.000	
	2.5.2 Podrška uspostavi saradnje lokalnih zajednica					
2.5.2. Mjera	2.5.2.1. Projekat: Uspostava saradnje sa lokalnim zajednicama sa područja EU	Do 2027.g. uspostavljene najmanje dvije saradnje kroz koje su usvojena znanja o privlačenju sredstava EU fondova	50.000	0	50.000	

	2.5.2.2. Projekat: Unaprijeđenje saradnji sa lokalnim zajednicama putem uspostave lokalnog partnerstva	Do 2025.g. kroz saradnju implementiran najmanje jedan projekat	20.000	0	20.000
		UKUPNO (KM):	5.157.400	5.591.000	10.748.400

Veza sa prioritetom i mjerom	Projekat	Ukupni očekivani ishod projekta (output)	Izvori finansiranja		Ukupno
			Budžet	Eksterni izvori	
3. STRATEŠKI CILJ: UNAPRIJEĐENE KOMUNALNE USLUGE I ODRŽIVO UPRAVLJANJE PRIRODNYM RESURSIMA I ZAŠTITA OKOLIŠA					
3.1. Prioritet	3.1 Smanjenje negativnog uticaja otpadnih voda i čvrstog otpada na okoliš	Očekivani ishodi	Ishod 1. Do 2027.g. najmanje 85% općine pokriveno je uslugama odvodnje otpadnih voda (kanalizacijom). Ishod 2. Do 2027.g. nepostoje "divlje" deponije Ishod 3: Do 2027.g. količina prikupljenog krutog otpada koji se odlaže na deponiji je manji za 1 tonu u odnosu na 2019.g.	Indikator cilja	Pokrivenost općine uslugama odvodnje otpadnih voda Broj „divljih“ deponija Prosječna količina dnevno sakupljenog otpada koji se odlaže na deponiji
3.1.1. Unaprijeđenje komunalnih usluga i odvoza čvrstog otpada					
3.1.1.1. STRATEŠKI PROJEKAT:					
3.1.1. Mjera	Završetak postojećih „prečišćavača“ i kanalizacione mreže u užem urbanom području	Do 2025.g. najmanje 20 privrednih subjekata i 100 domaćinstava priključeno na kanalizacionu mrežu	0	175.000	175.000
	3.1.1.2. Projekat: Izgradnja i puštanje u pogon uređaja za prečišćavanje otpadnih voda na lokalitetu „Muzej - stadion“	Do 2027.g. otpadna voda iz najmanje 100 domaćinstava se prečišćava	0	250.000	250.000
	3.1.1.3. Projekat: Razdvajanje fekalne i oborinske kanalizacije na području gdje su izgrađeni prečišćivači	Do 2027.g. razdvajanje fekalne i oborinske kanalizacije se vrši na lokaciji najmanje 3 izgrađena prečišćivača.	0	500.000	500.000

3.1.1.4. Projekat: Završetak izgradnje kanalizacione mreže Baćina-Mirke-Čehari-Bukov Pod	Do 2027.g. najmanje 300 korisnika priključeno na kanalizacionu mrežu	175.000	175.000	350.000
3.1.1.5. Projekat: Završetak i puštanje u pogon uređaja za prečišćavanje otpadnih voda u prigradskim naseljima (Donje Paprasko i Ostrožac)	Do 2027.g. najmanje 350 korisnika priključeno na kanalizacionu mrežu	70.000	130.000	200.000
3.1.1.6. Projekat: Izgradnja kanalizacionog sistema na Zlatama	Do 2027.g. najmanje 250 korisnika priključeno na kanalizacionu mrežu	40.000	360.000	400.000
3.1.1.7. Projekat: Završetak izgradnje kanalizacije Slatina	Do 2027.g. najmanje 300 korisnika priključeno na kanalizacionu mrežu	0	300.000	300.000
3.1.1.8. Projekat: Izgradnja podzemnih kontejnerskih mjesta	Do 2023.g. na dnevnoj osnovi se prikupi 13,2 m3 krutog otpada putem podzemnih kontejnera.	60.000	60.000	120.000
3.1.1.9. Projekat: Zatvaranje gradske deponije	Do 2024.g. kruti otpad se ne odlaže na lokalnoj gradskoj deponiji	500.000	500.000	1.000.000
3.1.1.10. Projekat: Prselekcija komunalnog otpada	Preselekcijom komunalnog otpada do 2027.g. smanjene količine krutog otpada koje se odvoze na sanitarnu deponiju za 5%	50.000	150.000	200.000
3.1.1.11. Projekat: Izrada i donošenje Plana upravljanja otpadom	Do kraja 2021.g. donešen Plan upravljanja otpadom.	0	30.000	30.000
3.1.1.12. Projekat: Izrada i donošenje Plana zaštite okoliša	Do kraja 2022.g. donešen Plan zaštite okoliša donešen do 2023. godine.	15.000	15.000	30.000
3.1.1.13. Projekat: Čišćenje smeća i saniranje "divljih deponija"	Do kraja 2027.g. očišćeno je preko 100 divljih odlagališta	10.000	40.000	50.000
3.1.1.14. Projekat: Edukacija za podizanje ekološke svijesti	Do kraja 2027.g. značajno podignuta ekološka svijest	3.000	18.000	21.000
3.1.1.15. Projekat: Projekat rješavanja biološkog mulja i otpada	Do 2027. g. Izrađen projekat	30.000	30.000	60.000
3.1.2. Mjera	3.1.2. Restruktiranje komunalnog preduzeća i uvođenje korporativnog upravljanja			

	3.1.2.1. Projekat: Okončanje stečajnog postupka restrukturiranjem i uvođenjem novih sistema upravljanja	Do 2023. g. komunalno preduzeće uspostavilo redovno poslovanje nakon okončanja stečajnog postupka i uvelo sistem korporativnog upravljanja	20.000	150.000	170.000
	3.2 Povećanje energetske efikasnosti	Očekivani ishodi Ishod 1: Do 2027.g. iznos godišnjih troškova javne rasvjete je manji za 15% u odnosu na 2019. g. Ishod 2: Do 2027.g. provedene mjere energetske efikasnosti na najmanje 30 objekata		Indikator cilja	Iznos troškova javne rasvjete na godišnjem nivou Broj javnih i privatnih objekata nad kojima su provedbene mjere energetske efikasnosti
3.2.1. Podrška efikasnosti korišćenja energije					
	3.2.1.1. Projekat: Utopljanje javnih objekata	Do 2027.g. smanjena potrošnja energije za zagrijavanje utopljenih javnih objekata za najmanje 30% u odnosu na 2019. g.	10.000	400.000	500.000
	3.2.1.2. STRATEŠKI PROJEKAT: Subvencije za utopljanje objekata nabavkom i ugradnjom materijala za izolaciju vanjskih zidova, tavanica objekata i zamjena vanjske stolarije	Do 2027.g. provedene mjere energetske efikasnosti na 500 stambenih jedinica	300.000	700.000	1.000.000
3.2.1. Mjera	3.2.1.3. Projekat: Subvencije za nabavku i ugradnju kotlova s isključivim pogonom na drvenu biomasu	Do 2027.g. izvršena zamjena kotlova na 150 stambenih jedinica	200.000	400.000	600.000
	3.2.1.4. Projekat: Subvencioniranje nabavke i ugradnje dizalica toplote	Do 2027.g. izvršena ugradnja 20 dizalica toplote	50.000	150.000	200.000
	3.2.1.5. Projekat: Edukacija o energetskej efikasnosti	Do 2027.g. 60% stanovništva upoznato sa elementima energetske efikasnosti	3.000	18.000	21.000
	3.2.1.6. Projekat: Nastavak zamjene rasvjetnih tijela u MZ Jablanica I	Do 2026.g. smanjena potrošnja energije za najmanje 10% po jednom rasvjetnom tijelu u odnosu na 2019. g.	45.000	45.000	90.000
	3.2.1.7. Projekat: Zamjena rasvjetnih tijela u MZ Jablanica II	Do 2026.g. smanjena potrošnja energije za najmanje 10% po jednom rasvjetnom tijelu u odnosu na 2019. g.	55.000	55.000	110.000

3.3. Prioritet	3.3. Povećanje uređenosti javnih površina i objekata usklađeno sa odgovornim planiranjem	Očekivani ishodi	Ishod 1: Do 2027.g. uveden sistem naplate za dva prostora za parkiranje vozila; Ishod 2: Do 2027.g. ažurnost Prostornog plana na 100% nivou; Ishod 3: Do 2027.g. dužina asfaltiranih puteva je uvećana za 14 km.	Indikator cilja	Broj parkinga sa uvedenim sistemom naplate Stepen ažuriranosti prostornog plana Jablanice Dužina asfaltiranih puteva iz nadležnosti općine
3.3.1. Razvoj prostorno-planske dokumentacije					
3.3.1. Mjera	3.3.1.1. Projekat: Izrada Prostornog plana općine Jablanica (2026-)				
		Do 2026. g. Usvojen prostorni plan čime je ažurnost dokumentacija podignuta na 100 %	80.000	0	80.000
3.3.2. Uređenje javnih površina i objekata					
3.3.2. Mjera	3.3.2.1. Projekat: Izrada projekta i studija opravdanosti izgradnje podzemne garaže Rasadnik	Do 2023.g. projekat i studija opravdanosti izgradnje podzemne garaže Rasadnik odobren od strane Općinskog vijeća	20.000	0	20.000
	3.3.2.2. Projekat: Uređenje Trga oslobođenja	Do 2025.g. na praking prostoru na lokaciji Trga uspostavljen sistem naplate parkiranja.	300.000	0	300.000
	3.3.2.3. Projekat: Uređenje trotoara, parking prostora i dvorišta	Do 2025.g. na praking prostoru na užoj gradskoj lokaciji uspostavljen sistem naplate parkiranja.	400.000	0	400.000
	3.3.2.4. Projekat: Uređenje Trga Alije Izetbegovića	Do 2027.g. na Trgu Alije Izetbegovića se godišnje organizira najmanje 5 kulturno-zabavnih događaja.	1.000.000	0	1.000.000
	3.3.2.5. Projekat: „Rekonstrukcija“ postojećih i uspostava novih drvoreda	Do 2027.g. sve zelene površine predviđene regulacionim planovima gradskog područja su stavljene u funkciju.	25.000	25.000	50.000
	3.3.2.6 Projekat: Uspostava standarda ugradnje materijala i opreme u objekte javne infrastrukture i zajedničke potrošnje	Do 2023.g. donešena Odluka na Općinskom vijeću	1.000	0	1.000
	3.3.1.7. Projekat: Izgradnja mrtvačnice	Do 2026.g. najmanje 50% svih ukopa na području općine Jablanica vrši se putem pogrebnog preduzeća koje upravlja mrtvačnicom.	70.000	0	70.000
UKUPNO (KM):			3.622.000	4.696.000	8.318.000

Prognoza mogućnosti finansiranja prioriteta prilagođene razvojne strategije Općine Jablanica (2021.-2027.)

Osvrt na finansiranje tokom prethodnog perioda implementacije strategije: Od ukupno Strategijom planiranih sredstava od 34.289.834 KM (utrošeno u periodu 2014-2018. godina ukupno 14.955.734 KM + planirana sredstva kroz revidiranje Strategije u iznosu od 19.334.100 KM), tokom perioda 2014.-2019. godine realizirano je 69,13%. Struktura planiranih sredstava je predviđala finansiranje od 60,81% iz budžeta i finansiranje iz eksternih izvora od 39,19%.

Usljed manje realizacije sredstava iz budžeta te zbog vanrednog priliva iz donatorskih sredstava i kreditnog zaduženja tokom perioda 2014-2019, **struktura realiziranih sredstava je značajno izmjenjena u odnosu na inicijalni plan, gdje je 52,19% ostvareno iz vanjskih izvora a 47,81 % iz budžeta.** Kada je riječ o strukturi finansiranja po sektorima razvoja, sektorskim planovima implementacije izvorno je bilo predviđeno da se za **sektor ekonomskog razvoja izdvoji 22,39%, za društveni sektor 34,94% a za sektor zaštite životne sredine 42,67%.** U strukturi utrošenih 23.706.10,75 KM za ekonomski sektor je izdvojeno 53,73 %, za sektor društvenog razvoja 29,56 % te za sektor zaštite životne sredine 16,71%.

Obrazloženje prognoze sredstava za period 2021.-2027. godine Prognoza finansiranja razvojne strategije za period 2021 -2027. godine nužno se bazira na postojeće trendove izdvajanja sredstava 2014-2019. godina, činjenicu da je u toku 2019. godine došlo do povećanja zaduženja za realizaciju kapitalnih projekata, šire razvojne pravce, efekte pandemije COVID-19 i projekcije DOB-a za period 2021-2023. godinu.

U periodu 2014-2019. godine, za implementaciju Strategije 2014-2023 (revidirana) se ukupno **izdvojilo 23.706.103,75 KM** iz budžetskih i eksternih izvora, i to prosječno 3.951.017,29 KM godišnje. Iz budžeta je izdvojeno ukupno 11.333.506 KM, godišnje u prosjeku 1.888.917,66 KM, a iz eksternih izvora 12.372.597,75 KM, prosječno 2.062.099,62 KM. Najveći nivo utrošenih sredstava u periodu implementacije odnosi se na 2019. godinu u kojoj je utrošeno 8.750.369,75 KM.

Za servisiranje kreditnih obaveza u narednih 7 godina će biti potrebno godišnje izdvajati **oko 764.585,00 KM.** U pogledu ostalih mogućih finansijskih obaveza koje mogu uticati na mogućnosti finansiranja razvojne strategije najviši rizik se odnosi na smanjenje prihoda hidroakumulacija.

Prognoza je pripremljena putem konsultacija ključnih članova Razvojnog tima i Službe za finansije te je usaglašena sa Načelnikom JLS Jablanica. Prognoza je će biti korištena kao polazna osnova za pripremu sektorskih planova revidirane razvojne strategije JLS.

Pregled procjene po glavnim izvorima finansiranja za period 2021.-2027. godine

Izvori finansiranja lokalne razvojne strategije	Okvirna procjena po godinama							UKUPNO (u KM)
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
Iz budžeta JLS Jablanica (u KM)*	1.700.000	1.700.000	1.900.000	1.900.000	2.000.000	2.100.000	2.500.000	13.900.000
Iz eksternih izvora (kredit, entiteti, kantoni, država, javna preduzeća i privatni izvori) (u KM)	450.000	800.000	1.100.000	1.100.000	1.000.000	1.000.000	1.200.000	6.650.000
Iz eksternih izvora (IPA, donatori i ostalo) (u KM)	550.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	6.550.000
UKUPNO (u KM)	2.700.000	3.500.000	4.000.000	4.000.000	4.000.000	4.100.000	4.700.000	27.000.000

Prijedlog okvirne raspodjele finansiranja po sektorima razvoja (stvarna raspodjela će utvrditi tokom prilagodavanja strategije)

Ekonomski sektor	Društveni sektor	Sektor zaštite životne sredine	Ukupno
7.950.000 KM	10.650.000 KM	8.400.000 KM	27.000.000 KM

Napomene / obrazloženja

Iz Budžeta JLS Jablanica	<ul style="list-style-type: none"> - Na ime koncesione naknade u periodu od 2021-2027 planira se ostvariti prihod od 106.645,00 KM(15.235,00 KM godišnje) - Na ime legalizacije se u periodu 2021-2027 planira ostvariti prihod od 705.000,00 KM - U periodu 2021-2027 planira se ostvariti prihod od 24.500.000,00 KM na ime naknada od hidroakumulacija (prosječno 1.500.000 godišnje bi se trošilo za realizaciju strateških projekata).
Eksterni izvori (kredit, entiteti, kantoni, država, javna preduzeća i privatni izvori, sl.)	<ul style="list-style-type: none"> - HNK godišnje rasporedi općinama sredstva namijenjena za projekte vodoprivrede (vodovod i kanalizacija) u visini do 200.000 KM. Na nivou budžeta FBiH uspostavljena je podrška jedinicama lokalne samouprave. Javna preduzeća (prije svega JP Elektroprivreda) realizuju određenih nivo sredstava unutar lokalnih zajednica. Predstojeći period podrazumjeva pojačano prisustvo JP Autoceste što stvara pretpostavke ulaganja u općinsku prateću infrastrukturu. Predhodni period podrazumjeva vođenje aktivnosti različitih oblika JPP i učešća investitora o građana u realizaciji projekata.
Iz eksternih izvora (IPA, donatori i ostalo) (u KM)	<p>U narednom sedmogodišnjem razvojnom periodu planira se aplicirati na sredstva sljedećih izvora finansiranja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta FBiH - Vlada FBiH

<ul style="list-style-type: none"> - JP EP BiH za unaprijeđenje komunalne infrastrukture za domaćinstva i poslovne zone - Ministarstvo trgovine, turizma i zaštite okoliša HNK za finansiranje projekata u turizmu i energetskoj efikasnosti - Federalno ministarstvo kulture i sporta u cilju rekonstrukcija i izgradnje kulturno-historijskih objekata - Federalno ministarstvo izbjeglih i raseljenih osoba za projekte razvoja razrušene infrastrukture i projekata socijalnog stanovanja - Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede HNK u cilju razvoja poljoprivrede, agroturizma i komunalne infrastrukture - Ministarstva prostornog uređenja FBiH za projekte energetske efikasnosti - Vlada HNK za potrebe implementacije projekata društvenog razvoja - Fond za zaštitu okoliša FBiH - Agencija za slivove rijeke Save - Uprava za civilnu zaštitu i vatrogastvo HNK za potrebe jačanja kapaciteta sektora zaštite i spašavanja i prevencije klizišta/odrona - Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK za unaprijeđenje kvalitete obrazovanja i obrazovne infrastrukture - UNDP za finansiranje projekata ekonomskog razvoja - Ambasade stranih zemalja - Međunarodne organizacije u BiH - IPA i predpristupni fondovi - Projekti saradnje sa drugim lokalnim zajednicama u zemlji i inostranstvu - Federalno ministarstvo okoliša i turizma u svrhu zatvaranja gradske deponije, primjene mjera EE u javnoj rasvjeti i uređenja javnih zelenih površina - Javno privatna partnerstva 	
--	--

Posebno je važno da se napomene unesu u slučajevima značajnijih odstupanja „očekivanih“ izvora finansiranja u pojedinim godinama u odnosu na trend ostvarenih izvora finansiranja u proteklom periodu implementacije. Implementacija strategije u periodu 2021-2027 podrazumjeva implementaciju mjera osposobljavanja kapaciteta za privlačenje sredstava iz eksternih izvora naručito iz razloga što se u narednom periodu očekuje veći obim dostupnosti sredstava iz procesa evropskih intergracija.

*U odnosu na projekciju sredstava iz Budžeta u odnosu na ranije posmatrani period, ista su uvećana obzirom da su u istu uvršteni rashodi po osnovu izdvajanja za stipendije, obzirom da je Strategijom razvoja FBiH 2021-2027 obuhvaćena podrška tim mjerama. Također, procjena je uvećana po osnovu budžetskih izdvajanja za podršku novorođenčadima što je prepoznato kao mjera.

Na osnovu člana 175. 1. Poslovnika o radu Općinskog vijeća Jablanica („Sl. glasnik općine Jablanica“, broj:4/09, 7/10, 7/15 i 8/16), Općinsko vijeće općine Jablanica na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, donosi

AUTENTIČNO TUMAČENJE

člana 40. Statuta JP „Sportski centar Jablanica“ d.o.o. Jablanica („Sl.glasnik općine Jablanica“ broj:3/17, 4/18)

1. Kod odlučivanja o donošenju odluka iz člana 40. Statuta JP „Sportski centar Jablanica“ d.o.o. Jablanica („Sl.glasnik općine Jablanica“ broj:3/17, 4/18), a za koje je propisano da o istima Skupština odlučuje dvotrećinskom većinom glasova od ukupnog broja prisutnih glasova, ukoliko se radi o decimalnom broju glasova, primjenjuju se matematička pravila zaokruživanja te ukoliko je prisutno svih 5 članova, za donošenje odluke dvotrećinskom većinom dovoljno je da za predloženu odluku glasaju 3 člana.
2. Ovo autentično tumačenje primjenjuje se od dana njegovog donošenja a isto će se objaviti u „Službenom glasniku općine Jablanica“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-18/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVALAČI OV-a
Emir Muratović, BA ing. građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica (Službeni glasnik općine Jablanica broj: 2/09, 8/16 i 2/20), člana 33. a u vezi sa članom 29. Pravilnika o uslovima, načinu, postupku i kriterijima za pružanje pomoći u rješavanju stambenih pitanja porodica poginulih, umrlih i nestalih branilaca-branitelja i boračkih populacija («Sl. glasnik općine Jablanica», br.3/20), a u skladu sa Rang listama porodica šehida-poginulih, nestalih i umrlih boraca-branitelja; ratnih vojnih invalida i demobilisanih boraca, Općinsko vijeće Jablanica na 9. sjednici održanoj 26.08.2021.godine donijelo je

ODLUKU

o raspodjeli sredstava za rješavanje stambenih potreba boračkih populacija

Član 1.

Pripadnicima boračkih populacija dodjeljuju se sredstva kao pomoć u rješavanju stambenih potreba pripadnika boračkih populacija u 2021. godini u ukupnom iznosu od 30.000,00 KM i to kako slijedi:

Porodice šehida-poginulih, nestalih i umrlih boraca-branitelja 6.000,00 KM:

- 2 kredita od po 3.000,00 KM

R.broj	Prezime i ime	Namjena	Iznos
1.	Dlakić Elvis	Sanacija kuće	3.000,00 KM
2.	Redžo Jasmin	Sanacija kuće	3.000,00 KM

2.Ratni vojni invalidi 9.000,00 KM od toga:

- 1 kredit 3.000,00 KM
- 3 kredita 2.000,00 KM

R.broj	Prezime i ime	Namjena	Iznos
1.	Zahirović Husnija	Adaptacija kuće	2.000,00 KM
2.	Hodžić Devad	Kupovina stana	3.000,00 KM
3.	Stojanović Milenko	Sanacija kuće	2.000,00 KM
4.	Bešić Kasim	Sanacija kuće	2.000,00 KM

3. Demobilisani borci, 15.000,00 KM od toga:

- 15 kredita po 1.000,00 KM

R.broj	Prezime i ime	Namjena	Iznos
1.	Arfadžan Ahmet	Sanacija kuće	1.000,00 KM
2.	Arfadžan Ibro	Sanacija kuće	1.000,00 KM
3.	Hindić Refik	Sanacija kuće	1.000,00 KM
4.	Maksumić Munib	Izgradnja kuće	1.000,00 KM
5.	Jamaković Jusuf	Izgradnja kuće	1.000,00 KM
6.	Nezirić Džemal	Sanacija kuće	1.000,00 KM
7.	Burić Maid	Izgradnja kuće	1.000,00 KM
8.	Nezirić Emir	Izgradnja kuće	1.000,00 KM
9.	Kovačić Čamil	Sanacija kuće	1.000,00 KM
10.	Mešić Hamdo	Izgradnja kuće	1.000,00 KM
11.	Kovačić Sejo	Sanacija kuće	1.000,00 KM
12.	Kara Ramiza	Izgradnja kuće	1.000,00 KM
13.	Pipić Hikmet	Sanacija kuće	1.000,00 KM
14.	Čosić Adem	Sanacija kuće	1.000,00 KM
15.	Nožić Sead	Sanacija kuće	1.000,00 KM

Član 2.

Pojedinačni iznosi sredstava iz člana 1. dodjeljuju se korisniku sredstava kao kreditna i bespovratna u omjeru 70%:30% pojedinačno dodjeljenih sredstava.

Član 3.

Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom glasniku općine Jablanica.

Bosna i Hercegovina
 Federacija Bosne i Hercegovine
 Hercegovačko-neretvanski kanton
 OPĆINA JABLANICA
 OPĆINSKO VIJEĆE
 Broj:02-02-1688-2/21-9
 Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVALAČI OV-a
 Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Sl. glasnik općine Jablanica", broj: 2/09,8/16 i 2/20) i člana 36. Statuta JZU „Dom zdravlja“ Jablanica Općinsko vijeće Općine Jablanica na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021. godine, d o n o s i

ODLUKU
o prijedlogu člana Etičkog komiteta JZU „ Dom zdravlja“ Jablanica

I

U Etički komitet JZU „ Dom zdravlja „ Jablanica iz reda vijećnika Općinskog vijeća Jablanica predlaže se vijećnik Adem Dlakić.

II

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u «Službenom glasniku Općine Jablanica».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton

OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-3/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVALAČI OV-a
Emir Muratović, BA ing. građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta Općine Jablanica (Službeni glasnik Općine Jablanica broj:2/09, 8/16 i 2/20), člana 22. Odluke o izvršenju Budžeta – Proračuna Općine Jablanica za 2021. godinu, (Službeni glasnik općine Jablanica broj: 2/21), člana 38. Odluke o sportu općine Jablanica (Službeni glasnik općine Jablanica broj: 4/17) i člana 17. Pravilnika o kriterijima za sufinansiranje javnog interesa u oblasti sporta iz Budžeta općine Jablanica (Službeni glasnik Općine Jablanica broj: 9/19 i 13/19), Općinsko vijeće na svojoj 9. sjednici, održanoj dana 26.08.2021.godine, **donijelo je**

ODLUKU
o finansiranju sporta u općini Jablanica do kraja budžetske 2021. godine

Član 1.

Ovom Odlukom utvrđuju se uslovi i način finansiranja sporta u općini Jablanica do kraja tekuće budžetske godine– stavka Transfer za sport iz Budžeta-Proračuna Općine Jablanica za 2021. godinu.

Član 2.

Sredstva za sportske klubove/udruženja će se doznačavati u mjesečnim akontativnim iznosima u skladu sa odredbama važećeg Pravilnika o kriterijima za sufinansiranje javnog interesa u sportu iz Budžeta Općine Jablanica na dan donošenja ove Odluke.

Pravo na raspodjelu imaju sljedeća udruženja građana:

R/b	Naziv kluba/organizacije	Iznos sredstava koji pripadaju klubu-organizaciji po Pravilniku (KM)	Iznos sredstava koji pripada klubu-organizaciji u 2021.-1/8 godišnjeg iznosa (KM)
1	2	3	4
2	FK “TURBINA” JABLANICA	20.965,05	6.988,35
3	RK “TURBINA” JABLANICA	9.358,80	3.119,60
4	KK “TURBINA” JABLANICA	9.516,00	3.172,00
5	OK “TURBINA” JABLANICA	3.117,60	1.039,20
6	STK “HASSPIN” JABLANICA	2.049,45	683,15
7	MNK “PIONIR” JABLANICA	4.261,95	1.420,65
8	PSD “VILINAC” JABLANICA	710,40	236,80

9	PD "PLASA" JABLANICA	710,40	236,80
10	PD "PRENJ-GLOGOŠNICA 1979"	710,40	236,80
11	RONILAČKI KLUB "JABLANICA"	725,40	241,80
12	TAVLA KLUB "JABLANICA"	460,80	153,60
13	KK "GAZIJA" JABLANICA	1.154,10	384,70
14	USRI JABLANICA	936,00	312,00
15	KDT "SIDRO" OSTROŽAC	774,60	258,20
16	SK "CENTAR" JABLANICA	48,30	16,10
17	ŠK "NERETVA" JABLANICA	233,10	77,70
18	KES "4SEASONS" JABLANICA	345,20	115,065
19	MNK FUTSAL "NERETVA" JABLANICA	2.660,55	886,85

Član 3.

Sredstva iz člana 2. ove Odluke obezbjeđena su u Budžetu - Proračunu Općine Jablanica za 2021. godinu na poziciji Tekući transferi neprofitnim organizacijama-Transfer za sport.

Član 4.

Raspodjela sredstava po ovoj Odluci utvrđena je po prijedlogu Vijeća za implementaciju i Odluke i utvrđene Liste Vijeća za implementaciju za klubove-organizacije za sufinansiranje javnog interesa za dodjelu sredstava za sport iz Budžeta-Proračuna Općine Jablanica za 2020. godinu.

Član 5.

Iz sredstva u Budžetu - Proračunu Općine Jablanica za 2021. godinu na poziciji Tekući transferi neprofitnim organizacijama-Transfer za sport, u iznosu od 9.000,00 KM će se uplaćivati na sljedeći način, i to:

- a) zakupnina dvorane za klubove ..... 4.875,00 KM
- b) troškovi ljekarskih pregleda ..... 2.437,50 KM
- c) sredstva rezervi (za nepredviđene troškove) u 2021. godini .....1.687,50 KM

Sredstva predviđena za zakupninu dvorane i ljekarske preglede uplaćivati će se davaocima usluga po zaključenim posebnim sporazumima izvršioca usluga sa općinom Jablanica, a sredstva rezervi (za nepredviđene troškove) u skladu sa posebnim zaključkom Općinskog načelnika.

Član 6.

Zadužuju se Služba za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove i Služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor za realizaciju i praćenje utroška sredstava transfera odobrenog za sport, a prema Pravilniku o kriterijima za sufinansiranje javnog interesa u oblasti sporta iz Budžeta- Proračuna Općine Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“, broj: 9/19 i 13/19).

Član 7.

Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom glasniku Općine Jablanica“.

Bosna i Hercegovina
 Federacija Bosne i Hercegovine
 Hercegovačko-neretvanski kanton
 OPĆINA JABLANICA
 OPĆINSKO VIJEĆE
 Broj:02-02-1688-19/21-9
 Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
 Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Nije usvojen Izvještaj o izvršenju Budžeta – Proračuna Općine Jablanica za period I - VI 2021. godine.

II

Sastavni dio ovog Zaključka je Izvještaj o izvršenju Budžeta – Proračuna Općine Jablanica za period I - VI 2021. godine, broj: 01-11-1680/2021 od 18.08.2021. godine.

III

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom glasniku Općine Jablanica“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-4/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Usvaja se Izvještaj o radu Općinskog javnog pravobranilaštva Jablanica za period I-VI 2021. godine. Sastavni dio ovog zaključka je Izvještaj iz prethodnog stava br: JP-93/21 od 17.08.2021.godine.

II

Ovaj zaključak stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u «Službenom glasniku Općine Jablanica.»

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-5/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Usvajaju se Izvještaji o rješavanju upravnih stvari u upravnom postupku za period od 01.01. do 30.06.2021. godine Službi općine Jablanica i to:

- Službe za upravu za prostorno uređenje, građenje, zaštitu okoline i stambeno – komunalne poslove,
- Služba za upravu za geodetske, imovinsko - pravne poslove i katastar nekretnina,
- Službe za opću upravu, društvene djelatnosti, boračko-invalidsku zaštitu, socijalna pitanja i zajedničke poslove,
- Službe za lokalni ekonomski razvoj, investicije, finansije i trezor,

II

Sastavni dio ovog zaključka su Izvještaji iz prethodne tačke.

III

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u «Službenom glasniku Općine Jablanica».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-6/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Usvajaju se Izvještaji o radu Građevinskog inspektora i inspektora saobraćaja i puteva, sanitarnog inspektora, turističko-ugostiteljskog i tržišnog inspektora i urbanističkog inspektora za period od 01.01.do 30.06.2021. godine.

II

Ne usvaja se Izvještaj komunalnog inspektora i inspektora zaštite okoliša.

III

Sastavni dio ovog zaključka su Izvještaji iz prethodnih tački.

IV

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u «Službenom glasniku Općine Jablanica».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-7/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Usvaja se o Izvještaj o radu JP „Sportski centar Jablanica“ d.o.o. Jablanica i Izvještaj o radu Nadzornog odbora za period od 01.01. do 30.06.2021. godine, zaprimljeni pod brojem 02-02-1631/21.

II

Ne usvaja se Izvještaj o radu Radne grupe OV-a koja vrši ovlaštenja Skupštine JP „Sportski centar Jablanica“ d.o.o. Jablanica za period od 01.01. do 30.06.2021. godine, zaprimljen pod brojem 02-02-1631/21.

III

Sastavni dio ovog Zaključka su Izvještaji iz prethodnih tački.

IV

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u «Službenom glasniku Općine Jablanica.».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-8/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing. građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Usvaja se Izvještaj o radu JZU Dom zdravlja Jablanica i Izvještaj o radu Upravnog odbora za period od 01.01.do 30.06.2021. godine.

Sastavni dio ovog Zaključka su Izvještaji iz prethodnog stava, zaprimljeni pod brojem 02-02-1631/21.

II

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u «Službenom glasniku Općine Jablanica.».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-9/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing. građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Usvaja se Izvještaj o radu JP "RTV Jablanica" Jablanica i Izvještaj o radu Nadzornog odbora za period I-VI 2021. godine.

Sastavni dio ovog Zaključka su Izvještaji iz prethodnog stava, zaprimljeni pod brojem 02-02-1631/21.

II

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u «Službenom glasniku Općine Jablanica.».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-10/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Usvaja se Izvještaj o radu JU Muzej "Bitka za ranjenike na Neretvi" Jablanica i Izvještaj o radu Upravnog odbora za period od 01.01.do 30.06.2021. godine.

Sastavni dio ovog Zaključka su Izvještaji iz prethodnog stava, zaprimljeni pod brojem: 02-02-1631/21.

II

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u «Službenom glasniku Općine Jablanica.».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-11/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Usvaja se o Izvještaj o radu JU "Dom za stara i iznemogla lica" Jablanica i Izvještaj o radu Upravnog odbora za period od 01.01.do 30.06.2021. godine.

Sastavni dio ovog Zaključka su Izvještaji iz prethodnog stava, zaprimljeni pod brojem: 02-02-1631/21.

II

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u «Službenom glasniku Općine Jablanica.».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-12/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing. građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 13. stav 2. alineja 5. i člana 35. stav 3. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj: 49/06), člana 363. stav 3. tačka 5. Zakona o stvarnim pravima Federacije BiH („Službene novine FBiH“ broj: 66/13, 100/13), člana 4. stav 1. tačka c) Pravilnika o postupku javnog konkursa za raspolaganje nekretninama u vlasništvu Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, općina i gradova („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine broj:17/14), člana 28. Odluke o građevinskom zemljištu (“Službeni glasnik općine Jablanica” broj 14/19) i člana 18. Statuta općine Jablanica (“Službeni glasnik općine Jablanica”, broj 2/09, 8/16, 2/20), Općinsko vijeće Jablanica, na prijedlog Općinskog načelnika, na svojoj 9. sjednici održanoj dana 26.8.2021. godine, donosi

ODLUKU

o načinu i uslovima prodaje nekretnine neposrednom pogodbom u užem gradskom području općine Jablanica, lokalitet „Gornja Kolonija“

Član 1.

Odobrava se prodaja neposrednom pogodbom neizgrađenog građevinskog zemljišta Šišić (Mumin) Osmanu, iz Jablanice, za oblikovanje građevinske čestice radi redovne upotrebe stambene zgrade u užem gradskom području općine Jablanica, lokalitet „Gornja Kolonija“, vlasništvo Općina Jablanica sa dijelom 1/1, upisanog u zemljišno-knjižni uložak broj: 215 K.O. Jablanica, označenog kao:

- k.č. broj 727/8 zvana „Kolonija“ u naravi dvorište, površine 95 m²;
- k.č. broj 727/9 zvana „Kolonija“ u naravi dvorište, površine 78 m².

Član 2.

Kupoprodajna cijena 1 m² građevinskog zemljišta iz člana 1. ove Odluke utvrđena je vještačenjem od strane stalnog sudskog vještaka građevinske struke, i ista iznosi 35,00 KM/m² (trideset pet konvertibilnih maraka/m²) tako da za površinu od 173 m² kupoprodajna cijena iznosi **6.055,00 KM (šest hiljada pedesetpet konvertibilnih maraka).**

Član 3.

Ovlašćuje se Općinski načelnik da u ime Općine Jablanica, zaključi notarski obrađen kupoprodajni ugovor po prethodno pribavljenom mišljenju Općinskog javnog pravobranilaštva, sa Šišić (Mumin) Osmanom, kao i da poduzme eventualno druge potrebne radnje vezano za prodaju nekretnine iz člana 1. ove Odluke i o svemu informiše Općinsko vijeće.

Član 4.

Kupoprodajnu cijenu predmetne nekretnine iz člana 2. ove Odluke kupac je obavezan uplatiti u roku od 15 dana od dana potpisivanja ugovora iz člana 3. ove Odluke na račun Općine Jablanica broj: 1011510073817981, vrsta prihoda 722431, šifra općine 041, otvoren kod Privredna banka Sarajevo, Agencija Jablanica.

Član 5.

Troškove notarske obrade ugovora o kupoprodaji, poreza na promet nekretnine, takse za uknjižbu i sve ostale troškove koji se odnose na postupak kupoprodaje snosi kupac.

Član 6.

Predaja nekretnine u posjed kupcu izvršit će se u roku od 8 dana od dana isplate cjelokupnog iznosa kupoprodajne cijene.

Član 7.

Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom glasniku Općine Jablanica“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-14/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVALAČI OV-a
Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 13. stav 2. alineja 5. i člana 35. stav 3. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj: 49/06), člana 363. stav 3. tačka 5. Zakona o stvarnim pravima Federacije BiH („Službene novine FBiH“ broj: 66/13, 100/13), člana 4. stav 1. tačka c) Pravilnika o postupku javnog konkursa za raspolaganje nekretninama u vlasništvu Federacije Bosne i Hercegovine, kantona, općina i gradova („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine broj:17/14), člana 28. Odluke o građevinskom zemljištu („Službeni glasnik općine Jablanica” broj 14/19) i člana 18. Statuta općine Jablanica („Službeni glasnik općine Jablanica”, broj 2/09, 8/16, 2/20), Općinsko vijeće Jablanica, na prijedlog Općinskog načelnika, na svojoj 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021. godine, donosi

O D L U K U**o načinu i uslovima prodaje nekretnine neposrednom pogodbom u užem gradskom području općine Jablanica, lokalitet „Betonsko naselje“****Član 1.**

Odobrava se prodaja neposrednom pogodbom neizgrađenog građevinskog zemljišta Nurkić (Jusuf Edini, iz Jablanice, za oblikovanje građevinske čestice u užem gradskom području općine Jablanica, lokalitet „Betonsko naselje“, vlasništvo Općina Jablanica sa dijelom 1/1, upisanog u zemljišno-knjižni uložak broj: 215 K.O. Jablanica, označenog kao:

- **k.č. broj 307/18 zvana „Betonsko naselje” u naravi dvorište, površine 104 m².**

Član 2.

Kupoprodajna cijena 1 m² građevinskog zemljišta iz člana 1. ove Odluke utvrđena je vještačenjem od strane stalnog sudskog vještaka građevinske struke, i ista iznosi 35,00 KM/m² (trideset pet konvertibilnih maraka/m²) tako da za površinu od 104 m² kupoprodajna cijena iznosi **3.640,00 KM (tri hiljade šeststotinačetdeset konvertibilnih maraka).**

Član 3.

Ovlašćuje se Općinski načelnik da u ime Općine Jablanica, zaključi notarski obrađen kupoprodajni ugovor po prethodno pribavljenom mišljenju Općinskog javnog pravobranilaštva, sa Nurkić (Jusuf) Edinom,

zastupanom po punomoćniku Nurkić Fazilu kao i da poduzme eventualno druge potrebne radnje vezano za prodaju nekretnine iz člana 1. ove Odluke i o svemu informiše Općinsko vijeće.

Član 4.

Kupoprodajnu cijenu predmetne nekretnine iz člana 2. ove Odluke kupac je obavezan uplatiti u roku od 15 dana od dana potpisivanja ugovora iz člana 3. ove Odluke na račun Općine Jablanica broj: 1011510073817981, vrsta prihoda 722431, šifra općine 041, otvoren kod Privredna banka Sarajevo, Agencija Jablanica.

Član 5.

Troškove notarske obrade ugovora o kupoprodaji, poreza na promet nekretnine, takse za uknjižbu i sve ostale troškove koji se odnose na postupak kupoprodaje snosi kupac.

Član 6.

Predaja nekretnine u posjed kupcu izvršit će se u roku od 8 dana od dana isplate cjelokupnog iznosa kupoprodajne cijene.

Član 7.

Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom glasniku Općine Jablanica“.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-15/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVALAČI OV-a
Emir Muratović, BA ing. građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 14. stav 4. Zakona o eksproprijaciji (“Službene novine FBiH”, broj: 70/07, 36/10, 25/12, 34/16) i člana 18. Statuta Općine Jablanica (“Službeni glasnik Općine Jablanica” broj 02/09, 8/16, 2/20), Općinsko vijeće na 9. redovnoj sjednici održanoj dana 26.08.2021. godine, *donijelo je*

O D L U K U

I

UTVRĐUJE SE DA JE OD JAVNOG INTERESA izgradnja priključnih podzemnih veza za STS 10(20)/0,4 kV „Dobrinja II“ i izgradnja stubne transformatorske stanice 10(20)/0,4 kV „Dobrinja II“, pa se radi izvođenja radova može pristupiti nepotpunoj eksproprijaciji na dijelu zemljišta označenom kao:

- k.č. broj **2742**, zv. „Lendava“, u naravi nekategorisan put, površine 16720 m², upisana u ZK uložak broj 70 K.O. Dobrigošće, dobro u općoj upotrebi- putevi, Općina Jablanica sa 1/1 dijela.

II

Utvrđuje se da je Javno preduzeće «ELEKTROPRIVREDA BIH» d.d. Sarajevo, Podružnica «Elektrodistribucija» Mostar korisnik nepotpune eksproprijacije za izgradnju priključnih podzemnih veza za STS 10(20)/0,4 kV „Dobrinja II“ i izgradnju stubne transformatorske stanice 10(20)/0,4 kV „Dobrinja II“, na zemljištu iz tačke I ove odluke.

III

Protiv ove odluke može se pokrenuti upravni spor podnošenjem tužbe Kantonalnom sudu Mostar u roku od 30 dana od dana dostavljanja ove odluke. Tužba se podnosi neposredno sudu.

IV

Ovo odluka stupa na snagu danom donošenja, a ista će biti objavljena u Službenom glasniku Općine Jablanica.

Obrazloženje

Podneskom broj 03-3-22-9814/2021 od 03.08.2021. godine, zaprimljen dana 04.08.2021. godine, JP «ELEKTROPRIVREDA BIH» d.d. Sarajevo, Podružnica «Elektrodistribucija» Mostar, obratilo se Službi za upravu za geodetske, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina Općine Jablanica, sa prijedlogom da se na osnovu člana 14. stav 4. Zakona o eksproprijaciji “Službene novine FBiH” broj: 70/07, 36/10, 25/12), donese odluka o utvrđivanju javnog interesa za izgradnju priključnih podzemnih veza za STS 10(20)/0,4 kV „Dobrinja II“ i izgradnju stubne transformatorske stanice 10(20)/0,4 kV „Dobrinja II“, na dijelu zemljišta označenog brojem katastarske parcele 2742 K.O. Dobrigošće, te da se u te svrhe može pristupiti nepotpunoj eksproprijaciji navedenog zemljišta.

Uz zahtjev je priloženo:

- kopija pravosnažnog Rješenja broj: 04/1-19-1-266/21 od 10.06.2021. godine;
- zemljišnoknjižni izvadak broj: 056-0-NAR-21-004 332 od 30.07.2021. godine;
- dokaz o plaćenju taksu – 20,00 KM

U cilju provođenja postupka nepotpune eksproprijacije ustanovljenjem služnosti na zemljištu koje je obuhvaćeno naprijed navedenim postupkom, u skladu sa članom 14. stav 4. Zakona o eksproprijaciji Općinsko vijeće Jablanica riješilo je kao u dispozitivu ove odluke.

Određba da se protiv ove odluke može pokrenuti upravni spor, temelji se na odredbi člana

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-16/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing. građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 41. stav 1. tačka 2. Zakona o lokalnoj samoupravi («Službene novine HNK», broj: 4/00) i člana 18. Statuta općine Jablanica («Službeni glasnik Općine Jablanica» broj 2/09, 8/16, 2/20) a u vezi sa članom 363. stav 3. Zakona o stvarnim pravima („Službene novine FBiH“ broj 66/13, 100/13), i članom 28. Odluke o građevinskom zemljištu («Službeni glasnik Općine Jablanica» broj 14/19), postupajući po zahtjevu “Jablanica-Tours” d.o.o. Jablanica, Općinsko vijeće Jablanica na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021. godine, donijelo je

ZAKLJUČAK

ODBACUJE SE zahtjev „Jablanica-Tours“ d.o.o. Jablanica, za kupovinu nekretnine putem neposredne pogodbe, označene kao k.č. broj 2317/3 zvana „Željeznička ulica“, ukupne površine 1116 m², u naravi poslovna zgrada u privredi 1, površine 98 m², zemljište uz privrednu zgradu površine 1018 m², upisana u zemljišnoknjižni i katastarsko-knjižni uložak broj 215 K.O. Jablanica, vlasništvo Općina Jablanica sa 1/1 dijela, jer nema uslova za pokretanje postupka neposredne prodaje zemljišta.

Obrazloženje

Podneskom broj 07-05/2021 od 25.05.2021. godine Društvo za prevoz putnika i robe „Jablanica-Tours“ d.o.o. Jablanica, obratilo se Općinskom vijeću Jablanica, zahtjevom za kupovinu nekretnine označene kao k.č. broj 2317/3 K.O. Jablanica.

Služba za upravu za geodetske, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina Općine Jablanica je dana 16.06.2021. godine, zaprimila akt Općinskog vijeća Jablanica broj 02-02-1159/21 od 16.06.2021. godine, u prilogu kojeg je dostavljen Zahtjev „Jablanica-Tours“ d.o.o. Jablanica za kupovinu nekretnina broj 07-05/2021 od 25.05.2021. godine, na postupanje.

Postupajući po zahtjevu, utvrđeno je da se u istom navodi da „Jablanica-Tours“ d.o.o. Jablanica, kao privredni subjekt koji uspješno posluje dugi niz godina na području općine Jablanica, čija je osnovna

djelatnost prevoz putnika u gradskom i prigradskom saobraćaju, radi proširenja i unapređenja poslovanja, ima poslovni interes za kupovinu nekretnina koje su u vlasništvu Općine Jablanica. S tim u vezi, u skladu sa članom 28. i 32. Odluke o građevinskom zemljištu općine Jablanica, kao zainteresirana strana podnose zahtjev Općinskom vijeću Jablanica, za kupovinu nekretnine „AUTOBUSKA STANICA“ označene brojem parcele 2317/3, ukupne površine 1116 m², (poslovna zgrada u privredi površine 98 m² i zemljište uz privrednu zgradu 1018 m²) putem neposredne pogodbe.

Naime, parcela označena kao k.č. broj 2317/3 zvana „Željeznička ulica“, ukupne površine 1116 m², u naravi poslovna zgrada u privredi 1, površine 98 m², zemljište uz privrednu zgradu površine 1018 m², upisana je u zemljišno-knjižni i katastarsko-knjižni uložak broj 215 K.O. Jablanica, kao vlasništvo Općine Jablanica sa 1/1 dijela.

Članom 363. stav 3. Zakona o stvarnim pravima propisano je da prodaja odnosno opterećenje pravom građenja nekretnina u vlasništvu Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave se izuzetno može izvršiti neposrednom pogodbom za potrebe izgradnje: vojnih objekata i objekata za potrebe državnih organa i radi obavljanja njihovih nadležnosti, objekata za potrebe stranih diplomatskih i konzularnih predstavništava, njihovih organizacija i specijalizovanih agencija, kao i organizacija i specijalizovanih agencija Ujedinjenih Nacija, objekata komunalne infrastrukture, objekata vjerskih zajednica, i radi oblikovanja građevinske čestice.

Članom 28. stav 2. Odluke o građevinskom zemljištu propisano je takođe, da prodaja, odnosno opterećenje pravom građenja građevinskog zemljišta u vlasništvu Općine će se izvršiti neposrednom pogodbom za potrebe izgradnje: vojnih objekata i objekata za potrebe državnih organa i radi obavljanja njihovih nadležnosti, objekata za potrebe stranih diplomatskih i konzularnih predstavništava, njihovih organizacija i specijalizovanih agencija, kao i organizacija i specijalizovanih agencija Ujedinjenih nacija, objekata komunalne infrastrukture, objekata vjerskih zajednica i radi oblikovanja građevinske čestice.

Kako naprijed navedene zakonske odredbe definišu slučajeve neposredne prodaje građevinskog zemljišta samo za potrebe izgradnje objekata a u konkretnom slučaju je riječ o izgrađenom građevinskom zemljištu, to nema uslova za pokretanje postupka neposredne prodaje predmetne nekretnine.

Naime, iz odredbi Zakona o komunalnim djelatnostima HNK („Službene novine HNK“ broj 4/16) i Odluke o komunalnim djelatnostima («Službeni glasnik Općine Jablanica» broj 4/18) proizilazi da je objekat autobuske stanice komunalni objekat, obzirom da isti služi u svrhu obavljanja komunalne djelatnosti – prevoz putnika u javnom saobraćaju, definisani članom 4. stav 1. tačka i. Zakona o komunalnim djelatnostima HNK.

Članom 2. Odluke o komunalnim djelatnostima definisano je da su komunalne djelatnosti, djelatnosti od javnog interesa za Općinu Jablanica, a članom 8. stav 1. propisano je da su objekti komunalne infrastrukture u vlasništvu Općine Jablanica, te je i to jedan od razloga da predmetna nekretnina ne može biti predmetom neposredne prodaje.

Članom 11. stav 2. Zakona o komunalnim djelatnostima HNK propisano je da jedinica lokalne samouprave daje isporučiocu komunalne usluge na upravljanje i održavanje komunalne objekte i uređaje individualne i zajedničke potrošnje, a kako je objekat autobuske stanice komunalni objekat, to je još jedan od razloga zašto Općina Jablanica ne može pristupiti postupku neposredne prodaje predmetne nekretnine.

Shodno naprijed navedenom, te činjenici da je objekat autobuske stanice komunalni objekat koji služi za obavljanje komunalne djelatnosti, a koje djelatnosti su od javnog interesa za Općinu Jablanica, to nema uslova za pokretanje postupka neposredne prodaje predmetne nekretnine, te je riješeno kao u dispozitivu ovog zaključka.

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ovog Zaključka nije dozvoljena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim Kantonalnim sudom u Mostaru, u roku od 30 dana od dana prijema ovog Zaključka.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-17/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVALAČI OV-a
Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Općinsko vijeće Općine Jablanica zahtjeva od nadležne federalne uprave za inspekcijske poslove, Uprave za šume HNK i nadležne kantonalne inspekcije hitno poduzimanje mjera na obustavi bespravne i nezakonite sječe šume na području Plase u općini Jablanica.

II

Općinsko vijeće se u potpunosti protivi i osuđuje nezakonit i bespravan upad u šumsko područje izvršen od strane ŠGD „Šume hercegovačko-neretvanske“ d.o.o. Mostar i zahtjeva hitnu obustavu svih radova koje je pomenuto preduzeće otpočelo ili namjerava otpočeti, te odbija davanje bilo kakve saglasnosti po navedenom pitanju do donošenja zakonskih propisa kojima će biti regulisana ova oblast.

III

Općinsko vijeće traži od Uprave za šume HNK da hitno izvrše uvid i sačine detaljan izvještaj o količini i vrsti posječene šumske drvne mase i izvještaj dostave ovom organu što hitnije.

IV

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u «Službenom glasniku Općine Jablanica».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-20/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVALAČI OV-a
Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Općinsko vijeće Općine Jablanica zadužuje Općinskog načelnika i predsjedavajućeg OV-a Općine Jablanica da u ime Općine Jablanica podnesu krivičnu prijavu kod nadležnog Tužilaštva protiv ŠGD „Šume hercegovačko-neretvanske“ d.o.o. Mostar zbog pričinjene štete nastale prilikom bespravne i nezakonite sječe šume na području Plase u općini Jablanica.

II

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u «Službenom glasniku Općine Jablanica».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-21/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVALAČI OV-a
Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Zadužuje se Služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor da izvrši ispravku svih eventualnih tehničkih pogrešaka u dokumentu „Strategija razvoja općine Jablanica za period 2021.- 2027. godine“.

II

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u «Službenom glasniku Općine Jablanica».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-24/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Općinsko vijeće Općine Jablanica je na 9. sjednici održanoj 26.08.2021. godine razmatralo Izvještaj o finansijskoj reviziji Općine Jablanica za 2020. godinu te zadužuje Općinskog načelnika da realizuje propisane preporuke date od strane Generalnog revizora u Izvještaju o finansijskoj reviziji Općine Jablanica za 2020. godinu sačinjenog od Ureda za reviziju institucija u FBiH i o realizaciji istih informiše Općinsko vijeće.

II

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u «Službenom glasniku Općine Jablanica».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-13/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing.građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I

Inicijative vijećnice Adise Zukić koje se odnose na aktuliziranje besplatne pravne pomoći u općini Jablanica kroz rad udruženja prosteklih iz rata i pronalaženje prikladnog mjesta u kojem bi se postavila trajna postavka svih dokumenata vezanih za protekli rat vraćaju se na doradu kako bi podnosilac zahtjeva ovih inicijativa iste uredio na način da iste uskladi sa zakonskom regulativom iz ovih oblasti kao i mogućnostima i potrebama svih onih kojih se inicijative tiču a sve u cilju lakše provedbe predmetnih inicijativa.

II

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u «Službenom glasniku Općine Jablanica».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-22/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing. građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 18. Statuta općine Jablanica ("Službeni glasnik općine Jablanica" broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinsko vijeće Općine Jablanica, na 9. sjednici održanoj dana 26.08.2021.godine, d o n o s i

Z A K L J U Č A K

I

Inicijativa Sportskog saveza Općine Jablanica za dodjelu prostorija na korištenje Sportskom savezu Općine Jablanica u okviru JP "Sportski centar Jablanica" d.o.o. Jablanica vraća se na doradu kako bi isti ponovo sagledali istu na način da u obzir uzmu i sve ostale moguće prostore a koji se prvenstveno ne nalaze u okviru Sportske dvorene u Jablanici.

II

Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u «Službenom glasniku Općine Jablanica».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKO VIJEĆE
Broj:02-02-1688-23/21-9
Jablanica, 26.08.2021.g.

PREDSJEDAVAJUĆI OV-a
Emir Muratović, BA ing. građ.,s.r.

***

Na osnovu člana 29. tačka 7. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 39/03 i 22/06 i 43/10) i člana 41. Statuta Općine Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“ broj: 2/09, Općinski načelnik na prijedlog Općinskog štaba civilne zaštite, donosi

ODLUKU**o proglašenju stanja prirodne nesreće na području Općine Jablanica**

I

Proglašava se stanje prirodne nesreće na području Općine Jablanica, izazvano usljed velikih šumskih požara koji su zahvatili područje Komadinovo vrelo-Plasa na području Općine Jablanica od 11.08.2021. godine., te pričinili veliku materijalnu štetu na šumskom zemljištu, biljnom i životinjskom svijetu.

II

Prirodnom nesrećom je obuhvaćeno područje MZ Donja Jablanica i MZ Doljani.

III

Određuje se Općinski štab civilne zaštite Općine Jablanica da rukovodi akcijama zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

IV

Zadužuje se Općinska komisija za procjenu štete da u skladu sa Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za procjenu šteta od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH" broj: 75/04, 38/06, 52/09, 56/09 i 36/14), izvrši procjenu nastale štete, te sačini Elaborat o nastaloj šteti.

V

Zadužuje se Služba civilne zaštite Općine Jablanica da kontinuirano prati stanje na terenu, te predlaže Općinskom štabu civilne zaštite, mjere i aktivnosti koje će se poduzimati u cilju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara.

VI

Ova Odluka stupa na snagu odmah i objaviti će se u sredstvima javnog informisanja (JP „RTV Jablanica“ i u „Službenom glasniku Općine Jablanica“).

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK
Broj:01-40-1653/21
Jablanica, 13.08.2021.g.

OPĆINSKI NAČELNIK
Damir Šabanović

***

Na osnovu člana 29. tačka 7. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 39/03, 22/06 i 43/10), člana 33 Pravilnika o načinu rada i funkcionisanja štabova i povjerenika civilne zaštite („Službene novine Federacije BiH“ broj: 77/06, 05/07 i 32/14), člana 41. Statuta Općine Jablanica („Službeni glasnik Općine Jablanica“ broj: 2/09, 8/16 i 2/20), Općinski načelnik na prijedlog Općinskog štaba civilne zaštite donosi

ODLUKU**o prestanku stanja prirodne nesreće na području Općine Jablanica**

I

Proglašava se prestanak stanja prirodne nesreće na području Općine Jablanica koje je proglašeno Odlukom Općinskog načelnika o proglašenju stanja prirodne nesreće, broj: 01-40-1653/21 od 13.08.2021. godine, izazvanog velikim šumskim požarima, koji su zahvatili područje Općine Jablanica, te pričinile veliku materijalnu štetu na šumskom zemljištu, biljnom i životinjskom svijetu.

II

Proglašava se prestanak stanja prirodne nesreće sa danom 27.08.2021. godine.

III

Proglašava se prestanak rada svih angažiranih snaga i sredstava.

IV

Zadužuje se Općinski štab civilne zaštite da i dalje prati stanje na terenu i na bazi istog utvrđuje obim i potrebe za angažovanje snaga i sredstava civilne zaštite.

V

Zadužuje se Komisija za procjenu štete da u skladu sa svojim nadležnostima izvrši sve poslove na procjeni štete na pogođenom području do 10.10.2021. godine.

VI

Zadužuju se rukovodioci Općinskih službi za upravu, direktori Javnih ustanova čiji je osnivač Općina Jablanica, da u okviru svoje redovne djelatnosti obavljaju i dodatne poslove koje se odnose na otklanjanje posljedica koje su nastale djelovanjem prirodne nesreće. Poslove iz stava 1. ove tačke vršit će najkasnije do 30.10.2021. godine.

VII

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i ista će biti objavljena u „Službenom glasniku Općine Jablanica“ i saopštena javnosti putem sredstava javnog informisanja.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK
Broj:01-40-1719/21
Jablanica, 27.08.2021.g.

OPĆINSKI NAČELNIK
Damir Šabanović

***

Na osnovu člana 104a. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine HNK“, broj : 5/00, 4/04 i 5/04), člana 12. stav 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH», broj:12/03, 34/03 i 65/13), člana 41. Statuta općine Jablanica («Službeni glasnik općine Jablanica», broj: 2/09, 8/16 i 2/20), člana 13. Odluke o preuzimanju i daljem obavljanju osnivačkih, vlasničkih i drugih prava nad Javnom ustanovom Osnovna škola „Suljo Čilić“ Jablanica (Sl. glasnik općine Jablanica, broj: 2/03, 7/04 i 2/06), shodno odredbama Uputstva o izboru i imenovanju školskih odbora osnovnih i srednjih škola („Službene novine Hercegovačko-neretvanskog kantona“, broj: 2/05 i 5/05) i člana 13. Odluke o postupku i kriterijima za imenovanja na pozicije u reguliranim organima Općine Jablanica («Službeni glasnik Općine Jablanica», broj: 4/15), na prijedlog Nastavničkog vijeća Javne ustanove Osnovna škola „Suljo Čilić“ Jablanica, Općinski načelnik, d o n i o j e

R J E Š E N J E**o imenovanju člana Školskog odbora JU Osnovna škola „Suljo Čilić“ Jablanica**

I

U Školski odbor Javne ustanove Osnovna škola „Suljo Čilić“ Jablanica imenuju se:

Adis Ćemić, član - predstavnik zaposlenika škole

II

Imenovanje se vrši na period od četiri (4) godine, računajući od 22.08.2021. godine.

III

Školski odbor iz člana I Rješenja donosi godišnji plan i program rada škole i prati njegovo ostvarivanje; raspisuje konkurs za izbor direktora i prijem ostalih radnika škole; imenuje i razrješava direktora uz predhodnu saglasnost Ministarstva; daje direktoru smjernice i prijedloge o pitanjima od interesa za poboljšanje rada škole;

rješava o upravnoj stvari iz svog djelokruga kao prvostepeni i drugostepeni organ; donosi opća akta škole; razmatra i rješava žalbe i prigovore učenika i roditelja; razmatra primjedbe i prijedloge građana o pitanjima od interesa za rad škole; podnosi osnivaču najmanje jednom godišnje izvještaj o poslovanju i odgovara za rezultate rada i obavlja druge poslove u skladu sa Zakonom, aktom o osnivanju i Statutom Škole.

Školski odbor je odgovoran za utvrđivanje i provođenje poslovne politike škole, generalno rukovođenje radom škole i djelotvornu upotrebu kadrovskih i materijalnih resursa škole.

IV

Ovo Rješenje stupa na snagu danom donošenja i objaviće se u «Službenom glasniku Općine Jablanica».

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski kanton
OPĆINA JABLANICA
OPĆINSKI NAČELNIK
Broj:01-34-2-1412/21-Rj
Jablanica, 12.08.2021.g.

OPĆINSKI NAČELNIK
Damir Šabanović